

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

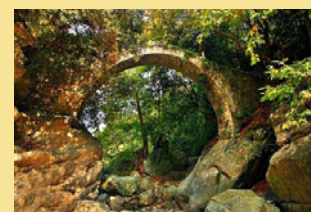
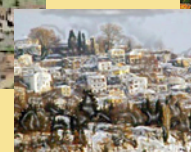
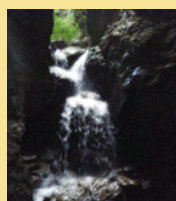
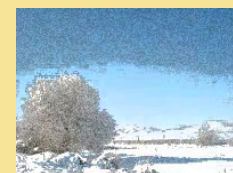
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΘΡΥΣ ΚΑΙ ΠΗΛΙΟ :
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΟΡΟΣ ΟΘΡΥΣ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΡΙΑ : ΜΑΡΙΑ ΖΙΦΚΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΑΚΟΣ

*Στα αγαπημένα μου πρόσωπα,
από τα οποία παίρνω δύναμη
και γίνομαι καλύτερη.*

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Κατά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας, υπήρξε ένα πλήθος ανθρώπων, το οποίο νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω από καρδιάς.

Πρωτίστως, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Γιώργο Πετράκο, επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας, ο οποίος με τις χρήσιμες και εντοπισμένες παρατηρήσεις και κατευθύνσεις του, στάθηκε αρωγός στο να ξεπεραστούν τα όποια εμπόδια αναδύθηκαν όλους αυτούς τους μήνες.

Κατόπιν, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κ. Νασιάκου, υπεύθυνη για την παροχή πληροφοριών στην ΕΣΥΕ, για τα στοιχεία που μου παρείχε και μάλιστα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, χωρίς να αποτελέσει η ανεύρεση στατιστικών δεδομένων εμπόδιο για την έγκαιρη διεκπεραίωση της εργασίας.

Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω ορισμένους φίλους που, εκτός των άλλων, βοήθησαν και σε πρακτικά θέματα. Ο πρώτος είναι ο Δημήτρης Τσιάπρας, ο οποίος ανέλαβε την επιμέλεια του κειμένου και του οποίου οι διορθώσεις σε θέματα εκφραστικά ήταν πολύτιμες. Στη συνέχεια, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου απέναντι στη φίλη μου Μαρίνα Ανδρέου για την εικαστική επιμέλεια του εξώφυλλου της εργασίας, το οποίο οφείλω να ομολογήσω πως ήταν κάτι παραπάνω από αυτό που φανταζόμουν. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Γεώργιο Μανούδη, ο οποίος υπήρξε μεσολαβητής στην ανεύρεση ορισμένων στοιχείων, τα οποία διαφορετικά δεν θα υπήρχαν εντός της εργασίας.

Επιπλέον, θα ήθελα να εκφράσω την αγάπη και την ευχαρίστησή μου απέναντι στο Γεώργιο Φιλιπίδη που μου στάθηκε όλο αυτό το διάστημα, τη Γωγώ Γριβά και το Χρήστο Μαγγιώρη για την ψυχική και ηθική τους συμπαράσταση.

Τέλος, νιώθω ανάγκη να εκφράσω την απaráμιλη αγάπη και ευγνωμοσύνη μου στους γονείς μου Χρήστο και Ευθυμία και τον αδερφό μου Γεώργιο, οι οποίοι δεν έλειψαν στιγμή από δίπλα μου σε καλές και άσχημες στιγμές και με την αγάπη τους και την υποστήριξή τους σε όλα τα επίπεδα, με βοήθησαν να φτάσω έως εδώ, να ολοκληρώσω τις σπουδές μου και να εκπονήσω την παρούσα διπλωματική εργασία.

Σας ευχαριστώ όλους από τα βάθη της καρδιάς μου και ζητώ συγγνώμη εάν στεναχώρησα κάποιον όλο αυτό το διάστημα εξαιτίας της πίεσης και του άγχους.

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ

CIPRA (Comprehensive International Program of Research on AIDS)

FAO (Food and Agriculture Organization)

IYM (International Year of Mountains)

LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rural)

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)

UNEP (United Nations Environmental Programme)

UNU (United Nations University)

ΑΕ (Ανώνυμη Εταιρεία)

ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν)

ANEM (Αναπτυξιακή Εταιρεία Μαγνησίας – Ανώνυμη Εταιρεία)

ΑΠΕ (Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας)

ΓΠΧΣΑΑ (Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης)

ΔΗΕΠΑ (Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη)

ΕΓΤΑΑ (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης)

ΕΓΤΠΕ (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων)

ΕΕ (Ευρωπαϊκή Ένωση)

ΕΕΛ (Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων)

ΕΚΒΥ (Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων)

ΕΚΤ (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

ΕΟΚ (Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα)

ΕΠ (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα)

ΕΠΧΣΑΑ (Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης)

ΕΣΠΑ (Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς)

ΕΣΣΑΑ (Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης)

Γ.Γ. ΕΣΥΕ (Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος)

ΕΤΠΑ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης)

ΖΕΠΕ (Ζώνη Ειδικών Περιβαλλοντικών Ενισχύσεων)

ΚΑΠ (Κοινή Αγροτική Πολιτική)

ΚΑΠΗ (Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων)

ΚΓΠ (Κοινή Γεωργική Πολιτική)

ΚΕΠΕ (Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Επενδύσεων)

ΚΟΑ (Κοινή Οργάνωση Αγορών)

ΚΟΓΠ (Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής)

ΚΥ (Κέντρο Υγείας)

ΚΠΣ (Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης)

ΜΙΧΕΓ (Μοναδιαίες Ιδιοκτησίες / Χρήσεις / Εκμεταλλεύσεις Γης)

ΜΚΟ (Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί)

ΜΟΠ (Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα)

ΝΑΜ (Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας)

ΝΠΔΔ (Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου)

ΝΠΙΔ (Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου)
ΟΜΠ (Ορεινές Μειονεκτικές Περιοχές)
ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης)
ΟΠΑΑΧ (Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου)
ΟΤΑ (Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης)
ΠΑΘΕ (Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη)
ΠΕΠ (Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα)
ΠΘ (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας)
ΠΙ (Περιφερειακό Ιατρείο)
ΠΟΑΠΔ (Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων)
ΠΟΠ (Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης)
ΣΑΟΧ (Σχέδιο Ανάπτυξης του Ορεινού Χώρου)
ΣΜΑ (Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων)
ΣΠΑ (Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης)
ΤΕΕ (Τεχνικό Επαγγελματικό Εκπαιδευτήριο)
ΤΙΦΚ (Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους)
ΤΜΧΠΠΑ (Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης)
ΥπΑΑΤ (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων)
ΥπΕΚΑ (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων)
ΥΠΕΧΩΔΕ (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων)
ΥπΟιΟ (Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών)
ΧΣΠ (Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας)
ΧΥΤΑ (Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί μία προσπάθεια ολοκληρωμένης προσέγγισης και αντιμετώπισης της ανάπτυξης ορεινών μειονεκτικών περιοχών της Ελλάδας, δεδομένου ότι οι ενέργειες που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα προς την κατεύθυνση αυτή είναι κατά πολύ περιορισμένες. Στόχος της εργασίας είναι η αποτύπωση της κατάστασης των ορεινών περιοχών της Ελλάδας, η σύγκριση της Όθρυος και του Πηλίου που συνιστούν δύο γειτνιάζουσες ορεινές χωρικές ενότητες και η παρουσίαση προτάσεων για την αειφόρο ανάπτυξη της Όθρυος. Λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συστήνουν την οροσειρά της Όθρυος και παρατηρώντας την αναπτυξιακή εξέλιξη του Πηλίου, προτείνουμε μία πολιτική ανάπτυξης για την Όθρυ, προσπαθώντας να αποφύγουμε τα κακώς κείμενα που προέκυψαν από την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη στο Πήλιο και δημιουργώντας δίκτυα συνεργασίας και τουριστικών διαδρομών με τους προορισμούς που αυτό διαθέτει, σεβόμενοι το φυσικό περιβάλλον και προωθώντας τη βελτίωση των όρων ζωής και διαβίωσης των κατοίκων της Όθρυος.

Λέξεις-κλειδιά: ορεινός χώρος, μειονεκτικές περιοχές, ανάδειξη και ανάπτυξη ορεινών περιοχών

ABSTRACT

The subject of this diploma thesis is an attempt towards a holistic approach concerning the development of mountainous areas in Greece. However this issue is very important worldwide in our days, the absence of such policies, specifically in Greece, is remarkable. The paper aims to overview the situation of mountainous areas in Greece, to present a comparative analysis of mountain Othrys and Pelion which consist two neighboring mountainous regions and to propose a suitable policy for the development of mountain Othrys. Having in mind the specific characteristics of Othrys and by examining the ways in which mountain Pelion developed, we recommend a development policy for mountain Othrys, trying to avoid the drawbacks of the unlimited development in Pelion and by creating nets of collaboration and touristic routes with Pelion, respecting the substantial environment and promoting the amelioration of life quality in Othrys.

Key-words: mountain areas, disadvantaged areas, promotion and development of mountainous areas

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.....	9
1.1 ΟΙ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	9
1.1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ – ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ.....	9
1.1.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.....	10
1.1.3 ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.....	12
1.1.4 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	20
1.1.5 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ – ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ.....	23
1.2 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	24
1.2.1 ΕΘΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ	24
1.2.2 ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ	31
1.3 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ).....	36
1.3.1 ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΟΡΕΙΝΩΝ ΜΕΙΟΝΕΚΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	36
1.3.2 ΥΠΟΔΟΜΕΣ – ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	37
1.3.3 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.....	38
1.3.4 ΣΤΗΡΙΞΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	39
1.3.5 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	40
1.3.6 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	41
1.4 ΦΟΡΕΙΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ – ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	43
1.5 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ	46
1.5.1 ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	46
1.5.2 ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	48
2 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	50
2.1 ΟΡΟΣ ΘΟΡΥΣ – ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	50
2.1.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ – ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	50
2.1.2 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	51
2.1.3 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	52
2.1.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	56
2.1.5 ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ.....	63
2.1.6 ΥΠΟΔΟΜΕΣ	65
2.1.7 ΚΑΛΥΨΗ ΕΔΑΦΟΥΣ – ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ	72
2.1.8 ΙΣΤΟΡΙΑ.....	73
2.1.9 ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	73
2.1.10 ΠΙΕΣΕΙΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	76
2.2 ΟΡΟΣ ΠΗΛΙΟ – ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	78
2.2.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ – ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	78
2.2.2 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	79

2.2.3	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	80
2.2.4	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	84
2.2.5	ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ.....	93
2.2.6	ΥΠΟΔΟΜΕΣ	96
2.2.7	ΚΑΛΥΨΗ ΕΔΑΦΟΥΣ – ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ	102
2.2.8	ΙΣΤΟΡΙΑ.....	103
2.2.9	ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	103
2.2.10	ΠΙΕΣΕΙΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	108
2.3	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	109
2.3.1	ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ.....	109
2.3.2	ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	110
2.3.3	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ	110
2.3.4	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ	112
2.3.5	ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ	118
2.3.6	ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	119
2.3.7	ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ	123
2.3.8	ΠΙΕΣΕΙΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	124
2.3.9	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ.....	125
3	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤ ΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤ ΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΘΡΥΟΣ (SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ).....	128
3.1	ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ.....	128
3.2	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ.....	131
3.3	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	133
3.4	ΚΙΝΔΥΝΟΙ	135
3.5	ΚΡΙΣΙΜΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ	139
4	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΡΟΣ ΟΘΡΥΣ.....	141
4.1	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	141
4.2	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	144
4.3	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΖΩΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ.....	151
5	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	155

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1.1.2-1: Πληθυσμός ορεινών περιοχών (1971-2001).....	11
Πίνακας 1.1.3-1: Προβλήματα ελληνικού χώρου.....	20
Πίνακας 1.1.4-1: Ευκαιρίες ελληνικού ορεινού χώρου.....	23
Πίνακας 2.1.3-1: Πληθυσμός για το όρος Όθρυς (1981-2001)	54
Πίνακας 2.1.3-2: Ομαδοποιημένοι οικισμοί του όρους Όθρυς	56
Πίνακας 2.1.4-1: Καλλιεργήσιμες εκτάσεις (σε στρ.) ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Όθρυς, Απογραφές 2000 και 2006.....	60
Πίνακας 2.1.4-2: Παραγόμενα γεωργικά προϊόντα (σε τόνους) ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Όθρυς, Απογραφές 2000 και 2006	60
Πίνακας 2.1.4-3: Ζωικό κεφάλαιο (σε κεφαλές ζώων) ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Όθρυς, Απογραφές 2000-2006.....	61
Πίνακας 2.1.4-4: Κτηνοτροφικά προϊόντα ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Όθρυς, Απογραφές 2000-2006.....	61
Πίνακας 2.1.5-1: Κύριες και Δευτερεύουσες/Εξοχικές κατοικίες ανά δήμο/κοινότητα, Απογραφή 2001 (όρος Όθρυς).....	65
Πίνακας 2.1.6-1: Εκπαιδευτικές υποδομές ανά δήμο/κοινότητα (όρος Όθρυς).....	65
Πίνακας 2.1.6-2: Αθλητικοί σύλλογοι και Αθλητικές εγκαταστάσεις (όρος Όθρυς)....	66
Πίνακας 2.1.6-3: Αριθμός καταλυμάτων, δωματίων και κλινών ανά δήμο/κοινότητα (όρος Όθρυς)	68
Πίνακας 2.1.6-4: Πολιτιστικοί σύλλογοι και Αγροτικοί συνεταιρισμοί ανά δήμο/κοινότητα (όρος Όθρυς)	69
Πίνακας 2.1.9-1: Αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, μνημεία (όρος Όθρυς)	75
Πίνακας 2.2.3-1: Πληθυσμός για το όρος Πήλιο (1981-2001).....	81
Πίνακας 2.2.3-2: Ομαδοποιημένοι οικισμοί του όρους Πηλίου.....	84
Πίνακας 2.2.4-1: Καλλιεργήσιμες εκτάσεις (σε στρ.) ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Πήλιο, Απογραφές 2000-2006.....	88
Πίνακας 2.2.4-2: Παραγόμενα γεωργικά προϊόντα (σε τόνους) ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Πήλιο, Απογραφές 2000-2006.....	90
Πίνακας 2.2.4-3: Ζωικό κεφάλαιο (σε κεφαλές ζώων) ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Πήλιο, Απογραφές 2000-2006.....	91
Πίνακας 2.2.4-4: Κτηνοτροφικά προϊόντα ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Πήλιο, Απογραφές 2000-2006.....	92
Πίνακας 2.2.5-1: Κύριες και δευτερεύουσες/εξοχικές κατοικίες ανά δήμο/κοινότητα, Απογραφή 2001 (όρος Πήλιο)	95
Πίνακας 2.2.6-1: Εκπαιδευτικές Υποδομές ανά δήμο/κοινότητα (όρος Πήλιο)	96
Πίνακας 2.2.6-2: Αθλητικοί σύλλογοι και Αθλητικές εγκαταστάσεις (όρος Πήλιο)	97
Πίνακας 2.2.6-3: Αριθμός καταλυμάτων, δωματίων και κλινών ανά δήμο/κοινότητα (όρος Πήλιο)	99
Πίνακας 2.2.6-4: Πολιτιστικοί σύλλογοι και Αγροτικοί συνεταιρισμοί ανά δήμο/κοινότητα (όρος Πήλιο).....	100
Πίνακας 2.2.9-1: Αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, μνημεία (όρος Πήλιο).....	105
Πίνακας 2.3.3-1: Ποσοστό πληθυσμιακών μεταβολών επί του συνόλου των δήμων ανά όρος.....	111
Πίνακας 2.3.3-2: Ποσοστά οικισμών βάσει πληθυσμού ανά όρος.....	112
Πίνακας 2.3.4-1: Ποσοστό καλλιεργήσιμων εκτάσεων και παραγόμενων γεωργικών προϊόντων ανά όρος.....	114
Πίνακας 2.3.4-2: Ποσοστά ζωικού κεφαλαίου ανά όρος	116
Πίνακας 2.3.9-1: Swot Ανάλυση	138
Πίνακας 2.3.9-1: Κρίσιμα Αναπτυξιακά Ζητήματα για την Όθρυ	140

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 2.1.3-1: Εξέλιξη Πληθυσμού δήμων Όθρυος	55
Διάγραμμα 2.1.3-2: Κατανομή Πληθυσμού (Όθρυος), 2001	56
Διάγραμμα 2.1.7-1: Χρήσεις γης (Όθρυος)	72
Διάγραμμα 2.2.3-1: Εξέλιξη Πληθυσμού δήμων Πηλίου, 2001	83
Διάγραμμα 2.2.3-2: Κατανομή Πληθυσμού (Πήλιο), 2001	84
Διάγραμμα 2.2.7-1: Χρήσεις γης (Πήλιο)	102
Διάγραμμα 2.3.4-1: Ποσοστά καλλιεργήσιμων εκτάσεων ανά όρος	114
Διάγραμμα 2.3.4-2: Ποσοστό παραγόμενων προϊόντων ανά όρος	115
Διάγραμμα 2.3.4-3: Ζωικό κεφάλαιο ανά όρος	116
Διάγραμμα 2.3.4-4: Συνολική Μεταβολή μεγεθών για τη χρονική περίοδο 2000-2006	117

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΩΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Μέτρα ελληνικής πολιτικής για ανάπτυξη πρωτογενούς τομέα στις ΟΜΠ	158
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Χαρακτηριστικά ομάδων ορεινών περιοχών	158
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: Περιοχές εφαρμογής των ΟΠΑΑΧ	159
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: Καθοριστικές ημερομηνίες που αφορούν την ΚΑΠ	160
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5: Ορεινά Δίκτυα	161
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6: Παγκόσμιες συναντήσεις στα πλαίσια του Παγκόσμιου Έτους Βουνών	162
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7: Λοιπά κοινοτικά μέτρα για τις ορεινές περιοχές	163
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8: Ιχθυοκαλλιέργειες περιοχής μελέτης (Πήλιο - Όθρυος)	164
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9: Κατηγοριοποίηση οδικού δικτύου	165
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10: Παραδοσιακοί οικισμοί του Πηλίου	166
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 11: Μυθολογικά στοιχεία της Όθρυος	166
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 12: Χρηματοδοτήσεις πρωτογενούς τομέα (Κοινοτικοί Κανονισμοί)	167
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 13: Ενταγμένα έργα ανά κατηγορία ενέργειας στα πλαίσια των ΠΕΠ Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας	169

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Ορεινές, μειονεκτικές και δυναμικές περιοχές της Ελλάδας	176
Χάρτης 2: Περιοχές Παρέμβασης των ΟΠΑΑΧ	177
Χάρτης 3: Περιοχή Μελέτης	Error! Bookmark not defined.
Χάρτης 4: Βιότοποι Corine	Error! Bookmark not defined.
Χάρτης 5: Περιοχές Ειδικού Ενδιαφέροντος	Error! Bookmark not defined.
Χάρτης 6: Πληθυσμιακές Μεταβολές	Error! Bookmark not defined.
Χάρτης 7: Κατανομή Εκμεταλλεύσεων και Ζωικού κεφαλαίου ανά κάτοικο	Error! Bookmark not defined.
Χάρτης 8: Είδος Κατοικίας	Error! Bookmark not defined.
Χάρτης 9: Δυναμικό Καταλυμάτων	Error! Bookmark not defined.
Χάρτης 10: Προβλήματα Οδικού Δικτύου	Error! Bookmark not defined.
Χάρτης 11: Χρήσεις γης	Error! Bookmark not defined.
Χάρτης 12: Πολιτιστική Κληρονομιά	Error! Bookmark not defined.
Χάρτης 13: Πιέσεις Φυσικού Περιβάλλοντος	Error! Bookmark not defined.
Χάρτης 14: Προτεινόμενες Ζώνες	Error! Bookmark not defined.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Μέτσοβο	191
Εικόνα 2: Ροδόπη.....	192
Εικόνα 3: Άλπεις.....	193
Εικόνα 4: Καρπάθια Όρη.....	194
Εικόνα 5: Όρος Όθρυς.....	195
Εικόνα 6: Κόλπος Νήων Σούρπης.....	197
Εικόνα 7: Χερσόνησος Τραγοβούνι (Σουφλέρι)	197
Εικόνα 8: Λίμνες Ζηρέλια	198
Εικόνα 9: Υδροβιότοπος Αλμυροποτάμου	198
Εικόνα 10: Φαράγγι Μαυρομάτη.....	199
Εικόνα 11: Άνω Μονή Ξενιάς	200
Εικόνα 12: Κάτω Μονή Ξενιάς	200
Εικόνα 13: Ιερά μονή Παμμεγίστων Ταξιαρχών	200
Εικόνα 14: Αρχαιολογικός Χώρος Άλου.....	201
Εικόνα 15: Παλιοί στρατώνες Σούρπης.....	201
Εικόνα 16: Τοξωτή Γέφυρα Κερασιάς	201
Εικόνα 17: Παραδοσιακός Οικισμός Αγ. Γεωργίου Νηλείας.....	202
Εικόνα 18: Παραδοσιακός Οικισμός Μηλεών	202
Εικόνα 19: Παραδοσιακός Οικισμός Βυζίτσας	202
Εικόνα 20: Παραδοσιακός Οικισμός Μακρυνίτσας	203
Εικόνα 21: Παραδοσιακός Οικισμός Τσαγκαράδας.....	203
Εικόνα 22: Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Συκής.....	203
Εικόνα 23: Ιερά Μονή Αγ. Λαυρεντίου.....	204
Εικόνα 24: Ιερά Μονή Μεταμορφώσεως Φλαμουρίου	204
Εικόνα 25: Χιονοδρομικό Κέντρο Χανίων.....	204

Εισαγωγή

Οι ορεινές περιοχές αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος του ηπειρωτικού τμήματος της Ελλάδας, ενώ χαρακτηρίζουν σε μεγάλο βαθμό και το ανάγλυφο των περισσότερων νησιών της χώρας. Μία σύντομη ανασκόπηση της ιστορίας φανερώνει ότι τα βουνά αποτελούσαν μία σημαντική επένδυση του ελληνικού έθνους σε δύσκολες περιόδους. Είναι άλλωστε γεγονός ότι η έννοια του «ορεινού καταφυγίου» δεν έλαβε τέτοιες διαστάσεις σε καμία άλλη χώρα. Οι κάτοικοι αυτών των περιοχών είχαν αναπτύξει αυτόνομες κοινωνίες λόγω της δυσβατότητας των περιοχών τους, με ανεπτυγμένη οικονομία, κοινωνία και εμπορικές δραστηριότητες, κυρίως όσον αφορά τα ζωικά προϊόντα.

Μέσα στο γενικότερο πλαίσιο της ανάπτυξης των αγροτικών και λιγότερο των αναπτυγμένων χωρών (βιομηχανοποίηση, ανάπτυξη υποδομών στα αστικά κέντρα, μείωση του πληθυσμού της υπαίθρου, κοινωνική και οικονομική παρακμή, υπερεκμετάλλευση γης, περιχάραξη των διοικητικών και εθνικών συνόρων, αστικοποίηση), οι κοινωνίες αυτές αποκόπηκαν από την Ελλάδα και οι ορεινές περιοχές άρχισαν να αντιμετωπίζουν επιπρόσθετα προβλήματα. Παρότι αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό και ενεργό τμήμα της ελληνικής επικράτειας, αποτελούσαν για χρόνια και εξακολουθούν να αποτελούν αντικειμενικά, ένα απολύτως παραμελημένο πεδίο ενδιαφέροντος, σχετικών σχεδιασμών, χρηματοδοτήσεων και δραστηριοτήτων. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την εγκατάλειψη των περιοχών αυτών, την ερήμωση και την οικονομική τους υποβάθμιση. Από την άλλη πλευρά, η απουσία της ανθρώπινης δραστηριότητας σε συνδυασμό με τα εδαφοκλιματικά χαρακτηριστικά τους (υψομετρική διαφορά, μεγάλο εύρος οικολογικών συστημάτων κλπ.), ήταν οι κύριες αιτίες διατήρησης του φυσικού κάλλους και προστασίας των περιβαλλοντικών ισορροπιών των οικοσυστημάτων και των βιότοπων που αυτοί οι χώροι συντηρούσαν, σε αντίθεση με τις περιοχές χαμηλότερου υψόμετρου.

Λόγω των ιδιαιτεροτήτων και δυσκολιών – οικονομικών, κοινωνικών, πολιτισμικών, περιβαλλοντικών – που παρουσιάζουν, τα χαρακτηριστικά των ορεινών περιοχών θα πρέπει να αξιολογούνται και να συμπεριλαμβάνονται στο σχεδιασμό των προγραμμάτων ανάπτυξης, προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις της εποχής και τον ανταγωνισμό των διεθνών αγορών. Τα τελευταία χρόνια, όμως, και ως απόρροια του επικρατούντος σε παγκόσμια κλίμακα ανταγωνισμού, ανακαλύπτεται το δυναμικό αναπτυξιακό μοντέλο των ορεινών περιοχών και επιχειρείται η «αξιοποίησή» του στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης και «αιφόρου» ή «βιώσιμης» ανάπτυξης, δηλαδή,

της ανάπτυξης που προκύπτει από μία ολοκληρωμένη προσέγγιση της υπαίθρου, με στόχο τη διατήρηση και προαγωγή των τοπικών οικονομιών και κοινωνιών. Αυτό, επιτυγχάνεται μέσω της άσκησης περιφερειακής πολιτικής, η οποία σε ανώτερο επίπεδο συντονίζεται από την αντίστοιχη πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στις μέρες μας, με τον επαναπροσδιορισμό των εννοιών της ανάπτυξης και την εφαρμογή προγραμμάτων και πολιτικών ολοκληρωμένης τοπικής ανάπτυξης στην Ελλάδα και σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, δίνεται η ευκαιρία και στην υπό μελέτη ορεινή, μειονεκτική περιοχή να ενσωματώσει τη χωρική διάσταση και τον τοπικό σχεδιασμό για την ανάπτυξη, βασισμένη στις τοπικές πρωτοβουλίες, θέτοντας έτσι τις βάσεις για τη συγκράτηση των πληθυσμών της και την οικονομική, κοινωνική, και περιβαλλοντική ανέλιξη αυτής.

Η περιοχή μελέτης βρίσκεται στην ελληνική ύπαιθρο και είναι κατ'εξοχήν ορεινή, με ορισμένους οικισμούς να εκτείνονται στην παραλιακή ζώνη. Λόγω του ισχυρού ανάγλυφου και της διοικητικής της, παρουσιάζει μια καθυστέρηση στον τομέα της ανάπτυξης. Ο πρωτογενής τομέας είναι εκείνος ο οποίος αποτελούσε μέχρι σήμερα την πιο εντατική δραστηριότητα για την περιοχή μελέτης, ενώ έχουν παραμεληθεί τελείως οι υπόλοιποι τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Κατά τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, έχουν αναπτυχθεί ορισμένες και χωρικά εντοπισμένες δραστηριότητες για την υποδοχή του τουρισμού.

Η παρούσα μελέτη διερευνά την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και περιβαλλοντική πραγματικότητα της οροσειράς της Όθρυς και τους λόγους για τους οποίους ευνοήθηκε η ανάπτυξη του Πηλίου. Σκοπός της μελέτης είναι να διαπιστωθεί η σημερινή υφιστάμενη κατάσταση στο χώρο αυτό και να διερευνηθεί κατά πόσο και με ποιόν τρόπο μπορεί να πραγματοποιηθεί στην Όθρυ μια ολοκληρωμένη, βιώσιμη ενδογενής ανάπτυξη.

Έτσι, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μία αναφορά στα χαρακτηριστικά και το θεσμικό πλαίσιο από το οποίο διακατέχονται οι ορεινές περιοχές της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και οι φορείς ανάπτυξης των περιοχών αυτών σε εθνικό επίπεδο. Ακολουθεί το δεύτερο κεφάλαιο, στο οποίο παραθέτονται τα επιμέρους χαρακτηριστικά (γεωμορφολογικά, δημογραφικά, οικονομικά, πολιτισμικά κλπ.) των ορέων Όθρυς και Πήλιο και γίνεται μία συγκριτική ανάλυση ως προς αυτά. Στο κεφάλαιο τρία παρουσιάζεται η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης μέσω της Swot ανάλυσης, όπου διερευνούνται και οι ευκαιρίες ανάπτυξης της περιοχής. Στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζεται το αναπτυξιακό πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να

κινηθεί η πολιτική ανάπτυξης της Όθρυος και γίνεται μία προσπάθεια υπόδειξης – πρότασης συγκεκριμένων αναπτυξιακών πολιτικών , μέσω της χρήσης ορισμένων εργαλείων. Τα συμπεράσματα που απορρέουν από την εργασία παρουσιάζονται στο πέμπτο κεφάλαιο. Στο τελευταίο μέρος παρατίθενται τα απαραίτητα παραρτήματα για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου, οι χάρτες και η βιβλιογραφική τεκμηρίωση.

Με την παρούσα μελέτη ευελπιστούμε στην προστασία αρχικά του φυσικού περιβάλλοντος του όρους Όθρυς , στην ενίσχυση των τοπικών κοινωνιών και στην ανάδειξη του όρους στα πλαίσια της αειφορίας , πάντα με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον, που είναι άλλωστε και ο βασικό παράγοντας τουριστικής ανάπτυξης.

1 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

1.1 ΟΙ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Με βάση συγκεκριμένα γεωμορφολογικά και ανθρωπογεωγραφικά χαρακτηριστικά του, ο ελληνικός χώρος διακρίνεται εσωτερικά από μία έντονη χωρική διάσπαση και ασυνέχεια. Όπως καταδεικνύουν και οι διάφοροι ποσοτικοί δείκτες, η Ελλάδα είναι η πλέον νησιωτική και ορεινή χώρα της Ευρώπης, χωρίς μέχρι στιγμής να διαθέτει κάποια αναπτυξιακή πολιτική για την ανάπτυξη των περιοχών αυτών (Μπεριάτος, 2006).

Οι ορεινές περιοχές έχουν από τη φύση τους ή αποκτούν λόγω της θέσης, της γεωμορφολογίας και των φυσικών διαθεσίμων τους, γεωπολιτική σημασία σε διεθνές επίπεδο. Επομένως, χρήζουν ιδιαίτερης σημασίας λόγω του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος που διαθέτουν. Ορισμένες από αυτές, μάλιστα, έχουν τη δυνατότητα να επενδύουν στην τουριστική ανάπτυξη ώστε να χαρακτηριστούν βιώσιμες.

Ο συνδυασμός των δύο παραπάνω επιτυγχάνεται με την Αειφορική διαχείρισή τους. Δεν πρέπει να παραληφθεί, άλλωστε, ότι την τελευταία δεκαετία, λόγω των νέων απόψεων περί ολοκληρωμένης και βιώσιμης ανάπτυξης (δηλαδή, ανάπτυξη που βασίζεται τόσο σε οικονομικά όσο και σε κοινωνικά, πολιτισμικά και περιβαλλοντικά κριτήρια), επιχειρείται η αναβίωση αυτών των περιοχών μέσω της αξιοποίησης, ανάδειξης και προστασίας των γεωφυσικών, πολιτισμικών και κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων τους (Παναγιώτου, 2007).

1.1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ – ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ

Ακόμη και μέχρι σήμερα, επικρατεί μία σύγχυση σχετικά με τον ορισμό και την οριοθέτηση των ορεινών περιοχών. Ξεκινώντας από το Κοινοτικό Δίκαιο και σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Κανονισμός ΕΚ/1257/1999, άρθρο 18), ως ορεινές περιοχές ορίζονται εκείνες οι μειονεκτικές περιοχές, οι οποίες χαρακτηρίζονται από σημαντικό περιορισμό των δυνατοτήτων χρησιμοποίησης της γης και από σημαντική αύξηση του κόστους εκμετάλλευσής της, λόγω υψομέτρου ή ανάγλυφου ή συνδυασμού των δύο αυτών παραγόντων.

Πιο συγκεκριμένα, στην Οδηγία 75/268/ΕΟΚ, άρθρο 3, παρ. 3, αναφέρεται ότι οι ορεινές περιοχές χαρακτηρίζονται μειονεκτικές λόγω του σημαντικού περιορισμού των δυνατοτήτων χρησιμοποίησης της γης και κατ' επέκταση της σημαντικής αύξησης του κόστους εργασίας, παράγοντες που οφείλονται:

- είτε στην ύπαρξη, λόγω υψομέτρου, πολύ δυσχερών κλιματικών συνθηκών, με αποτέλεσμα να επιβραδύνεται σημαντικά η βλαστική περίοδος,

- είτε, σε χαμηλότερο υψόμετρο, στις απότομες κλίσεις, στο μεγαλύτερο τμήμα της περιοχής, που καθιστούν αδύνατη τη χρήση μηχανημάτων ή απαιτούν τη χρήση πολύ δαπανηρών ειδικών εξαρτημάτων,

- είτε στο συνδυασμό των δύο προαναφερθέντων παραγόντων.

Για την Ελλάδα, σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπουργείου Γεωργίας (17/7/1997) για την ένταξη των Δήμων, Κοινοτήτων και Οικισμών της χώρας στις περιοχές της Οδηγίας 75/268/ΕΟΚ, στις ορεινές περιοχές εντάσσονται Δήμοι, Κοινότητες και Οικισμοί που έχουν τις ακόλουθες προϋποθέσεις (Μιχαηλίδου και Ρόκκος, 2001):

- η κτηματική τους έκταση βρίσκεται σε υψόμετρο άνω των 800 μέτρων,

- η κτηματική τους έκταση βρίσκεται σε υψόμετρο μεταξύ 600 – 800 μέτρων με κλίσεις εδάφους τουλάχιστον 16%,

- η κτηματική τους έκταση βρίσκεται σε υψόμετρο κάτω των 600 μέτρων με κλίσεις εδάφους τουλάχιστον 20%,

- εάν ένας Δήμος, Κοινότητα ή Οικισμός έχει μία από τις παραπάνω περιπτώσεις σε ποσοστό κτηματικής έκτασης τουλάχιστον 80% ή το άθροισμα των προαναφερθέντων είναι τουλάχιστον 80% επί του συνόλου της κτηματικής τους έκτασης, τότε είναι δυνατόν να προταθεί για ένταξη στις ορεινές περιοχές.

Όπως ορίζεται και από τον ΟΟΣΑ (2000), «οι περιοχές αυτές μπορεί να είναι κυρίαρχα ή σημαντικά αγροτικές, ανάλογα με την γειτνίασή τους με αστικά κέντρα και την πληθυσμιακή τους πυκνότητα ανά km^2 ». Για τις περιοχές αυτές, η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) προβλέπει ειδικά μέτρα ώστε να αντισταθμιστούν οι συνέπειες των φυσικών και κοινωνικοοικονομικών αντιξοοτήτων, όπως είναι η μικρότερη βλαστική περίοδος και η δυσκολία διανομής προϊόντων, συγκριτικά με τις πιο προνομιούχες περιοχές, αυτές δηλαδή που ονομάζονται δυναμικές (ΥπΑΑΤ, 2007).

1.1.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Οι ορεινές περιοχές στην Ελλάδα αποτελούνται από βουνά μέσου ύψους. Σύμφωνα με τη μελέτη που ανατέθηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ) στο Γραφείο 12 (2000), οι νομοί της χώρας κατατάσσονται ανάλογα με την ορεινότητά τους σύμφωνα με κριτήρια έκτασης και πληθυσμού και ο αριθμός τους είναι περίπου 7.000. Στον κατάλογο αυτό, 32 νομοί της

χώρας χαρακτηρίζονται από σημαντική ορεινή έκταση και ορεινό πληθυσμό. Από αυτούς προκύπτουν 8 νομοί (Φθιώτιδος, Καρδίτσας, Φλώρινας, Άρτας, Γρεβενών, Ιωαννίνων, Αρκαδίας, Ευρυτανίας), οι οποίοι περιέχουν τις πιο προβληματικές περιοχές της χώρας (Παπαδημάτου και Ρόκκος, 2001).

Σύμφωνα με τα στοιχεία που δίνει η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (ΕΣΥΕ: 1971, 1981, 1991 και 2001), όπως φαίνονται και στον Πίνακα 1.1.2-1, ο ορεινός πληθυσμός της Ελλάδας μειώθηκε δραματικά τη δεκαετία του 1970. Ο ορεινός όγκος της χώρας μας αποτελείται από 3.345 Δήμους, Κοινότητες και Οικισμούς, καταλαμβάνει έκταση 77,6 εκ. στρ. από τα οποία τα 13,08 εκ. στρ. είναι έκταση που μπορεί να καλλιεργηθεί, τα 36,42 εκ. στρ. είναι βοσκότοποι και τα 24,02 είναι δάση (Μιχαηλίδου και Ρόκος, 2001).

Πίνακας 1.1.2-1: Πληθυσμός ορεινών περιοχών (1971-2001)

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΟΡΕΙΝΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΟΡΕΙΝΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
1971	8.768.641,00	1.047.894,00	12%
1981	9.740.417,00	941.973,00	9,70%
1991	10.259.900,00	939.843,00	9,20%
2001	10.934.097,00	789.989,00	7,20%

Πηγή: ΕΣΥΕ, 1971, 1981, 1991 και 2001

Οι ορεινές περιοχές της χώρας αποτελούν ένα ποσοτικά και περιβαλλοντικά σημαντικό τμήμα της που καταλαμβάνει το 65% της συνολικής έκτασης της εθνικής επικράτειας, ενώ κατοικείται μόνο από το 13% του πληθυσμού, παρουσιάζουν δε τη χαμηλότερη πυκνότητα πληθυσμού και τη μεγαλύτερη πυκνότητα οικισμών ανά 100 χλμ² μεταξύ όλων των περιοχών της χώρας. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αντίστοιχα ο ορεινός χώρος καταλαμβάνει το 28% της έκτασής της, ενώ κατοικείται από το 8,5% του ευρωπαϊκού πληθυσμού (Τσίπρας, 2001).

Η ελληνική γεωργία παράγει το 21% του πλούτου της χώρας (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, ΑΕΠ) και απασχολεί το 13% των εργαζομένων (600.000 άτομα από τα οποία το 14% είναι μισθωτοί). Εκτιμάται ότι 3.500.000 εκτάρια γης χρησιμοποιούνται από τους αγρότες, εκ των οποίων το 27% ενοικιάζεται. Υπάρχουν 817.000 εκμεταλλεύσεις και μόνον το 0,1 % απ' αυτές ξεπερνούν τα 100 εκτάρια. Το

μέγεθος, κατά μέσο όρο, των εκμεταλλεύσεων είναι 4,5 εκτάρια (για την ΕΕ είναι 18,5 εκτάρια) (Ζαμπέλης και Γιάλυρη, 2001).

Η ιδιαιτερότητα των ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών έγκειται σε ορισμένα χαρακτηριστικά τους από άποψη ανάπτυξης και επιβίωσης, η οποία οδηγεί σε μη ισόρροπη χωρική ανάπτυξη (Παναγιώτου, 2007). Γι' αυτό και οι κάτοικοί τους ωθήθηκαν στις μεγάλες πόλεις της Ελλάδας και του κόσμου γενικότερα. Έτσι σήμερα οι αμιγώς ορεινές περιοχές αποτελούν το μισό της έκτασης της χώρας και κατοικούν σήμερα σ' αυτές λιγότερο από το 1/10 του πληθυσμού (Παπαδημάτου και Ρόκκος, 2001).

Οι ορεινές περιοχές της Ελλάδας έχουν όλα τα χαρακτηριστικά των μειονεκτικών περιοχών, τα κυριότερα εκ των οποίων είναι:

- η κυριαρχία του πρωτογενούς τομέα (με όλα τα προβλήματα που αυτό συνεπάγεται),
- οι μικρές και κατατεταγμένες ιδιοκτησίες,
- η περιορισμένη άρδευση,
- το φτωχό έδαφος,
- η χαμηλή παραγωγικότητα των μέσων παραγωγής,
- τα υποβαθμισμένα βοσκοτόπια,
- η διασπορά πληθυσμού σε μεγάλο αριθμό οικισμών,
- η εγκατάλειψη εκτάσεων.

1.1.3 ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Ανισότητες

Οι διαφορές στο επίπεδο ανάπτυξης μεταξύ των διαφόρων περιοχών μίας χώρας (αλλά και μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ), αφορούν κυρίως στις ευκαιρίες απασχόλησης, το επίπεδο εισοδήματος, την οικονομική διάρθρωση κλπ (Χριστοπούλου, 2001). Στο πέρασμα του χρόνου, αυτές οι κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες οδήγησαν στην περιθωριοποίηση και απομόνωση των ορεινών περιοχών και σήμερα είναι εμφανείς με τη μορφή εδαφικών ανισοτήτων. Τα αίτια των ανισοτήτων είναι (Δαμουλάκη και Ταμουρίδου, 1999):

- η διαφορετική ικανότητα των παραγωγικών τομέων να αποφράξουν μία προστιθέμενη αξία και τις αποκλίσεις επενδύσεων – έρευνας – καινοτομίας που προκύπτουν,
- η διαφορετική θέση των επιχειρήσεων στις παραπάνω παραγωγικές διαδικασίες συγκέντρωσης και οι διαφορετικοί συνδυασμοί συντελεστών παραγωγής και
- η διαφορετική κατανομή των επιχειρήσεων στο χώρο.

Σημαντικό ρόλο στην ένταση των ανισοτήτων μεταξύ των περιοχών, έπαιξε και η διαχρονική εξέλιξη της τεχνολογίας. Έτσι, οι «ισχυρές» περιοχές εκμεταλλεύτηκαν στο έπακρο τα πλεονεκτήματα από τις νέες τεχνολογίες και προσαρμόστηκαν εύκολα και γρήγορα, αφήνοντας πίσω τους τις «αδύναμες» περιοχές, οι οποίες δεν κατάφεραν να αναπροσαρμοστούν, δεχόμενες έντονες πιέσεις από το γύρω περιβάλλον.

Φυσικά – γεωμορφολογικά προβλήματα

Τα φυσικά χαρακτηριστικά (γεωμορφολογικά) κάθε περιοχής, αποκαλούνται και μόνιμα μειονεκτήματα. Είναι ιδιαίτερης σημασίας και δύνανται να επιδράσουν με διαφορετικό τρόπο στην ανταγωνιστικότητα κάθε περιοχής. Στις ορεινές περιοχές αποτελούν ένα επιπρόσθετο πρόβλημα, καθώς το μεγάλο υψόμετρο, η πτώση της ατμοσφαιρικής πίεσης, η διαφοροποίηση της θερμοκρασίας μεταξύ μέρας και νύχτας, η βροχόπτωση/χιονόπτωση και η δύναμη των ανέμων, είναι παράγοντες που καθορίζουν την επιβράδυνση και τη σμίκρυνση του κύκλου βλάστησης, άρα και τις αποδόσεις των καλλιεργειών και τα εισοδήματα των κατοίκων. Επίσης, η γεωγραφική κατανομή και η αφθονία των φυσικών πόρων καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό την οικονομική ανάπτυξη μίας περιοχής και επιταχύνουν τους ρυθμούς της αναπτυξιακής διαδικασίας (Κόνσολας, 1985:54).

Το δριμύ κλίμα που χαρακτηρίζει τις ορεινές περιοχές, οφείλεται κυρίως στο υψόμετρο και ποικίλει ανάλογα με το γεωγραφικό πλάτος, τη γεωγραφική θέση και το ανάγλυφο. Λόγω των δυσμενών εδαφοκλιματικών συνθηκών, παρατηρείται φτωχή άρδευση και οι βοσκότοποι είναι κατάλληλοι μόνο για αιγοπρόβατα (Μιχαηλίδου και Ρόκκος, 2001). Επιπλέον, οι μεγάλες κλίσεις των εδαφών εμποδίζουν την εκμηχάνιση και την αποδοτική αξιοποίηση της αγροτικής γης, ενώ παράλληλα επιταχύνουν την απόπλυση και διάβρωση των επικλινών εκτάσεων, αλλά σημαντική είναι και η απόσταση από τις μεγάλες αγορές και τους φορείς παραγωγής και καινοτομίας.

Φυσικές καταστροφές

Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι φυσικές καταστροφές απορρέουν από τα μόνιμα φυσικά μειονεκτήματα κάθε περιοχής. Οι ορεινές περιοχές είναι ιδιαίτερα ευπαθείς στην παραμικρή εξωτερική επιρροή ή απότομη αλλαγή, ενώ οι φυσικοί πόροι είναι περιορισμένοι και συχνά μειώνονται ή/και καταστρέφονται λόγω των κλιματικών μεταβολών. Οι καταστροφές αυτές, ενώ δύναται να πλήττουν και άλλες περιοχές, παρουσιάζονται πιο έντονες στις ορεινές (Iyngararasan κα., 2004), οι επιπτώσεις είναι σημαντικότερες σε εκείνες τις ΟΜΠ των οποίων η δημογραφική σύνθεση ήταν ιδιαίτερα δυσμενής (ΥπΑΑΤ, 2007). Στα παραπάνω πρέπει να προστεθούν και οι επιπτώσεις από το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Όλα αυτά αποτελούν απειλή, όχι μόνο για τις ορεινές περιοχές, αλλά και για τις υπόλοιπες (Iyngararasan κα., 2004· Μπεριάτος, 2006). Τα παραπάνω προβλήματα οδηγούν σε καταστροφή των καλλιεργειών και του ζωικού κεφαλαίου – που αποτελούν τη μοναδική, ίσως, πηγή εισοδήματος – σε υποβάθμιση και διάβρωση του εδάφους και έτσι, απαιτούνται πρόσθετες δαπάνες για την συντήρηση των καλλιεργειών (Βουλελλής, 2006), γεγονός που προκαλεί μία σειρά σοβαρών οικονομικών επιπτώσεων τόσο στις ίδιες τις ορεινές περιοχές, όσο και στα αστικά κέντρα, ως προς την παροχή αγαθών και υπηρεσιών (Hofer, 2005:1).

Συνεπώς, ελλοχεύει ο κίνδυνος δημιουργίας μιας νέας πληθυσμιακής ομάδας, η οποία απειλείται με κοινωνικό αποκλεισμό, εφόσον η ηλικία της και το μορφωτικό της επίπεδο δεν τους επιτρέπει να στραφούν σε άλλο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας. Επιπλέον, η αναβίωση του δασικού πλούτου τίθεται υπό αμφισβήτηση χωρίς τη φροντίδα των πληθυσμών που γνωρίζουν τη συμβίωση με το δάσος, ενώ η αγροτουριστική δραστηριότητα, που βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο, κινδυνεύει να εκμηδενιστεί (ΥπΑΑΤ, 2007). Συν τις άλλους, η έλλειψη κτηματολογίου δυσχεραίνει την ορθή εκμετάλλευση, τη διατήρηση και την προστασία των δασικών εκτάσεων, ενώ παράλληλα δημιουργεί προβλήματα και στη δασοπονία, η οποία περιορίζεται σημαντικά λόγω της ανεξέλεγκτης υλοτόμησης, της καταπάτησης και των πυρκαγιών (Παναγιώτου, 2007).

Οικονομικά προβλήματα

Τα οικονομικά μειονεκτήματα απορρέουν κατά βάση από τα φυσικά (περιορισμοί στη χρήση τεχνολογίας και τις αγροτικές αποδόσεις). Η οικονομία των ορεινών περιοχών στηρίζεται κατά κύριο λόγο στον πρωτογενή τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία, δασοκομία) και επηρεάζεται από τις σχέσεις αυτών των περιοχών με τις γενικότερες

τάσεις, όπως η δυνατότητα χωροθέτησης επιχειρήσεων και ο πληθυσμός (Torricelli, 2001:334-335), ενώ από αυτούς εξαρτάται η εδαφοπροστατευτική και υδρονομική κατάσταση του ορεινού χώρου (Δαμουλάκη και Ταμουρίδου, 1999). Σε περιοχές όπου κυριαρχούν οι παραδοσιακοί κλάδοι παραγωγής, υπάρχουν βιομηχανίες παρωχημένης τεχνολογίας ή εμφανίζουν μονοκλαδική δομή, ελλοχεύουν κίνδυνοι παρακμής, γεγονός που με τη σειρά του συνεπάγεται αύξηση του ποσοστού ανεργίας και μείωση του ρυθμού ανάπτυξης (Κόνσολας, 1985:55). Επιπλέον, η αγορά εργασίας χαρακτηρίζεται από ανελαστικότητα, δηλαδή από την αδυναμία του πληθυσμού να ασχοληθεί και με άλλους παραγωγικούς τομείς, διαφορετικούς από αυτούς που κυριαρχούν στην περιοχή (Τσιγκλιφύση, 2007).

Ο δευτερογενής τομέας χαρακτηρίζεται από χαμηλά ποσοστά απασχόλησης, εφόσον παρατηρείται μείωση της μεταποιητικής δραστηριότητας (από 11,9 το 2008 σε 11,8 το 2009: ΕΣΥΕ, 2008 και 2009) και οι προοπτικές ανάπτυξης του είναι περιορισμένες, καθώς οι δυνατότητες ανάπτυξης μεγάλων εμπορικών επιχειρήσεων είναι πολύ περιορισμένες (Τσιγκλιφύση, 2007). Έτσι, η μεταποιητική δραστηριότητα κινείται σε προϊόντα χαμηλής οικονομικής σημασίας, εφόσον δεν δύναται να δημιουργηθούν οικονομίες κλίμακας, οι οποίες θα βοηθούσαν στη βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών και τη δημιουργία νέων αναπτυξιακών αξόνων.

Η οικονομία των ορεινών μειονεκτικών περιοχών (ΟΜΠ) χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα οργανωτικά και θεσμικά προβλήματα, σε όλο το εύρος του ελληνικού χώρου. Τέτοια είναι η έλλειψη εκσυγχρονισμού των παραγωγικών μέσων, η δυσκολία εφαρμογής νέων μεθόδων καλλιέργειας, το επιπλέον μεταφορικό κόστος λόγω της μεγάλης απόστασης από τις αγορές (ΟΟΣΑ, 2000), το μικρό μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, η εποχικότητα πολλών γεωργικών δραστηριοτήτων, η χαμηλή ανταγωνιστικότητα των προϊόντων, η αποδιοργάνωση του παραγωγικού ιστού, η ανάγκη διατήρησης ενός πολυλειτουργικού προτύπου ανάπτυξης της υπαίθρου, οι ελλείψεις υποδομές πρόσβασης σε ευρυζωνικά δίκτυα (ΥπΟιΟ, 2001), κλπ.

Μία μικρή ανάκαμψη στα παραπάνω προβλήματα του αγροτικού χώρου δίνει η ΕΕ, μέσω διαφόρων χρηματοδοτήσεων και προγραμμάτων εξυγίανσης και προώθησης καινοτομιών στην καλλιέργεια (ΚΠΣ¹, ΚΑΠ² κλπ). Εξάλλου, η ανάπτυξη του

¹ Τα ΚΠΣ αποτελούν συμφωνίες χρηματοδότησης από την Ε.Ε. προς τα κράτη – μέλη, με τις οποίες χρηματοδοτείται ένα μέρος της περιφερειακής πολιτικής. Βοηθούν στην οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών που μειονεκτούν, με σκοπό την εξάλειψη ή τουλάχιστον την άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων και την επίτευξη της απαραίτητης οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Έχουν συγκεκριμένο κόστος, τρόπο χρηματοδότησης, καθώς και χρονικά όρια εφαρμογής (Μιχαηλίδου και Ρόκκος, 2001).

πρωτογενή τομέα, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη συγκράτηση του πληθυσμού των ΟΜΠ.

Ως ένα ιδιαίτερα σημαντικό φαινόμενο (οικονομικό και πολιτισμικό), παρουσιάζεται ο τουρισμός (ιδιαίτερα ο χειμερινός), ο οποίος επηρεάζει τις κοινωνικές και οικονομικές υποδομές σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο (Christopoulou, 2000· Κοκκώσης και Τσάρτας, 2001:159· Μπεριάτος, 2006), εφόσον οι κάτοικοι των μεγάλων αστικών κέντρων δείχνουν αυξανόμενη προτίμηση να έρθουν σε επαφή με τα ήθη, τα έθιμα και τον τρόπο ζωής των κατοίκων αυτών των περιοχών (Hofer, 2005:1). Ήδη από το 1970, πολυάριθμες ορεινές περιοχές αξιοποιούν και αναδεικνύουν τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα μεταξύ άλλων και την πολιτιστική ποικιλία για χάρη του τουρισμού (αγροτουρισμός, θρησκευτικός, πνευματικός, πολιτιστικός, αθλητικός τουρισμός κλπ) και των διαφόρων εναλλακτικών δραστηριοτήτων, εν όψει της αυξανόμενης ζήτησης από τους αστικούς πληθυσμούς (Torticelli, 2001:335).

Η ύπαρξη του τουρισμού σηματοδοτεί την παρουσία εναλλακτικών τρόπων δημιουργίας εισοδήματος στους κατοίκους των ορεινών περιοχών, οι οποίοι δεν μπορούν πλέον να συντηρηθούν από την κτηνοτροφία (ΟΟΣΑ, 2000). Επίσης, είθισται ο τουρισμός να συνοδεύεται από τη διάνοιξη νέου οδικού δικτύου, την αύξηση των θέσεων εργασίας και τη βελτίωση των προσβάσεων στις ορεινές περιοχές (Τσιγκλιφύση, 2007· Κοκκώσης και Τσάρτας, 2001:159), χωρίς αυτό να αποτρέπει και τα κακώς κείμενα (δημιουργία δυσανάλογα μεγάλων έργων κλπ) (Μπεριάτος, 2006).

Δημογραφικά προβλήματα

Η δημογραφική εξέλιξη στις ευρύτερες ορεινές περιοχές, σχετίζεται με τις γενικότερες κοινωνικο-οικονομικές και πολιτιστικές αλλαγές, που συντελέστηκαν στο εσωτερικό της υπαίθρου τις τρεις τελευταίες δεκαετίες (από το 1950). Λόγω της δυσμενούς δημογραφικής σύνθεσης και της παράλληλης πληθυσμιακής αποδυνάμωσης, που οφείλονται στη μονομερή εξάρτηση από τη γεωργία, οι ορεινές περιοχές τείνουν στο όριο της ερημοποίησης (Γούσιος, 2000) Όπως φαίνεται άλλωστε και από την πορεία των εξελίξεων του διεθνούς εμπορίου και την προοπτική της νέας ΚΑΠ, το θέμα της συγκράτησης του πληθυσμού στις ΟΜΠ ανήκει στα αντικείμενα που απασχολούν περισσότερο από ποτέ την ΕΕ (ΥΠΕΚΑ, 2001: Μέτρο 2.1).

² Η ΚΑΠ έχει ως στόχο να αντισταθμίσει τις συνέπειες των φυσικών και κοινωνικοοικονομικών αντιξοοτήτων (μικρότερη βλαστητική περίοδος, δυσκολία διανομής προϊόντων, κ.α.). Οι όροι αυτοί χρησιμοποιούνται και στην Ελλάδα από το 1983 στις Έρευνες Διάρθρωσης των Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων (ΕΔΓΕ), που διενεργούνται από την ΕΣΥΕ κάθε δύο χρόνια (Παπαδημάτου και Ρόκκος, 2001).

Έναν ιδιαίτερα σημαντικό δείκτη του φυσικού δυναμικού μίας περιοχής, αποτελεί η διαμονή των νέων στον τόπο τους, ο οποίος ταυτόχρονα φανερώνει και την κατάσταση της περιοχής και συνδέεται με τις ευκαιρίες, τις δυνατότητες απασχόλησης που παρουσιάζονται κατά τόπους και τον τρόπο ζωής των κατοίκων (Παπαδημάτου και Ρόκκος, 2001).

Η συρρίκνωση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, οι δυσκολίες στην εμπορία και μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων, η καθυστέρηση σε θέματα εκπαίδευσης και ροής πληροφοριών, η δυσχέρεια στην προώθηση νέας τεχνολογίας, τα χαμηλά εισοδήματα, το αίσθημα της απομόνωσης και η ανάγκη εντονότερης κοινωνικοποίησης, είναι ορισμένοι λόγοι που ωθούν το ενεργό τμήμα του πληθυσμού των χώρων αυτών στα αστικά κέντρα, αναζητώντας καλύτερους όρους ζωής. Χαρακτηριστικό είναι το φαινόμενο ‘διαρροής εγκεφάλων’ (‘brain drain’), εφόσον οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών καταφεύγουν σε μετανάστευση (προς όλα τα επίπεδα, π.χ. τοπικό ή προς τα μεγαλύτερα κέντρα) για ανεύρεση εργασίας, γεγονός που επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη των ορεινών περιοχών (Kohler κα, 2004). Αποτέλεσμα αυτών είναι η παρουσία εμποδίων σε προσπάθειες αναδιάρθρωσης (διάχυση της τεχνογνωσίας, εκσυγχρονισμός και εφαρμογή νέων πρακτικών και καινοτομιών), αλλά και στην προσαρμογή τους στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες της διεθνούς αγοράς (ΥπΑΑΤ, 2007).

Γενικά, τα δυσμενή δημογραφικά δεδομένα οφείλονται σε μεγάλο βαθμό και στην ανεπάρκεια κοινωνικών και τεχνικών υποδομών και την οικονομική και αναπτυξιακή υστέρηση που αντιμετώπιζε η Ελλάδα. Ωστόσο, το εν λόγω πρόβλημα είναι αναστρέψιμο (Κοτζαμάνης και Ανδρουλάκη, 2001). Πράγματι, σήμερα αυτή η τάση πληθυσμιακής μετακίνησης από ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, παρατηρείται σε μικρότερο βαθμό, γεγονός που ίσως οφείλεται στην πληθυσμιακή συρρίκνωση που προηγήθηκε.

Προβλήματα προσπελασιμότητας - προσβασιμότητας

Ο βαθμός πρόσβασης μίας περιοχής είναι ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας αλλαγής (όχι μόνο για τις ορεινές περιοχές), εφόσον περιλαμβάνουν ζωτικές συνδέσεις μεταξύ των ορεινών περιοχών και τα αστικά κέντρα. Η μη προσπελασιμότητα των ορεινών περιοχών, σε συνδυασμό με διάφορους πολιτικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς και ιστορικούς λόγους, δεν ευνοούσε μέχρι σήμερα την ανάπτυξη τους σύμφωνα με το κυρίαρχο μοντέλο παραγωγής και κατανάλωσης (Kohler κα, 2004).

Τις τελευταίες δεκαετίες, μεγάλα οδικά έργα έχουν βελτιώσει την πρόσβαση και την επικοινωνία σε πολλές ορεινές περιοχές. Ωστόσο, ακόμα και σήμερα, τα οδικά δίκτυα σε πολλές ορεινές περιοχές δεν είναι επαρκώς αναπτυγμένα ή είναι κακώς συντηρημένα, λόγω του υψηλού κόστους που απαιτούν. Αυτό, σε συνδυασμό με την έλλειψη δημόσιων μεταφορών, δυσχεραίνουν τη σύνδεση και τη μεταφορά προσώπων και αγαθών στα τοπικά κέντρα και τους τόπους διακίνησης εμπορευμάτων (Kohler κα, 2004), μειώνοντας την ανταγωνιστικότητα των εμπορευμάτων (Ebner, 2001), συμβάλλοντας στη δημιουργία φαινομένων περιθωριοποίησης των ορεινών πληθυσμών και προκαλώντας την απόθεση των νέων. Ως συνέπεια, η προβληματική προσπελασιμότητα συνεπάγεται σε μεγάλο βαθμό κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτισμική απομόνωση (Παπαδημάτου και Ρόκκος, 2001).

Ωστόσο, οι ευκαιρίες ανάπτυξης των ορεινών περιοχών βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με την προσπελασιμότητα, το υφιστάμενο δίκτυο εθνικής περιφερειακής και τοπικής σημασίας και τις χρονοαποστάσεις των διαφόρων περιοχών από τις μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις της χώρας (ΥπΟιΟ, 2001). Μάλιστα, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις στις οποίες, λόγω της δυσβατότητας των ορεινών περιοχών, παρακωλύονται σημαντικά οι επιδράσεις και τα αποτελέσματα των αναπτυξιακών πολιτικών (Hamilton κ.α., 1997:307).

Παρότι με την εφαρμογή του Α' και Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ), οι βασικές υποδομές – συνολικά στη χώρα αλλά και στις ορεινές περιοχές – βελτιώθηκαν σημαντικά, υπάρχει πολύς δρόμος ακόμη. Γι' αυτό και στο Στρατηγικό Μέρος του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ), τίθεται ως βασικός στρατηγικός στόχος η «*Ουσιαστική βελτίωση του επιπέδου προσβασιμότητας που θα συμβάλει στη βελτίωση της ελκυστικότητας της χώρας και την αναβάθμιση της συνολικής ανταγωνιστικότητάς της*» (Στρατηγικός Στόχος 6).

Διαρθρωτικά – θεσμικά προβλήματα

Όλα τα παραπάνω προβλήματα είναι δυνατόν να τα συναντήσουμε στις ορεινές περιοχές ανά την υφήλιο. Ωστόσο, στην περίπτωση του ελληνικού ορεινού χώρου προστίθενται και προβλήματα διαρθρωτικής φύσης. Ο λόγος γίνεται για τον κατακερματισμό και τη διασπορά (μικρό μέγεθος και μεγάλος αριθμός αγροτεμαχίων) των Μοναδιαίων Ιδιοκτησιών/Χρήσεων/Εκμεταλλεύσεων Γης (ΜΙΧΕΓ) (Ρόκκος, 1980 στο Μιχαηλίδου και Ρόκκος, 2001), που οφείλεται σε ορισμένα αποσπασματικά μέτρα, τα οποία εφαρμόστηκαν προς όφελος συγκεκριμένων κοινωνικών ή/και πολιτικών

συμφερόντων³ (Μιχαηλίδου και Ρόκκος, 2001). Σαν αποτέλεσμα των πολιτικών παρεμβάσεων και των μηχανισμών και των διοικητικών διαιρέσεων του ελληνικού κράτους, η οριοθέτηση των ορεινών περιοχών σήμερα είναι προβληματική, ενώ συνέβαλε ταυτόχρονα στην κατάτμηση, αποδιοργάνωση και εξασθένηση της χωρικής τους συνοχής (ANEM και ΠΘ, 2002).

Η περιθωριοποίηση και απομόνωση των ορεινών περιοχών οφείλεται, κατά κύριο λόγο, στην μακροχρόνια έλλειψη εθνικών χωροταξικών και αναπτυξιακών πολιτικών. Οι ανεπάρκειες και ελλείψεις που χαρακτηρίζουν το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, δεν βοήθησαν τις περιοχές αυτές να αξιοποιήσουν τις κοινοτικές ενισχύσεις και την υλοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων, ώστε να αυξηθεί η προστιθέμενη αξία και να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας (Μπλουγούρας, 2006). Στα παραπάνω πρέπει να προστεθούν η συγκέντρωση των κέντρων αποφάσεων δημοσίων υπηρεσιών, Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), οργανισμών, επιχειρήσεων κλπ, στα μεγάλα αστικά κέντρα (Κόνσολας, 1985:57).

Μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ και την εφαρμογή της ΚΑΠ, οι κοινοτικές κατευθύνσεις και οι εθνικοί πόροι δίνουν μία νέα ώθηση στον αγροτικό τομέα των ορεινών περιοχών, με την έννοια της μεγέθυνσης και όχι της ανάπτυξης. Έτσι, το έλλειμμα της ελληνικής γεωργίας δεν εξαλείφθηκε και οι διαρθρωτικές της αδυναμίες δεν επιλύθηκαν (Μπλουγούρας, 2006).

Συμπερασματικά σχόλια

Τα στοιχεία που παρατέθηκαν, μπορούν να δημιουργήσουν μία σαφή εικόνα για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα ο ελληνικός ορεινός χώρος. Η ύπαρξη φυσικών γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών και οι κατά καιρούς φυσικές καταστροφές, που δυσχεραίνουν την ανάπτυξή τους, οι ελλιπείς τεχνικές υποδομές σε συνδυασμό με την ιδιαιτερότητα της οικονομίας των ΟΜΠ, αλλά και τα σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα με τα οποία έρχονται αντιμέτωπα τα διάφορα μέτρα ανάπτυξης, δημιουργούν την ανάγκη για ανάπτυξη ενός σχεδιασμού με ολοκληρωμένο χαρακτήρα, επαρκή και αποτελεσματικού.

Ο συνδυασμός των ορεινών περιοχών είναι η γεωργία, όχι με την έννοια της ανάπτυξης μιας ανταγωνιστικής γεωργίας στα ορεινά, αλλά με την έννοια της

³ Το εν λόγω πρόβλημα παρατηρήθηκε κυρίως μετά τη μικρασιατική καταστροφή και προκειμένου η Ελληνική Κυβέρνηση να υποδεχθεί τους 1.500.000 Έλληνες που διώχτηκαν από τα παράλια της Μικράς Ασίας. Η Ελληνική Κυβέρνηση εφάρμοσε εκτεταμένο αναδάσμο γης για να χορηγήσει στους πρόσφυγες κτήματα διεσπαρμένα σε όλη την επικράτεια (Μιχαηλίδου και Ρόκκος, 2001).

διατήρησης των πληθυσμών των ορεινών περιοχών σαν διαχειριστές του φυσικού περιβάλλοντος και της φυσικής κληρονομιάς, μέσα από τη συνέχιση της γεωργικής δραστηριότητας. Παράλληλα, όμως, πρέπει να υπάρξουν ενέργειες και σε άλλους τομείς (π.χ. υποδομές), με στόχο μία ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου, ώστε να αποτραπούν τα φαινόμενα απερήμωσής της.

Στον Πίνακα 1.1.3-1 παρουσιάζονται συνοπτικά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο ελληνικός ορεινός χώρος, ενώ στον *χάρτη 1* του παραρτήματος χαρτών, παρουσιάζεται η κατανομή των ορεινών, των μειονεκτικών και των δυναμικών περιοχών

Πίνακας 1.1.3-1: Προβλήματα ελληνικού χώρου

Γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά
Ελλιπείς υποδομές - Χαμηλή προσβασιμότητα
Γηρασμένες Ηλικιακές Πυραμίδες
Εσωτερική μετανάστευση
Απουσία σύγχρονης επιχειρηματικότητας
Χαμηλή παραγωγικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων
Χαμηλό μορφωτικό επίπεδο
Χαμηλή ενεργοποίηση τοπικού πληθυσμού
Σημαντικές επιπτώσεις από τις φυσικές καταστροφές
Κατακερματισμός Μοναδιαίων Ιδιοκτησιών
Χαμηλός βαθμός συνεργασίας μεταξύ των ΟΤΑ
Θεσμικά προβλήματα

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

1.1.4 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Οι ορεινές περιοχές στην Ελλάδα καλύπτουν ένα σημαντικό τμήμα του ελληνικού χώρου (42-65%) και κατοικούνται από ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού (10-13%) (ANEM και Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2002). Η ανάπτυξη ορεινών περιοχών είναι ποιοτικά διαφορετική από αυτή των πεδινών, λόγω των χαρακτηριστικών που αναφέρθηκαν προηγουμένως. Έτσι, η κατάρτιση προγραμμάτων ανάπτυξης θα πρέπει να αντιμετωπίσει ποικίλους παράγοντες, τόσο τοπικούς όσο και οικολογικούς για κάθε περιοχή ξεχωριστά (ΟΟΣΑ, 2000). Επιπλέον, οι ορεινές κοινότητες θα πρέπει να αντιμετωπίσουν πολλούς κινδύνους, προκειμένου να εξασφαλίσουν ποιότητα ζωής και αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων, ανάλογα με τις ανάγκες τους (Pratt, 2004).

Όλες οι προαναφερθείσες προκλήσεις απαιτούν την κατάλληλη πολιτική δράση. Ωστόσο, ακόμα και σήμερα, σπάνια συναντά κανείς φορείς και προγράμματα που να

ασχολούνται αποκλειστικά με θέματα ορεινών περιοχών. Συνήθως, οι ορεινές περιοχές αποτελούν τις τελευταίες προτεραιότητες για τα εθνικά προγράμματα εκπαίδευσης, υγείας, υποδομών κλπ, εφόσον το κόστος παροχής αυτών ανά κάτοικο υπερβαίνει τον εθνικό μέσο όρο και κατά συνέπεια η παροχή αυτών των υποδομών θεωρείται αντιοικονομική (Τσιγκλιφύση, 2007).

Αυτό ακριβώς το ειδικό βάρος των ορεινών περιοχών, η ευαισθησία και οι φυσικοί τους πόροι στα πλαίσια της παγκόσμιας αλλαγής και των αντίξωων συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων τους (Hofer, 2001:2), η αναγνώριση του πολυσύνθετου ρόλου τους ως προς το περιβάλλον, την πολιτισμική κληρονομιά, την κοινωνική συνοχή και την απασχόληση, μπορούν να εξηγήσουν την αυξανόμενη σημασία που αποκτά ο ορεινός χώρος κατά τις τελευταίες δεκαετίες.

Τα θέματα της βιώσιμης ανάπτυξης του αγροτικού χώρου κρίνονται ειδικής σημασίας για το μέλλον των ορεινών περιοχών. Ορισμένοι από τους άξονες προτεραιότητας που έρχονται ανά διαστήματα στο προσκήνιο των διαβουλεύσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αφορούν στην ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας μέσω παραγωγής ποιοτικών προϊόντων, στη διαχείριση του περιβάλλοντος, αλλά και του αγροτικού τοπίου και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των ΟΜΠ, σε όλες τις εκφάνσεις της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Ωστόσο, ακόμα και σήμερα, οι τοπικές αρχές, οι πληθυσμοί και οι τουρίστες θεωρούν τις ορεινές περιοχές ως τόπους διακοπών ή απλώς τις εκμεταλλεύονται προς όφελος των αστικών κέντρων (Christopoulou, 2000· Katsaros, 2002· Ives κ.α., 1997:11-12).

Για τους λόγους που αναφέρθηκαν, πρέπει να βρεθούν τρόποι για την προστασία των ευαίσθητων και «τρωτών» ορεινών περιοχών – ακόμη και των απομονωμένων που δέχονται τις επιπτώσεις των παγκόσμιων αλλαγών – ώστε αυτές να εκμεταλλεύονται κάθε ευκαιρία που τους δίνεται και να ακολουθούν τον γενικό ρυθμό ανάπτυξης. Οι ευκαιρίες που χαρακτηρίζουν τον ελληνικό ορεινό χώρο και τις οποίες κάθε αναπτυξιακή πολιτική θα πρέπει να εκμεταλλευτεί είναι (Μπλουγούρας, 2006):

- το αναλλοίωτο φυσικό περιβάλλον, λόγω της απουσίας αστικοποίησης, με την ταυτόχρονη παρουσία φυσικών και αναξιοποίητων – πολλές φορές – στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς,
- η χαμηλή περιβαλλοντική επιβάρυνση από γεωργικές δραστηριότητες και η χαμηλή σύγκρουση χρήσεων γης,
- η βελτίωση των βασικών υποδομών, λόγω της αποτελεσματικότητας των ΚΠΣ,

- η σημαντική υπάρχουσα εμπειρία στον τομέα των ΟΜΠ από την εφαρμογή των ευρωπαϊκών προγραμμάτων,
- η αυξανόμενη ζήτηση για τοπικά και βιολογικά προϊόντα και
- η δικτύωση με τα αστικά κέντρα και η μεταφορά νέων μεθόδων παραγωγής και τεχνολογίας (βλ. Πίνακας 1.1.4-1).

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Jodha (2005), οι ορεινές περιοχές εξαιτίας των ιδιαίτερων οργανικών και λειτουργικών διασυνδέσεών τους με τον περιβάλλοντα χώρο, δεν μπορούν να ενσωματωθούν εξ ολοκλήρου σε έναν τομέα παρέμβασης. Στις ΟΜΠ οι παράγοντες που δημιουργούν τα περιβαλλοντικά και οικονομικά προβλήματα τείνουν να ενισχύουν ο ένας τον άλλον. Ωστόσο, οι μικρές και απομονωμένες οικονομίες μπορούν να έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα σε δραστηριότητες που δεν εξαρτώνται αποκλειστικά από το μέγεθος για να είναι ανταγωνιστικές (Λαζαρίδης, 2000 στο Μπλουγούρας, 2006).

Επομένως, κρίνεται αναγκαία η χάραξη μιας εξειδικευμένης πολιτικής για τις ορεινές περιοχές, η οποία θα λαμβάνει υπόψη της τους εξωτερικούς παράγοντες και τις πολιτικές που εφαρμόζονται στον αγροτικό τομέα, καθώς και τις τοπικές ιδιαιτερότητες. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει ανάγκη για το σχεδιασμό και την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, ιδιαίτερα για τις ορεινές περιοχές, η οποία (Jodha, 2005):

- θα λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιοχών αυτών,
- θα ελέγχει τους παράγοντες που δημιουργούν τις διάφορες ανισότητες και
- θα εντοπίζει εκείνους τους παράγοντες των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων που καθιστούν τις περιοχές αυτές ευάλωτες.

Συμπερασματικά, οι πολιτικές που επιδρούν στην ανάπτυξη των ορεινών περιοχών είναι οι Αγροτικές και οι Περιφερειακές Πολιτικές (Katsaros, 2002) και πρωταρχικός στόχος θα πρέπει να είναι η παροχή οικονομικής υποστήριξης. Η ανάπτυξη μιας περιφερειακής πολιτικής που έχει στο επίκεντρό της την ενίσχυση του ρόλου των ορεινών περιοχών κρίνεται ιδιαίτερης σημασίας και θα πρέπει να συνδέεται άμεσα με τη δημιουργία σημαντικών έργων υποδομών, καθώς και την προώθηση βιώσιμων προτύπων παραγωγής και διαβίωσης, με στόχο την αύξηση της προσπελασιμότητας και μείωση των χρονοαποστάσεων των διαφόρων ορεινών περιοχών από τις μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις της χώρας. Προς την κατεύθυνση αυτή, μία πολιτική ανάπτυξης ορεινών περιοχών οφείλει να συμμορφώνεται με τις παγκόσμιες προτεραιότητες.

Πίνακας 1.1.4-1: Ευκαιρίες ελληνικού ορεινού χώρου

Υπαρξη φυσικού αναλλοίωτου περιβάλλοντος
Χαμηλή περιβαλλοντική επιβάρυνση
Αυξητική τάση βελτίωσης των υποδομών – Αποτελεσματικότητα ΚΠΣ σε έργα υποδομής
Εμπειρία από εφαρμογή Ευρωπαϊκών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων
Αυξανόμενη ζήτηση για ποιοτικά/τοπικά προϊόντα
Δικτύωση και μεταφορά τεχνογνωσίας

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

1.1.5 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ – ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Σύμφωνα με τα παραπάνω, είναι φανερό ότι η ανάπτυξη μίας καθυστερημένης περιοχής προέρχεται από την ορθολογική αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού της κάθε περιοχής, ήτοι οι ανθρώπινοι και φυσικοί πόροι (νερά, δάση, εδάφη, ορυκτοί πόροι κλπ) (Χριστοπούλου, 2001). Η προστασία των δασών από πυρκαγιές και άλλες αιτίες υποβάθμισης, η ορθολογική διαχείριση αυτών, η διευθέτηση των χειμάρρων, η προστασία των λεκανών απορροής και οι αναδασώσεις, είναι ενέργειες που οφείλουμε να πραγματοποιήσουμε προς την κατεύθυνση αυτή.

Βέβαια, η ανάπτυξη της υπαίθρου δεν στηρίζεται μόνο στην ανάπτυξη της γεωργίας, αλλά και στην ταυτόχρονη ανάπτυξη οικονομικών και κοινωνικών υποδομών, την εγκατάσταση ενός ευρέος φάσματος επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου της υπαίθρου και την ενθάρρυνση της προσφοράς διαφόρων υπηρεσιών αναψυχής (Χριστοπούλου, 2001). Παράλληλα, θα πρέπει να εξετασθούν σοβαρά οι προσπάθειες για άρση της απομόνωσης των ΟΜΠ, όχι μόνο μέσω της δημιουργίας έργων υποδομής, αλλά και μέσω της εκμετάλλευσης τεχνολογικά δυνατών μορφών παρέμβασης (π.χ. τηλεματική, τηλεργασία κλπ) (Μπεριάτος, 2006).

Επομένως, για τη βιώσιμη ανάπτυξη των ορεινών περιοχών, είναι απαραίτητη:

- η βελτίωση των βοσκοτόπων και του ζωικού κεφαλαίου,
- η ενθάρρυνση της μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων,
- η προώθηση εναλλακτικών μορφών καλλιέργειας (π.χ. αρωματικά φυτά),
- η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού,
- η αξιοποίηση και χρήση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ (π.χ. βιομάζα),

- η κατάρτιση των αγροτών, ώστε να χρησιμοποιούν κατά το δυνατόν λιγότερες εισροές, σεβόμενοι το περιβάλλον,
- η σωστή και έγκαιρη πληροφόρηση των κατοίκων σχετικά με την αξιοποίηση των διαρθρωτικών προγραμμάτων της ΕΕ,
- η δημιουργία αναπτυξιακών δικτύων και φορέων στον ορεινό χώρο, ώστε να ενισχυθούν οι τοπικές και κοινοτικές πρωτοβουλίες, να διευκολυνθεί η λήψη αποφάσεων και η σύνδεση των περιοχών αυτών με τα κέντρα αποφάσεων και να προωθηθούν διανομαρχιακές, διαπεριφερειακές και διακρατικές συνεργασίες και
- η ορθολογική αξιοποίηση των πηγών χρηματοδότησης.

Γενικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η αξιοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς δύναται να αναδειχθεί σε σημαντικό πόλο έλξης και δραστηριοτήτων, μέσα στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης. Στοιχεία που απουσιάζουν από τα αστικά κέντρα, όπως το υγιεινό κλίμα, το καθαρό φυσικό περιβάλλον, η πλούσια φυσική και πολιτιστική κληρονομιά κλπ, μετατρέπονται σε συγκριτικά πλεονεκτήματα και μπορούν να οδηγήσουν τις κοινωνίες αυτές σε οικονομική και κοινωνική ανόρθωση (Χριστοπούλου, 2001).

Τέλος, δεν θα πρέπει να παραληφθεί η ενεργητική συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών, που βιώνουν καθημερινά σε τέτοιες περιοχές και γνωρίζουν καλύτερα από κάθε άλλον τα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν (Γούσιος, 2000· Μπεριάτος, 2006). Προκειμένου, λοιπόν, οι τοπικές κοινωνίες να συμμετέχουν σε μία ουσιαστική παρέμβαση, δεν αρκεί απλώς ο σχεδιασμός, το zoning και η διαχείριση των περιοχών παρέμβασης, αλλά όλα τα παραπάνω θα πρέπει να συνοδεύονται από την αναγνώριση της ύπαρξης των απόψεων των κατοίκων και όχι απλώς να γίνονται εικασίες σχετικά με το ποιες θα είναι αυτές (Christopoulou και Trizoni, 2007).

Κατά τον τρόπο αυτόν, η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής και η εφαρμογή των κατάλληλων πολιτικών, δύναται να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις οποιεσδήποτε απειλές που αντιμετωπίζουν οι ορεινές περιοχές (αστικοποίηση, αλλοίωση φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, φυσικές καταστροφές κλπ), και να συνεισφέρουν τα μέγιστα στη διαδικασία της βιώσιμης ανάπτυξης.

1.2 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.2.1 ΕΘΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

Γενικά

Σε εθνικό επίπεδο, οι τοπικές αρχές συνειδητοποίησαν αργοπορημένα τη σημασία των ορεινών περιοχών στην παραγωγικότητα και την ανάπτυξη διαφόρων δραστηριοτήτων που στηρίζουν τους πληθυσμούς αυτούς. Μέχρι την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ, οι επιμέρους αγροτικές πολιτικές που υιοθετούνταν δεν διαφοροποιούσαν τις ορεινές περιοχές από τις υπόλοιπες⁴ (Katsaros, 2002). Ωστόσο, ακόμα και σήμερα, δεν υπάρχει κάποια ολοκληρωμένη πολιτική για τον ορεινό χώρο. Αυτόν το ρόλο τον αναλαμβάνουν οι δημόσιες τομεακές πολιτικές που στοχεύουν στη γεωργική ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος, με την εφαρμογή των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ), τα οποία χρηματοδοτούνται από τα ΚΠΣ.

Με την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ το 1981 και την εφαρμογή της ΚΑΠ για τις ΟΜΠ, άρχισε να αναπτύσσεται και η ορεινή πολιτική της Ελλάδας, κυρίως μέσω της ΚΑΠ και δευτερευόντως από τα ΚΠΣ και τις κοινοτικές πρωτοβουλίες, επιδοτώντας το εισόδημα των αγροτών στις περιοχές αυτές. Οι πολιτικές στόχευαν στην ενδυνάμωση του αγροτικού εισοδήματος και τη μείωση της εσωτερικής μετανάστευσης. Έτσι, από τα μέσα της δεκαετίας του '80, οι κοινοτικές κατευθύνσεις/πολιτικές ενσωματώνονται πλέον στις εθνικές, ακολουθώντας την πολιτική που υποδεικνύει η ΕΕ.

Το 1981 το Υπουργείο Γεωργίας παρουσιάζει τον πρώτο κατάλογο κατάταξης ορισμένων περιοχών της χώρας στις μειονεκτικές περιοχές, σύμφωνα με την Οδηγία 268/75 της ΕΟΚ. Το πενταετές Πρόγραμμα Κοινωνικοοικονομικής Ανάπτυξης της Ελλάδας για την περίοδο 1978-1982, περιλαμβάνει μέτρα σχετικά με την Οδηγία, όπως χρηματοδότηση κατά 40-50% έργων υδρευτικών, αρδευτικών, αντιπλημμυρικών, βελτίωσης βοσκοτόπων κτλ. και άμεσες χρηματικές παροχές στους αγρότες.

Οι στρατηγικοί στόχοι της ελληνικής αγροτικής πολιτικής και ανάπτυξης, ήταν μια σύνθεση οικονομικής βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και περιφερειακής πολιτικής οικονομικών ενισχύσεων ή κινήτρων (Τσιγκλιφύση, 2007). Για τον πρωτογενή τομέα, ο πρώτος στόχος ήταν η μεγέθυνση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, η εντατικοποίηση και προώθηση επιλεγμένων καλλιεργειών, η εφαρμογή εθνικών και κοινοτικών προγραμμάτων (που άρχισαν να εφαρμόζονται κατά τα τελευταία χρόνια), η ενίσχυση των ιδιωτικών και δημοσίων επενδύσεων του πρωτογενούς τομέα και η διασφάλιση του εισοδήματος μέσα από παρεμβάσεις στο μηχανισμό τομών. Στη συνέχεια, δόθηκε έμφαση στην περιφερειακή ανάπτυξη,

⁴ Μοναδική εξαίρεση αποτελεί ένα ειδικό μέτρο του Υπουργείου Γεωργίας το 1975 για την καλλιέργεια στις ορεινές περιοχές και στα νησιά

προωθώντας τις κοινοτικές πρωτοβουλίες μέσω των αναπτυξιακών κινήτρων και των δημοσίων επενδύσεων, καθώς και παρεμφερών μέτρων. Στο *Παράρτημα 1* παρουσιάζονται τα μέτρα της ελληνικής πολιτικής για την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα στις ορεινές περιοχές.

Σήμερα, οι ιδιαιτερότητες των ΟΜΠ αντιμετωπίζονται από το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΓΠΧΣΑΑ), το Σχέδιο Ανάπτυξης του Ορεινού Χώρου (ΣΑΟΧ) και το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΠΑ) 2000-2006, ενώ οι αναπτυξιακές επιλογές για τις ορεινές περιοχές στην Ελλάδα προσανατολίζονται από τη μία στην ενίσχυση του χιονοδρομικού τουρισμού και από την άλλη στην προώθηση ήπιων μορφών τουρισμού ως συμπληρωματικής δραστηριότητας στην ορεινή γεωργία.

Σχέδιο περιφερειακής ανάπτυξης 2000-2006 για ορεινές περιοχές

Στα πλαίσια του ΣΠΑ μελετήθηκαν τα γεωφυσικά και αναπτυξιακά χαρακτηριστικά, καθώς και η πορεία των ορεινών περιοχών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, προσδιορίστηκαν τα βασικά κριτήρια ταξινόμησης των ορεινών περιοχών, τα οποία είναι:

- η παρουσία δυναμικών οικιστικών κέντρων και μεγάλων οικισμών στον ορεινό χώρο,
- η παρουσία και ο βαθμός αξιοποίησης σημαντικών τουριστικών πόρων,
- η παρουσία και ο βαθμός αξιοποίησης τοπικών πλεονεκτημάτων στον πρωτογενή τομέα, την εξόρυξη ή τη βιοτεχνία,
- η εύκολη πρόσβαση στα μεγάλα αστικά κέντρα ή σε άξονες ανάπτυξης και μεταφορών,
- η γειννίαση με παραγωγικές συγκεντρώσεις,
- η ύπαρξη επιτυχών πρωτοβουλιών ενδογενούς ανάπτυξης και
- ο ειδικός (παραμεθόριος ή νησιωτικός) χαρακτήρας των ορεινών περιοχών.

Στο *Παράρτημα 2* παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά των ομάδων των ορεινών περιοχών που προσδιορίστηκαν από την παραπάνω ανάλυση στατιστικών δεδομένων.

Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Οι αναπτυξιακές επιλογές για τον ελλαδικό ορεινό χώρο προσδιορίζονται στο ΓΠΧΣΑΑ (άρθρο 6 του Ν.2742/1999) και το ΣΑΟΧ. Τον Ιούλιο 2007, δημοσιοποιήθηκε το Σχέδιο Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) σχετικά με το

Γενικό Πλαίσιο το οποίο προσδιορίζει τις στρατηγικές κατευθύνσεις για την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη του εθνικού χώρου και επομένως του ορεινού για τα 15 επόμενα χρόνια.

Στο άρθρο 9 παράγραφος 3 επισημαίνεται ότι για τον ορεινό χώρο επιδιώκεται η ανασυγκρότηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, η συγκράτηση του πληθυσμού και η ισόρροπη σχέση μεταξύ πόλης και υπαίθρου. Ειδικότερα επιδιώκεται:

- η αντιμετώπιση της δημογραφικής αποψίλωσης με την ενίσχυση των υποδομών/υπηρεσιών και των δυνατοτήτων απασχόλησης,
- η ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε παραγωγικού πόρου,
- η στήριξη των δραστηριοτήτων της τοπικής ενδοχώρας για την κοινωνική και οικονομική ανασυγκρότηση,
- η διαφύλαξη των τοπίων, των δασών, των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών, καθώς και προστασία και ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων ως αναπτυξιακών πόρων,
- η διευκόλυνση της πρόσβασης σε υποδομές, επικοινωνία και γνώση,
- η εξασφάλιση ικανοποιητικών συγκοινωνιών και συνδέσεων με τα αστικά κέντρα, έστω και μέσω συστήματος επιδοτήσεων.

Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΠΧΣΑΑ)

Πρόκειται για σχέδια που εξειδικεύουν ή συμπληρώνουν τις κατευθύνσεις των ΓΠΧΣΑΑ. Αναφέρονται σε ορισμένες ειδικές περιοχές του εθνικού χώρου και κυρίως στις παράκτιες και νησιωτικές, στις ορεινές και προβληματικές ζώνες, στις περιοχές που υπάγονται σε διεθνείς ή ευρωπαϊκές συμβάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και σε άλλες ενότητες της χώρας, οι οποίες παρουσιάζουν κρίσιμα περιβαλλοντικά, αναπτυξιακά και κοινωνικά προβλήματα. Πιο συγκεκριμένα, τα ΕΠΧΣΑΑ ασχολούνται με (Ν.2742/1999):

- τη χωρική διάρθρωση ορισμένων τομέων ή κλάδων παραγωγικών δραστηριοτήτων εθνικής σημασίας και
- τη χωρική διάρθρωση των δικτύων και υπηρεσιών τεχνική, οικονομικής και κοινωνικής υποδομής εθνικού ενδιαφέροντος, με εξαίρεση τα δίκτυα και τις υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, καθώς και τη χωρική κατανομή των υποδομών γνώσης και καινοτομίας.

Σχέδιο Ανάπτυξης του Ορεινού Χώρου

Το ΣΑΟΧ αποτελεί ειδικό τμήμα του Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000-2006. Μέσω αυτού προτείνεται η ολοκληρωμένη ανάπτυξη των ορεινών περιοχών ως ξεχωριστό υποπρόγραμμα κάθε περιφέρειας (στα πλαίσια των ΠΕΠ) και ως τομεακές δράσεις των εθνικών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ). Στο ΣΑΟΧ παρατίθενται πέντε άξονες προτεραιότητας, πάνω στους οποίους σχεδιάζεται η ανάπτυξη των πιο μειονεκτικών ορεινών περιοχών, οι οποίες θα οριστούν από κάθε περιφέρεια. Οι πέντε άξονες προτεραιότητας που προτείνονται από το ΣΑΟΧ για τις ορεινές μικροπεριφέρειες είναι:

- ο μετασχηματισμός της αγροτικής δραστηριότητας,
- η ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού,
- η στήριξη της οικοτεχνίας και της βιοτεχνίας μικρής κλίμακας,
- η συγκρότηση ορεινών κέντρων ανάπτυξης ανά μικροπεριφέρεια προγραμματισμού,
- η βελτίωση των δυνατοτήτων πρόσβασης στα ορεινά κέντρα.

Στο πλαίσιο των παραπάνω αξόνων, οι αναπτυξιακές επιλογές για τις ορεινές περιοχές της Ελλάδας προσανατολίζονται στην ενίσχυση του χιονοδρομικού τουρισμού και στην προώθηση ήπιων μορφών τουρισμού ως συμπληρωματικής δραστηριότητας της ορεινής γεωργίας.

Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης

Οι προτεραιότητες για την Αγροτική Ανάπτυξη της Υπαίθρου της Προγραμματικής περιόδου που διανύουμε (2007-2013) καθορίζονται από το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑΑ) 2007-2013, σύμφωνα με το άρθρο 11 του Κανονισμού 1698/2005 σχετικά με τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης μέσω του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ). Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης για την Ελλάδα εστιάζεται σε τρεις βασικούς άξονες: τη βελτίωση ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας, τη βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και τη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας. Αναφορικά με τις ΟΜΠ, το Μέτρο 5.3.2.1.1 προβλέπει ενισχύσεις στους γεωργούς ορεινών περιοχών για φυσικά μειονεκτήματα (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2007).

Στο παραπάνω πρόγραμμα λειτουργεί επικουρικά και ο τέταρτος οριζόντιος άξονας LEADER, ο οποίος βασίζεται στην αποκτηθείσα εμπειρία από τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες LEADER των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων.

Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης για τον Πρωτογενή Τομέα (2000-2006)

Σύμφωνα με το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης για τον πρωτογενή τομέα, αναγνωρίζονται τα προβλήματα των ορεινών περιοχών και η αναποτελεσματική, μέχρι τώρα, αντιμετώπισή τους. Το παραπάνω Σχέδιο αναφέρεται ως κλειδί για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των ΟΜΠ μέσω της τοπικής ανάπτυξης και του προσδιορισμού μικροπεριφερειών με τα μεγαλύτερα προβλήματα, τις ιδιαιτερότητες και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα.

Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς

Το ΕΣΠΑ 2007-2013, όπως ονομάστηκε το Δ' ΚΠΣ, αποτελεί για την Ελλάδα μία ακόμη ευκαιρία να επιταχύνει την οικονομική και κοινωνική σύγκλιση με τις πιο αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης και να ανταποκριθεί στις προκλήσεις για υψηλότερο βιοτικό επίπεδο, καλύτερες υποδομές και ποιότητα ζωής, προστασία του περιβάλλοντος, άρση των ανισοτήτων και δημιουργία θέσεων εργασίας.

Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής

Οι ΚΟΓΠ ορίζονται στο πλαίσιο των γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων, και αποτελούν μέτρα τα οποία σχετίζονται με την εκμετάλλευση και διαχείριση της γεωργικής γης με εφαρμογή γεωργικών πρακτικών, οι οποίες είναι αυστηρότερες από τις συνήθως εφαρμοσμένες, με στόχο τον περιορισμό των περιβαλλοντικών οχλήσεων σε ιδιαίτερα ευαίσθητα οικοσυστήματα και περιοχές. Οι αγρότες οι οποίοι θα ενταχθούν στο πρόγραμμα, δεσμεύονται για μια πενταετία να εφαρμόσουν συγκεκριμένες γεωργικές πρακτικές, όπως εφαρμογή κατάλληλου συστήματος άρδευσης, αποφυγή χρήσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων, συγκεκριμένες αμειψισπορές σύμφωνα με το Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης και λήψη μέτρων για την εξασφάλιση της βιοποικιλότητας και της προστασίας του αγροτικού τοπίου.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006»

Το ΕΠ «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006», είναι πρόγραμμα του εθνικού σκέλους του Γ' ΚΠΣ και αφορά στην αποκατάσταση και αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών περιοχών ενόψει των προκλήσεων του συνεχώς ανταγωνιστικότερου διεθνούς περιβάλλοντος, με ταυτόχρονη συμβολή στη διατήρηση και δημιουργία απασχόλησης και στη διατήρηση και βελτίωση του

περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων της υπαίθρου. Σύμφωνα με αυτό, οι ΟΜΠ αποτελούν ευνοϊκές περιοχές για την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας.

Ο Άξονας 1 του εν λόγω ΕΠ αφορά «Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις σε επίπεδο αγροτικής εκμετάλλευσης», ο Άξονας 2 σε «Παρεμβάσεις στο επίπεδο μεταποίησης και εμπορίας του πρωτογενούς γεωργικού και δασικού προϊόντος», ο Άξονας 3 στη «Βελτίωση της ηλικιακής σύνθεσης του αγροτικού πληθυσμού», ο Άξονας 4 στη «Βελτίωση των υποστηρικτικών μηχανισμών και ενημέρωσης του αγροτικού πληθυσμού με αξιοποίηση νέων τεχνολογιών», ο Άξονας 5 σε «Παρεμβάσεις στο γεωργικό προϊόν», ο Άξονας 6 στην «Ανάπτυξη και Προστασία φυσικών των πόρων και του περιβάλλοντος» και ο Άξονας 7 στα «Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου».

Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξη του Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ)

Τα ΟΠΑΑΧ του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων αποτελούν τον 7^ο Άξονα του ΕΠ «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006». Πρόκειται για μία ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αγροτική ή ανάπτυξη σε επιλεγμένες ΟΜΠ της χώρας και συνιστούν μία καινοτόμο προσέγγιση για την αγροτική ανάπτυξη. Περιλαμβάνουν μία σειρά μέτρων, τα περισσότερων εκ των οποίων βασίζονται στο Άρθρο 33 του Καν. ΕΚ 1257/99 και στηρίζονται σε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο και ενισχύουν ιδιωτικές επενδύσεις και δημόσιες τεχνικές και κοινωνικές υποδομές. Τα ΟΠΑΑΧ υλοποιούνται σε 40 επιλεγμένες περιοχές (περιοχές παρέμβασης) της χώρας και αφορούν σε 221 Καποδιστριακούς δήμους, 810.490 κατοίκους και συνολική έκταση 34.183,6 τ.χλ.μ. (Αναπτυξιακή Εταιρεία Θεσπρωτίας ΑΕ). Συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ – Τμήμα Προσανατολισμού), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Ταμείο (ΕΚΤ). Κύριοι στόχοι των ΟΠΑΑΧ είναι: α) η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, β) η στήριξη της ανάπτυξης στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές, γ) η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών ΟΜΠ, δ) η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των περιοχών, ε) η διατήρηση του περιβάλλοντος και της κοινωνικής συνοχής για ολόκληρο τον αγροτικό πληθυσμό, στ) η διάσωση και διαφύλαξη στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς, ζ) η αναδιάρθρωση της τοπικής αγροτικής οικονομίας με την ταυτόχρονη οικονομική και πολιτιστική αναβάθμιση της υπαίθρου και η) η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών.

Στο *χάρτη 2* φαίνονται οι περιοχές παρέμβασης των ΟΠΑΑΧ , ενώ στο *Παράρτημα 3* παρουσιάζονται αναλυτικά οι περιοχές εφαρμογής τους.

1.2.2 ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

Γενικά

Η πληθυσμιακή συρρίκνωση των ορεινών περιοχών , αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό του περιφερειακού προβλήματος. Αναγνωρίζοντας το πρόβλημα αυτό, οι ιδρυτικές συνθήκες της κοινότητας υπογραμμίζουν την ανάγκη ισόρροπης και αρμονικής ανάπτυξης των περιοχών της κοινοτικής επικράτειας (άρθρο 2 της αρχικής Συνθήκης ΕΟΚ) . Έτσι , για την ΕΕ , η εξασφάλιση της διατήρησης της υπαίθρου αποτελεί πρωταρχική κατεύθυνση. Προκειμένου να ενισχυθεί η διατήρηση των ΟΜΠ, αποφασίστηκε για πρώτη φορά από την ΕΕ η χορήγηση άμεσης ενίσχυσης στους παραγωγούς, σύμφωνα με τις διαρθρωτικές και φυσικές ανισότητες. Έτσι η ΕΕ εξέδωσε την οδηγία 75/268/ΕΟΚ ορίζοντας το πλαίσιο αναφοράς της πολιτικής της ΕΕ για τον αγροτικό τομέα και τις ΟΜΠ.

Η ευρωπαϊκή αναπτυξιακή πολιτική σχετικά με τις ορεινές περιοχές, καθορίζεται από το προσχέδιο του Ευρωπαϊκού Χάρτη των Ορεινών Περιφερειών (1995), το προσχέδιο του Ευρωπαϊκού Χάρτη των Αγροτικών Περιοχών (1996) και την Ευρωπαϊκή Διακυβερνητική Συνδιάσκεψη για τη «βιώσιμη ανάπτυξη των ορεινών περιοχών» (Τρέντο Ιταλίας-1996). Πρόκειται για δύο προσχέδια , μη δεσμευτικά , τα οποία παραμένουν ο κύριος οδηγός μέτρων για την ένταξή τους στις εθνικές αναπτυξιακές πολιτικές των κρατών – μελών ΕΕ. Στη διατήρηση τμημάτων του ορεινού πληθυσμού, συντέλεσαν ορισμένοι πόροι του ΕΓΤΠΕ προς τους αγρότες, υπό μορφή εξισωτικών αποζημιώσεων , σχεδίων βελτίωσης των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, εγκατάστασης νέων αγροτών και σχεδίων ανάπτυξης της υπαίθρου.

Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική αποτελείται από σύνολο κανόνων και μηχανισμών που ρυθμίζουν την παραγωγή , το εμπόριο και την επεξεργασία των γεωργικών προϊόντων στην ΕΕ. Οι στόχοι της τέθηκαν στη συνθήκη για την ίδρυση της στη Ρώμη το 1957 (διάσκεψη της Streza, 1958) και αφορούν (European Commission, 2002):

- στην αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργίας, με την αξιοποίηση της τεχνικής προόδου, την εξασφάλιση ορθολογικής ανάπτυξης της γεωργικής παραγωγής,

καθώς και την άριστη χρησιμοποίηση των συντελεστών παραγωγής και κυρίως του εργατικού δυναμικού,

- στην εξασφάλιση ενός δίκαιου βιοτικού επιπέδου στον αγροτικό πληθυσμό, κυρίως μέσω της αύξησης του ατομικού εισοδήματος αυτών,
- στη σταθεροποίηση των αγορών,
- στην εξασφάλιση του ανεφοδιασμού της αγοράς με γεωργικά προϊόντα και
- στη διασφάλιση λογικών τιμών κατά τη διάθεση των προϊόντων στους καταναλωτές.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών, το άρθρο 34 της συνθήκης ΕΚ προβλέπει Κοινή Οργάνωση των γεωργικών Αγορών (ΚΟΑ). Η ΚΑΠ χρηματοδοτείται από το ΕΓΤΠΕ και στηρίζεται σε τρεις βασικές αρχές – Ενιαία Αγορά, Κοινοτική Προτίμηση, Χρηματοδοτική Αλληλεγγύη. Η εξέλιξη ή της σηματοδοτήθηκε από πολλές μεταρρυθμίσεις. Στο *Παράρτημα 4* παρουσιάζονται οι καθοριστικές ημερομηνίες που αφορούν την ΚΑΠ. Η εφαρμογή της συνέβαλε στην αύξηση της παραγωγικότητας στη γεωργία και του εισοδήματος, τον περιορισμό των ανισοτήτων μεταξύ αγροτικού και μη εισοδήματος και τη μείωση της αγροτικής εξόδου (Χριστοπούλου, 2001). Τα οφέλη που προσέφερε ήταν πολυάριθμα. Βέβαια δεν έλειψαν και τα κακώς κείμενα, όπως η υπερβολική χρήση της γης λόγω εντατικοποίησης των καλλιεργειών, με σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις καθώς οι υπερεντατικές μέθοδοι παραγωγής απαιτούσαν τεράστιες ποσότητες εισροών και η συσσώρευση πλεονασμάτων στα βασικά γεωργικά προϊόντα, λόγω της στήριξης για απεριόριστη παραγωγή (Χατζηνικολάου, 2000).

Κοινοτικές Πρωτοβουλίες (LEADER I,II)

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rural ή Δεσμοί μεταξύ των Δράσεων για την Ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας) ενσωματώνει στις κοινοτικές πολιτικές την αξία της τοπικής προσέγγισης στην ανάπτυξη του χώρου. Σε αυτήν την κοινοτική πρωτοβουλία συμμετέχουν περιοχές του στόχου 1, 5β και 6⁵. Χαρακτηριστικά της είναι η πολυλειτουργικότητα και η πολυτομεακή προσέγγιση, καθώς και η εμπλοκή πολλαπλών δρώντων ατόμων και

⁵ Ο Στόχος 1 αφορά: α) τις περιοχές που σημειώνουν αργούς ρυθμούς ανάπτυξης και το ΑΕΠ είναι μικρότερο από 75% του Κοινοτικού μέσου όρου, β) τις πιο περιθωριοποιημένες περιοχές της ΕΕ (Azores, Madeira, Canary Islands) και γ) περιφέρειες με πολύ χαμηλό ποσοστό πληθυσμιακής πυκνότητας (<INE>). Ο Στόχος 5β περιλαμβάνει αγροτικές περιοχές που χαρακτηρίζονται από χαμηλό επίπεδο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και πληρούν δύο από τα εξής κριτήρια: α) υψηλό ποσοστό θέσεων απασχόλησης στη γεωργία, β) χαμηλό επίπεδο γεωργικών εισοδημάτων και γ) χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού ή σημαντική τάση φυγής του. Ο Στόχος 6 περιλαμβάνει τις ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες περιοχές, δηλαδή με πυκνότητα πληθυσμού μικρότερη των 8 κατοίκων ανά τ.χλμ. (Χριστοπούλου, 2001).

φορέων σε διαφορετικά επίπεδα. Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις της ΕΕ (91/C/73/14, 94/C-180/12/1-7-1994), η βασική της συνιστώσα είναι η «εκ των κάτω ανάπτυξη» και η προώθηση της τοπικής αγροτικής ανάπτυξης κατά προτεραιότητα στις ΟΜΠ (Οδηγία 75/268/ΕΟΚ). Στοχεύει στη συγκράτηση του πληθυσμού, τη δημιουργία απασχόλησης, τις εξισωτικές αποζημιώσεις προς τους κατοίκους λόγω απώλειας εισοδήματος που υφίσταται εξαιτίας των μόνιμων και φυσικών μειονεκτημάτων, την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος, τις οικονομικές ενισχύσεις αγροτουριστικών και αγροτοβιοτεχνικών επενδύσεων και τη δημιουργία καινοτόμων ενεργειών στον αγροτικό χώρο. Αποτελεί τη μοναδική πρωτοβουλία με κύριο προσανατολισμό τις παρεμβάσεις στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές και η άντληση συμπερασμάτων μπορεί να χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια ολοκληρωμένης στρατηγικής ανάπτυξης των περιοχών αυτών.

Η Πρωτοβουλία LEADER I (1991-1993) εφαρμόστηκε σε ΟΜΠ 27 νομών της χώρας μας και σε συνολική έκταση 40.104 χιλ. στρ. (ήτοι 30% της έκτασης της χώρας), ενώ στα πλαίσια της Πρωτοβουλίας LEADER II (1994-1999) εγκρίθηκε, από την ΕΕ, για την περίοδο 1994-1999 πρόγραμμα ύψους δημόσιας δαπάνης 208 εκ ECU (περίπου 175,5 εκατ. ευρώ), από τα οποία η κοινοτική συμμετοχή ανέρχεται στα 142 εκατ. ευρώ. Με αυτές τις πρωτοβουλίες για ενίσχυση νέων επενδύσεων σε απομονωμένες ορεινές περιοχές, έπαυσε να διαπιστώνεται παντού η παρουσία γηρασμένου μόνο πληθυσμού (ή και η ερήμωσή τους ακόμη) και το φαινόμενο ορισμένα χωριά να αποτελούν ουσιαστικά μόνο τόπους παραθερισμού για θερινές διακοπές.

AGENDA 21

Το ενδιαφέρον για τις ορεινές περιοχές και την αειφόρο ανάπτυξη αυτών άρχισε να αναδύεται το 1992 και τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (ΔΗΕΠΑ), που πραγματοποιήθηκε στο Ρίο της Βραζιλίας. Η ΔΗΕΠΑ, έδωσε τη μοναδική ευκαιρία για να ενταχθούν τα βουνά στο επίκεντρο του παγκοσμίου ενδιαφέροντος, μέσω της Ατζέντας 21. Πιο συγκεκριμένα, στο κεφάλαιο 13 της Ατζέντας 21, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διαχείριση ευαίσθητων οικοσυστημάτων: αειφόρος ανάπτυξη ορεινών περιοχών», περιλαμβάνονται δύο προγράμματα, τα οποία αφορούν: α) στη διάδοση και ενδυνάμωση της γνώσης της οικολογίας και της αειφόρου ανάπτυξης των ορεινών οικοσυστημάτων και β) στην ενσωμάτωση των λεκανών απορροής στην ανάπτυξη και των εναλλακτικών ευκαιριών διαβίωσης. Αυτό κατέταξε

τις ορεινές περιοχές ανάμεσα στα παγκόσμια θέματα σχετικά με το περιβάλλον και την ανάπτυξη (Council of European Municipalities and Regions, 1992).

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η εφαρμογή του Κεφαλαίου 13 της Ατζέντας 21 άρχισε το 1993, όταν η Επιστημονική Επιτροπή Αειφόρου Ανάπτυξης της ΕΕ (Inter-Agency Committee on Sustainable Development) όρισε τον Οργανισμό Επισιτισμού και Γεωργίας (Food and Agriculture Organization – FAO) ως υπεύθυνο για την εφαρμογή του. Ο FAO αναγνώρισε ότι οι παράγοντες που εμπλέκονται στη αειφόρο ανάπτυξη των ορεινών περιοχών είναι ποικίλοι και έτσι κάλεσε μία σειρά συναντήσεων, αποτέλεσμα των οποίων ήταν κοινές διακρατικές συμφωνίες (<FAO^a>) και η δημιουργία ενός Φόρουμ Βουνών (Mountain Agenda), δηλαδή ενός παγκόσμιου δικτύου για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη των ορεινών κοινοτήτων, το οποίο σήμερα αριθμεί πάνω από 5000 μέλη σε 130 χώρες, με περισσότερα από 40 δίκτυα ορεινών περιοχών (Mountain Forum, 2008 · <FAO^b>). Στο *Παράρτημα 5* φαίνονται τα ορεινά δίκτυα που δημιουργήθηκαν χάρις τον FAO. Όλα τα παραπάνω είχαν σαν αποτέλεσμα την ίδρυση, σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο, οργανισμών για την αειφόρο ανάπτυξη των ορεινών περιοχών ή τουλάχιστον τη δημιουργία αποτελεσματικών νόμων και πολιτικών – κυρίως στην Ευρώπη (Price, 2004) και την καθιέρωση του 2002 ως Παγκόσμιο Έτος Βουνών (International Year of Mountains – IYM) (FAO, 2000). Με αφορμή το Έτος Βουνών, 78 χώρες ίδρυσαν οργανισμούς προς το σκοπό αυτό ή με παρόμοιους μηχανισμούς λειτουργίας (UNU, 2002). Στο *Παράρτημα 6* φαίνονται οι παγκόσμιες συναντήσεις που έγιναν στα πλαίσια του Παγκόσμιου Έτους Βουνών.

AGENTA 2000

Με την έγκριση 30 περίπου νομοθετικών μέτρων, η ΕΕ ολοκλήρωσε το 1999 το «Πρόγραμμα Δράσης 2000». Δημιουργώντας ένα πλήρες ενιαίο πλαίσιο που διαμορφώνει με σαφήνεια και συνοχή το μέλλον της, δίνοντας έμφαση στη συμφιλίωση της αγροτικής παραγωγής και της περιβαλλοντικής προστασίας στον αγροτικό χώρο. Κυριότερος στόχος της Ατζέντας 2000 ήταν να προετοιμάσει την ΕΕ για την αντιμετώπιση των σπουδαιότερων προκλήσεων: την ενίσχυση των πολιτικών της και την προσχώρηση νέων κρατών μέσα σε ένα αυστηρό δημοσιονομικό πλαίσιο. Βασική προϋπόθεση όλων αυτών είναι η επικουρικότητα και η εταιρική σχέση, καθώς η επιτυχία μιας δράσης κρίνεται από τη συμμετοχή του της τοπικής κοινωνίας και της αγροτικής κοινότητας.

Όπως αναφέρεται στο κείμενο της μεταρρύθμισης αλλά και στο Κεφάλαιο 14 της Agenda 2000 (European Commission, 2002) το οποίο αναφέρεται στην «αιεφόρο γεωργία» και στην περιφερειακή ανάπτυξη (UN Commission for Sustainable Development, 1992), οι βασικές αρχές της νέας πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης συνοψίζονται στην προώθηση και ανάδειξη του πολυλειτουργικού χαρακτήρα της γεωργίας, δηλαδή στον ποικίλο ρόλο της πέραν της παραγωγής ειδών διατροφής, στη διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων προκειμένου να δημιουργηθούν νέες πηγές εισοδήματος και απασχόλησης, στην προώθηση της αποκέντρωσης και στην απλούστευση της σχετικής νομοθεσίας. Προσπαθεί, δηλαδή, να εκμεταλλευτεί τα πλεονεκτήματα των ΟΜΠ, αναγνωρίζοντας ότι το μέλλον αυτών δεν εξαρτάται αποκλειστικά και μόνο από τον γεωργικό τομέα, αλλά βασίζεται και σε προτάσεις που έχουν στόχο την ενδυνάμωση του οικονομικού και κοινωνικού τους ιστού και τον περιορισμό της εσωτερικής μετανάστευσης. Έτσι, η Ατζέντα 2000 έχει πλήρη εφαρμογή σε ΟΜΠ, οι οποίες συνδυάζουν πληρέστερα τα πλεονεκτήματα για έναν εναλλακτικό και ολοκληρωμένο τρόπο ανάπτυξης.

Μεσογειακά ολοκληρωμένα προγράμματα (ΜΟΠ)

Από τα τέλη της δεκαετίας του '70, η ΕΕ εφάρμοσε κοινά μέτρα με ειδικότερο γεωγραφικό χαρακτήρα, τα ΜΟΠ, τα οποία θεσμοθετήθηκαν με τον Καν. 2088/85, προκειμένου να καλύψουν την έλλειψη της ΚΑΠ, αναφορικά με την περιφερειακή διάσταση και για τις περιοχές της Γαλλίας, της Ιταλίας και της Ελλάδας. Οι δράσεις που πρότειναν είχαν σχέση με την οικονομική και φυσική διάσταση του αγροτικού χώρου. Έτσι, είχαν σαν αντικείμενο τον αναδάσμο, την άρδευση, τη βελτίωση των εδαφών, την κτηνοτροφία και τα δάση, γι' αυτό και βρήκαν ιδιαίτερη εφαρμογή στον ορεινό χώρο. Αποτελούνταν από πολυετείς δράσεις, που παρουσίαζαν συνοχή μεταξύ τους, αλλά και με τις κοινές πολιτικές, με χρονικό ορίζοντα που ανερχόταν στα επτά χρόνια και σημείο έναρξης το 1986. Τα ΜΟΠ αφορούσαν κυρίως παραγωγικές επενδύσεις, έργα υποδομής και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Οι βασικότεροι αναπτυξιακοί άξονες των ΜΟΠ ήταν η προσαρμογή της γεωργικής παραγωγής στις απαιτήσεις της αγοράς, η ολοκληρωμένη ανάπτυξη των εσωτερικών περιοχών, η ενίσχυση της κτηνοτροφίας, της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, η άμβλυση των ανισοτήτων των εσωτερικών περιοχών σε σχέση με την περιφέρεια και τη χώρα, γενικότερα.

Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου

Τον Μάιο του 1999, 15 κράτη – μέλη της ΕΕ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισαν να υιοθετήσουν το Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου (ΣΑΚΧ). Πρόκειται για μία κοινή προσέγγιση σχετικά με τη διευθέτηση του εδάφους και είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για τις ορεινές ζώνες, εφόσον οι τρεις βασικοί στόχοι της συμφωνίας είναι: α) η μείωση των αναπτυξιακών ανισορροπιών, β) η διαχείριση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και γ) ο ισορροπημένος ανταγωνισμός στον ευρωπαϊκό χώρο.

Τα τρία μεγάλα πεδία δράσης που προβλέπονται από το ΣΑΚΧ είναι (European Commission, 1999):

- η πολυκεντρική ανάπτυξη του χώρου και η νέα σχέση πόλης – υπαίθρου,
- η ισότιμη πρόσβαση στις υποδομές και τη γνώση και
- η συνετή διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης

Τα ΚΠΣ είναι το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τα κράτη μέλη της ΕΕ, μετά από εκτίμηση του σχεδίου που έχει υποβληθεί από ένα κράτος μέλος και το οποίο περιέχει τη στρατηγική και τις προτεραιότητες δράσεις των Ταμείων και του κράτους μέλους, τους ειδικούς στόχους τους, τη συμμετοχή των Ταμείων και τους λοιπούς χρηματοδοτικούς πόρους. Διαιρούνται σε άξονες προτεραιότητας και εφαρμόζονται μέσω ενός ή περισσότερων επιχειρησιακών προγραμμάτων για μία συγκεκριμένη προγραμματική περίοδο. Για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, στο πλαίσιο του Δ' ΚΠΣ έχει τεθεί ως βασική προτεραιότητα η ενίσχυση του αστικού χώρου μέσα από παρεμβάσεις ολοκληρωμένου χαρακτήρα.

Στο Παράρτημα 7 παρουσιάζονται και άλλα κοινοτικά μέτρα για τις ορεινές περιοχές.

1.3 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ)

1.3.1 ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΟΡΕΙΝΩΝ ΜΕΙΟΝΕΚΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Ο όρος βιώσιμη ή αειφόρος ανάπτυξη δηλώνει μια πολιτική και μια στρατηγική για μια συνεχή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, που δεν οδηγεί σε καταστροφή του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων από τους οποίους εξαρτώνται οι ανθρώπινες

δραστηριότητες. Όπως, άλλωστε ορίζεται και διεθνώς, «βιώσιμη ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες». (Εκθεση της Διεθνούς Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη - Επιτροπή Brundtland).

Η ανάπτυξη αυτή συνεπάγεται την προστασία του περιβάλλοντος, με τη διατήρηση της γενικής ισορροπίας και αξίας του αποθέματος φυσικού κεφαλαίου. Οι ορεινές περιοχές με την αυθεντικότητα του φυσικού και ανθρώπινου περιβάλλοντος δίνουν δυναμικά άπειρες δυνατότητες βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς δεν έχουν υποστεί τις συνέπειες της αστικής ανάπτυξης. Από την μέχρι εδώ έκθεση των καταστάσεων στον ορεινό χώρο της Ελλάδας – αλλά και γενικότερα στις ορεινές περιοχές της Νότιας Ευρώπης – το πρόβλημα εντοπίζεται κατά μείζονα λόγο στην αναπτυξιακή καθυστέρηση των ορεινών περιοχών και την κατάρρευση των τοπικών κοινωνιών. Τα προβλήματα στο περιβάλλον, οι ζημιές και οι απώλειες που υπάρχουν, προκύπτουν από ένα ανορθολογικό παραγωγικό πρότυπο που έχει κυριαρχήσει. Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα και ο κίνδυνος για τους ορεινούς όγκους προκύπτει από την απουσία ή την κακή διαχείριση που γίνεται και συνακόλουθα από την ανεξέλεγκτη δράση των ανθρώπων. Παρά, όμως, το αρνητικό κλίμα, η κατάσταση εκτιμάται ότι είναι αναστρέψιμη, αρκεί να εφαρμοστεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης, το οποίο θα λειτουργήσει οριζόντια και κάθετα στον πρωτογενή τομέα των περιοχών αυτών.

Στη συνέχεια της παρούσας εργασίας θα αναφερθούμε στις πολιτικές ανά τομέα για την στρατηγική ανάπτυξη των ορεινών περιοχών.

1.3.2 ΥΠΟΔΟΜΕΣ – ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ

Ο κυριότερος υπαίτιος παράγοντας για την απομόνωση αρκετών ορεινών περιοχών από τα κέντρα των νομών, ιδίως κατά τους χειμερινούς μήνες, είναι το υφιστάμενο οδικό δίκτυο και γενικότερα οι συγκοινωνιακές υποδομές. Ωστόσο, κατά τα τελευταία χρόνια, καταγράφονται σημαντικές προσπάθειες για τη βελτίωση ολόκληρου του μεταφορικού δικτύου της χώρας, με την ιδιαίτερα σημαντική αρωγή της ΕΕ, κυρίως στο ν τομέα της ποιοτικής τους βελτίωσης (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2007).

Επιπλέον, σημαντικές δυσλειτουργίες παρουσιάζει και το ελληνικό σύστημα εμπορευματικών μεταφορών, γεγονός που επιβαρύνει σημαντικά το λειτουργικό κόστος μεταφοράς και την ποιότητα εξυπηρέτησης (χρόνος, αξιοπιστία, ασφάλεια κλπ). Το παραπάνω επηρεάζει αρνητικά και τις δυνατότητες προσέλκυσης των διερχόμενων

εμπορευματικών ροών και την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2007).

Αναφορικά με τη προσβασιμότητα στις ορεινές περιοχές, ένας από τους πέντε άξονες προτεραιότητας που προτείνονται από το ΣΑΟΧ είναι η βελτίωση των δυνατοτήτων πρόσβασης στα ορεινά κέντρα. Σύμφωνα με αυτόν τον άξονα, θα πρέπει να διασφαλιστεί η καταλληλότητα του δικτύου πρόσβασης στα ορεινά κέντρα και η συντήρησή του ιδιαίτερα τους χειμερινούς μήνες (ταχεία επέμβαση για αποκατάσταση ζημιών, εκχιονισμό, κτλ), ώστε να είναι αδιάκοπη η πρόσβαση σε αυτά (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2000). Επιπλέον, η Περιφερειακή Πολιτική της Ελλάδας ορίζει με το ΕΣΠΑ (2007-2013) το σχεδιασμό ενός τομεακού ΕΠ με τίτλο «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας», το οποίο έχει ως κύρια αναπτυξιακή επιδίωξη την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος υποδομών της χώρας (οδικές, σιδηροδρομικές κλπ μεταφορικές υποδομές).

1.3.3 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Αναμφισβήτητα, η παραγωγική αποκέντρωση είναι ένα χαρακτηριστικό που έχει ιδιαίτερη σημασία για τη λειτουργία των διαφόρων προτύπων χωρικής ανάπτυξης. Εμφανίζεται με δύο μορφές: α) τη χωρική ανάπτυξη, η οποία προωθείται από τις κεντρικές περιοχές του οικονομικού συστήματος μέσω μηχανισμών αποκέντρωσης της παραγωγής και των λειτουργιών και β) την ενδογενή ανάπτυξη, που βασίζεται στις τοπικές πρωτοβουλίες. Η συνύπαρξη και των δύο μηχανισμών ανασυγκρότησης της παραγωγής προσδίδει ένα δυαδικό χαρακτήρα στο πρότυπο χωρικής ανάπτυξης και έχει σημαντικές συνέπειες για τον προσδιορισμό μίας πιο κατάλληλης στρατηγικής για την περιφερειακή ανάπτυξη (Barquero, 1991).

Στα παραπάνω, συμπληρώνονται με το ΣΑΚΧ, σύμφωνα με το οποίο αναμένεται να αποσυρθεί από τη γεωργική παραγωγή το 30-80% της αγροτικής γης, λόγω της εμφάνισης παραγωγικότερων καλλιεργειών. Πιο συγκεκριμένα, για τις αγροτικές περιοχές οι οποίες βρίσκονται κοντά σε πόλεις, ενθαρρύνεται η ενδυνάμωση της αλληλεξάρτησης πόλης – υπαίθρου, ενώ αφήνεται στο μέλλον το αν θα μπορέσουν οι νέες τεχνολογίες να παράσχουν πρόσβαση των τοπικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές (Ευρωπαϊκή Κοινότητα, 1999:66).

Ο σημαντικότερος σταθμός για την αναγνώριση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι παραγωγοί στις ορεινές περιοχές αποτελεί το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης για τον Πρωτογενή Τομέα 2000 – 2006 (Υπουργείο Γεωργίας, 1999), το

οποίο κάνει μία αναγνώριση της αναποτελεσματικής αντιμετώπισής τους και προτείνει ως λύση την τοπική ανάπτυξη και τον προσδιορισμό των μικροπεριφερειών με τα μεγαλύτερα προβλήματα, τις ιδιαιτερότητες και τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα.

Τέλος, σημαντικό ρόλο στη χάραξη πολιτικής γης στις ορεινές περιοχές διαδραματίζουν τα αποκαλούμενα «Γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα»⁶. Οι διάφορες δράσεις που εντάσσονται σε αυτά και σχετίζονται με τις ορεινές περιοχές είναι η βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, η εντατικοποίηση της κτηνοτροφίας, η μακροχρόνια παύση εκμετάλλευσης γεωργικών γαιών και το πρόγραμμα απειλούμενων αυτοχθόνων φυλών αγροτικών ζώων (Μιχαηλίδου και Ρόκκος, 2001). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού, είναι ότι η Ελλάδα, συγκριτικά με άλλες χώρες, λόγω των ευοίωνων εδαφοκλιματικών συνθηκών, των πολλαπλών φυσικών πόρων των περιοχών αυτών και της εφαρμογής της εκτατικής κτηνοτροφίας, έχει μεγάλο προβάδισμα ως προς την εφαρμογή της βιολογικής κτηνοτροφίας (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2007).

1.3.4 ΣΤΗΡΙΞΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η προώθηση εναλλακτικών ευκαιριών διαβίωσης των πληθυσμών, πέρα από τις δραστηριότητες επιβίωσης ή/και την ανάπτυξη εμπορικών δραστηριοτήτων, αποτελεί μέσο για την εξασφάλιση προσοδοφόρων δραστηριοτήτων και την διαφοροποίηση των ορεινών οικονομιών, μέσω της ανάπτυξης εμπορικών επιχειρήσεων χειροτεχνίας, τουρισμού κλπ, εφόσον, για τους εν λόγω πληθυσμούς, ο γεωργικός τομέας είναι η μοναδική πηγή εισοδήματος, (Παπαδημάτου, και Ρόκκος, 2001).

Αυτό μπορεί να γίνει διακριτό από το ΣΑΟΧ, όπου συναντούμε ως άξονες προτεραιότητας τον μετασχηματισμό της αγροτικής δραστηριότητας και τη στήριξη της οικοτεχνίας και της βιοτεχνίας μικρής κλίμακας (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2000). Ο πρώτος άξονας αφορά στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας και τις δασοκομίας στις ΟΜΠ (κωδικός μέτρου: 112). Περιλαμβάνει τον εκσυγχρονισμό των εκτατικών συστημάτων παραγωγής και την προβολή των προϊόντων μέσω συστημάτων πιστοποίησης ποιότητας και αυθεντικότητας, τυποποίησης και εμπορίας. Γι' αυτό προβλέπεται η καθιέρωση ειδικών σημάτων ποιότητας ("προϊόντα έντασης

⁶ Επιπλέον, στο πλαίσιο των γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων, ορίζονται οι Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (Κ.Ο.Γ.Π), δηλαδή μέτρα τα οποία σχετίζονται με τη διαχείριση και εκμετάλλευση της γεωργικής γης με εφαρμογή γεωργικών πρακτικών που είναι αυστηρότερες από τις συνήθως εφαρμοζόμενες, με στόχο τον περιορισμό των περιβαλλοντικών οχλήσεων σε ιδιαίτερα ευαίσθητα οικοσυστήματα και περιοχές (Μιχαηλίδου και Ρόκκος, 2001).

παραδοσιακής τεχνογνωσίας"), προκειμένου να προωθηθεί η γευσιγνωσία και η γαστρονομία των ορεινών περιοχών.

Ο δεύτερος άξονας αφορά τη μεταποιητική δραστηριότητα στον ορεινό χώρο, η οποία θα πρέπει να συνεργάζεται με τον πρωτογενή τομέα και να κατευθύνεται στον τουρισμό ως άμεση αγορά. Τέλος, προωθείται η συνεργασία των μικρών επιχειρήσεων και η δημιουργία δικτύων ώστε να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων.

Προς αυτήν την κατεύθυνση, ο τρίτος γενικός στρατηγικός στόχος αφορά στην ενθάρρυνση της διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας, ενώ οι παρεμβάσεις του επόμενου γενικού στρατηγικού στόχου της προσέγγισης LEADER (άξονας 4), επικεντρώνονται στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με έμφαση στην καινοτομία και την οικονομική διαφοροποίηση. Όλα τα παραπάνω στοχεύουν στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και προϋποθέσεων οικονομικής ανάπτυξης.

1.3.5 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Τα δάση που καλύπτουν τις λεκάνες απορροής των χειμάρρων, καταλαμβάνουν έκταση που εκτιμάται σε 1.300.000 εκτάρια. Επομένως, η ανάγκη προστασίας τους κρίνεται επιτακτική. Για τον λόγο αυτό, η χώρα μας έχει αρχίσει να εφαρμόζει (πριν την εφαρμογή των ΚΠΣ) πολυετή προγράμματα για επεμβάσεις σε 250 περίπου ορεινές λεκάνες απορροής, σε πολλές από τις οποίες, μάλιστα, παρατηρείται άμβλυνση των πλημμυρικών φαινομένων (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2007). Παράλληλα, οι κίνδυνοι που δημιουργούνται από τις φυσικές καταστροφές, οδηγούν στην αναγκαιότητα εφαρμογής μιας ολοκληρωμένης πρότασης αποκατάστασης των πληγείσων περιοχών, η οποία θα περιλαμβάνει οικολογικές, οικιστικές και οικονομικές παραμέτρους και θα προβλέπει παράλληλες δράσεις σε όλους τους τομείς, με βασικό στόχο τη συγκράτηση των πληθυσμών αυτών. (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2007).

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι ενώ η αξιοποίηση του δασικού πλούτου μπορεί σαν οικονομική δραστηριότητα να έχει μικρή συμβολή στην οικονομία της χώρας, αποτελεί μια πλούσια πηγή δημιουργίας θέσεων εργασίας στις ΟΜΠ. Όπως αναφέρεται και στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2007), «η προμήθεια σύγχρονου τεχνολογικού και μηχανολογικού εξοπλισμού τόσο για τη συγκομιδή όσο και την επεξεργασία των δασικών προϊόντων είναι απαραίτητη για τη συνέχιση της λειτουργίας του περιορισμένου αριθμού επιχειρήσεων, αλλά και του σχετικά μεγάλου αριθμού δασεργατών».

Έτσι, την παρούσα χρονική περίοδο εκπονούνται μελέτες για την κατάρτιση ενός αναπτυξιακού προγράμματος ολοκληρωμένου χαρακτήρα, το οποίο περιλαμβάνει τα άμεσα βραχυπρόθεσμα και μεσομακροπρόθεσμα μέτρα⁷ και δράσεις που πρέπει να αναληφθούν. Τμήμα των προτεινόμενων δράσεων που εμπίπτουν στους στόχους και στα πεδία επιλεξιμότητας του ΕΓΤΑΑ και θα υλοποιηθούν στις πυρόπληκτες περιοχές, θα χρηματοδοτηθούν μέσω των αντίστοιχων Μέτρων και Δράσεων του Προγράμματος. Οι προτεινόμενες δράσεις καλύπτουν σχεδόν το σύνολο των μέτρων του προγράμματος και εστιάζονται σε δράσεις αποκατάστασης (παροχή αποζημιώσεων για την καταστροφή των παγίων εγκαταστάσεων φυτικού και ζωικού κεφαλαίου, αναδασώσεις κλπ).

Προς την κατεύθυνση αυτή, στο Πρόγραμμα τίθεται σαν τρίτος στόχος η βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και επισημαίνεται την ανάγκη παραγωγής των απαιτούμενων υποδομών αναφορικά με τις συγκοινωνίες, την υγεία, την παιδεία και τον πολιτισμό. Στον Άξονα 2 βρίσκεται η βελτίωση του περιβάλλοντος της υπαίθρου, μέσω ενισχύσεων που παρέχονται στους γεωργούς των ορεινών περιοχών, λόγω φυσικών μειονεκτημάτων (κωδικός μέτρου, 211) (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2007).

1.3.6 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Γενικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η τουριστική δραστηριότητα στις ορεινές περιοχές είναι πολύ περιορισμένη. Οι ορεινές κοινότητες που προσελκύουν τουρίστες και διαθέτουν την ανάλογη υποδομή αποτελούν μόνο το 6% του συνόλου (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2000). Από την άλλη, ο ορεινός τουρισμός έχει περισσότερο χαρακτήρα περιήγησης παρά διαμονής, ενώ σε σχέση με τα ευρωπαϊκά δεδομένα, ο ρόλος του χιονοδρομικού τουρισμού είναι κατά πολύ μειωμένος (Παπαδημάτος και Ρόκκος, 2001).

Σύμφωνα με το ΣΑΚΧ, για τις αγροτικές περιοχές οι οποίες απέχουν σημαντικά από πόλεις προτείνεται η προώθηση εξωγεωργικών δραστηριοτήτων, όπως ο αγροτουρισμός και η αναψυχή (Ευρωπαϊκή Κοινότητα, 1999:66). Έτσι, οι αναπτυξιακές επιλογές για τις ορεινές περιοχές της Ελλάδας προσανατολίζονται στην ενίσχυση του χιονοδρομικού τουρισμού και στην προώθηση ήπιων μορφών τουρισμού

⁷ Τα βραχυπρόθεσμα μέτρα που έχουν κυρίως χαρακτήρα πρόληψης και αποφυγής των άμεσων περιβαλλοντικών επιπτώσεων εστιάζονται στην προστασία των εδαφών, την αναπλήρωση του ζωικού κεφαλαίου που χάθηκε, σε παρεμβάσεις για την αναγέννηση του δάσους, την προφύλαξη του από μελλοντικές πυρκαγιές καθώς και τη συντήρησή του, τη στελέχωση των Δασικών Υπηρεσιών και την εκτίμηση και χαρτογράφηση επικινδυνότητας δασικών πυρκαγιών. Τα μακροπρόθεσμα μέτρα κατηγοριοποιούνται σε δημόσια έργα ή μελέτες, σε δασικά και σε ιδιωτικά έργα.

ως συμπληρωματικής δραστηριότητας στην ορεινή γεωργία. Βέβαια, μια τέτοια επιλογή, μεταφέρει στο ιδιαίτερα ευαίσθητο και εύθραυστο ορεινό περιβάλλον τη μεταβλητή της ανταγωνιστικότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης, πράγματα που συνεπάγονται έργα μεγάλης κλίμακας με προφανείς τις καταστροφικές για αυτό συνέπειες.

Το δεύτερο μοντέλο ανάπτυξης αφορά στην προώθηση ήπιων μορφών τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός, ο πολιτιστικός τουρισμός⁸, ο οικοτουρισμός, ο ιαματικός τουρισμός και ο φυσιολατρικός τουρισμός, με καγιάκ, ράφτιγκ, ορεινή ποδηλασία, πεζοπορία, ορειβασία, ιππασία, κ.α. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι στον ορεινό και νησιωτικό χώρο υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός εγκαταλειμμένων εκτάσεων γεωργικής γης, οι οποίες στη συνέχεια, με τη διάβρωση ή τη μετατροπή τους σε βοσκότοπους, παρουσιάζουν σημαντικά συμπτώματα ερημοποίησης. Η ύπαρξη τέτοιων περιοχών, αλλά και η αξιοποίηση του πολιτιστικού περιβάλλοντος (μονοπάτια, καλύβια, λοιπές κατασκευές), θα πρέπει να προστατευθεί, εφόσον δίνει πολλές δυνατότητες για την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2007).

Αυτό γίνεται κατανοητό από το Σχέδιο Ανάπτυξης του Ορεινού Όγκου, όπου ένας από τους άξονες προτεραιότητας αναφέρεται στην εκτατική ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού, μέσω της διασύνδεσης των περιοχών τουριστικής ζήτησης σε διανομαρχιακό και διαπεριφερειακό επίπεδο, έτσι ώστε να επιτευχθεί οικονομία κλίμακας. Τέλος, προτείνεται η προώθηση ειδικών σημάτων ποιότητας στον τουρισμό και καλύτερη προβολή και εμπορική διαχείριση των επιχειρήσεων (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2000).

Γενικά, η δυνατότητα δημιουργίας τουριστικού ρεύματος προς τις ορεινές αγροτικές περιοχές, δύναται να επιτευχθεί μέσω της διατήρησης και ανάδειξης της αγροτικής πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε περιοχής, με την ταυτόχρονη διατήρηση του αγροτικού και δασικού τοπίου, ώστε να αποτελέσουν βασικούς πόλους έλξης. Έτσι, κατά τα τελευταία χρόνια και μέσω των παρεμβάσεων του ΕΓΤΠΕ (Τμήμα Προσανατολισμού), επιτεύχθηκε σημαντική βελτίωση των μεταφορικών υποδομών και της προσβασιμότητας σε αρκετές περιοχές της υπαίθρου, εδραιώνοντας έναν μεγάλο

⁸ Η πολιτισμική εξέλιξη των περιοχών αντικατοπτρίζεται από τις παραδόσεις, τα δρώμενα και τις τοπικές συνήθειες που διατηρούνται σχεδόν αναλλοίωτες στο πέρασμα του χρόνου. Έτσι, διοργανώνονται και υλοποιούνται πλήθος πολιτιστικών εκδηλώσεων, πολλές εκ των οποίων συνδέονται με τις γεωργικές εργασίες, την τοπική κουζίνα και τις τοπικές συνήθειες. Σημειώνεται ότι αρκετές από τις εκδηλώσεις είναι υπερτοπικού χαρακτήρα, έχουν αποκτήσει ιδιαίτερη φήμη και αποτελούν πόλο έλξης για χιλιάδες επισκέπτες (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2007).

αριθμό ορεινών αγροτικών , κυρίως , περιοχών ως σημαντικούς τουριστικούς προορισμούς (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2007).

1.4 ΦΟΡΕΙΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ – ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Όπως είδαμε πιο πάνω, το γενικό πλαίσιο και οι κατευθύνσεις για την ανάπτυξη των ΟΜΠ δίνονται από την ΕΕ. Επομένως, οι εθνικές πολιτικές κάθε κράτους μέλους υποχρεούνται να εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις αυτές. Οι πολιτικές για την ανάπτυξη των ΟΜΠ θα πρέπει να εντάσσονται στο γενικότερο αναπτυξιακό πλαίσιο κάθε κράτους μέλους και προκειμένου να είναι δυνατός ο έλεγχος της ανάπτυξης, κάθε επιχειρησιακό ή περιφερειακό πρόγραμμα πρέπει να εκτελείται και να ελέγχεται από συγκεκριμένους φορείς άσκησης πολιτικής.

Για την Ελλάδα και ξεκινώντας από την ανώτερη κλίμακα, ο κυριότερος φορέας άσκησης της πολιτικής των ΟΜΠ είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ), το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥπΑΑΤ), το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (ΥπΟιΟ), το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥπΕΔΔΑ) και ορισμένα τμήματα του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας.

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων

Το ΥΠΕΧΩΔΕ είναι ο κύριος φορέας δημιουργίας και άσκησης χωροταξικής πολιτικής και κατέχει σχετικές αρμοδιότητες για το σύνολο της χώρας. Οι γενικοί στόχοι του ΥΠΕΧΩΔΕ αναφορικά με τις ορεινές περιοχές είναι (<ΥΠΕΧΩΔΕ>^a):

- η εναρμόνιση της οικονομικής ανάπτυξης με την προστασία του περιβάλλοντος και η ενσωμάτωση των αρχών , των αξιών , των ευαισθησιών και των προτεραιοτήτων της οικολογίας στην αειφόρο/βιώσιμη ανάπτυξη,
- η ολοκλήρωση του Εθνικού Κτηματολογίου,
- η διατήρηση και ανανέωση της ισορροπίας, της αρμονίας και της ποικιλότητας της των οικοσυστημάτων, η δημιουργία της Ελληνικής Χάρτας για τη Βιοποικιλότητα, η διαμόρφωση και την Εφαρμογή Διαχειριστικών Σχεδίων Προστασίας των Εθνικών Δρυμών, Υγροβιότοπων, Θαλάσσιων Πάρκων, Ακτών και Μνημείων της Φύσης και Ευαίσθητων Περιοχών,

- η ορθολογική και ολοκληρωμένη διαχείριση και ο έλεγχος και η προστασία της ποσότητας και της ποιότητας των Υδάτινων Πόρων της χώρας,
- η ανάπτυξη Περιβαλλοντικής Παιδείας (ενημέρωσης και τη διαμόρφωση Οικολογικής ευαισθησίας και συνείδησης),
- η συνεργασία με φορείς οικολογίας, περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής και η ώθηση των πολιτών σε δημιουργικές παρεμβάσεις και δραστηριότητες.

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Το ΥπΑΑΤ αφορά κυρίως την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα και έχει στην αρμοδιότητά του : α) τη σύσταση, οργάνωση και διοίκηση Γεωργικών Σταθμών, προτύπων Αγροκηπίων ειδικών Ζωοτεχνικών , Οινοποιητικών , Ελαιοκομικών, Γαλακτοκομικών και Υδατοκομικών Σταθμών και Γεωργικών Χημικών Εργοστασίων, β) τη γεωργική εκπαίδευση γενικά , γ) τη φροντίδα περί Σύστασης Γεω ργικών Επιμελητηρίων, δ) την Αγροτική Αστυνομία και την Αστυνομία των φυτικών ασθeneιών, ε) την Αστυνομία των Επιζωοτικών και την Κτηνιατρική Υπηρεσία του Κράτους κλπ (<ΥπΑΑΤ>).

Το ΥπΑΑΤ έχει υπό την εποπτεία του ορισμένους ς φορείς (ΝΙΠΠΔ και ΝΠΠΔ), υποβοηθητικούς για την άσκηση πολιτικής ανάπτυξης των ΟΜΠ (<ΥπΑΑΤ>):

- το *Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο*, για θέματα φυτοπροστασίας,
- το *Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας* , για τη διεύρυνση και προώθηση της επιστημονικής γνώσης,
- τον *Οργανισμό Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων*, για την ασφάλιση και τις αποζημιώσεις των γεωργών από φυσικές καταστροφές,
- το *Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας* , για τη διεξαγωγή και ανάπτυξη της Αγροτικής Έρευνας και Τεχνολογίας,
- τον *Οργανισμό Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης , Κατάρτισης και Απασχόλησης «ΔΗΜΗΤΡΑ»*, για τις ανάγκες επαγγελματική ς εκπαίδευση ς και κατάρτισης, επιμόρφωση ς και ενημέρωση ς, ώστε ο αγροτικός πληθυσμός να παράγει ανταγωνιστικά προϊόντα,
- τον *Οργανισμό Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων «AGROCERT»*, για τον έλεγχο, την επίβλεψη, την προστασία και πιστοποίηση των αγροτικών προϊόντων και

- τον *Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων*, για τη διαχείριση των πιστώσεων του ΕΓΤΠΕ (Τμήμα Εγγυήσεων).

Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Το ΥπΟιΟ είναι αρμόδιο για την οικονομική πολιτική της χώρας. Έχοντας ως βασικούς άξονες προτεραιότητας την ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή, χαράζει πολιτική για το σύνολο της επικράτειας. Στις αρμοδιότητές του ανήκουν μεταξύ άλλων, το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, η θέσπιση κινήτρων για ιδιωτικές επενδύσεις και η περιφερειακή πολιτική. Επιπλέον, είναι υπεύθυνο για την καθοδήγηση και το συντονισμό των σχεδίων ανάπτυξης και των επιχειρησιακών προγραμμάτων, τα οποία υποβάλλονται στην ΕΕ στα πλαίσια των ΚΠΣ και για τη διαχείριση των πόρων που προέρχονται από το ΕΤΠΑ. Έτσι, το ΥπΟιΟ, έχοντας αρμοδιότητες περισσότερο συνδεδεμένες με τις διαπραγματεύσεις του Υπουργείου με την ΕΕ σε θέματα χρηματοδοτήσεων, είναι σε θέση να επηρεάζει το εθνικό σύστημα χωρικοί και αναπτυξιακού σχεδιασμού και προγραμματισμού.

Υπό την επίβλεψη του ΥπΟιΟ βρίσκεται το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), το οποίο προετοιμάζει τα πενταετή αναπτυξιακά προγράμματα, τα περιφερειακά αναπτυξιακά προγράμματα και άλλες τομεακές μελέτες.

Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης

Το ΥΠΕΔΔΑ είναι υπεύθυνο για το σύστημα χωροταξικού σχεδιασμού, τον διοικητικό και οικονομικό έλεγχο των νομών και των δήμων της χώρας και την παροχή της απαραίτητης τεχνικής βοήθειας προς αυτούς. Μέσω της Διεύθυνσης Σχεδιασμού, συνεισφέρει στο σχεδιασμό των αναπτυξιακών πρωτοβουλιών των νομών και των δήμων και στην υλοποίηση αυτών, ώστε να διασφαλιστεί σε μεγαλύτερο βαθμό η επιτυχία τους.

Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας

Το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας δεν ασχολείται αποκλειστικά με θέματα που αφορούν τον ορεινό χώρο, αλλά ορισμένα τμήματά του λειτουργούν υποστηρικτικά στην ανάπτυξη και προστασία των ορεινών περιοχών. Πρόκειται για τη διεύθυνση υγιεινής και περιβάλλοντος και το τμήμα υγειονομικού ελέγχου υδάτων και αποβλήτων,

τα οποία μελετούν, καταρτίζουν και εφαρμόζουν υγειονομικές διατάξεις, κανονισμούς και προγράμματα για την εξυγίανση των υδάτων, την προαγωγή των συστημάτων αποχέτευσης και υδρεύσεως, ενώ ταυτόχρονα ευθύνονται για προγράμματα παρακολούθησης και ελέγχου των σχετικών εγκαταστάσεων (<Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης>^a).

Τέλος, αξίζει να τονιστεί ότι όσο κι αν ασκούνται πιέσεις από τα ανώτερα επίπεδα διοίκησης, οι τοπικοί φορείς μπορούν να αναδείξουν τις τοπικές ιδιαιτερότητες, να συγκρατήσουν ή ακόμα και να αυξήσουν τον πληθυσμό τους και να θέσουν τα θεμέλια για την αειφόρο και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της περιοχής τους, εκμεταλλευόμενοι τα κοινοτικά προγράμματα και οποιαδήποτε άλλη ευκαιρία δίδεται από το κράτος, την κοινότητα ή από άλλο φορέα (Δαμάτη κ.α., 2007).

1.5 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

1.5.1 ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Μετσόβο (Πίνδος)

Η Πίνδος ανήκει στις περιοχές που κατόρθωσαν να αξιοποιήσουν τους τοπικούς φυσικού και πολιτιστικούς πόρους και να θέσουν τα θεμέλια για την τουριστικής τους ανάπτυξη. Σήμερα έχει γνωρίσει ιδιαίτερα μεγάλη ανάπτυξη (π.χ. περιοχή Μετσόβου Ιωαννίνων), η οποία στηρίζεται στις δράσεις και ενέργειες του Επιχειρησιακού Σχεδίου Ανάπτυξης της Βόρειας και Κεντρικής Πίνδου και συντάσσεται με την φιλοσοφία της Δ΄ Προγραμματικής Περιόδου. Ένα σημαντικό μέρος της οροσειράς της Πίνδου προστατεύεται με την ίδρυση δύο εθνικών δρυμών (Βίκου-Αώου στην Ήπειρο και Βάλια Κάλντα σ τη Δυτική Μακεδονία), εξαιτίας της σπάνιας αισθητικής και οικολογικής σημασίας. Επιπλέον, 6 περιοχές εντάσσονται στο δίκτυο Natura 2000 (<Αρκτούρος>^a).

Έναυσμα για την ανάπτυξη αποτέλεσε κατά κύριο λόγο το Πρόγραμμα «Πίνδος», το οποίο χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) του ΥπΟιΟ και η διάρκεια υλοποίησής του αφορά την περίοδο 2005 – 2009. Η εφαρμογή του εκτείνεται πέντε περιφέρειες και δεκατρείς νομούς. Μέχρι σήμερα, στο έργο έχουν ενταχθεί περίπου 300 έργα και προγράμματα συνολικού προϋπολογισμού 160 εκατ.ευρώ σε ένα πρότυπο ανάπτυξης για τη χώρα (<Πρόγραμμα Πίνδος>). Πρόκειται για ένα πιλοτικό σχέδιο δράσης για την ορεινή Ελλάδα με στόχο την ενεργοποίηση και

δραστηριοποίηση του ιδιωτικού τομέα, με πρωταγωνιστές τους κατοίκους της περιοχής. Η επιτυχία του προγράμματος οφείλεται στο ρεαλιστικό σχεδιασμό και τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων (Περιφέρεια Ηπείρου).

Ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα – και ίσως παράδειγμα προς μίμηση – είναι η περιοχή του Μετσόβου (*Εικ. 1*). Το Μέτσοβο είναι μία καθαρά ορεινή περιοχή, η οποία αντιμετωπίζει τα περισσότερα προβλήματα των ελληνικών ορεινών περιοχών. Μέσω της σωστής διαχείρισης και εκμετάλλευσης των ευκαιριών και των προνομίων που δίνονται από την ΕΕ και τα διάφορα εθνικά προγράμματα, το Μέτσοβο κατάφερε να αναδειχθεί και να αποτελέσει έναν από τους εκλυστικότερους πόλους χειμερινού κυρίως τουρισμού.

Ροδόπη

Η Ροδόπη (*Εικ. 2*) αποτελεί ένα από τα πιο ενδιαφέροντα, από οικολογική άποψη, ορεινά συμπλέγματα της Ελλάδας, καθώς σε μια μικρή σχετικά έκταση συναντά κανείς όλες τις ζώνες βλάστησης της Ευρώπης (<Αρκτούρος^b>). Έναυσμα για την ανάπτυξη των περιοχών της Ροδόπης αποτέλεσε η πρωτοβουλία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Δράμας – Καβάλας – Ξάνθης, με το *Σχέδιο Ανάδειξης των προορισμών φυσικού και αισθητικού ενδιαφέροντος της Δυτικής και Κεντρικής Ροδόπης εκατέρωθεν των συνόρων*, ο οποίο αποτέλεσε μία από τις κύριες δράσεις του έργου «*Κοινές προσεγγίσεις για το σχεδιασμό της ανάδειξης οικολογικά ευαίσθητων περιοχών της Ροδόπης*», που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG IIIA/PHARE CBC ΕΛΛΑΔΑ-ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ (ΕΚΒΥ, 2008). Το σχέδιο δίνει έμφαση στο τρίπτυχο «*αιεφόρος διαχείριση φυσικών πόρων και προστατευόμενων περιοχών – περιβαλλοντική ενημέρωση και εκπαίδευση – αιεφόρος τουρισμός*» και έχει ως σκοπό το σχεδιασμό ενός συντονισμένου δικτύου έργων και δράσεων που θα συμβάλλουν στην αιεφόρο ανάπτυξη της περιοχής, την ενίσχυση του επιπέδου αυαισθητοποίησης του τοπικού πληθυσμού και των επισκεπτών για τη σπο υδαιότητά της, την προσέλκυση επισκεπτών και την τόνωση της τοπικής οικονομίας.

Σήμερα, η Ροδόπη αποτελεί ένα ανεκτίμητο οικολογικό και πολιτιστικό κεφάλαιο για τη χώρα. Φυσικές περιοχές στο νομό προστατεύονται βάσει της εθνικής νομοθεσίας, των Κοινοτικών Οδηγιών και της Σύμβασης Ramsar για την προστασία των βιοτόπων διεθνώς (Χατζηχαράλαμπος, 2006) και αναμένονται ακόμη περισσότερα θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή του Σχεδίου Ανάδειξης.

1.5.2 ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Άλπεις

Παραδείγματα ανάπτυξης ορεινών περιοχών, μπορούμε να συναντήσουμε και στον κοινοτικό χώρο. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αποτελούν οι Άλπεις (δηλ. οι ορεινές περιοχές των αλπικών χωρών), στις οποίες, από τη δεκαετία του 1980, παρατηρήθηκε μία διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης και εξωγενούς αστικοποίησης, με την ταυτόχρονη αύξηση της κινητικότητας πέραν των Άλπεων και των εσωτερικών μετακινήσεων (Torticelli, 2001:336) (Εικ.3). Το εργαλείο που καθορίζει, ελέγχει και προωθεί την προστασία και την αειφόρο ανάπτυξη των Άλπεων, είναι η Αλπική Σύμβαση, η οποία υπογράφηκε στο Σάλτσμουργκ της Αυστρίας στις 7 Νοεμβρίου 1991 από την Αυστρία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, το Λιχτενστάιν, την Ελβετία και την Ευρωπαϊκή Ένωση⁹. Η πρωτοπορία της Αλπικής Σύμβασης έγκειται στο γεγονός ότι για πρώτη φορά στην ιστορία των διεθνών συμβάσεων ένα «διακρατικό βουνό» λαμβάνεται υπόψη ως μία εννιαία γεωγραφική συνέχεια που αντιμετωπίζει κοινές προκλήσεις (<Alpine Convention>).

Πρόκειται για μία συμφωνία ανάμεσα σε πολλές χώρες, η οποία αφορά τη συνολική προστασία και αειφόρο ανάπτυξη των Άλπεων (<CIPRA>). Σύμφωνα με το πλαίσιο της Σύμβασης «τα συμβαλλόμενα μέλη να επιδιώκουν μία ενοποιημένη πολιτική προστασίας και συντήρησης των Άλπεων, εφαρμόζοντας την αρχή της πρόληψης, την αρχή 'ο ρυπαίνων πληρώνει' και την αρχή της συνεργασίας, κατόπιν προσεκτικής εκτίμησης των προτεραιοτήτων όλων των Αλπικών χωρών, της δικής τους αλπικής περιοχής και της ΕΟΚ, μέσω της συνετής και αειφόρου χρήσης των φυσικών πόρων» (EU, 1991: Article 2).

Χάρη στην Αλπική Σύμβαση, σήμερα υφίσταται ένα ιδιαίτερα εξελιγμένο μεταφορικό σύστημα (τοπικό, επαρχιακό, εθνικό και υπερεθνικό) κατά μήκος των Αλπικών περιοχών, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται όλοι οι διαφορετικοί τύποι υποδομών (δρόμοι, σιδηρόδρομοι, πλωτοί διάυλοι, αεροδρόμια, ακόμη και αστικά μεταφορικά δίκτυα, όπως τραμ, τρόλεϊ και μετρό). Με αυτόν τον τρόπο εξυπηρετούνται οι καθημερινές ανάγκες των κατοίκων των Αλπικών περιοχών, ενδυναμώνεται η οικονομία αυτών, εξοικονομείται σημαντικός χρόνος στις μετακινήσεις και

⁹ Η Αλπική Σύμβαση υπογράφηκε χάρις την πρωτοβουλία και τις διαβουλεύσεις του CIPRA και άρχισε να ισχύει το 1995. Η Σλοβενία προσχώρησε στη Σύμβαση το 1993 και το Μόναχο έγινε μέλος με ένα ξεχωριστό πρωτόκολλο.

αναβαθμίζεται η ποιότητα ζωής των κατοίκων (Secretariat of the Alpine Convention: 5-7, 74-77).

Καρπάθια Όρη

Στα Καρπάθια Όρη (Εικ. 4) στεγάζονται 481 είδη χλωρίδας, το 1/3 των οποίων υπάρχουν μόνο στην Ευρώπη, αλλά και οι μεγαλύτεροι πληθυσμοί καφέ αρκούδας, λύκου, ευρωπαϊκού βίσωνα και σπάνια είδη πουλιών. Τα Καρπάθια Όρη κατέχουν ένα ιδιαίτερα πλούσιο πολιτιστικό υπόβαθρο, συντηρώντας παραδοσιακές οικονομικές πρακτικές, οι οποίες σέβονται το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους. Επιπλέον, αντιπροσωπεύουν τη μεγαλύτερη πηγή υδάτινων πόρων. Ο πληθυσμός που κατοικεί εκεί ανέρχεται στα 16-18 εκατ., οι οποίοι διαμένουν σε περιοχές με πολύ διαφορετικό περιβάλλον και είναι οργανωμένοι είτε σε μικρές και απομονωμένες κοινότητες, είτε σε μεγάλα αστικά κέντρα. Τέλος, το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της περιοχής αυτής είναι η πρόκληση διασυνοριακής συνεργασίας (Αυστρία, Τσεχία, Σλοβακία, Πολωνία, Ουκρανία, Ρουμανία, Σερβία, Ουγγαρία) (Secretariat of the Carpathian Convention, 2007a).

Η Σύμβαση για την Προστασία και Αειφόρο Ανάπτυξη των Καρπάθιων Ορέων υιοθετήθηκε το Μάιο του 2003 στο Κίεβο της Ουκρανίας, ενώ τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2006 (Secretariat of the Carpathian Convention, 2007a). Η παραπάνω Σύμβαση καλύπτει ορεινές περιοχές πρώην κομμουνιστικών χωρών, με οικονομίες σε μετάβαση και στηρίζεται στην αρχή της αειφόρου ανάπτυξης. Στόχος είναι η αξιολόγηση και διάσωση της εξαιρετικής πολιτισμικής και φυσικής κληρονομιάς των περιοχών αυτών στο όνομα της αειφόρου ανάπτυξης. Το πλαίσιο της Σύμβασης επιδιώκει να επιτύχει ισορροπία μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής προστασίας, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα οικονομικά, κοινωνικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά των Καρπάθιων χωρών.

Η Σύμβαση για τα Καρπάθια Όρη φαίνεται να ακολουθεί το μοντέλο της Αλπικής Σύμβασης, έχοντας την ίδια θεσμική δομή με αυτήν. Αυτό ίσως προέρχεται από τις ισχυρές επιδράσεις που είχαν ορισμένες αλπικές κυβερνήσεις, αλλά και από τη γνώση που αποκτήθηκε από το UNEP, το οποίο βασίστηκε ιδιαίτερος στην εμπειρία που αποκτήθηκε από τις Άλπεις (Church, 2002:5). Σήμερα, τα Καρπάθια Όρη καλύπτονται από 142 km σιδηροδρομικών γραμμών. Στο μέλλον, προβλέπεται η επέκτασή του και σε άλλες περιοχές (Kohler κα, 2004). Αποτελούν ένα ιδανικό παράδειγμα που εξηγεί την αναγκαιότητα ύπαρξης διασυνοριακών συνεργασιών. Η οικονομία των περιοχών

αυτών βασίζεται στη γεωργία, τη δασοκομία και την εξόρυξη φυσικών πόρων και παρότι υστερεί συγκριτικά με τις γειτονικές χώρες, έχει παρουσιάσει ιδιαίτερα σημαντική ανάπτυξη λόγω της Σύμβασης. Παράλληλα, εφαρμόζονται κατάλληλες προοπτικές, οι οποίες στηρίζουν την τομεακή ανάπτυξη, την αειφόρο διαχείριση και αξιοποίηση των φυσικών πόρων, τον αειφόρο τουρισμό, την οργανική γεωργία και τις δημόσιες μεταφορές (Secretariat of Carpathian Convention, 2007b).

2 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

2.1 ΟΡΟΣ ΟΘΡΥΣ – ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

2.1.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ – ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Το όρος Όθρυς (Εικ. 5) αποτελεί συνέχεια της οροσειράς της Νότιας Πίνδου και βρίσκεται στη νοτιοδυτική πλευρά της Μαγνησίας. Η Όθρυς κλείνει το Νομό Μαγνησίας προς τα νότια και τον χωρίζει από το Ν. Φθιώτιδος. Η ψηλότερη κορυφή της (Γερακοβούνι, 1.726 μ.), βρίσκεται στα σύνορα ακριβώς των δύο νομών, αρχίζει από το ακρωτήριο Σταυρός, στην είσοδο του Παγασητικού, και προχωρεί στα δυτικά με κορυφές ολοένα ψηλότερες, για να φτάσει στο ψηλότερο όγκο της στο νοτιοδυτικό τμήμα του νομού (Ξεροβούνι, 1.454 μ., Αραπάς 1.291 μ.) (<Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης>). Η οροσειρά της Όθρυος καταλήγει απέναντι από την νήσο Εύβοια και τη χερσόνησο του Τρικεριού, μεταξύ του Παγασητικού και Ευβοϊκού κόλπου και των θαλάσσιων διαύλων Τρικεριού και Ωρεών (<ΤΕΔΚ Ν. Λάρισας>). Η περιοχή μελέτης που αφορά την Όθρυ είναι 930,9 τ.χλμ. και παρουσιάζεται στο *Χάρτη 3*.

Το τοπίο της Όθρυος συνθέτουν οροπέδια και απότομες χαράδρες, καθώς επίσης ρέματα, πολλές φυσικές πηγές, ιαματικά νερά και σπηλιές. Στις πεδιάδες Αλμυρού, Σούρπης-Δρυμώνα γίνεται άντληση υπογείων υδάτων. Η Όθρυς είναι ο υδροκρίτης του θεσσαλικού Πηνειού και Σπερχειού ποταμού και καθορίζει ποια νερά θα καταλήξουν σε καθένα από τα δύο ρέματα. Από την Όθρυ πηγάζει και ο ποταμός Ενιπέας (στην Κοινότητα Ανάβρας). Οι περιοχές των Δήμων Αλμυρού, Σούρπης, Πτελεού, της

κοινότητας Ανάβρας και του ορεινού όγκου της Όθρυος, χαρακτηρίζονται από πλούσιο επιφανειακό υδρογραφικό δίκτυο. Οι χείμαρροι που διατρέχουν τις περιοχές αυτές είναι πολυάριθμοι, ενώ αρκετές είναι και οι πηγές (ANEM και Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2002).

Το ανάγλυφο της Όθρυος δεν είναι ιδιαίτερα απότομο. Σύμφωνα με την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, οι βραχώδεις περιοχές με εσωτερικούς απόκρημνους βράχους ανέρχονται στο 5% της περιοχής του όρους.

2.1.2 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Πληθώρα άγριας και σπάνιας πανίδας και χλωρίδας, πυκνόφυτα δάση δρυός και ελάτης, συνθέτουν το τοπίο της Όθρυος. Στους πρόποδες του όρους υπάρχει πλούσια βλάστηση με δασικά φυτά, όπως βελανιδιές, πουρνάρι α και ρείκι α. Στα ψηλότερα σημεία συναντούμε κωνοφόρα όπως έλατα και μεγάλες εκτάσεις κατάφυτες με φτέρη. Οι κορυφές του όρους είναι πετρώδεις όπου ευδοκμεί το τσάι του βουνού (*sideritis raeseri*), κύριο γεωργικό προϊόν που αυτοφυεί σε μεγάλες εκτάσεις του όρους.

Σήμερα, σύμφωνα με την *Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία*, η Όθρυς είναι ένας πολύ σημαντικός βιότοπος για την ορνιθοπανίδα. Πρόκειται για μία ορεινή περιοχή με βοσκούμενα υψίπεδα και δάσος, κυρίως *Abies*. Τα πλατύφυλλα φυλλοβόλα δάση καταλαμβάνουν το 15% των εδαφών της Όθρυος ενώ συναντώνται και αυτοφυή κωνοφόρα δάση. Αναφορικά με τα λιβάδια, το 40% αυτών είναι Αλπικά και υποαλπικά ποολίβαδα, ενώ υπάρχουν και ξερά πυριτιούχα ποολίβαδα, στέπες και ξερά ασβεστούχα ποολίβαδα. Σχετικά με τους θαμνώνες, το 40% αυτών είναι σκληρόφυλλοι θάμνοι, γκαρίγκ και μακί (<Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία>^a).

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από μερικό εθνικό και διεθνές καθεστώς προστασίας. Υπάρχουν *Καταφύγια Άγριας Ζωής* για τα πουλιά στις περιοχές Βαθύ Γκρέκι/Κοκοτών-Ι.Μ. Ξενιάς (13.100 στρ.), Πλατάνου (14.700 στρ.), Πρ.Ηλίας-Αφράτη/Λαμίας-Δίβρης (35.500 στρ.), Σαπουνάς/Νεράιδα (17.000 στρ.), Νεράιδα -Λογίτσι (12.300 στρ.), Ταράτσα/Πελασγίας – Μύλων (14.500 στρ.) και Φαρδύκολη – Περία – Αγ.Βλάσιος/Βρύναινας - Αγ. Ιωάννου (5.400 στρ.) (<Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία>^a).

Επιπλέον, στην περιοχή της Όθρυος υπάρχουν θεσμοθετημένοι δύο *Βιότοποι CORINE* και δύο *Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους* (ΤΙΦΚ). Οι θεσμοθετημένοι βιότοποι CORINE είναι τα βουνά Γκούρας Μαγνησίας (AG0010046) έκτασης 122,1 km² και ο Όρμος της Σούρπης/Στόμιο Μαγνησίας (AG0010093) συνολικής έκτασης

14,3 km² (εκ των οποίων τα 8,3 km² βρίσκονται στην περιοχή μελέτης), στο στόμιο της Μαγνησίας, ενώ τα θεσμοθετημένα ΤΠΦΚ είναι ο Κόλπος των Νηών (ΑΤ3011040) έκτασης 24,1 km² (Εικ. 6) και η Χερσόνησος Τραγοβούνι στην περιοχή Σουφλέρι (ΑΤ3011041) έκτασης 16,8 km² (Εικ. 7). Επίσης, υπάρχει μία θεσμοθετημένη περιοχή Natura στο Ν. Φθιώτιδας, ένα τμήμα της οποίας περιλαμβάνεται στην περιοχή μελέτης και αφορά τους δήμους Εχιναίων και Στυλίδος, αλλά και ένα σημαντικό τμήμα του Μαλιακού Κόλπου. Τέλος, συναντώνται δύο Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές, η μία εκ των οποίων, έκτασης 288,2 km², εκτείνεται στο μεγαλύτερο και πιο ορεινό τμήμα της Όθρυος, ενώ η άλλη περιλαμβάνει ένα μικρό τμήμα του Δ. Στυλίδας στο δέλτα του Σπερχειού και καταλαμβάνει έκταση 1,1 km². Τα παραπάνω παρουσιάζονται και στους χάρτες 4 και 5.

Άλλες αξιόλογες περιοχές φυσικού/περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος είναι οι λίμνες Ζηρέλια (Εικ. 8) κοντά στην Ευξεινούπολη¹⁰, ο υδροβιότοπος «Αλμυροπόταμος» (Εικ. 9) στην περιοχή Αχλάδι, ο βιότοπος της Σουβάλας στην παραλία της Πελασγίας, το Δάσος Μαύρης Ελάτης στη θέση «Μηλιά», κοντά στην περιοχή Τσατάλι, όπου φιλοξενούνται υπεραιώνια δέντρα και το φαράγγι Μαυρομάττη (Εικ. 10) στον Άγιο Ιωάννη που προσφέρεται για καταρρίχηση (<Λαογραφικός Σύλλογος Βλάχων Επαρχίας Αλμυρού>).

Τέλος, η περιοχή διαθέτει σημαντικό αριθμό σπηλαίων, νεροσπηλαίων και βαράθρων, τα οποία ενδείκνυνται για εξερεύνηση. Το σημαντικότερο εξ αυτών είναι η Νεροσπηλιά (1.003 μ. μήκος), που διαθέτει μεγάλο όγκο νερού. Ένα ακόμη σπήλαιο (βάραθρο) είναι το λεγόμενο «Παιδί της γριάς», σε βάθος 30 περίπου μέτρων και η «Γκριτζανότρυπα», το μεγαλύτερο σπήλαιο της Μαγνησίας, με συνολικό βάθος 110 μέτρων.

2.1.3 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ¹¹

Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής της ΕΣΥΕ (2001), ο πληθυσμός των δήμων της Όθρυος ανέρχεται σε 24.455 άτομα, δηλαδή αποτελεί το 9,3% του συνολικού πληθυσμού των νομών Μαγνησίας και Φθιώτιδας. Στον πίνακα 2.1.3-1, στο διάγραμμα 2.1.3.-1 και στο χάρτη 6 φαίνονται οι μεταβολές του πληθυσμού των δήμων της περιοχής μελέτης για τα έτη 1981, 1991 και 2001. Στο σύνολο,

¹⁰ Σε γειτονικό ύψωμα (μαγούλα Ζερέλια) έχει εντοπιστεί προϊστορική ακρόπολη, σύγχρονη με τους οικισμούς στο Διμήνι και το Σέσκλο.

¹¹ Είναι γεγονός ότι από την τελευταία απογραφή της ΕΣΥΕ (2001) έχουν περάσει 8 έτη, επομένως ενδέχεται τα δεδομένα που αναφέρονται ανωτέρω να μην ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

παρατηρείται αύξηση, ενώ οι περισσότεροι δήμοι ακολουθούν τη γενικότερη τάση της περιοχής, με ορισμένες αυξομειώσεις. Από τους δήμους αυτούς, μόνο ο Δ. Πτελεού σημείωσε μία μικρή πτώση του πληθυσμού.

Δεδομένου ότι η πληθυσμιακή μεταβολή του Ν. Μαγνησίας από το 1981 έως το 2001 ανέρχεται στο 14,1%, παρατηρείται ότι όλοι οι δήμοι – εκτός από την Κ. Ανάβρας – της περιοχής της Όθρυος εμφανίζουν αρνητικές μεταβολές ή μεταβολές σε επίπεδα κάτω του μέσου όρου του νομού. Η πληθυσμιακή αύξηση που παρουσίασε η Κ. Ανάβρας ξεπερνάει κατά πολύ το μέσο όρο του Ν. Μαγνησίας. Κοντά στο μέσο όρο του νομού βρίσκεται ο Δ. Σούρπης (13,8%) και ο Δ. Εχιναίων (12,3%), γεγονός που μπορεί να αποδοθεί στην ολόενα και μεγαλύτερη ελκυστικότητα της περιοχής ως τουριστικός προορισμός, που ευνοείται και από τη χάραξη του εθνικού οδικού δικτύου. Το ίδιο γεγονός επηρεάζει και τη θετική μεταβολή του Δ. Στυλίδος (10,5%). Μείωση παρουσίασαν οι δήμοι Πτελεού (-4,3%) και Αλμυρού (-6,8%).

Σε επίπεδο δημοτικού διαμερίσματος, φαίνεται ότι το πολυπληθέστερο είναι το δ.δ. Στυλίδας (5.339 άτομα), στο οποίο συγκεντρώνεται το 21,8% του πληθυσμού της περιοχής. Ακολουθεί το δ.δ. Σούρπης (2.331 άτομα) που συγκεντρώνει το 9,5% και τα δ.δ. Πελασγίας (1.857 άτομα) και Πτελεού που φιλοξενούν το 7,5% του πληθυσμού της περιοχής έκαστο. Τα δ.δ. με το μικρότερο πληθυσμό είναι το δ.δ. Αγίου Ιωάννου (74 άτομα), που αποτελεί το 0,3% του πληθυσμού της περιοχής. Ακολουθεί το δ.δ. Κωφών (131 άτομα), που ισοδυναμεί με το 0,5% του πληθυσμού και τα δ.δ. Νεράιδας (148 άτομα) και Λογγιτσίου (150 άτομα), τα οποία συγκεντρώνουν το 0,6% του πληθυσμού της περιοχής έκαστο.

Πίνακας 2.1.3-1: Πληθυσμός για το όρος Όθρυς (1981-2001)

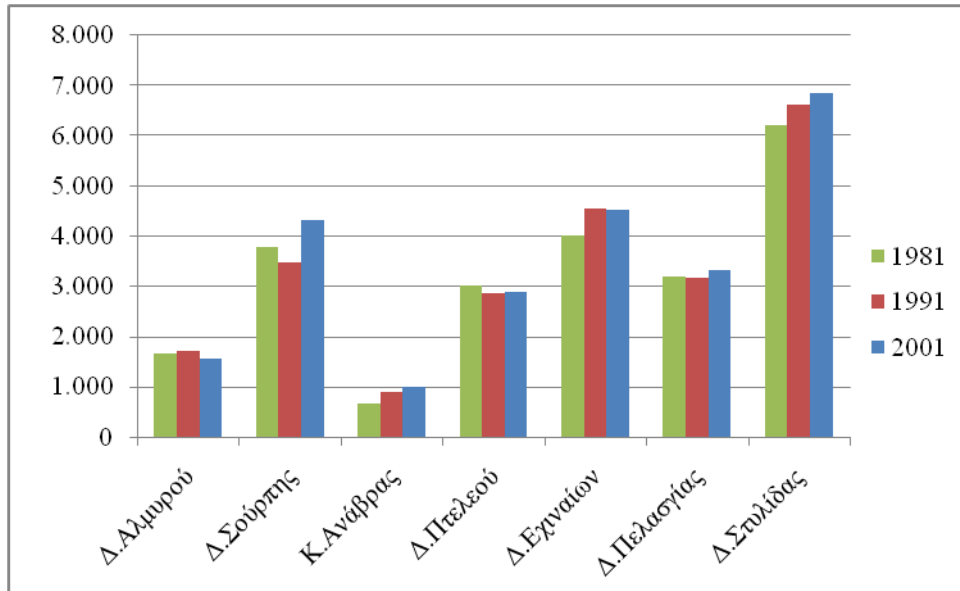
ΣΥΝΟΛΟ ΟΡΟΥΣ ΟΘΡΥΟΣ. ΔΗΜΟΙ/ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ			ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	2001	1991	1981	
ΣΥΝΟΛΟ ΟΡΟΥΣ ΟΘΡΥΟΣ	24.455	23.311	22.556	8,4%
ΔΗΜΟΣ ΑΛΜΥΡΟΥ	1.560	1.725	1.673	-6,8%
Δ.Δ.Ανθοτόπου	244	323	323	
Δ.Δ.Κοκκωτών	320	303	252	
Δ.Δ.Κωφών	131	184	144	
Δ.Δ.Πλατάνου	865	915	954	
ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΡΠΗΣ	4.314	3.486	3.792	13,8%
Δ.Δ.Σούρπης	2.331	1.775	1.935	
Δ.Δ.Αγίας Τριάδος	338	325	366	
Δ.Δ.Αγίου Ιωάννου	74	66	57	
Δ.Δ.Αμαλιαπόλεως	747	486	466	
Δ.Δ.Βруναίνης	523	550	634	
Δ.Δ.Δρυμώνος	301	284	334	
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΒΡΑΣ	987	899	661	49,3%
Κ.Δ.Ανάβρας	987	899	661	
ΔΗΜΟΣ ΠΤΕΛΕΟΥ	2.881	2.865	3.009	-4,3%
Δ.Δ.Πτελεού	1.841	1.810	1.912	
Δ.Δ.Αγίων Θεοδώρων	376	386	393	
Δ.Δ.Αχιλλείου	664	669	704	
ΔΗΜΟΣ ΕΧΙΝΑΙΩΝ	4.518	4.544	4.022	12,3%
Δ.Δ.Ραχών	1.361	1.337	1.093	
Δ.Δ.Αχινού	999	792	754	
Δ.Δ.Αχλαδιού	381	308	305	
Δ.Δ.Καραβόμυλου	726	707	634	
Δ.Δ.Παλαιοκερασέας	424	463	520	
Δ.Δ.Σπαρτιάς	627	937	716	
ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ	3.310	3.171	3.190	3,8%
Δ.Δ.Πελασγίας	1.857	1.800	1.805	
Δ.Δ.Βαθυκοΐλου	334	221	194	
Δ.Δ.Γλύφας	691	644	567	
Δ.Δ.Μύλων	428	506	624	
ΔΗΜΟΣ ΣΤΥΛΙΔΟΣ	6.858	6.621	6.209	10,5%
Δ.Δ.Στυλίδος	5.339	5.088	4.742	
Δ.Δ.Αγίας Μαρίνης Φθιώτιδος	393	377	335	
Δ.Δ.Ανύδρου	233	222	241	
Δ.Δ.Αυλακίου	595	634	625	
Δ.Δ.Λογγιτσίου	150	102	74	
Δ.Δ.Νεράιδας	148	198	192	

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ, Ιδία Επεξεργασία

Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνονται οι μεταβολές των πληθυσμών των δήμων της περιοχής της Όθρυς. Στο διάγραμμα παρατηρούμε ότι οι δήμοι που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο πληθυσμό είναι ο Δ. Αλμυρού (από τα δ.δ. που ανήκουν στην περιοχή μελέτης) με 1.560 άτομα (ή 6,4%), ο Δ. Στυλίδας με 6.858 άτομα (ή

28%) και ο Δ. Εχιναιών με 4.518 άτομα (ή 18,4%), ενώ η Κοινότητα Ανάβρας συγκεντρώνει το μικρότερο πληθυσμό (987 άτομα ή 4% του πληθυσμού της περιοχής).

Διάγραμμα 2.1.3-1: Εξέλιξη Πληθυσμού δήμων Όθρυος

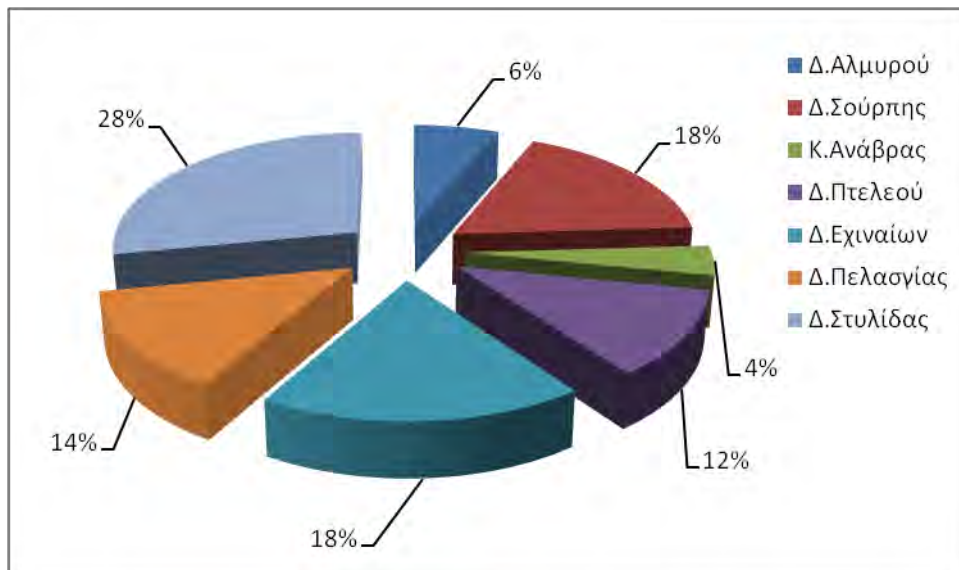

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Συνολικά, στην περιοχή δεν διαπιστώνονται σημαντικές διαφορές στην πληθυσμιακή εξέλιξη την περίοδο 1981-2001, καθώς σε αυτήν την περίοδο παρουσιάζει αύξηση της τάξης του 8,4%, ενώ κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, ο νομός εμφάνισε συνολική αύξηση 14%. Η μεγαλύτερη πληθυσμιακή αύξηση παρουσιάστηκε στην Κ. Ανάβρας (49,3%) και το Δ. Σούρπης (13,8%).

Συστηματική μείωση παρουσιάζουν οι οικισμοί Ανθοτόπου, Πλατάνου, Βруναίνης, Αγίων Θεοδώρων, Αχιλλείου, Παλαιοκερασέας και Μύλων, ενώ συστηματική αύξηση παρουσιάζουν οι οικισμοί Κοκκωτών, Αγίου Ιωάννου, Αμαλιαπόλεως, Ανάβρας, Ραχών, Αχλαδιού, Καραβόμυλου, Αχινού, Βαθύκοιλου, Γλύφας, Στυλίδος, Αγίας Μαρίνης και Λογγιτσίου. Όπως παρατηρούμε, οι πληθυσμιακές αυξήσεις παρουσιάζονται κατά κύριο λόγο στους παράκτιους οικισμούς, ενώ στους ορεινούς συμβαίνει το αντίθετο.

Με βάση την κατηγοριοποίηση των οικισμών που έχει γίνει στο *χάρτη 3*, 13 οικισμοί (περίπου οι μισοί) διαθέτουν πάνω από 500 κατοίκους, ενώ μόνο 2 οικισμοί διαθέτουν πάνω από 2.000 κατοίκους. Η κατανομή των κατοίκων ανά ΟΤΑ για την περιοχή της Όθρυος παρουσιάζεται στο *διάγραμμα 2.1.5-1*, ενώ στον *πίνακα 2.1.3-2* παρουσιάζονται οι οικισμοί ομαδοποιημένοι στις αντίστοιχες κλάσεις.

Διάγραμμα 2.1.3-2: Κατανομή Πληθυσμού (Όθρυς), 2001

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Πίνακας 2.1.3-2: Ομαδοποιημένοι οικισμοί του όρους Όθρυς

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ
0-500	16	51,6%
501-1000	10	32,3%
1001-2000	3	9,7%
ΠΑΝΩ ΑΠΟ 2000	2	6,4%

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

2.1.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Το όρος Όθρυς, όντας ορεινή περιοχή, παρουσιάζει υψηλή εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα. Οι βασικές ανθρώπινες δραστηριότητες είναι η κτηνοτροφία (στους ορεινούς οικισμούς) και η ελαιοκαλλιέργεια (στους ημιορεινούς και παράκτιους οικισμούς). Η εκμετάλλευση του δασικού πλούτου είναι ελάχιστη, ενώ αυξανόμενη είναι η δραστηριοποίηση στη μελισσοκομία και τις τουριστικές δραστηριότητες (εστίασης και διαμονής) λόγω της παραλιακής ζώνης.

Τα γεωργικά προϊόντα που παράγονται στην περιοχή της Όθρυς είναι ελιά (στις ημιορεινές και παράκτιες περιοχές), σιτηρά για καρπό, τσάι και ρίγανη, ενώ εμφανίζονται και αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά (είτε αυτοφυή, είτε καλλιεργήσιμα), φυτά για παραγωγή ζωοτροφών, καθώς και η κτηνοτροφία που καταλαμβάνει ένα σημαντικό ποσοστό κυρίως στους ορεινούς οικισμούς. Πιο συγκεκριμένα, ο Αλμυρός αποτελεί σημαντικό αγροτικό και εμπορικό κέντρο του Ν. Μαγνησίας, ενώ εξελίσσεται και σε κέντρο αγροτουρισμού για την περιοχή.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι στη Βρύναινα παράγεται περισσότερο από το 80% της πανελλαδικής παραγωγικής σε τσάι του βουνού. Η Ανάβρα αποτελεί το κέντρο των κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων της Όθρυος, όντας πιθανώς και το σημαντικότερο όλων των ορεινών περιοχών με ανάλογο υψόμετρο (ANEM και Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2002). Μπορούμε, επίσης, να συναντήσουμε αμπελοκαλλιέργειες (Πελασγία) και καλλιέργειες ελιάς (Πτελεός), ενώ δεν είναι λίγες οι περιοχές που εξελίσσονται σε κέντρα αγροτουρισμού (Σούρπη, Πτελεός, Ανάβρα κλπ).

Η κτηνοτροφία είναι ανεπτυγμένη όσον αφορά τα βοοειδή και κυριαρχεί η παραγωγή γάλακτος και κρέατος. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση του ζωικού πληθυσμού βοοειδών και αιγοπροβάτων εντός του Ν. Μαγνησίας, εντοπίζεται στον ορεινό όγκο της Όθρυος και αποτελεί την κύρια κτηνοτροφική ζώνη του νομού. Πρόκειται για τις κοινότητες Αγ. Ιωάννη, Βρύναινα, Γαβριανή, Πτελεός, Σούρπη, Δρυμόνα, Πλάτανος, Κοκκωτοί, Κωφοί, Νεράιδα, Ανθότοπος, Φυλακή, Ανάβρα, Αλμυρός, Ευξεινούπολη. Τέλος, υπάρχει μία μεγάλη μονάδα με αιγοπρόβατα στο Αχίλλειο (1 μονάδα με 700 κεφάλια), ενώ η μεγαλύτερη σε μέγεθος κτηνοτροφική μονάδα σε αιγοπρόβατα βρίσκεται στην κοινότητα Κοκκωτοί με 1000 άτομα (NAM και ΤΜΧΠΠΑ, 2005· ANEM και Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2002).

Η αλιεία διαδραματίζει ένα πολύ σημαντικό ρόλο την τοπική οικονομία των οικισμών της παράκτιας ζώνης. Επιπλέον, στην περιοχή μελέτης της Όθρυος υπάρχει μία ιχθυοκαλλιέργεια στον Παγασητικό Κόλπο (Νηές), εφόσον η εγκατάσταση περισσότερων μονάδων έχει απαγορευθεί με Νομαρχιακή Απόφαση (αρ. 14/25-2-97), προκειμένου να διαφυλαχθεί η οικολογική ισορροπία του Κόλπου¹², αλλά υπάρχουν και αρκετές ιχθυοκαλλιέργειες στο Μαλιακό Κόλπο, οι οποίες συγκεντρώνονται στα χωρικά ύδατα των δήμων Πελασγίας και Εχιναιών (Χάρτης 10). Στο Παράρτημα 8 παρουσιάζονται οι θαλάσσιες καλλιέργειες της περιοχής μελέτης.

Επιπλέον, στην περιοχή της Όθρυος υπάρχουν ορισμένες περιοχές αγροτικών προϊόντων ειδικής προστασίας (περιοχές για προϊόντα ΠΟΠ). Προϊόντα με ΠΟΠ είναι η φέτα, το γαλοτύρι, το κασέρι, το μανούρι, μπάτζος και το τσίπουρο Θεσσαλίας και παράγονται σε ολόκληρη την περιφέρεια Θεσσαλίας (ΦΕΚ 8/Β/11-1-94). Προϊόντα που παράγονται αποκλειστικά στην περιοχή της Όθρυος είναι η κονσερβοελιά (επιτραπέζιες

¹² Σύμφωνα με το Εθνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών Θεσσαλίας – Τμήμα Γεωπονίας, διαπιστώθηκε ότι ο Παγασητικός Κόλπος είναι ολιγότροφος και ότι κρίνεται σκόπιμη η εγκατάσταση 4-5 μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας (ANEM και Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2002).

ελιές) Πτελεού¹³ και «οι ελιές Στυλίδος» (ΝΑΜ και ΤΜΧΠΠΑ, 2005· ΥΠΕΧΩΔΕ, 1998α· <Δήμος Εχιναιών>^α).

Αναφορικά με τον δευτερογενή τομέα, στην περιοχή συναντώνται ελάχιστες συνεταιριστικές επιχειρήσεις οικογενειακού τύπου, με εποχιακό κυρίως προσωπικό. Η τοπική βιομηχανία της περιοχής είναι προσανατολισμένη σε δύο κατευθύνσεις: τις μονάδες που επεξεργάζονται τα τοπικά αγροτικά προϊόντα, όπως οι ελιές και το γάλα (τυροκομεία) και τις μονάδες που χαρακτηρίζονται από χαμηλή διασύνδεση με τα τοπικά παραγωγικά συστήματα (παραγωγή ζωοτροφών, επεξεργασία σιδήρου). Η βιοτεχνία είναι στραμμένη στις τοπικές κυρίως ανάγκες (σιδηροκατασκευές, ξυλουργεία, αρτοποιεία – ζαχαροπλαστική, τεχνίτες επισκευών, μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, ελαιοτριβεία κλπ (ΑΝΕΜ και Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2002).

Τέλος, ο τριτογενής τομέας περιλαμβάνει τις αναδυόμενες τουριστικές δραστηριότητες¹⁴ και χαρακτηρίζεται από σημαντικές ανομοιομορφίες και ανισότητες. Στην περιοχή διακρίνουμε τρεις τουριστικές ζώνες: η μία αφορά τις παράκτιες περιοχές, κατά μήκος του Εθνικού Δικτύου (ΠΑΘΕ) στις ακτές του Μαλιακού Κόλπου, όπως τη Στυλίδα και τον Καραβόμυλο, η δεύτερη αναφέρεται στις παράκτιες περιοχές του Παγασητικού Κόλπου, όπως τη Σούρπη και τον Πτελεό και η τρίτη ζώνη αφορά περιοχές που προσφέρονται για εναλλακτικό τουρισμό, όπως την Κ. Ανάβρας, τη Βρύναινα και τους Κοκκωτούς, όπου διοργανώνονται και διάφορες επισκέψεις από κυνηγούς, μέλη ορειβατικών συλλόγων και προσκυνητών. Η εμφάνιση του τουρισμού έχει διαμορφώσει στις εν λόγω περιοχές ένα σημαντικό αριθμό καταστημάτων παροχής υπηρεσιών αναψυχής, γεγονός που λειτουργεί ενισχυτικά για την οικονομία τους. Βέβαια, δεν είναι όλες οι περιοχές τουριστικά ανεπτυγμένες στον ίδιο βαθμό.

Στον πίνακα 2.1.4-1 παρουσιάζονται οι καλλιεργήσιμες γεωργικές εκτάσεις και τα παραγόμενα γεωργικά προϊόντα για τα έτη 2000 και 2006, σύμφωνα με την αντίστοιχη απογραφή της ΕΣΥΕ. Ξεκινώντας από τις καλλιεργήσιμες γεωργικές εκτάσεις, διαπιστώνουμε ότι στην περιοχή της Όθρυος κυριαρχεί η καλλιέργεια ελαιόδεντρων για παραγωγή βρώσιμης ελιάς με ποσοστό 94,5% και με τις περισσότερες εκτάσεις να συγκεντρώνονται στο Δ. Εχιναιών, το Δ. Πελασγίας και το Δ. Πτελεού, σε ποσοστό

¹³ Καλλιεργείται σε μια μεγάλη ζώνη κατά μήκος της παραλίας του Παγασητικού κόλπου σε μήκος 30 χλμ. και βάθος που φτάνει σε υψόμετρο 260μ. εντός των διοικητικών ορίων των κοιν. Αμαλιαπόλεως, Σούρπης, Δρυμώνας, Γαυριανής, Αγ. Θεοδώρων, Αχιλλείου και Πτελεού της επαρχίας Αλμυρού

¹⁴ Ουσιαστικά, για την τουριστική αξιοποίηση της παράκτιας περιοχής έναυσμα έδωσε η διάνοιξη της εθνικής οδού στις αρχές της δεκαετίας του '60, αφού μέχρι τότε η οδός Αθηνών – Θεσ/κης διέσχιζε την περιοχή του Δομοκού. Κατ' αυτόν τον τρόπο, πολλοί οικισμοί ευνοήθηκαν από τη νέα χάραξη, αποτελώντας παρόδιο σταθμό των ταξιδιωτών (π.χ. Καραβόμυλος, Γλύφα, Στυλίδα, Πτελεός, Αμαλιάπολη και Αχιλλείο) (ΑΝΕΜ και Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2002).

26,3%, 22,9% και 20,9% του συνόλου των καλλιεργειών ελαιόδεντρων αντίστοιχα. Επίσης, το 0,8% των καλλιεργήσιμων εκτάσεις αφορά αμυγδαλιές, με τις περισσότερες να συγκεντρώνονται στο Δ. Πτελεού (360 στρμ., ήτοι 22,7% των καλλιεργειών αμυγδαλιάς αντίστοιχα).

Σε γενικές γραμμές, παρατηρείται διαφοροποίηση των καλλιεργειών των δήμων της Μαγνησίας και αυτών της Φθιώτιδος. Για παράδειγμα, στους δήμους της Όθρυος που ανήκουν στο Ν. Μαγνησίας δεν καλλιεργούνται μηλιές (εκτός του Δ. Πτελεού), ενώ σε αυτούς που ανήκουν στο Ν. Φθιώτιδος υπάρχουν ορισμένες εκτάσεις (115 στρμ. συνολικά). Επιπλέον, μόνο δύο δήμοι (Δ. Αλμυρού και Δ. Σούρπης) ασχολούνται με την καλλιέργεια αρωματικών φυτών, η οποία καταλαμβάνει το 0,5% του συνόλου των καλλιεργειών της Όθρυος. Η καλλιέργεια αρωματικών φυτών χωροθετείται στη Βρύναινα, τον Άγιο Ιωάννη, τους Κοκκωτούς και τους Κωφούς. Ωστόσο, οι παραγωγοί δεν μεταποιούν ή τυποποιούν τα προϊόντα τους, αλλά τα πωλούν σε εμπόρους σε μορφή «ματσάκι» (ANEM και Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2002).

Το μεγαλύτερο ποσοστό αγρανάπαυσης εμφανίζεται στο Δ. Αλμυρού (το 7,2% του συνόλου των καλλιεργειών του δήμου). Συνολικά, τις περισσότερες εκμεταλλεύσεις διαθέτει ο Δ. Εχιναίων με ποσοστό 40%, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην καλλιέργεια ελαιόδεντρων. Η Κ. Ανάβρας συγκεντρώνει τη μειοψηφία των εκμεταλλεύσεων, δηλαδή το 9,3%, καθότι εξειδικεύεται στην κτηνοτροφία. Τέλος, κατά τη χρονική περίοδο 2000-2006 δεν παρατηρούνται αξιοσημείωτες αλλαγές ως προς το μέγεθος και τον αριθμό των εκμεταλλεύσεων, οι οποίες αυξάνονται κατά 1,1%.

Το μεγαλύτερο ποσοστό γεωργικών προϊόντων που παράγεται στην περιοχή της Όθρυος καταλαμβάνει το σιτάρι με ποσοστό 75,4%. Ακολουθούν το καλαμπόκι (15,3%) και το ελαιόλαδο (8,5%), ενώ παράγονται και αρκετές ποσότητες βρώμης και μούστου (0,3% και 0,5% αντίστοιχα). Τη μεγαλύτερη ποσότητα ελαιόλαδου παράγει ο Δ. Εχιναίων (42% της συνολικής παραγωγής ελαιόλαδου), ο οποίος διαθέτει και τις περισσότερες εκτάσεις ελαιόδεντρων στην Όθρυ και ακολουθεί ο Δ. Σούρπης με ποσοστό 58,3% επί του συνόλου της παραγωγής ελαιόλαδου. Η μεγαλύτερη ποσότητα σιτηρών παράγεται στο Δ. Αλμυρού (36,7% της συνολικής παραγωγής σιτηρών). Κατά τη χρονική περίοδο 2000-2006 σημειώθηκε σημαντική αύξηση στην παραγωγή σιτηρών (32,8%) και βρώμης (40,7%), ενώ μειώθηκε η ποσότητα ελαιόλαδου που παρήχθη κατά 32,3%.

Πίνακας 2.1.4-1: Καλλιεργήσιμες εκτάσεις (σε στρ.) ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Όθρυς, Απογραφές 2000 και 2006

ΕΙΔΟΣ ΕΚΤΑΣΕΩΝ (σε στρέμματα)	Δ.ΑΛΜΥΡΟΥ		Δ.ΣΟΥΡΠΗΣ		Κ.ΑΝΑΒΡΑΣ		Δ.ΠΤΕΛΕΟΥ		Δ.ΕΧΙΝΑΙΩΝ		Δ.ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ		Δ.ΣΤΥΛΙΔΟΣ	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006
Δεντρώδεις Καλλιέργειες														
Σταφιδάμπελοι	35	35	93	104	34	46	109	92	197	195	142	155	196	201
Άμπελοι για οινοπαραγωγή	35	208	93	104	34	46	104	92	197	195	112	135	196	201
Μηλιές	0	0	0	0	0	0	18	10	10	25	35	35	45	45
Βερικοκιές	0	0	400	315	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0
Αμυγδαλιές	495	210	280	170	30	62	330	360	195	125	271	222	435	435
Καρυδιές	30	322	37	35	30	0	38	48	15	35	0	109	185	5
Ελαιόδεντρα για βρώσιμες ελιές	1.830	2.130	18.740	19.730	1.565	0	35.550	36.120	44.126	45.400	39.311	39.597	29.610	29.710
Σύνολο Καλλιεργειών	2.425	3.025	19.663	20.558	1.693	154	36.159	36.722	44.758	16.001	39871	40.253	30.667	30.597
Αροτραίες Εκτάσεις	31.180	36.680	28.546	31.141	10.717	9.675	7.303	5.830	2.300	1.390	12.349	10.652	12.562	12.431
Αγροάπανση 1-5 ετών	4.090	3.090	10.047	707	1.320	1.645	7.674	2.295	1.401	1.480	419	1.961	2.467	2.587
Αρωματικά φυτά	120	152	500	710	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ, (στοιχεία για τα έτη 2000-2006)

Πίνακας 2.1.4-2: Παραγόμενα γεωργικά προϊόντα (σε τόνους) ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Όθρυς, Απογραφές 2000 και 2006

ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ (σε τόνους)	Δ. ΑΛΜΥΡΟΥ		Δ. ΣΟΥΡΠΗΣ		Κ. ΑΝΑΒΡΑΣ		Δ. ΠΤΕΛΕΟΥ		Δ. ΕΧΙΝΑΙΩΝ		Δ. ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ		Δ. ΣΤΥΛΙΔΟΣ	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006
Σιτάρι	2.662	11.946	2.244	26.322	770	796	677	694	347,5	315,6	1.838,4	1.057,6	1.181	463
Βρώμη	58	4,5	35	38	60	96	82	3,2	0	13,3	0	11,5	0	17,7
Καλαμπόκι	400	6.480	1.258	1.673	0	12	5	0	0	15,3	0	50,8	0	208
Μούστος	22	26	28	71	2	32	65	42	0	15	0	26,2	0	39,8
Ποσότητα ελαιόλαδου που παρήχθη*	510,4	66,2	2.324,4	274,3	0	0	2.711,9	388,4	308	1.974,4	0	1.368,8	1.090	629,5

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ, (στοιχεία 2000)

Πίνακας 2.1.4-3: Ζωικό κεφάλαιο (σε κεφαλές ζώων) ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Όθρυς, Απογραφές 2000-2006

ΖΩΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ (σε κεφαλές ζώων)	Δ. ΑΛΜΥΡΟΥ		Δ. ΣΟΥΡΙΠΗΣ		Κ. ΑΝΑΒΡΑΣ		Δ. ΠΤΕΛΕΟΥ		Δ. ΕΧΙΝΑΙΩΝ		Δ. ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ		Δ. ΣΤΥΛΙΔΟΣ	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006
Πρόβατα	13.000	39.500	16.565	13.870	4.390	2.936	11.030	11.030	5.790	6.250	4.520	3.950	7.740	5.880
Αίγες	13.000	9.800	30.760	13.710	8.780	8.042	6.850	7.450	6.080	5.560	3.730	3.510	8.175	8.065
Χοίροι	50	320	50	50	635	635	0	0	15	18	0	0	16	1
Βοοειδή	2.482	5.262	813	2.015	4.570	4.105	0	0	225	115	53	249	111	105
Μέλισσες σε κυψέλες	600	1.060	770	156	200	200	1.500	1.600	920	940	4.290	4.870	152	60

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ, (στοιχεία για τα έτη 2000-2006)

Πίνακας 2.1.4-4: Κτηνοτροφικά προϊόντα ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Όθρυς, Απογραφές 2000-2006

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	Δ. ΑΛΜΥΡΟΥ		Δ. ΣΟΥΡΙΠΗΣ		Κ. ΑΝΑΒΡΑΣ		Δ. ΠΤΕΛΕΟΥ		Δ. ΕΧΙΝΑΙΩΝ		Δ. ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ		Δ. ΣΤΥΛΙΔΟΣ	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006
Σφαγές (σε κιλά)														
Πρόβατα, Ζυγούρια και Αρνιά κάτω του 1 έτους	13.040	6.400	21.760	15.840	31.560	50.900	51.100	2.900	24.700	48.400	29.470	1.850	29.405	1.405
Βιτούλια, Αίγες και Κατσίκια	3.520	8.050	6.710	12.260	10.950	38.100	6.650	16.310	26.350	29.800	22.260	30.310	23.075	14.890
Κουνέλια	0,3	300	0	0	0	0	0	2.000	19.720	5.310	3.450	6.930	2.800	1.000
Πουλερικά	9,7	15.550	12,9	11.700	2	2.500	8,5	3.100	24,4	18.200	11,3	10.200	11,5	6.145
Λοιπά Προϊόντα (σε τόνους)														
Τυρί (μαλακο και σκληρό)	17	35	223	271	16,4	30	17	17	55,6	85	69,5	26	92,7	103,6
Μέλι	11,7	18,3	9	9,2	2	2	23	21	5,5	6	66,7	34,5	0,8	2

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ (στοιχεία για τα έτη 2000-2006)

Παρότι παρουσιάζεται στασιμότητα των εκμεταλλεύσεων, σημειώνεται αύξηση του ζωικού κεφαλαίου αιγοπροβάτων, χοίρων και βοοειδών, γεγονός που ευνοήθηκε από τα κίνητρα που παρέχει η κοινοτική νομοθεσία προς τους κτηνοτρόφους (ANEM και Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2002). Στον Πίνακα 2.1.4-3 παρουσιάζεται το ζωικό δυναμικό της περιοχής της Όθρυος για τα έτη 2000 και 2006. Παρατηρούμε ότι οι αίγες και τα πρόβατα αποτελούν το σημαντικότερο τμήμα του ζωικού κεφαλαίου της Όθρυος (86,5% του συνόλου των ζώων). Η περιοχή της Όθρυος συγκεντρώνει το μεγαλύτερο τμήμα του ζωικού κεφαλαίου βοοειδών και αιγοπροβάτων του Ν. Μαγνησίας και αποτελεί την κύρια κτηνοτροφική ζώνη του νομού (ANEM και Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2002). Η συνολική παραγωγή της Κ.Ανάβρας σε κρέας αντιπροσωπεύει το 25% του νομού Μαγνησίας. Περισσότερα ζώα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για το έτος 2006, συγκεντρώνονται στο Δ. Αλμυρού (34,7% του συνόλου των ζώων), ενώ τα λιγότερα βρίσκονται στο Δ. Πελασγίας (7,8% του συνόλου των ζώων). Γενικώς, το ζωικό κεφάλαιο στους δήμους του Ν.Μαγνησίας είναι σχεδόν διπλάσιο από αυτό των δήμων του Ν.Φθιώτιδος. Αυτό συμβαίνει γιατί ο Ν.Φθιώτιδος εξειδικεύεται στην παραγωγή γεωργικών προϊόντων, όπως η τομάτα και άλλα προϊόντα.

Κατά τη χρονική περίοδο 2000-2006 παρατηρείθηκε μείωση μόνο στις αίγες κατά 27,4%, ενώ όλα τα υπόλοιπα ζώα αυξήθηκαν (συνολική αύξηση 2,2%). Μεγαλύτερη αύξηση παρουσίασε ο πληθυσμός των προβάτων με ποσοστό 32,3%. Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στοιχεία, τις περισσότερες κεφαλές κατά κατηγορία ζώων έχουν:

A) βοοειδή: Κ.Ανάβρας

B) πρόβατα: Δ.Αλμυρού

Γ) αίγες: Δ.Σούρπης

Δ) χοίροι: Κ.Ανάβρας

Η σφαγή των ζώων γίνεται στα σφαγεία του Αλμυρού, της Ανάβρας και της Πελασγίας, τα οποία εξυπηρετούν και άλλες περιοχές των δύο περιφερειών. Παρατηρούμε ότι οι σφαγές τη χρονική περίοδο 2000-2006 αυξήθηκαν κατά 10,3%, με μία σημαντική μείωση στις σφαγές προβάτων κατά 36,5%.

Στον πίνακα 2.1.4-4 παρουσιάζονται τα κτηνοτροφικά προϊόντα της Όθρυος για τα έτη 2000-2006. Αναφορικά με τα κτηνοτροφικά προϊόντα, πρώτ η σε σφαγές προβάτων (και των συναφών) είναι η Κ. Ανάβρας που συγκεντρώνει το 39,9% του συνόλου των σφαγών προβάτων και το μεγαλύτερο ποσοστό σφαγών αιγών (25,4%). Ο Δ. Πελασγίας διακρίνεται για τις σφαγές κουνελιών (44,6%). Σημαντική, επίσης, είναι η παραγωγή τυριού για το Δ. Σούρπης (42,2% του συνόλου της παραγωγής τυριού) και η

παραγωγή μελιού για το Δ. Πελασγίας (37,1% της συνολικής παραγωγής μελιού). Ελάχιστη δραστηριοποίηση στον τομέα αυτό παρατηρείται στο Δ. Στυλίδος και την Κ. Ανάβρας.

Στο *Χάρτη 7* του παραρτήματος απεικονίζεται η κατανομή των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και του ζωικού δυναμικού ανά κάτοικο.

2.1.5 ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Το όρος Όθρυς καλύπτεται από 5 Δήμους (Δ. Σούρπης, Δ. Πτελεού, Δ. Εχιναιών, Δ. Πελασγίας και Δ. Στυλίδος), από τμήμα του Δήμου Αλμυρού και την κοινότητα Ανάβρας. Συνεπώς, διοικητικά ανήκει σε δύο περιφέρειες: την Περιφέρεια Θεσσαλίας (Δ. Σούρπης, Δ. Πτελεού, Δ. Αλμυρού, Κοινότητα Ανάβρας) και την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (Δ. Εχιναιών, Δ. Πελασγίας, Δ. Στυλίδος). Το οικιστικό δίκτυο παρουσιάζεται κατηγοριοποιημένο στο *χάρτη 3* του παραρτήματος χαρτών.

Ο Δ. Αλμυρού με έδρα τον Αλμυρό, βρίσκεται κεντρικά, σχεδόν δυτικά του Παγασητικού κόλπου και έχει πρόσβαση στην Παραλία Αλμυρού. Ο Δ. Αλμυρού βρέχεται ανατολικά από τον Παγασητικό Κόλπο. Οι ορεινοί οικισμοί του Δ. Αλμυρού είναι το δημοτικό διαμέρισμα Κοκκωτών (600 μ. υψόμετρο), το δ.δ. Κωφών, Πλατάνου και το δ.δ. Ανθοτόπου που καταλαμβάνουν 237,1 τ.χλμ. Ο Δ. Αλμυρού περιλαμβάνει, επίσης, τα δ.δ. Αλμυρού, Ευξεινουπόλεως, Κροκίου και Φυλάκης, τα οποία βρίσκονται εκτός περιοχής μελέτης.

Ο Δ. Σούρπης με έδρα τη Σούπη, βρίσκεται στο νοτιοδυτικό άκρο του Ν. Μαγνησίας και σε απόσταση 2 χλμ. από την εθνική οδό, ενώ ανατολικά βρέχεται από τον Παγασητικό Κόλπο. Καταλαμβάνει 191,8 τ.χλμ. έκταση και απαρτίζεται από το δ.δ. Σούρπης, το δ.δ. Αγίας Τριάδος, το δ.δ. Αγίου Ιωάννου (ορεινός οικισμός), το δ.δ. Αμαλιαπόλεως, το δ.δ. Βруναίνης (ορεινός οικισμός) και το δ.δ. Δρυμώνος (ημιορεινή περιοχή).

Ο Δ. Πτελεού με έδρα τον Πτελεό, αποτελείται από το δ.δ. Πτελεού (ημιορεινός οικισμός), και βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο του νομού. Βρέχεται ανατολικά από τον Παγασητικό Κόλπο, καταλαμβάνει 118,8 τ.χλμ. έκταση και απαρτίζεται από το δ.δ. Αγίων Θεοδώρων (ημιορεινός οικισμός, περίπου 200 μέτρα υψόμετρο) και το δ.δ. Αχιλλείου (ημιορεινός οικισμός).

Η Κοινότητα Ανάβρας είναι ορεινή (1000 μ. περίπου υψόμετρο), βρίσκεται στις δυτικές πλαγιές της Όθρυς και σε μεγάλη απόσταση από τις κοντινές κομποπόλεις της Μαγνησίας, της Λάρισας και της Φθιώτιδας. Καταλαμβάνει 122,1 τ.χλμ.

Ο Δ. Εχιναίων (32 χλμ. Ανατολικά της Λαμίας) με έδρα τις Ράχες, βρίσκεται στα βορειοανατολικά του νομού Φθιώτιδας, κάτω από το Ν. Μαγνησίας. Βρέχεται από τον Μαλιακό κόλπο και εκτείνεται μέχρι τους πρόποδες της Όθρυος. Καταλαμβάνει 132,5 τ.χλμ. Αποτελείται από το δ.δ. Ραχών και Αχινού (εκτείνονται κατά μήκος της εθνικής οδού), Αχλαδιών και Καραβόμυλου (παραθαλάσσιο οικισμ οί), Παλαιοκε ρασέας (ορεινός οικισμός) και Σπαρτιάς (βρίσκεται στους πρόποδες της Όθρυος).

Ο Δ. Πελασγίας με έδρα την Πελασγία, βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο του Ν. Φθιώτιδας, κάτω από το Ν. Μαγνησίας και Νότια βρέχεται από τον Παγασητικό Κόλπο. Καταλαμβάνει έκτασ η 128,6 τ.χλμ. και α ποτελείται από το δ.δ .Πελασγίας (ορεινός οικισμός που εκτείνεται μέχρι τη θάλασσα), το δ.δ . Βαθυκοίλου (πεδινός οικισμός,), το δ.δ . Μύλων (ορεινός οικισμός) και το δ.δ . Γλύφας (παραθαλάσσια κωμόπολη).

Γενικά, το οικιστικό δίκτυο της π εριοχής είναι πολύ αραιό , με τοπικές συγκεντρώσεις κυρίως κατά μήκος του Εθνικού Δικτύου (ΠΑΘΕ). Κατά τα τελευταία χρόνια, στην περιοχή παρατηρείται αυξανόμενη οικιστική δραστηριότητα στους οικισμούς που δημιουργήθηκαν μετά το 1981 και κυρίως σε παραλιακούς οικισμούς, όπου εμφανίζεται η ανάπτυξη παραθεριστικών κατοικιών , αλλά και αυξημένη τουριστική δραστηριότητα (ANEM και ΠΘ , 2002). Το παραπάνω φαινόμενο απεικονίζεται και στο *Χάρτη 8* του παραρτήματος.

Στο σημείο αυτό , κρίνεται σημαντική η αναφορά στον τύπο κατοικιών που διαθέτει η χωρική ενότητα της Όθρυος. Στον *πίνακα 2.1.5-1* που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι κύριες και εξοχικές κατοικίες της περιοχής για το έτος 2001 σύμφωνα με την ΕΣΥΕ. Παρατηρούμε ότι το 67,5% των κατοικιών αποτελούν μόνιμες εστίες, ενώ το 32,5% δευτερεύουσες ή εξοχικές . Αυτό επιβεβαιώνει και το μη τουριστικό χαρακτήρα της περιοχής. Το μεγαλύτερο ποσοστό κατοικιών στο σύνολο της Όθρυος έχει ο Δ . Στυλίδας (22,8%) και ακολουθεί ο Δ . Εχιναίων (15,7%). Το μεγαλύτερο ποσοστό εξοχικών κατοικιών στο σύνολο του δήμου κατέχει ο Δ. Πτελεού με ποσοστό 50,% και ακολουθεί ο Δ . Πελασγίας με ποσοστό 46,8%. Τέλος, το μικρότερο ποσοστό εξοχικών κατοικιών στο σύνολο του δήμου διαθέτει ο Δ. Στυλίδας (29,9%).

Πίνακας 2.1.5-1: Κύριες και Δευτερεύουσες/Εξοχικές κατοικίες ανά δήμο/κοινότητα, Απογραφή 2001 (όρος Όθρυς)

	ΚΥΡΙΕΣ	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ/ ΕΞΟΧΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
Δ. ΑΛΜΥΡΟΥ*	471	204	675
Δ. ΠΤΕΛΕΟΥ	973	983	1.956
Δ. ΣΟΥΡΠΗΣ	1.136	707	1.843
Κ. ΑΝΑΒΡΑΣ	196	124	320
Δ. ΕΧΙΝΑΙΩΝ	1.426	962	2.388
Δ. ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ	1.065	938	2.003
Δ. ΣΤΥΛΙΔΑΣ	2.432	1.037	3.469
ΣΥΝΟΛΟ	10.279	4.955	15.234

*Μόνο τα δ.δ. μελέτης

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ (στοιχεία 2001)

2.1.6 ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Εκπαιδευτικές Υποδομές

Στον Πίνακα 2.1.6-1 φαίνονται οι υποδομές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στην περιοχή υπάρχουν 19 νηπιαγωγεία, 21 δημοτικά σχολεία, 5 γυμνάσια και 4 λύκεια (ορισμένα από τα γυμνάσια συστεγάζονται με τα λύκεια). Παρατηρούμε ότι όλοι οι δήμοι και οι κοινότητες της περιοχής διαθέτουν τουλάχιστον δύο νηπιαγωγεία και τουλάχιστον 1 δημοτικό σχολείο, ενώ δύο εξ αυτών (Δ. Αλμυρού και Κ. Ανάβρας) δεν διαθέτουν ούτε γυμνάσιο ούτε λύκειο. Όσον αφορά το Δ. Αλμυρού που είναι εντός περιοχής μελέτης, τα δημοτικά διαμερίσματα αυτού εξυπηρετούνται για τις ανάγκες της γυμνασιακής και λυκειακής και εκπαίδευσης από τα υπόλοιπα σχολεία του δήμου, δηλαδή της Ευξεινουπόλεως και του Κροκίου. Επιπλέον, οι μαθητές γυμνασίου και λυκείου της Κ. Ανάβρας εξυπηρετούνται από τα σχολεία του Δ. Δομοκού.

Πίνακας 2.1.6-1: Εκπαιδευτικές υποδομές ανά δήμο/κοινότητα (όρος Όθρυς)

	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΑ	ΓΥΜΝΑΣΙΑ	ΛΥΚΕΙΑ
Δ.ΑΛΜΥΡΟΥ*	2	3	0	0
Δ.ΠΤΕΛΕΟΥ	3	4	1	1
Δ.ΣΟΥΡΠΗΣ	4	4	1	1
Κ.ΑΝΑΒΡΑΣ	2	1	0	0
Δ.ΕΧΙΝΑΙΩΝ	4	3	1	1
Δ.ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ	2	4	1	1
Δ.ΣΤΥΛΙΔΟΣ	2	2	1	1

*Μόνο τα δημοτικά διαμερίσματα μελέτης

Πηγή: <Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ν.Φθιώτιδας>, <Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν.Φθιώτιδας>, <Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Μαγνησίας>, Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Μαγνησίας>, Ιδία Επεξεργασία

Αθλητικές Υποδομές

Όσον αφορά τις αθλητικές εγκαταστάσεις της περιοχής, αυτές αποτελούνται στην πλειοψηφία τους από γήπεδα ποδοσφαίρου, η πλειοψηφία των οποίων δεν διαθέτει χλοοτάπητα. Πιο συγκεκριμένα, στην περιοχή της Όθρυος υπάρχουν 15 γήπεδα ποδοσφαίρου (μόνο τα 6 διαθέτουν χλοοτάπητα), ένα γήπεδο μπάσκετ και δύο ιδιωτικά γήπεδα beach volley και τένις. Αξιοσημείωτο είναι ότι στην περιοχή της Ανάβρας υπάρχουν δυο εξοπλισμένα αναρριχητικά πεδία, με διαδρομές τεχνικές, ομοιογενείς και με συνεχή δυσκολία (<Όθρυς Νετ>). Επιπλέον, υφίστανται 19 αθλητικοί σύλλογοι. Στον πίνακα 2.1.6-2 παρατηρούμε συγκεντρωτικά τους αθλητικούς συλλόγους και τις αθλητικές εγκαταστάσεις για καθένα από τους δήμους και τις κοινότητες της περιοχής της Όθρυος.

Πίνακας 2.1.6-2: Αθλητικοί σύλλογοι και Αθλητικές εγκαταστάσεις (όρος Όθρυς)

	ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	ΕΙΔΟΣ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ	ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ
Δ.ΑΛΜΥΡΟΥ	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Πλατάνου Δήμου Αλμυρού	Χόρτο	Αθλητικός Σύλλογος Ανθοτόπου
	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Ανθοτόπου Δήμου Αλμυρού	Νταμαρόχωμα	Αθλητικός Σύλλογος Πλατάνου
Δ.ΠΤΕΛΕΟΥ	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Δήμου Πτελεού	Νταμαρόχωμα	Αθλητικομορφωτικός Σύλλογος Πτελεού «Πρωτεσίλαος»
	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Γαυριάνης Δήμου Πτελεού	Νταμαρόχωμα	
	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Αχιλλείου Δήμου Πτελεού	Νταμαρόχωμα	Αθλητικός Σύλλογος Αχιλλείου «Ο Αχιλλέας»
	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Αγίων Θεοδώρων Δήμου Πτελεού	Νταμαρόχωμα	Αθλητικομορφωτικός Σύλλογος Αγ.Θεοδώρων «Ο Ηρακλής»
Δ.ΣΟΥΡΠΗΣ	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Δήμου Σούρπης	Χόρτο	Αθλητικομορφωτικός Σύλλογος Γαυριάνης
			Αθλητικός Οργανισμός Σούρπης
Κ.ΑΝΑΒΡΑΣ	2 Αναρριχητικά Πεδία	Εξοπλισμένα	Αθλητικός Σύλλογος «Ο Αίας»
	Γήπεδο Ποδοσφαίρου	Χόρτο	
	Γήπεδο Μπάσκετ	Πλαστικό Ταρτάν	
	Κλειστό Γυμναστήριο		
Δ.ΕΧΙΝΑΙΩΝ	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Ραχέων	Χόρτο	Ναυτικός Όμιλος Ραχών
	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Ράχεων	5Χ5	Αθλητικός Όμιλος Ραχών
	Δημοτικό Γυμναστήριο Ράχεων		Αθλητικός Όμιλος Καραβομύλου
	Ιδιωτικό Γήπεδο Τένις Ράχεων		Κένταυρος, Αχινός
	Ιδιωτικό Γήπεδο Beach Volley Ράχεων		Ένωση Ανατολικής Φθιώτιδας, Αχλάδι
	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Αχινού	Νταμαρόχωμα	
	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Αχλαδιού	Νταμαρόχωμα	
	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Καραβόμυλου	Νταμαρόχωμα	
2 Γήπεδα Ποδοσφαίρου	5Χ5		
Δ.ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ	Δημοτικό Στάδιο Πελασγίας		Αθλητικός Σύλλογος "Πελασγιακός
			Αθλητικός Σύλλογος "Κεραυνός" Βαθύκοιλου
			Αθλητικός Σύλλογος Α.Ο.Γλύφας
Δ.ΣΤΥΛΙΔΟΣ	Δημοτικό Στάδιο Στυλίδας		Αθλητικός οργανισμός
			Αθλητικός Όμιλος Στυλίδας
			Φαλάρα Στυλίδας

Πηγή: <Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών>^b, <Δήμος Πελασγίας>, <Δήμος Αλμυρού>, <Δήμος Πτελεού>^a, <Δήμος Σούρπης>, <Κοινότητα Ανάβρας>, <Δήμος Εχιναιών>^b, <Δήμος Στυλίδας>, Ιδία Επεξεργασία

Υποδομές Υγείας

Όσον αφορά την υγειονομική περίθαλψη, η περιοχή διαθέτει δύο Κέντρα Υγείας στον Αλμυρό και τη Στυλίδα, καθώς και Αγροτικά Ιατρεία στα δημοτικά διαμερίσματα της περιοχής. Το Κέντρο Υγείας Αλμυρού προσφέρει πρωτοβάθμια περίθαλψη στα Περιφερειακά Ιατρεία (Π) Πλατάνου, Ανθότοπου, Σούρπης, Πτελεού, Βρύναινας (άγονο) και Ανάβρας (άγονο), ενώ το Κέντρο Υγείας Στυλίδας προσφέρει πρωτοβάθμια περίθαλψη στα ΠΙ Πελασγίας, Ραχών και Γλύφας. Τα ΠΙ και το προσωπικό τους ασχολούνται και με θέματα υγειονομικού ενδιαφέροντος, όπως επιθεωρήσεις καταστημάτων, ποιότητα πόσιμου νερού κλπ (<Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης>^b).

Σχετικά με τις υπηρεσίες πρόνοιας, στην περιοχή μελέτης δεν υπάρχει κανένα Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ) πλην του ΚΑΠΗ Στυλίδας. Ωστόσο, υπάρχουν 5 μονάδες του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι» για ηλικιωμένους στους δήμους Σούρπης, Πτελεού, Εχιναιών, Πελασγίας και Στυλίδας. Τέλος, λειτουργεί ένας παιδικός σταθμός στην περιοχή του Πτελεού (<Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης>).

Τουριστικές Υποδομές

Σύμφωνα με το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος (στοιχεία 2008), το όρος Όθρυς διαθέτει 3 ενοικιαζόμενα δωμάτια/διαμερίσματα, που προσφέρουν 63 κλίνες και 7 ξενοδοχεία, που διαθέτουν 248 κλίνες περίπου. Στον πίνακα 2.1.6-3 παρουσιάζονται τα ξενοδοχεία και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια/διαμερίσματα, τα δωμάτια που διαθέτουν και οι υπάρχουσες κλίνες, αλλά και οι χώροι οργανωμένης κατασκήνωσης (Camping). Είναι εμφανές, λοιπόν, ότι οι τουριστικές υποδομές υστερούν κατά πολύ και η περιοχή δεν είναι ακόμη προετοιμασμένη να υποδεχτεί και να φιλοξενήσει έναν μαζικότερο τουριστικό κύμα.

Στο *Χάρτη 9* του παραρτήματος απεικονίζεται η κατανομή των κλινών των ξενοδοχείων και των ενοικιαζόμενων δωματίων ανά δήμο.

Πίνακας 2.1.6-3: Αριθμός καταλυμάτων, δωματίων και κλινών ανά δήμο/κοινότητα (όρος Όθρυς)

	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ	ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ/ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ	CAMPING
Δ.ΑΛΑΜΥΡΟΥ	0	0	0	0	0	0	0
Δ.ΠΤΕΛΕΟΥ	0	0	0	1	5	10	0
Δ.ΣΟΥΡΙΠΗΣ	2	27	52	0	0	0	0
Κ.ΑΝΑΒΡΑΣ	0	0	0	0	0	0	0
Δ.ΕΧΙΝΑΙΩΝ	1	33	72	2	30	53	0
Δ.ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ	2	40	78	0	0	0	0
Δ.ΣΤΥΛΙΔΟΣ	2	28	46	0	0	0	2
ΣΥΝΟΛΟ	7	128	248	3	35	63	2

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας, 2008, Ιδία Επεξεργασία

Πολιτιστικές Υποδομές

Στον Πίνακα 2.1.6-4 παρουσιάζονται οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι και οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί ανά δήμο και κοινότητα για την περιοχή της Όθρυς. Παρατηρούμε ότι στον τομέα αυτό υπάρχει μία ικανοποιητική δραστηριοποίηση για τον εξωραϊσμό, τη διάσωση και την ανάπτυξη του πολιτιστικού υπόβαθρου των επιμέρους περιοχών της Όθρυς. Συνολικά, υπάρχουν 26 Πολιτιστικοί Σύλλογοι, οι περισσότεροι εκ των οποίων δραστηριοποιούνται στο Δ. Στυλίδος, ενώ δεν υπάρχει κανένας στην Κ. Ανάβρας και το Δ. Πελασγίας. Τέλος, η περιοχή αριθμεί 24 Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, με τους περισσότερους να συγκεντρώνονται στο Δ. Πτελεού, αλλά να απουσιάζουν εντελώς από το Δ. Εχιναίων.

Πίνακας 2.1.6-4: Πολιτιστικοί σύλλογοι και Αγροτικοί συνεταιρισμοί ανά δήμο/κοινότητα (όρος Όθρυς)

ΔΗΜΟΙ/ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ	ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ
Δ.ΑΛΜΥΡΟΥ	Σύλλογος Προστασίας Μνημείων Πλατάνου	Δασικός Αγροτικός Συνεταιρισμός Κοκκωτών
	Πολιτιστικός Σύλλογος Πλατάνου	Δασικός Προσήλια Μαυρίκες Κωφών
	Εκπολιτιστικό Σύλλογος Γυναικών Πλατάνου «Η Πρόοδος»	Αγροτικός Συνεταιρισμός Ανθοτόπου
Δ.ΣΟΥΡΠΗΣ	Πολιτιστικός Οργανισμός Σούρπης	Γεωργικός Πιστωτικός Συνεταιρισμός Αγ.Ιωάννη
	Πολιτιστικός Σύλλογος Σαρακατσαναίων «Το Τσελιγκάτο	Δασικός Αγροτικός Συνεταιρισμός Αγ.Ιωάννη
	Πολιτιστικός Σύλλογος Νηών	Αγροτικός Συνεταιρισμός Βρύναινας
	Σύλλογος Βλάχων Σούρπης	Αγροτικός Συνεταιρισμός Δρυμόνα
Κ.ΑΝΑΒΡΑΣ		Γεωργικός Πιστωτικός Συνεταιρισμός Ανάβρας
Δ.ΠΤΕΛΕΟΥ	Εξωραϊστικός και Πολιτιστικός Σύλλογος Λεύκης – Αγ.Μαρίνας	Γυναικείος Αγροτουριστικός Οργανισμός «Φτελιά»
	Κοινοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης Περιβάλλοντος και Πολιτισμού Πτελεού	Αγροτικός Συνεταιρισμός Αγ.Θεοδώρων
	Εξωραϊστικός Σύλλογος Παραλίας Πτελεού	Γεωργικός-Αγροτικός Συνεταιρισμός Γαύριανης
	Εξωραϊστικός και Πολιτιστικός Σύλλογος οικισμού Πηγάδι Πτελεού	Αγροτικός Συνεταιρισμός Πτελεού
	Εξωραϊστικός Σύλλογος περιοχών Αγ.Δημητρίου και Αγ.Αποστόλων Πτελεού	Πιστωτικός Συνεταιρισμός Αχιλλείου
	Εξωραϊστικός και Πολιτιστικός Σύλλογος οικιστών Λιχούρας Πτελεού	Ελαιουργικός Πιστωτικός Συνεταιρισμός Πτελεού
	Πολιτιστικός Σύλλογος Αχιλλείου	Ελαιουργικός Πιστωτικός Συνεταιρισμός Αχιλλείου
		Σύλλογος Αλιέων Πτελεού «Αγ.Νικόλαος»
Δ.ΕΧΙΝΑΙΩΝ	Πολιτιστικός και Εξωραϊστικός Σύλλογος «Όσιος Σεραφείμ», Σπαρτιά	Σύλλογος Παράκτιων Αλιέων
	Πολιτιστικός Σύλλογος «Βελάς», Παλαιοκερασιά	
	Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Καραβομούλου	
	Σύλλογος Γυναικών Αχινού	
Δ.ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ		Αγροτικός Συνεταιρισμός Πελασγίας
Δ.ΣΤΥΛΙΔΟΣ	Σύλλογος Γυναικών Στυλίδας	Αγροτικός Ελαιουργικός Συνεταιρισμός Στυλίδας
	Σύλλογος Γυναικών Αγ.Μαρίνας	Αγροτικός Συνεταιρισμός Ελαιοπαραγωγών Στυλίδας
	Σύλλογος Γυναικών Αυλακίου	Αγροτικός Συνεταιρισμός Αυλακίου
	Σύλλογος Μικρασιατών Ανατολικής Φθιώτιδας	Σύλλογος Αλιέων «Οι 12 Απόστολοι»
	Πολιτιστική οικολογική Κίνηση Στυλίδας	Αλιευτικός Συνεταιρισμός Στυλίδας «Ο Μαλιακός»
	Πολιτιστικός Σύλλογος «Η Παληά»	Σύλλογος Αλιέων Αγ.Μαρίνας
	Πολιτιστικός Σύλλογος Λογγιτσιωτών «Η Μεταμόρφωση»	
Πολιτιστικός Σύλλογος «Βασιλική»		

Πηγή: <Δήμος Στυλίδας>, <Δήμος Εχιναιών>^α, <Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών>^α, <Δήμος Πτελεού>^β, <Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας>, <Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Φθιώτιδας>^α, Ιδία Επεξεργασία

Περιβαλλοντικές Υποδομές

Στην περιοχή της Όθρυς δεν υπάρχει Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ), αλλά έχει εκπονηθεί ΜΠΕ για εγκατάσταση ΧΥΤΑ στον Αλμυρό και για Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ). Υπάρχει ένας Σταθμός

Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ), ο οποίος εξυπηρετεί όλους τους δήμους της Όθρυος που βρίσκονται στην επικράτεια της Μαγνησίας. Επίσης, στους δήμους Πτελεού και Σούρπης υπάρχουν δύο ΕΕΛ που λειτουργούν για τα δ.δ. Αγ. Θεοδώρων και Βρύναινας, καθώς επίσης και δύο ΜΠΕ για την εξυπηρέτηση των υπολοίπων οικισμών από τις ΕΛΛ των δύο δήμων (ΥΠΕΧΩΔΕ, 1998α).

Η Κ. Ανάβρας διαθέτει ένα *Περιβαλλοντικό – Πολιτισμικό πάρκο*, με επίκεντρο το υδάτινο στοιχείο. Βρίσκεται σε περιφραγμένη έκταση 240 στρμ. και αναπτύσσεται κατά μήκος του ποταμού Ενιπέα. Επιπλέον, στην περιοχή υπάρχει το *Αιολικό Πάρκο Αλογοράχης* (2006), το οποίο είναι το πρώτο που κατασκευάστηκε στην Περιφέρεια Θεσσαλίας (μέγιστο υψόμετρο 1.650 μ.). Έχει ονομαστική ισχύ 17 MW και αποτελείται από 20 ανεμογεννήτριες (οι οποίες έχουν τοποθετηθεί εξ ολοκλήρου στο Ν. Μαγνησίας), 850 KW η καθεμία. Το Αιολικό Πάρκο συνδέεται με το Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας με γραμμή μέσης τάσης 17 χλμ. έως τον Υποσταθμό της ΔΕΗ στη Στυλίδα. Η εκτιμώμενη παραγωγή ενέργειας είναι 38,180 MWh ετησίως, ενέργεια που ισοδυναμεί με την ηλεκτρική κατανάλωση περίπου 13.000 νοικοκυριών, δηλαδή εξασφαλίζει ετήσιο εισόδημα 100.000 ευρώ περίπου, ενώ παράλληλα αποφεύγεται η εκπομπή διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα και εξοικονόμηση περίπου 9.246 τόνοι ισοδύναμου πετρελαίου. Σημαντικό, επίσης, είναι ότι στην Κ. Ανάβρας τα ζωικά απορρίμματα αποτελούν πρώτη ύλη για τις ανάγκες θέρμανσης της κοινότητας (Nerco – Χλύκας, 2003).

Στην Όθρυ βρίσκεται σε εξέλιξη η εγκατάσταση ενός ακόμη αιολικού πάρκου στη θέση «Πηλιούρας – Μέγας Λάκκος» στο νότιο άκρο του Δ. Αλμυρού, το οποίο αναμένεται να τεθεί σε πλήρη λειτουργία το καλοκαίρι του 2011. Πρόκειται για μία ιδιαίτερη τεχνική κατασκευή, καθώς το υψηλότερο σημείο του βρίσκεται σε υψόμετρο 1700 μ., που αποτελεί και το υψηλότερο σημείο αντίστοιχων εγκαταστάσεων σε όλη την Ελλάδα. Η σύνδεση με το κυρίως ηλεκτρικό δίκτυο γίνεται με υπόγεια γραμμή μεταφοράς και φτάνει μέχρι τη θέση Αχλάδι του Δ. Εχιναίων. Η συνολική ισχύς του αιολικού πάρκου είναι 33 MW και θα επιφέρει πολλαπλά οφέλη για τους δήμους (ανταποδοτικό τέλος 3% επί των μικτών εσόδων του έργου, απασχόληση προσωπικού από την ευρύτερη περιοχή τόσο κατά τη φάση κατασκευής όσο και κατά τη φάση λειτουργίας, διάνοιξη νέων ορεινών οδών και βελτίωση υφιστάμενου δικτύου κλπ.) (<Ο Λαός του Αλμυρου>).

Όσον αφορά τους δήμους Εχιναίων, Πελασγίας και Στυλίδος, κανένας δεν διαθέτει ΧΥΤΑ και τα περισσότερα σκουπίδια οδηγούνται στο Μαλιακό Κόλπο.

Επίσης, κανένας οικισμός δεν διαθέτει βιολογικό καθαρισμό, πλην της Στυλίδος, η οποία αν και διαθέτει, δεν λειτουργεί εφόσον η πόλη δεν έχει αποχετευτικό δίκτυο (Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, 2007 <ΕΚΚΕ>).

Στο *Χάρτη 10* απεικονίζονται τα προβλήματα που υπάρχουν στο οδικό δίκτυο.

Τεχνικές Υποδομές

Το δίκτυο που περιλαμβάνεται εντός των ορίων της περιοχής μελέτης της Όθρυος διακρίνεται σε *Εθνικό Οδικό Δίκτυο* και *Επαρχιακό Δίκτυο*. Το Εθνικό Δίκτυο αφορά ένα μικρό τμήμα της Εθνικής Οδού ΠΑΘΕ, συνολικού μήκους 67,4 χιλ., το οποίο εκτείνεται κυρίως στην παραλιακή ζώνη από τον Αλμυρό έως τη Στυλίδα. Το Επαρχιακό Δίκτυο έχει συνολικό μήκος 349,4 χιλ. και συνδέει όλους τους οικισμούς της Όθρυος. Στο *Παράρτημα 9* παρουσιάζεται η κατηγοριοποίηση του οδικού δικτύου της περιοχής μελέτης (συμπεριλαμβανομένης και της περιοχής του Πηλίου), σύμφωνα με το Χωροταξικό Σχέδιο της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Σε ορισμένα σημεία, το δίκτυο κρίνεται προβληματικό, γεγονός που οφείλεται κυρίως στα γεωμετρικά χαρακτηριστικά των οδών (μικρές ακτίνες καμπυλών και πλάτος οδών), αλλά και στην ποιότητα του οδοστρώματος. Ορισμένοι οικισμοί δεν επικοινωνούν με οικισμούς παρόμοιας οικονομικής σύνθεσης (π.χ. Ανάβρα, Κοκκωτοί, Κωφοί, Βρύναιν α, Αγ. Ιωάννης), αλλά με οικισμούς και κέντρα διαφορετικής οικονομικής σύνθεσης, γεγονός που αποτρέπει τις διάφορες διαδημοτικές συνεργασίες για την τοπική ανάπτυξη της οικονομίας τους και εντείνει τις εξαρτήσεις από μη κτηνοτροφικά κέντρα. Προβλήματα εντοπίζονται και στους Αγ. Θεοδώρους, όπου υφίστανται πιέσεις λόγω του αυξημένου φόρτου από το λιμάνι της Γλύφας (ΑΝΕΜ και Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2002).

Αναφορικά με τα συστήματα άρδευσης και ύδρευσης, ο Δ. Αλμυρού εξυπηρετείται από 11 διακριτά υδρευτικά δίκτυα, ορισμένα από τα οποία εξυπηρετούν και τους οικισμούς μελέτης (δ.δ. Πλατάνου, Κωφών, Κοκκωτών και Ανθοτόπου). Τα δίκτυα αυτών των δ.δ. τροφοδοτούνται και από γεωτρήσεις ή/και τοπικές πηγές. Ωστόσο, η επάρκεια του υδρευτικού δικτύου παρουσιάζει προβλήματα την καλοκαιρινή περίοδο. Οι δήμοι Πτελεού και Σούρπης χαρακτηρίζονται από προβλήματα στο υδρευτικό δίκτυο ποιοτικά και ποσοτικά. Για το λόγο αυτό, βρίσκονται σε εξέλιξη έργα για την αξιοποίηση των πηγών και του ρέματος Μαυρομάτι (δίκτυα, φράγμα), τα οποία αναμένεται να λύσουν το υδρευτικό πρόβλημα όλων των οικισμών των δύο δήμων.

Τέλος, βρίσκεται σε εξέλιξη η κατασκευή δικτύου αποχέτευσης της Γαβριανής (στάδιο δημοπράτησης).

2.1.7 ΚΑΛΥΨΗ ΕΛΑΦΟΥΣ – ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι σε γενικές γραμμές η διάρθρωση των χρήσεων γης έχει καθοριστεί σε μεγάλο βαθμό από το ανάγλυφο της Όθρυος. Σύμφωνα με μετρήσεις που έγιναν στο *Χάρτη 11*, το 51,1% του όρους καταλαμβάνεται από βοσκότοπους, όπου φιλοξενούνται πολλά αιγοπρόβατα, βοοειδή και χοίροι. Τα δάση καλύπτουν το 12,1%, το οποίο κατανέμονται κυρίως σε τρεις χωρικές ενότητες (Δ. Αλμυρού, Κ. Ανάβρας, Δ. Στυλίδας), ενώ απειροελάχιστες δασικές εκτάσεις υπάρχουν στο Δ. Πτελεού, το Δ. Εχιναίων και το Δ. Πελασγίας. Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις καταλαμβάνουν το 35,4%, ενώ το οικιστικό δίκτυο το 0,6%. Επίσης, οι υδάτινες εκτάσεις αφορούν το 0,2%, οι μονάδες εμπορίου, βιομηχανίας και μεταφορών αντιπροσωπεύουν το 0,4%, ενώ τα ορυχεία – λατομεία και οι εκτάσεις με ελάχιστη ή καθόλου βλάστηση καταλαμβάνουν το 0,1% των εδαφών έκαστο. Στο *Διάγραμμα 2.1.7-1* φαίνεται η κατανομή των χρήσεων γης στην περιοχή της Όθρυος.

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Σε γενικές γραμμές, δεν υπάρχει σύγκρουση χρήσεων γης, με μοναδική, ίσως, εξαίρεση την περιοχή του Καραβόμυλου, όπου συνυπάρχει βιομηχανική μονάδα με οικιστικές περιοχές. Ωστόσο, δεν δημιουργούνται ιδιαίτερα προβλήματα εξαιτίας αυτού.

2.1.8 ΙΣΤΟΡΙΑ

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό που επηρεάζει την ανάπτυξη των διαφόρων ορεινών περιοχών είναι και ο χρόνος ανάπτυξης των οικισμών τους. Στην ευρύτερη περιοχή του όρους Όθρυς έχουν ανακαλυφθεί δύο (2) προϊστορικοί οικισμοί, του Αλμυρού και της Μαγούλα Ζερέλια. Επίσης, παρατηρείται ανάπτυξη οικισμών περί τον 5^ο π.Χ. αιώνα στην περιοχή του Αχινού (Εχινού ή Εχινούντος) και περί τον 3^ο π.Χ. αιώνα στην περιοχή που βρίσκεται σήμερα η Πελασγία. Έναν αιώνα αργότερα, αναπτύσσεται οικισμός στην περιοχή του Πτελεού¹⁵, η οποία υπήρξε ένα από τα σημαντικότερα λιμάνια κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου (421 π.Χ.). Το 12^ο αιώνα (στα χρόνια της Τουρκοκρατίας) ο Αλμυρός γνώρισε μεγάλη άνθηση, με το λιμάνι του να αποτελεί το σπουδαιότερο της Θεσσαλίας. Στη συνέχεια, το 1611 (μετά το κίνημα του Διονυσίου Φιλοσόφου) και προκειμένου οι κάτοικοι της Πίνδου να λυτρωθούν από το ζυγό του πασά των Ιωαννίνων (και κυρίως την περίοδο της διακυβέρνησης της Ηπείρου από τον Αλή Πασά), μετακινήθηκαν και εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην περιοχή της Βρύναινας. Έτσι, στα τέλη του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα, στο όρος Όθρυς αναπτύχθηκε η υφαντική, η κτηνοτροφία και η υλοτομία, καθώς και η ποιμενική ξυλογλυπτική. Το 1832, οι κάτοικοι της Σούρπης μετακινήθηκαν προς τις ορεινές περιοχές και εγκαταστάθηκαν στο Δρυμόνα, ιδρύοντας τη Νέα Δρυμόνα. Δύο χρόνια αργότερα, πρόσφυγες της παλαιάς Μιτζέλας του Πηλίου, αλλά και ορισμένοι κάτοικοι χωριών της ανατολικής Θεσσαλίας που βρίσκονταν υπό τουρκική σκλαβιά, δημιούργησαν την Αμαλιάπολη. Επιπλέον, ο οικισμός των Νηών καταγράφεται στην πρώτη απογραφή της Σούρπης, το 1835, με ορισμένους κάτοικους κτηνοτρόφους, ελαιοκαλλιεργητές και ψαράδες. Τέλος, ο νεότερος οικισμός της ευρύτερης περιοχής της Όθρυς είναι το Αχίλλειο, το οποίο άρχισε να κατοικείται γύρω στα 1918.

2.1.9 ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ο όρος «πολιτιστικό περιβάλλον» περικλείει το χώρο διαβίωσης, παραγωγικής δραστηριότητας και πολιτιστικής δημιουργίας. Πιο κάτω, αναλύεται το πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής της Όθρυς, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται οι αρχαιολογικοί χώροι και τα σημαντικά αρχαία οικιστικά σύνολα της περιοχής, τα νεότερα, βυζαντινά και κλασσικά μνημεία, τα μοναστήρια και οι εκκλησίες.

¹⁵ Η ιστορία του Πτελεού ξεκινά από τα προομηρικά χρόνια, αφού είχε δημιουργηθεί ομώνυμη αποικία στην Πελοπόννησο.

Καθότι οι οικισμοί στην περιοχή της Όθρυος αναπτύχθηκαν από τον 5^ο π.Χ. αιώνα, το τοπίο της περιοχής συνθέτουν πολλά απομεινάρια και ερείπια παλαιών οικισμών. Το πολιτιστικό υπόβαθρο της περιοχής εμπλουτίζουν οι πολυάριθμοι Ιεροί Ναοί και τα μοναστήρια, αρχαία μνημεία που διακρίνονται για την αξιόλογη αρχιτεκτονική και τις τοιχογραφίες τους και αποτελούν προορισμό πολλών προσκυνητών. Το μοναδικό νεώτερο μνημείο είναι το βυζαντινό Μουσείο Αγ. Κων/νου και Ελένης από το 1880 στη Βρύναινα. Σημαντικά, επίσης, είναι και ορισμένα γεφύρια με ενδιαφέρουσα αρχιτεκτονική. Στην περιοχή υπάρχουν δύο Μουσεία: στην Ανάβρα (Λαογραφικό Μουσείο Κτηνοτροφικής ζωής) και στο Αχίλλειο (Μουσείο Θαλάσσης). Τέλος, στον ευρύτερο χώρο από την Αμαλιάπολη ως τις Νηές έχουν εντοπιστεί 12 ναυάγια της ύστερης ρωμαϊκής και βυζαντινής περιόδου (<Δήμος Σούρπης>^{c,d}).

Στον πίνακα 2.1.9-1 παρουσιάζονται αναλυτικά όλοι οι αρχαιολογικοί χώροι, τα μνημεία και τα μουσεία της περιοχής της Όθρυος (Εικόνες 11-15).

Πίνακας 2.1.9-1: Αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, μνημεία (όρος Όθρυς)

ΔΗΜΟΙ/ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ – ΟΙΚΙΣΤΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ	ΦΥΣΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	ΜΝΗΜΕΙΑ – ΜΟΥΣΕΙΑ – ΕΝΑΛΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ
Δ. ΑΛΜΥΡΟΥ	Λείψανα αρχαίας πόλης Αλαί και της ακρόπολης, Ανθότοπος – Πλάτανος		I.N. Αγ. Παρασκευής, Κοκκωτοί Κωδωνοστάσιο I.N. Αγ. Παρασκευής, Κοκκωτοί
	Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Βάλτος" (αρχαία Ερινέα ή Κορώνεια)		I.N. Αγ. Αποστόλων, Κωφοί I.N. Αγ. Αντωνίου, Πλάτανος
Δ. ΣΟΥΡΠΗΣ	Αρχαιολογικός χώρος («μαγούλα») στη θέση "Καμάρα", Δρυμώνας		Μονή Παναγιάς Ξενιάς, Αγ. Τριάδα (αρχαίο μνημείο)
	Προϊστορικός Οικισμός Μαγούλα (προϊστορική, μέση και ύστερη χαλκοκρατία)		Ερείπια βυζαντινής μονής στις Νηές (αρχαίο μνημείο)
	Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Ξηρόρεμα"		Βυζαντινό Μουσείο Αγ.Κων/νου και Ελένης (νεώτερο μνημείο)
	Αρχαιολογικός χώρος νήσου Κικίνθου, Αμαλιάπολη		Ναοί Παναγιάς και Αγ.Νικολάου και τα λοιπά μεσαιωνικά λείψανα στη μονή Ξενιάς, Αγ. Τριάδα (αρχαίο μνημείο)
	Παλιοί στρατώνες Σούρπης (Νεώτερο Μνημείο)		Ναυάγια στην περιοχή Αμαλιάπολης-Νηών (ύστερη ρωμαϊκή και βυζαντινή περίοδος)
	Ερείπια παλαιού οικισμού Αγ.Δημητρίου (Βυζαντινή Εποχή) Ερείπια παλαιού οικισμού στη θέση "Πήλιουρα"***		
Κ. ΑΝΑΒΡΑΣ			Γεφύρι Καραγιώργου (νεώτερο μνημείο) Γεφύρι Παπουτσίδικο (νεώτερο μνημείο) Λαογραφικό Μουσείο Κτηνοτροφικής ζώης
	Θολωτοί μυκηναϊκοί τάφοι στο Μεταφίο, Αγ.Θεόδωροι	Αχίλλειο στη θέση "Κρούνια"	Μουσείο Θαλάσσης, Αχίλλειο
	Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Λιχούδα" ή "Λιχούδες"		
Βενετσιάνικο Κάστρο Πτελεού (αρχαίο μνημείο)			
Θολωτοί μυκηναϊκοί τάφοι στη Γρίτσα, Πτελεός			
Δ. ΠΤΕΛΕΟΥ	Αρχαιολογικός χώρος (οικισμός πρώιμης – μέσης χαλκοκρατίας) στη θέση "Μεσορράχη", Πτελεός		Μουσείο – Πινακοθήκη – Σχολή Καλών Τεχνών
	Κάστρο Αχινού (Βυζαντινή Εποχή)		Πύργος Αχινού (Μεσαιωνικό Μνημείο)
	Αρχαιολογικός χώρος Εχινούντος ή Εχίνου (Κλασσική – Ελληνιστική Εποχή)		
	Αρχαίο κρηπίδωμα, Ράχες (αρχαίο μνημείο)		
Αρχαιολογικός χώρος στο ύψωμα "Προδότης"(αρχαία πόλη Αλόπης)			
Δ. ΕΧΙΝΑΙΩΝ	Αρχαιολογικός χώρος στο ακρωτήριο "Φούρνοι"(προϊστορικός οικισμός)		
	Αρχαιολογικός χώρος αρχαίας Αντρώνας στη θέση "Φανός", Γλύφα (Κλασσική – Ελληνιστική – Ρωμαϊκή Εποχή)		
	Αρχαιολογικός χώρος προϊστορικού οικισμού στη θέση "Σκήτη", Βαθύκοιλο		I.Μονή Αγ.Γεωργίου
	Αρχαιολογικός χώρος Πελασγίας (φρούριο, βασιλική)		
Δ. ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ	Κάστρο Πελασγίας (αρχ. Λάρτσα Κρεμαστή, 5 ^{ος} – 4 ^{ος} π.Χ. αι.)		
	Αρχαιολογικός χώρος – λόφος, Αυλάκι		Καθολικό Μονής Ταξιαρχών (17 ^{ος} – 18 ^{ος} αι.) Καθολικό Μονής Αγίου Βλασίου (1741 – 1752)
	Αρχαιολογικός χώρος Στυλίδος – λείψανα τείχους αρχαίας Φαλάρας (Βυζαντινή Εποχή)		I.Μονή Παμμεγίστων Ταξιαρχών, Νεράιδα (αρχαίο μνημείο)
Δ. ΣΤΥΛΙΔΟΣ			

***Δεν είναι καταγεγραμμένος επίσημα

Πηγή: <Υπουργείο Πολιτισμού>, <ΥΠΕΧΩΔΕ>^b, <Φιλάρχαιος Εταιρεία Αλμυρού «Όθρυς»>, Ιδία επεξεργασία

2.1.10 ΠΙΕΣΕΙΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Οι πιέσεις στις χρήσεις γης είναι οι συνήθειες στις περιοχές τουρισμού ή παραθερισμού, αλλά και στις περιοχές μεγάλης μεταποίησης, όπου υπάρχουν αυξημένα προβλήματα ρύπανσης. Πολλές φορές, τα φαινόμενα ρύπανσης¹⁶ δημιουργούνται ή/και εντείνονται λόγω των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών της περιοχής (κλειστοί κόλποι, έντονη κλίση εδάφους κλπ).

Τα προβλήματα της *ρύπανσης των υδάτινων αποδεκτών* από τον αγροτικό – γεωργικό τομέα, οφείλονται κυρίως στη χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, τα οποία, μέσω της απόπλυσης, καταλήγουν και τελικά ρυπαίνουν τους φυσικούς αποδέκτες, δηλαδή τους υπόγειους υδροφορείς και τα επιφανειακά νερά (χείμαρροι, θάλασσα, λίμνες). Γενικά, υπολογίζεται ότι το 20% της ποσότητας του αζώτου και το 5% του φωσφόρου που υπάρχει στα χρησιμοποιούμενα λιπάσματα για τις ανάγκες της γεωργίας, καταλήγει στους υδάτινους αποδέκτες, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται φαινόμενα ευτροφισμού (Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, 2007). Στην περίπτωση της Όθρυος, τελικοί αποδέκτες είναι ο Παγασητικός Κόλπος και κυρίως ο Μαλιακός Κόλπος, στην παράκτια ζώνη του οποίου λαμβάνουν χώρα στις γεωργικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες.

Ο Μαλιακός κόλπος παρουσιάζει οικονομική σημασία λόγω της αλιευτικής του παραγωγής, εφόσον υπάρχουν πολλές ιχθυοκαλλιέργειες στην περιοχή, αλλά και οικολογική, καθώς φιλοξενεί πλούσια ιχθυοπανίδα και αποτελεί έναν από τους καλύτερους ιχθυογεννητικούς σταθμούς της Ελλάδας. Ωστόσο, ο Σπερχειός ποταμός αποτελεί σημαντική πηγή ρύπων για το Μαλιακό Κόλπο, χωρίς όμως οι ποσότητες των ουσιών αυτών να δημιουργούν ιδιαίτερα προβλήματα στο σύστημα. Γενικά η ποιότητα του υδάτινου περιβάλλοντος χαρακτηρίζεται καλή, ενώ ο *ευτροφισμός* φαίνεται να είναι η κύρια ενδεχόμενη απειλή για το οικοσύστημα.

Σημαντική, επίσης, απειλή για τους υδάτινους αποδέκτες αποδεικνύεται να είναι και η *ανεξέλεγκτη διάθεση των αστικών λυμάτων* σε πολλά σημεία της περιοχής, λόγω της ανυπαρξίας των κατάλληλων υποδομών επεξεργασίας υγρών αποβλήτων. Η απουσία δικτύων αποχέτευσης και η χρήση βόθρων συνιστά μία ανησυχητική απειλή

¹⁶ Σύμφωνα με το ΦΕΚ 160 α/18.10.86, ρύπανση είναι η παρουσία ρύπων στο περιβάλλον, δηλαδή κάθε είδους ουσιών, θορύβου, ακτινοβολίας ή άλλων μορφών ενέργειας, σε ποσότητα, συγκέντρωση ή διάρκεια που μπορούν να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία, τους ζωντανούς οργανισμούς και τα οικοσυστήματα ή υλικές ζημιές και γενικά να καταστήσουν το περιβάλλον ακατάλληλο για τις επιθυμητές χρήσεις του (Ν. 1650/86, ΦΕΚ 160Α/18.10.86).

για την περιοχή. Στην περίπτωση αυτή υπάρχει κίνδυνος μόλυνσης και των υπόγειων υδάτων.

Επίσης, η χωροθέτηση κατά μήκος της ακτογραμμής *μικρολίμανων* σε φυσικούς και ημίκλειστους κόλπους (π.χ. Γλύφα, Στυλίδα κλπ) έχει συσχετιστεί με την ταυτόχρονη εγκατάσταση αναπτυξιακών δραστηριοτήτων (βιομηχανία, τουρισμός, κ.α.), προκαλώντας την αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος, εφόσον δημιουργούνται *συγκρούσεις* χρήσεων γης κυρίως μεταξύ οικιστικής ανάπτυξης –βιομηχανίας και βιομηχανίας–περιβάλλοντος. Έντονες πιέσεις οικιστικής ανάπτυξης παρουσιάζονται στο Μαλιακό κόλπο από τη Στυλίδα μέχρι το Μώλο, εφόσον η οικιστική ανάπτυξη της περιοχής είναι ιδιαίτερα έντονη, παρότι είναι ενταγμένη στο δίκτυο περιοχών Natura.

Οι βιομηχανικές δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στα παράλια της Όθρυος από την πλευρά του Μαλιακού κόλπου, έχουν σαν αποτέλεσμα τη ρύπανση του πυθμένα. Στην περιοχή Αχλάδι της Ανατολικής Φθιώτιδας (Δ. Στυλίδας), υπάρχει ένα ρυπογόνο εργοστάσιο, στο οποίο ήδη έχουν τεθεί πρόστιμα για έξι περιβαλλοντικές παραβάσεις. Επίσης, στο Αυλάκι της Στυλίδας το εργοστάσιο επεξεργασίας λυμάτων που λειτουργεί, αντιβαίνει τους όρους διάθεσης των αποβλήτων, τα οποία διατίθενται υπεδάφια στον Μαλιακό Κόλπο, χωρίς κάποιου είδους βιολογική επεξεργασία. Τέλος, στην Αγ. Μαρίνα Στυλίδας, το εργοστάσιο βωξίτη ΕΛΜΙΝ ΑΕ αποθέτει αρκετές ποσότητες στείων υλικών στον πυθμένα της θάλασσας καταστρέφοντας, με τον τρόπο αυτό, το θαλάσσιο οικοσύστημα. Οι πιέσεις που δέχεται το φυσικό περιβάλλον παρουσιάζονται στο *Χάρτη 13* του παραρτήματος.

Γενικότερα, η εξέλιξη της νομοθεσίας για τον αιγιαλό, την παραλία και τον αγροτικό χώρο, αποτελεί κρίσιμο ζήτημα για τον πολεοδομικό, χωροταξικό και περιβαλλοντικό σχεδιασμό. Επομένως, κρίνεται απαραίτητη η διαμόρφωση μίας συντονισμένης και ολοκληρωμένης πολιτικής για τις ακτές και τον αγροτικό χώρο, εφόσον τα προβλήματα που προκύπτουν σε τέτοια χωρικά συστήματα συνδέονται με την εξέλιξη της οικιστικής εξάπλωσης στον παράκτιο χώρο και την έλλειψη μέτρων τα οποία αποτρέπουν την υπερσπατάληση των φυσικών πόρων.

2.2 ΟΡΟΣ ΠΗΛΙΟ – ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

2.2.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ – ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Το Πήλιο (μέγιστο υψόμετρο 1624 μ., Ξεφόρτι ή Πουριανός Σταυρός), βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του Νομού Μαγνησίας και εκτείνεται με κατεύθυνση βορειοδυτική προς νοτιοανατολική, σχηματίζοντας μίας λωρίδα γης που διαχωρίζει τον Παγασητικό κόλπο από το Αιγαίο (Φωτιάδης, ΑΠΘ). Η περιοχή μελέτης που αφορά του Πήλιο είναι 645,8 τ.χλμ και φαίνεται στο *χάρτη 3* του παραρτήματος.

Το Πήλιο έχει έντονο ανάγλυφο και η μορφολογία του χαρακτηρίζεται και από τη γειννιάσή του με το Αιγαίο. Η ανατολική και νότια πλευρά του προς το Αιγαίο και το Τισσαίο όρος είναι απόκρημνη και σε αρκετά σημεία δύσβατη (κυρίως στο νοτιοανατολικό τμήμα), ενώ η δυτική κατεβαίνει πολύ πιο ομαλά προς το εσωτερικό της Μαγνησίας και του Παγασητικού Κόλπου. Το βουνό διαρρέετε από χείμαρρους, που κατέρχονται απευθείας στη θάλασσα, δημιουργώντας μικρούς καταρράκτες σε αρκετά σημεία. Τα παράλια στο Αιγαίο σχηματίζουν πολλούς κολπίσκους και όρμους. Οι βραχώδεις ακτές, συχνά κρημνώδεις και με θαλάσσια σπήλαια, εναλλάσσονται με τις αμμώδεις παραλίες (<Φιλότης>).

Το επιφανειακό υδρογραφικό δίκτυο της περιοχής αποστραγγίζει λεκάνες απορροής με έκταση περίπου 1.506 τ.χλ μ. και μέγιστο υψόμετρο 1.529 μ. και παρουσιάζει ιδιαίτερη πυκνότητα. Ιδιαίτερη είναι και η υδρολογική φύση του Πηλίου, καθώς οι ανατολικές πλαγιές δέχονται πολύ μεγάλα ποσά βροχής και χιονιού, που ξεπερνάνε κατά πολύ τη μέση τιμή της πεδινής Θεσσαλίας. Παρότι το 70% των πετρωμάτων του Πηλίου είναι σχιστολιθικά – που δεν θα επέτρεπαν τη δημιουργία σημαντικών υπόγειων πηγών – τα μεγάλα ρήγματα που υπάρχουν στην περιοχή, έχουν δημιουργήσει αξιόλογες πηγές (π.χ. Καλιακούδα, Λαγωνίκα), από τις οποίες υδροδοτούνται όλα τα δημοτικά διαμερίσματα εντός της περιοχής του Πηλίου. Στο Πήλιο δεν υπάρχουν ποτάμια με σταθερή ροή, αλλά μεγάλες ρεματιές (π.χ. Λαγωνίκα, Βρύχωνας, Καλιακούδα, Φελούκα) με μεγάλη ροή κατά τους χειμερινούς και ανοιξιάτικους μήνες, καθώς επίσης και πολλά μικρά ρέματα. Επιπλέον, στην περιοχή Δ. Πηλίου από Αγριά έως Κορώπη γίνεται άντληση υπογείων υδάτων (<Δήμος Ζαγοράς^a>).

2.2.2 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η περιβαλλοντική ποιότητα και η οικολογική αξία της περιοχής του Πηλίου, οφείλονται στη μεγάλη ποικιλία βιοτόπων και την καλή κατάσταση διατήρησής τους, που υποστηρίζουν πλούσιες σε είδη κοινωνίες. Το Πήλιο καλύπτουν δάση οξιάς, δρυός και καστανιάς, πλατύφυλλα αείφυλλα (54% της έκτασης), δασική πεύκη και πλατάνια στο ανατολικό τμήμα της περιοχής και αείφυλλων θαμνώνων (27% της έκτασης), ελιές και μηλιές σε χαμηλότερα υψόμετρα (<Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία>^b, <Δήμος Ζαγοράς>^a). Στην περιοχή συναντάται πυκνή δασική βλάστηση (φυλλοβόλα και παραποτάμια δάση) και αν απτυγμένη μακκία. Τη χλωρίδα απαρτίζουν πολυάριθμα κοινά είδη (ιδιαίτερα τα φαρμακευτικά βότανα), αλλά και ορισμένα σπάνια και ενδημικά είδη (<Φιλότης>). Επιπλέον, στο Πήλιο εμφανίζονται τρεις (3) ζώνες βλάστησης (ευμεσογειακή, παραμεσογειακή και ζώνη οξιάς) (Φωτιάδης, ΑΠΘ).

Η πανίδα του Πηλίου αποτελείται από ένα σημαντικό αριθμό ειδών θηλαστικών, πτηνών και ερπετών. Τα σπονδυλωτά αντιπροσωπεύονται από μεγάλη ποικιλία πουλιών (σποροφάγα, εντομοφάγα, παμφάγα, ημερόβια και νυχτόβια αρπακτικά) και θηλαστικά (χειρόπτερα, εντομοφάγα, φυτοφάγα, τρωκτικά και μικρά σαρκοφάγα). Επίσης υπάρχουν πολλά είδη τρωκτικών και αμφιβίων. Τέλος σημειώνεται η ύπαρξη αρκετών μεταναστευτικών ειδών σε όλο τον ορεινό όγκο του Πηλίου (<Δήμος Μηλεών>).

Στην περιοχή του Πηλίου υπάρχουν 14 οικότοποι, οι οποίοι φιλοξενούν σπάνια και προστατευόμενα είδη αμφιβίων και ερπετών. Στην περιοχή έχουν καταγραφεί πολλά είδη ασπονδύλων, μεταξύ αυτών ενδημικά και σπάνια είδη (<Φιλότης>). Τέλος, τα θαλάσσια σπήλαια στο Αιγαίο αποτελούν καταφύγια και τόπο αναπαραγωγής για έναν σημαντικό πληθυσμό της μεσογειακής φώκιας *Monachus monachus* (Φωτιάδης, ΑΠΘ).

Η περιοχή του Πηλίου χαρακτηρίζεται από μερικό εθνικό καθεστώς προστασίας. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν Καταφύγια Άγριας Ζωής για τα πουλιά στις περιοχές Αγ. Δημήτριος-Ίταμο/Μηλέων-Ξουριχτίου (11.000 στρ.), Δάσος Ι.Μ. Φλαμουρίου/Κεραμιδίου (18.000 στρ.) και στο Δάσος Παλιάς Μίτζελας/Πουρίου (23.000 στρ.) (<Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία>^b).

Επιπλέον, στο Πήλιο υπάρχουν θεσμοθετημένοι δύο βιότοποι CORINE και έξι ΤΙΦΚ. Οι θεσμοθετημένοι βιότοποι CORINE είναι οι κορυφές του όρους Πηλίου (AG0040031) και το ορεινό συγκρότημα Πηλίου – Μαυροβουνίου (AG0060018). Τα θεσμοθετημένα ΤΙΦΚ είναι οι οικισμοί Άγιος Βλάσιος και Άγιος Γεώργιος Νηλείας (AT301131), η Δράκεια και ο Άγιος Λαυρέντιος (AT3012039), η Ζαγορά

(ΑΤ3012041), η Μακρυνίτσα και η Πορταριά (ΑΤ3012040), η περιοχή Μηλιές – Βυζίτσα – Πινακάτες (ΑΤ3011086) και η περιοχή Τσαγκαράδα – Μούρεσι – Κισσός – Ανηλίου (ΑΤ3011020) (<ΦΙΛΟΤΗΣ>). Τα παραπάνω φαίνονται και στους χάρτες 4 και 5 του παραρτήματος.

Η περιοχή «Όρος Πήλιο και παράκτια θαλάσσια ζώνη» έχει συμπεριληφθεί στο Δίκτυο NATURA 2000 και περιλαμβάνει 19 τύπους οικοτόπων¹⁷ (θαλάσσιες και παράκτιες περιοχές, περιοχές εσωτερικών υδάτων και δάση). Το τμήμα του όρους του Πηλίου που έχει συμπεριληφθεί στον Εθνικό κατάλογο του Δικτύου «ΦΥΣΗ 2000» καταλαμβάνει έκταση 30.487 Ha και περιλαμβάνει τις κάτωθι περιοχές (<ΦΙΛΟΤΗΣ>):

- μία περιοχή του δημοτικού διαμερίσματος Δράκειας του Δήμου Αγριάς,
- μία περιοχή του δημοτικού διαμερίσματος Αγίου Λαυρεντίου του Δήμου Αρτέμιδος,
- ένα τμήμα του Δήμου Αφειτών,
- ολόκληρη την περιοχή του Δήμου Ζαγοράς,
- το μεγαλύτερο τμήμα του δήμου Μηλεών,
- ολόκληρη την περιοχή του Δήμου Μουρесьίου,
- μία περιοχή του Δήμου Πορταριάς,
- ένα τμήμα εκτός οικισμού της Κοινότητας Μακρυνίτσας και
- ένα τμήμα της κοινότητας Κεραμιδίου.

Το όρος Πήλιο, η παραλία του οικισμού Χόρτου, η Βυζίτσα, το Τρίκερι και η Τσαγκαράδα έχουν χαρακτηριστεί ως Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους με τις ΥΑ αντίστοιχα Φ 31/24512/1858/3.5.76, 10988/16.5.67, Φ31/2206/201/19.4.76, 10977/16.5.67, 10977/16.5.67.

2.2.3 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής της ΕΣΥΕ (2001), ο πληθυσμός των δήμων του Πηλίου ανέρχεται σε 36.031 άτομα, δηλαδή αποτελεί το 17,3% του συνολικού πληθυσμού του Ν. Μαγνησίας. Στον πίνακα 2.2.3-1, στο διάγραμμα 2.2.3.-1 και στο χάρτη 6 φαίνονται οι μεταβολές του πληθυσμού των δήμων

¹⁷ Αμμοσύρσεις που καλύπτονται διαρκώς από θαλασσινό νερό μικρού βάθους, εκτάσεις θαλάσσιου βυθού με βλάστηση (Ποσειδώνειες), Ύφαλοι, μονοετής βλάστηση μεταξύ των ορίων πλημμυρίδας και αμπώτιδας, απόκρημνες βραχώδεις ακτές με βλάστηση στη Μεσόγειο, οι ποταμοί της Μεσογείου με μόνιμη ροή (Paspalo-Agrostidion με πυκνή βλάστηση με μορφή παραπετάσματος από Salix και Populus alba κατά μήκος των ακτών της), ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή, διαπλάσεις με Juniperus communis σε ασβεστόχους χερσότοπους ή λειμώνες, συστάδες δάφνης, χαμηλές διαπλάσεις με Euphorbia κοντά σε απόκρημνες βραχώδεις ακτές, διάσπαρτοι υποβαθμισμένοι πουρναρότοποι, φρύγανα, δάση σκληροφύλλων, θαλάσσια σπήλαια εξολοκλήρου ή κατά το ήμισυ κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, δάση οξυάς, δάση καστανιάς, δάση δρυός, δάση πλατάνου, Δάση αγριάς.

της περιοχής για τα έτη 1981, 1991 και 2001. Στο σύνολο, παρατηρείται αύξηση, ενώ οι δήμοι ακολουθούν είτε αυξανόμενη, είτε μειούμενη πορεία.

Με δεδομένο ότι η πληθυσμιακή μεταβολή του Νομού από το 1981 έως το 2001 ανέρχεται στο 14,1%, παρατηρείται ότι η πλειοψηφία των Δήμων της περιοχής του Πηλίου εμφανίζει κυρίως αρνητικές μεταβολές ή μεταβολές σε επίπεδα κάτω του μέσου όρου του νομού. Οι Δήμοι που εξαιρούνται αυτού, είναι ο Δ. Αγριάς (27,4%), ο Δ. Μηλεών (39,1%), ο Δ. Πορταριάς (22,5%) και η Κ. Μακρυνίτσης (64,5%). Η Αγριά, η Πορταριά και η Μακρυνίτσα λειτουργούν ουσιαστικά ως οικισμοί δορυφόροι της πόλης του Βόλου, όπου όλο και περισσότερες οικογένειες επιλέγουν να κατοικούν μόνιμα και να διεκπεραιώνουν τις δραστηριότητες τους στο κοντινό σε χρόνο και σε απόσταση πολεοδομικό συγκρότημα. Εντύπωση προκαλεί και η θετική μεταβολή του 39,1% του Δ. Μηλεών, η οποία είναι δυνατόν να αποδοθεί στην ολοένα και μεγαλύτερη ελκυστικότητα του χωριού ως τουριστικός προορισμός.

Σε επίπεδο δημοτικού διαμερίσματος, φαίνεται ότι το πολυπληθέστερο είναι το δ.δ. Αγριάς (5.229 άτομα), στο οποίο συγκεντρώνεται το 14,5% του πληθυσμού της περιοχής. Ακολουθεί το δ.δ. Ζαγοράς (2.582 άτομα) που συγκεντρώνει το 7,2% και τα δ.δ. Αργαλαστής (1.820 άτομα) που συγκεντρώνει το 5,1% του πληθυσμού της περιοχής. Τα δ.δ. με το μικρότερο πληθυσμό είναι το δ.δ. Λαμπινούς (53 άτομα), που αποτελεί το 0,1% του πληθυσμού της περιοχής, με το δ.δ. Μετοχίου (139 άτομα), που αποτελεί το 0,4% του πληθυσμού και το δ.δ. Ξινόβρυσης (199 άτομα), που αποτελεί το 0,5% του πληθυσμού της περιοχής να ακολουθούν.

Πίνακας 2.2.3-1: Πληθυσμός για το όρος Πήλιο (1981-2001)

ΣΥΝΟΛΟ ΠΗΛΙΟΥ, ΔΗΜΟΙ/ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ			ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	2001	1991	1981	
ΣΥΝΟΛΟ ΟΡΟΥΣ ΠΗΛΙΟΥ	36.031	36.671	31.908	12,9%
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΑΣ	6.112	5.435	4.796	27,4%
Δ.Δ.Αγριάς	5.229	4.544	3.997	
Δ.Δ.Δρακείας	883	891	799	
ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΑΛΑΣΤΗΣ	2.158	2.415	2.458	-12,2%
Δ.Δ.Αργαλαστής	1.820	1.967	2.016	
Δ.Δ.Μετοχίου	139	152	136	
Δ.Δ.Ξινόβρυσης	199	296	306	
ΔΗΜΟΣ ΑΡΤΕΜΙΔΑΣ	4.583	4.448	4.241	8,1%
Δ.Δ.Άνω Λεχωνίων	1.468	1.395	1.335	
Δ.Δ.Αγίου Βλασίου	785	930	772	
Δ.Δ.Αγίου Λαυρεντίου	664	714	790	
Δ.Δ.Κάτω Λεχωνίων	1.666	1.409	1.344	

(Συνέχεια Πίνακας 2.2.3-1)

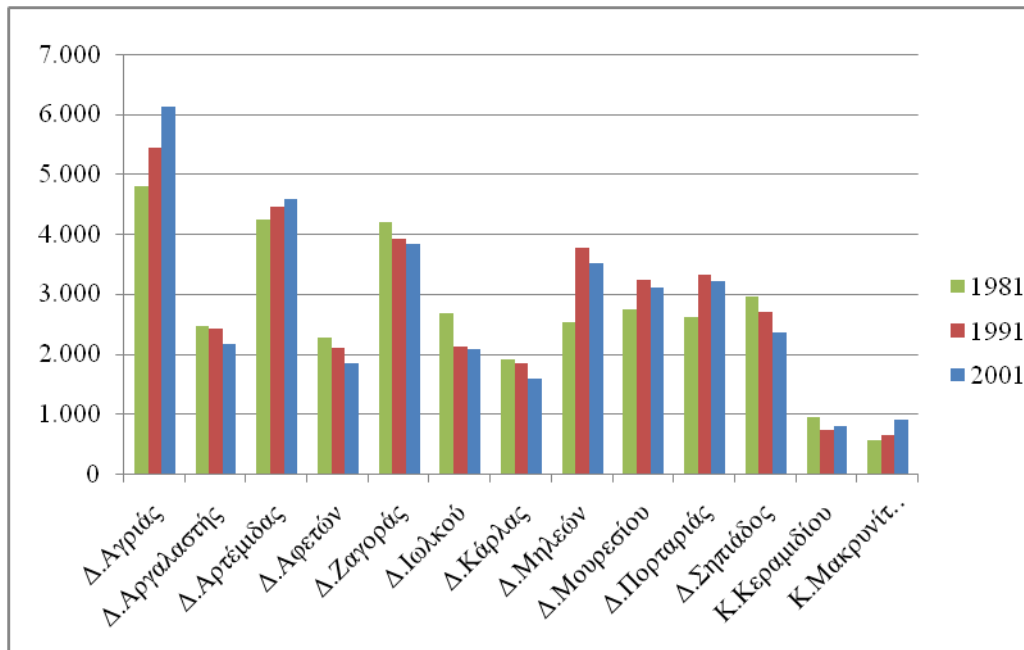
ΣΥΝΟΛΟ ΠΗΛΙΟΥ, ΔΗΜΟΙ/ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ			ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	2001	1991	1981	
ΔΗΜΟΣ ΑΦΕΤΩΝ	1.838	2.091	2.278	-19,3%
Δ.Δ.Νεοχωρίου	789	776	911	
Δ.Δ.Αφετών	252	430	541	
Δ.Δ.Καλαμακίου	227	154	159	
Δ.Δ.Λαμπινούς	53	134	79	
Δ.Δ.Συκής	517	597	588	
ΔΗΜΟΣ ΖΑΓΟΡΑΣ	3.829	3.922	4.193	-8,7%
Δ.Δ.Ζαγοράς	2.582	2.636	2.841	
Δ.Δ.Μακρυρράχης	663	694	733	
Δ.Δ.Πουρίου	584	592	619	
ΔΗΜΟΣ ΙΩΛΚΟΥ	2.071	2.115	2.669	-22,4%
Δ.Δ.Ανω Βόλου	632	749	688	
Δ.Δ.Αγίου Ονουφρίου	509	519	527	
Δ.Δ.Ανακασιάς	933	847	1.454	
ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΛΑΣ	1.581	1.834	1.912	-17,3%
Δ.Δ.Καναλίων	1.213	1.213	1.484	
Δ.Δ.Κερασιάς	368	493	428	
ΔΗΜΟΣ ΜΗΛΕΩΝ	3.513	3.767	2.526	39,1%
Δ.Δ.Μηλεών	1.056	1.304	1.102	
Δ.Δ.Αγίου Γεωργίου Νηλείας	1.092	1.208	1.243	
Δ.Δ.Βυζίτισης	330	375	315	
Δ.Δ.Καλών Νερών	723	485	550	
Δ.Δ.Πινακατών	312	395	326	
ΔΗΜΟΣ ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ	3.107	3.239	2.738	13,5%
Δ.Δ.Τσαγκαράδας	784	751	646	
Δ.Δ.Αγίου Δημητρίου Πηλίου	520	795	348	
Δ.Δ.Ανηλίου	508	429	480	
Δ.Δ.Κισσού	393	467	430	
Δ.Δ.Μουρεσίου	588	499	528	
Δ.Δ.Ξορυχτίου	314	298	306	
ΔΗΜΟΣ ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ	3.201	3.318	2.612	22,5%
Δ.Δ.Πορταριάς	1.389	1.093	769	
Δ.Δ.Άλλης Μεριάς	1.163	1.661	1.322	
Δ.Δ.Κατωχωρίου	436	353	334	
Δ.Δ.Σταγιατών	213	211	187	
ΔΗΜΟΣ ΣΗΠΙΑΛΟΣ	2.358	2.699	2.948	-20%
Δ.Δ.Λαύκου	721	948	1.021	
Δ.Δ.Μηλίνης	734	767	837	
Δ.Δ.Προμυρίου	903	984	1.090	
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΕΡΑΜΙΔΙΟΥ	782	737	939	-16,7%
Κ.Δ.Κεραμιδίου	782	737	939	
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΑΚΡΙΝΙΤΣΗΣ	898	651	546	64,5%
Κ.Δ.Μακρινίτσης	898	651	546	

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ, Ίδια Επεξεργασία

Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνονται οι μεταβολές των πληθυσμών των δήμων της περιοχής του Πηλίου. Από το διάγραμμα διαπιστώνουμε ότι οι δήμοι που

συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο πληθυσμό είναι ο Δ. Αγριάς με 6.112 άτομα (ή 17%), ο Δ. Αρτέμιδας με 4.583 άτομα (ή 12,7%) και ο Δ. Ζαγοράς με 3.829 άτομα (ή 10,6%), ενώ το μικρότερο πληθυσμό συγκεντρώνουν οι Κοινότητες Μακρυνίτσας και Κεραμιδίου με 898 (ή 2,5%) και 782 (2,2%) άτομα αντίστοιχα.

Διάγραμμα 2.2.3-1: Εξέλιξη Πληθυσμού δήμων Πηλίου, 2001

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

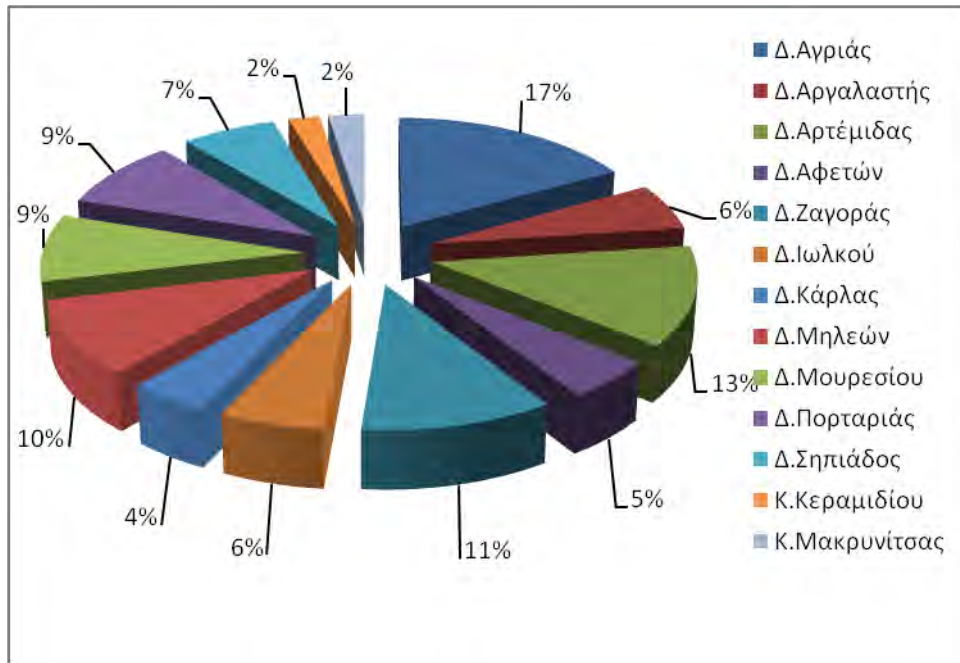
Συνολικά, στην περιοχή δεν διαπιστώνονται σημαντικές διαφορές στην πληθυσμιακή εξέλιξη την περίοδο 1981-2001 καθώς παρουσιάζεται αύξηση της τάξης του 12,9%, ενώ την ίδια χρονική περίοδο, ο νομός εμφάνισε συνολική αύξηση 14%. Η μεγαλύτερη πληθυσμιακή αύξηση παρουσιάστηκε στην Κ. Μακρυνίτσας (αύξηση κατά 352 άτομα ή 64,5%) και το Δ. Μηλεών (αύξηση κατά 987 άτομα ή 39,1%), ενώ τη μεγαλύτερη μείωση παρουσίασαν ο Δ. Ιωλκού (μείωση κατά 598 άτομα ή -22,4%) και ο Δ. Σηπιάδος (590 άτομα ή -20%).

Συστηματική μείωση παρουσιάζουν οι οικισμοί Ξινόβρυσης, Αφειτών, Αργαλαστής, Ζαγοράς, Μακρυρράχης, Πουρίου, Αγίου Ονουφρίου, Καναλιών, Αγίου Γεωργίου Νηλείας, Λαύκου, Μηλίνης και Προμυρίου, ενώ συστηματική αύξηση παρουσιάζουν οι οικισμοί Αγριάς, Άνω και Κάτω Λεωνίων, Τσαγκαράδας, Πορταριάς, Κατωχωρίου, Σταγιατών και Μακρυνίτσας.

Με βάση την κατηγοριοποίηση των οικισμών που έχει γίνει στο *χάρτη 3*, 13 οικισμοί (περίπου οι μισοί) διαθέτουν πάνω από 500 κατοίκους, ενώ μόνο 2 οικισμοί διαθέτουν πάνω από 2.000 κατοίκους. Η κατανομή των κατοίκων ανά ΟΤΑ για την

περιοχή του Πηλίου παρουσιάζεται στο *διάγραμμα 2.2.3-1*, ενώ στον πίνακα 2.2.3-2 παρουσιάζονται οι οικισμοί ομαδοποιημένοι στις αντίστοιχες κλάσεις.

Διάγραμμα 2.2.3-2: Κατανομή Πληθυσμού (Πήλιο), 2001

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 2.2.3-2: Ομαδοποιημένοι οικισμοί του όρους Πηλίου

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ
0-500	12	28,6%
501-1000	20	47,6%
1001-2000	8	19%
ΠΑΝΩ ΑΠΟ 2000	2	4,8%

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

2.2.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού του Πηλίου ασχολείται με τη γεωργία και πιο συγκεκριμένα με την δεντροκαλλιέργεια. Η αγροτική παραγωγή του Πηλίου βασίζεται στην καλλιέργεια ελιάς (στη χαμηλή ζώνη του βουνού) και μηλιάς (σε υψόμετρο 500-1000 περίπου μέτρων). Καλλιεργούνται, επίσης, αμπέλια, αχλαδιές, κερασιές, ροδακινιές, καρυδιές και αμυγδαλιές και τα τελευταία χρόνια και ακτινίδια (<Φιλότης>). Εκτός από τον αγροτικό τομέα, η εκμετάλλευση του δασικού πλούτου, η μελισσοκομία και η κτηνοτροφία, με την εκτροφή κυρίως αιγοπροβάτων, αλλά και την

υπαρξη ορισμένων μονάδων βοοτροφίας και χοιροτροφίας, αποτελούν σημαντικές πηγές εισοδήματος για τον πληθυσμό του Πηλίου. Επίσης, στο Πήλιο συναντάμε και την αλιεία, ενώ κατά τους τελευταίους αιώνες της Τουρκοκρατίας αναπτύχθηκε και η βιοτεχνία μεταξιού. Επιπλέον, στην περιοχή του Πηλίου εντοπίζονται και ορισμένες περιοχές προϊόντων ειδικής προστασίας (περιοχές με προϊόντα ΠΟΠ). Εκτός από τα προϊόντα που αναφέρθηκαν στην παράγραφο 2.2.4 και αφορούν ολόκληρη την περιφέρεια Θεσσαλίας, στον κατάλογο των προϊόντων με ΠΟΠ ανήκουν τα μήλα Ζαγοράς Πηλίου (Κ. Ζαγοράς, Μακρυράχης, Πουρίου και ανατολικής πλευράς Πηλίου σε ζώνη 300-700 μ. υψόμετρο).

Ο γυναικείος πληθυσμός του Πηλίου ασχολείται κυρίως με τη μεταποίηση τοπικών προϊόντων, είτε αυτόνομα, είτε μέσα από γυναικείους αγροτουριστικούς συνεταιρισμούς και δημοτικές επιχειρήσεις. Επίσης, σημαντικό τμήμα της οικονομίας του Πηλίου αποτελεί και η εξόρυξη και εμπορία σχιστολιθικής πλάκας Πηλίου. Τέλος, το μεγαλύτερο τμήμα από τις νέες οικονομικές δραστηριότητες του Πηλίου προέρχεται από το χώρο του τουρισμού.

Στον Πίνακα 2.2.4-1 παρουσιάζονται στοιχεία του 2000 και 2006, σύμφωνα με την ΕΣΥΕ, σχετικά με τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις, στο Πίνακα 2.2.4-2 τα παραγόμενα γεωργικά προϊόντα, στο Πίνακα 2.2.4-3 το ζωικό κεφάλαιο και τέλος στον Πίνακα 2.2.4-4 τα παραγόμενα κτηνοτροφικά προϊόντα για κάθε δήμο/κοινότητα του Πηλίου. Ξεκινώντας από τις καλλιεργήσιμες γεωργικές εκτάσεις, διαπιστώνουμε ότι στην περιοχή του Πηλίου το 69% των καλλιεργήσιμων εκτάσεων αφορά την καλλιέργεια ελαιόδεντρων για παραγωγή βρώσιμης ελιάς, με τις περισσότερες εκτάσεις να συγκεντρώνονται στο Δ. Σηπιάδος (22,4%), το Δ. Μηλεών (19,3%) και το Δ. Αργαλαστής (17,4%). Επίσης, το 13,8% των καλλιεργήσιμων εκτάσεων αφορά την καλλιέργεια μηλιών, ενώ το 6,4% την καλλιέργεια αμυγδαλιών. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 19,9% των καλλιεργήσιμων εκτάσεων είναι αρδευόμενες, ενώ εμφανίζεται ποσοστό αγρανάπαυσης 9,2%.

Παρατηρούμε ότι ο Δ. Ζαγοράς συγκεντρώνει το 70,9% των εκτάσεων σε μηλιές (πάνω από 15.000 στρ μ.), ενώ οι υπόλοιποι δήμοι έχουν πολύ λιγότερες εκτάσεις μηλιών. Επίσης, ο Δ. Κάρλας συγκεντρώνει το 82,3% των εκτάσεων σε αμυγδαλιές (περίπου 8.000 στρ μ.), ενώ οι υπόλοιποι δήμοι (εκτός της Κ. Κεραμιδίου) έχουν ελάχιστες έως μηδαμινές εκτάσεις αμυγδαλιών. Σημαντική, επίσης, είναι και η καλλιέργεια καστανιών για τους δήμους Μουρесьίου και Ζαγοράς, οι οποίοι συγκεντρώνουν το 46,2% και 37,3% αντίστοιχα του συνόλου των καστανιών. Οι

περισσότερες αροτραίες εκτάσεις συγκεντρώνονται στο Δ. Κάρλας (περίπου 8.000 στρ. για τα δ.δ. μελέτης, ήτοι 57,1% του συνόλου των αροτραίων εκτάσεων), ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό αγρανάπαυσης εμφανίζεται στο Δ. Αργαλαστής (περίπου 8.000 στρ., ήτοι 56,1% του συνόλου). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό εκμεταλλεύσεων (17,3%) διαθέτει ο Δ. Ζαγοράς, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην καλλιέργεια μηλιών, λόγω και του ότι τα μήλα Ζαγοράς είναι προϊόντα με ΠΟΠ. Τέλος, ο Δ. Ιωλκού, συγκεντρώνει τη μειοψηφία των εκμεταλλεύσεων (0,2%), καθότι βρισκόμενος στους πρόποδες του Πηλίου, δέχεται έντονες πιέσεις αστικοποίησης από το Πολεοδομικό Συγκρότημα του Βόλου.

Κατά τη χρονική περίοδο 2000-2006 παρατηρείται μείωση του συνόλου των καλλιεργήσιμων εκτάσεων κατά 2,3%, κυρίως στην επικράτεια των δήμων Αφετών, Μακρυνίτης και Κάρλας. Επίσης, παρατηρείται σημαντική αύξηση κατά 252% των καλλιεργειών αμπέλων για οινοπαραγωγή, εφόσον το 2000 η καλλιέργεια αυτών περιοριζόταν μόνο στους δήμους Αργαλαστής και Αφετών, ενώ το 2006 παρατηρείται δραστηριοποίηση και των υπολοίπων δήμων (πλην των Δ. Αγριάς, Δ. Αρτέμιδος και Δ. Ιωλκού). Σε γενικές γραμμές, οι καλλιέργειες μειώνονται, αλλά η σημαντική αύξηση της καλλιέργειας αμπέλων για οινοπαραγωγή αντισταθμίζει τη διαφορά.

Τα γεωργικά προϊόντα που παράγονται στην περιοχή του Πηλίου είναι κυρίως το ελαιόλαδο και ο μούστος (48,2% και 22,3% του συνόλου των παραγόμενων προϊόντων αντίστοιχα), ενώ ελάχιστες είναι οι παραγόμενες ποσότητες σιταριού. Τη μεγαλύτερη ποσότητα ελαιόλαδου παράγει ο Δ. Αρτέμιδας και ακολουθεί ο Δ. Μηλεών (37,5% και 21,8% της συνολικής παραγωγής αντίστοιχα). Τέλος, περισσότερη ποσότητα μούστου παράγουν οι δήμοι Μηλεών και Ζαγοράς (24,7% και 16,5% της συνολικής παραγωγής αντίστοιχα). Όπως βλέπουμε από τον πίνακα 2.2.4-2, κατά το έτος 2000 ο Δ. Ιωλκού φαίνεται να απέχει τελείως από την παραγωγική διαδικασία γεωργικών προϊόντων, ενώ το 2006 παρουσιάζει μία ελάχιστη δραστηριοποίηση.

Από τον πίνακα 2.2.4-2 διαπιστώνουμε ότι η παραγωγή γεωργικών προϊόντων τη χρονική περίοδο 2000-2006 φθίνει κατά 52,3%. Σημαντική πτώση παρουσιάζουν η παραγωγή σιταριού (40,8%) και η παραγωγή ελαιόλαδου (63,1%).

Στον Πίνακα 2.2.4-3 παρουσιάζεται το ζωικό δυναμικό της περιοχής του Πηλίου για τα έτη 2000 και 2006. Τα περισσότερα ζώα που εμφανίζονται στο Πήλιο είναι τα αιγοπρόβατα (74,4% του συνόλου των ζώων). Παρατηρούμε ότι ο δήμος με το υψηλότερο ζωικό δυναμικό είναι ο Δ. Κάρλας με τα περισσότερα πρόβατα και αίγες στο σύνολο του Πηλίου (39,6% και 32,4% του συνόλου των προβάτων και των αιγών

αντίστοιχα). Σημαντικό, επίσης, ζωικό κεφάλαιο εμφανίζει και η Κ. Κεραμιδίου που συγκεντρώνει περί τις 6.500 αίγες (2^η σε κατάταξη στο σύνολο του Πηλίου με 26% επί του συνόλου των αιγών) και περί τα 4.700 βοοειδή (1^η σε κατάταξη στο σύνολο του Πηλίου με 83,1% του συνόλου των βοοειδών). Το δυναμικό σε χοίρους και βοοειδή δεν είναι ίδια ίτερα υψηλό στο Πήλιο (πλην της Κ. Κεραμιδίου), ενώ οι δήμοι με το μεγαλύτερο αριθμό μελισσών σε ευρωπαϊκές κυψέλες είναι ο Δ. Αφετών, ο Δ. Ζαγοράς και ο Δ. Μουρεσίου (13,9%, 10,7% και 13,4% του συνόλου των μελισσών αντίστοιχα).

Αναφορικά με τα κτηνοτροφικά προϊόντα, πρώτος σε σφαγές προβάτων (και των συναφών) και πουλερικών είναι ο Δ. Μηλεών με 37,2% και 23,6% αντίστοιχα, ενώ ο Δ. Κάρλας συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό σφαγών αιγών (12% του συνόλου). Η Αγριά διακρίνεται για τις σφαγές κουνελιών, συγκεντρώνοντας ποσοστό 12,1%. Σημαντική, επίσης, είναι η παραγωγή μελιού για το Δ. Αγριάς, που παράγει το 45,6% του συνόλου της παραγωγής μελιού. Γενικώς, παρατηρούμε ιδιαίτερη δραστηριοποίηση στον τομέα αυτό του Δ. Κάρλας, ενώ το αντίθετο συμβαίνει στο Δ. Ιωλκού, για τους λόγους που αναφέρθηκαν πιο πάνω.

Στο *Χάρτη 7* του παραρτήματος απεικονίζεται η κατανομή των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και του ζωικού δυναμικού ανά κάτοικο.

Πίνακας 2.2.4-1: Καλλιεργήσιμες εκτάσεις (σε στρ.) ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Πήλιο, Απογραφές 2000-2006

ΕΙΔΟΣ ΕΚΤΑΣΕΩΝ (σε στρέμματα)	Δ.ΑΓΡΙΑΣ		Δ.ΑΡΓΑΛΑΣΤΗΣ		Δ.ΑΡΤΕΜΙΔΑΣ		Δ.ΑΦΕΤΩΝ		Δ.ΖΑΓΟΡΑΣ		Δ.ΙΩΛΚΟΥ		Δ.ΚΑΡΛΑΣ	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006
<i>Δεντρούδεις Καλλιέργειες</i>														
Σταφιδάμπελοι	0	0	135	135	0	0	91	49	19	22	0	0	68	68
Άμπελοι για οινοπαραγωγή	0	0	77	2.530	0	0	49	640	19	0	0	0	68	0
Πορτοκαλιές	0	0	40	40	250	250	0	0	19	19	0	0	0	0
Αχλαδιές	170	170	5	5	940	840	175	23	425	456	0	12	140	15
Μηλιές	1.250	1.250	38	38	1.050	1.050	395	342	15.315	15.370	0	2	2	4
Βερικοκιές	2	2	0	0	34	29	2	2	0	0	0	5	26	26
Ροδακινιές	25	25	0	0	840	750	8	6	32	34	0	4	20	20
Κερασιές	75	75	0	0	630	550	0	0	500	490	0	0	20	7
Αμυγδαλιές	0	0	90	60	10	20	20	20	0	0	0	0	8.595	8.280
Καρυδιές	55	0	60	30	55	55	0	0	75	85	0	0	26	23
Καστανιές	500	0	33	70	180	183	725	575	2.603	2.750	0	0	0	0
Ελαιόδεντρα για βρώσιμες ελιές	7.040	7.040	18.865	18.885	9.886	9.386	11.677	6.909	3.930	8.040	0	357	600	730
<i>Σύνολο Καλλιεργειών</i>	9.117	8.562	19.343	21.823	13.875	13.113	13.142	8.566	22.937	27.266	0	380	9.565	9.173
<i>Αροτραίες Εκτάσεις</i>	5	5	9.040	5.565	10	10	735	735	285	255	0	8	17.893	17.850
<i>Αγροανάπαυση 1-5 ετών</i>	0	0	8.058	8.090	100	0	3.098	1.198	203	315	0	0	2.621	479

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ (στοιχεία για τα έτη 2000-2006)

(Συνέχεια Πίνακας 2.2.4-1)

ΕΙΔΟΣ ΕΚΤΑΣΕΩΝ (σε στρέμματα)	Δ.ΜΗΛΕΩΝ		Δ.ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ		Δ.ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ		Δ.ΣΗΠΙΑΛΟΣ		Κ.ΚΕΡΑΜΙΔΙΟΥ		Κ.ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΗΣ	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006
Δεντρόδεις Καλλιέργειες												
Σταφιδάμπελοι	270	268	10	10	108	88	81	81	30	30	200	70
Άμπελοι για οινοπαραγωγή	270	0	10	0	108	0	76	0	30	0	200	0
Πορτοκαλιές	18	15	13	11	0	0	60	60	0	0	0	0
Αγλαδιές	697	607	485	440	33	31	3	2	0	0	0	0
Μηλιές	976	836	3.165	1.880	607	729	2	2	7	7	158	0158
Βερικοκιές	7	12	0	0	4	6	0	0	0	0	0	0
Ροδακινιές	125	92	12	18	47	47	0	0	0	0	0	0
Κερασιές	52	52	180	191	8	8	0	0	0	0	0	0
Αμυγδαλιές	100	50	0	0	220	220	74	64	1.100	1.102	1.340	250
Καρυδιές	10	0	85	90	10	6	10	8	8	8	0	0
Καστανιές	1.855	255	3.240	3.400	0	20	30	30	60	60	0	22
Ελαιόδεντρα για βρώσιμες ελιές	21.794	20.991	2.801	2.490	2.549	1.386	24.335	24.335	985	985	4.568	7.028
Σύνολο Καλλιεργειών	26.174	23.178	10.001	8.530	3.694	2.541	24.671	24.582	2.220	2.192	6.466	7.528
Αροτραίες Εκτάσεις	0	0	150	150	95	70	1.165	554	9.820	5.741	390	340
Αγροανάπαυση 1- 5 ετών	858	823	739	582	1.170	885	2.539	1.168	558	604	4.768	270

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ (στοιχεία για τα έτη 2000-2006)

Πίνακας 2.2.4-2: Παραγόμενα γεωργικά προϊόντα (σε τόνους) ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Πήλιο, Απογραφές 2000-2006

ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ (σε τόνους)	Δ.ΑΓΡΙΑΣ		Δ.ΑΡΓΑΛΑΣΤΗΣ		Δ.ΑΡΤΕΜΙΔΑΣ		Δ.ΑΦΕΤΩΝ		Δ.ΖΑΓΟΡΑΣ		Δ.ΙΩΛΚΟΥ		Δ.ΚΑΡΛΑΣ			
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006		
Σιτάρι	0	0	463	409	0	0	620	0	0	0	0	0	0	0	743,5	290
Βρώμη	0	0	16	0,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Καλαμπόκι	0	0	5	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Μούστος	15	40	63	83	55	30	57	58	380	150	0	15	98	30		
Ποσότητα ελαιόλαδου που παρήχθη*	468,9	22,7	77,3	0	1.746,3	737,6	678,4	168,3	14,3	0	0	257,7	0	0		
ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ (σε τόνους)	Δ.ΜΗΛΕΩΝ		Δ.ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ		Δ.ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ		Δ.ΣΗΠΠΑΔΟΣ		Κ.ΚΕΡΑΜΙΔΙΟΥ		Κ.ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΗΣ					
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006				
Σιτάρι	0	0	0	0	0	0	129,0	42	4,9	400	0,2	20				
Βρώμη	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9,5	0,5				
Καλαμπόκι	0	0	0	0	0	0	2	0	0	40	0	0				
Μούστος	266	225	82	138	57	48	66	15	40	40	58	40				
Ποσότητα ελαιόλαδου που παρήχθη*	1.235,1	429,2	5,3	0	0	0	1.099,2	350	0	0	0	0				

*Τα στοιχεία για την ποσότητα ελαιόλαδου που παρήχθη από τα ανωτέρω ελαιοτριβεία αφορούν τις χρονικές περιόδους 1999-2000 (Απογραφή 2000) και 2005-2006 (απογραφή 2006)

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ (στοιχεία για τα έτη 2000-2006)

Πίνακας 2.2.4-3: Ζωικό κεφάλαιο (σε κεφαλές ζώων) ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Πήλιο, Απογραφές 2000-2006

ΖΩΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ (σε κεφαλές ζώων)	Δ.ΑΓΡΙΑΣ		Δ.ΑΡΓΑΛΑΣΤΗΣ		Δ.ΑΡΤΕΜΙΔΑΣ		Δ.ΑΦΕΤΩΝ		Δ.ΖΑΓΟΡΑΣ		Δ.ΙΩΛΚΟΥ		Δ.ΚΑΡΛΑΣ	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006
ΠΡΟΒΑΤΑ	350	486	725	470	880	515	670	400	175	85	0	0	3.340	4.130
ΑΙΓΕΣ	130	1.150	3.260	2.000	476	240	1.445	756	2.140	900	30	0	6.860	8.100
ΧΟΙΡΟΙ	0	0	63	56	0	0	0	0	72	72	0	0	680	580
ΒΟΟΕΙΔΗ	0	0	8	8	17	0	0	0	0	0	0	0	838	930
ΜΕΛΙΣΣΕΣ ΣΕ ΚΥΨΕΛΕΣ	350	450	718	500	230	230	790	790	670	610	350	350	300	230
ΖΩΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ (σε κεφαλές ζώων)	Δ.ΜΗΛΕΩΝ		Δ.ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ		Δ.ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ		Δ.ΣΗΠΠΑΔΟΣ		Κ.ΚΕΡΑΜΙΔΙΟΥ		Κ.ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΗΣ			
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006		
ΠΡΟΒΑΤΑ	4.376	1.730	575	280	350	295	680	315	1.120	700	165	1.020		
ΑΙΓΕΣ	2.725	910	1.820	570	1.020	775	2.810	2.100	5.050	43	720	0		
ΧΟΙΡΟΙ	73	61	3	3	0	0	20	16	0	43	0	0		
ΒΟΟΕΙΔΗ	0	0	2	0	0	21	0	0	1.308	4.700	0	0		
ΜΕΛΙΣΣΕΣ ΣΕ ΚΥΨΕΛΕΣ	490	500	810	760	150	200	590	590	350	350	80	120		

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ (στοιχεία για τα έτη 2000-2006)

Πίνακας 2.2.4-4: Κτηνοτροφικά προϊόντα ανά δήμο/κοινότητα για το όρος Πήλιο, Απογραφές 2000-2006

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	Δ.ΑΓΡΙΑΣ		Δ.ΑΡΓΑΛΑΣΤΗΣ		Δ.ΑΡΤΕΜΙΔΑΣ		Δ.ΑΦΕΤΩΝ		Δ.ΖΑΓΟΡΑΣ		Δ.ΙΩΛΚΟΥ		Δ.ΚΑΡΛΑΣ	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006
<i>Σφαγές (σε κιλά)</i>														11.700
Πρόβατα, Ζυγούρια και Αρνιά κάτω του 1 έτους	4.500	4.470	8.350	2.850	10.880	8.320	6.660	6.660	3.210	2.200	0	0	15.450	14.400
Βιτούλια, Αίγες και Κατσίκια	2.200	6.700	31.600	3.900	5.090	3.110	12.340	11.640	15.600	11.820	370	0	19.860	950
Κουνέλια	4.500	4.500	1.550	1.550	5.000	5.700	4.100	2.000	450	1.400	4.000	6.000	750	8.000
Πουλερικά	1.000	3.800	6.700	1.450	8.450	8.410	5.500	4.820	11.500	5.600	670	1.300	3.400	
<i>Λοιπά Προϊόντα (σε τόνους)</i>														
Τυρί (μαλακό και σκληρό)	5	10	33	33	23	20	26	27	21	9	0,5	0	25	35
Μέλι	5	47	1,2	5	3	4	4,1	8	7	6	0,1	8	5,5	2
ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	Δ.ΜΗΛΕΩΝ		Δ.ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ		Δ.ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ		Δ.ΣΗΠΙΑΔΟΣ		Κ.ΚΕΡΑΜΙΔΙΟΥ		Κ.ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΗΣ			
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006		
<i>Σφαγές (σε κιλά)</i>														
Πρόβατα, Ζυγούρια και Αρνιά κάτω του 1 έτους	44.870	33.870	5.095	4.520	3.110	2.690	7.800	3.420	63.000	4.050	1.400	6.200		
Βιτούλια, Αίγες και Κατσίκια	22.850	25.150	15.610	16.963	3.070	3.050	10.500	3.260	12.500	19.500	2.300	950		
Κουνέλια	8.700	8.300	0	0	4.650	4.500	1.950	950	150	150	1.500	1.200		
Πουλερικά	16.950	15.450	7.900	7.800	3.100	3.100	2.750	1.100	4.000	4.000	2.000	500		
<i>Λοιπά Προϊόντα (σε τόνους)</i>														
Τυρί (μαλακό και σκληρό)	122	128	20	21	13,1	13	37,5	25	50	30	10	2		
Μέλι	4,6	5	9,6	11	1,8	2	3,5	4	5	1	0,8	1		

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ (στοιχεία για τα έτη 2000-2006)

2.2.5 ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Το Όρος Πήλιο καλύπτεται από 10 δήμους (Δ. Αγριάς, Δ. Αργαλαστής, Δ. Αρτέμιδος, Δ. Αφειτών, Δ. Ζαγοράς, Δ. Ιωλκού, Δ. Μηλεών, Δ. Μουρεσίου, Δ. Πορταριάς, Δ. Σηπιάδος) και 2 Κοινότητες (Κ. Μακρυνίτσης και Κ. Κεραμιδίου). Διοικητικά ανήκει στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Ο Δ. Αγριάς με έδρα την Αγριά, βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του Ν. Μαγνησίας και βρέχεται δυτικά από τον Παγασητικό Κόλπο. Καταλαμβάνει 25,8 τ.χλμ. έκταση και απαρτίζεται από το δ.δ. Αγριάς (παραθαλάσσιος οικισμός) και το δ.δ. Δράκειας (ορεινός οικισμός).

Ο Δ. Αργαλαστής με έδρα την Αργαλαστή, βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του Ν. Μαγνησίας, στο Νότιο Πήλιο. Ανατολικά βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος και Δυτικά από τον Παγασητικό κόλπο. Καταλαμβάνει 75,8 τ.χλμ. έκταση και απαρτίζεται από το δ.δ. Αργαλαστής (ορεινός οικισμός), το δ.δ. Μετοχίου (ορεινός οικισμός) και το δ.δ. Ξινόβρυσης (παραθαλάσσιος οικισμός).

Ο Δ. Αρτέμιδας με έδρα τα Άνω Λεχώνια, βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του Ν. Μαγνησίας, στις πλαγιές του Πηλίου και δυτικά βρέχεται από τον Παγασητικό Κόλπο. Καταλαμβάνει 28,6 τ.χλμ. έκταση και απαρτίζεται από το δ.δ. Άνω Λεχωνίων (ημιορεινός οικισμός), το δ.δ. Αγίου Βλασίου (ορεινός οικισμός), το δ.δ. Αγίου Λαυρεντίου (ορεινός οικισμός) και το δ.δ. Κάτω Λεχωνίων (παραθαλάσσιος οικισμός).

Ο Δ. Αφειτών με έδρα το Νεοχώρι, βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του Ν. Μαγνησίας και εκτείνεται από τον Παγασητικό Κόλπο μέχρι την ανατολική πλευρά προς το Αιγαίο. Ο Δήμος καταλαμβάνει 81,9 τ.χλμ. και απαρτίζεται από το δ.δ. Νεοχωρίου (ορεινός οικισμός), το δ.δ. Αφειτών (ορεινός οικισμός), το δ.δ. Καλαμακίου (παραθαλάσσιος οικισμός), το δ.δ. Λαμπινούς (παραθαλάσσιος οικισμός) και το δ.δ. Συκής (παραθαλάσσιος οικισμός).

Ο Δ. Ζαγοράς με έδρα τη Ζαγορά, βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του Ν. Μαγνησίας, στις πλαγιές του Πηλίου και βρέχεται ανατολικά από το Αιγαίο Πέλαγος. Καταλαμβάνει 96,1 τ.χλμ. έκταση και απαρτίζεται από το δ.δ. Ζαγοράς (ορεινός οικισμός που εκτείνεται μέχρι τη θάλασσα), το δ.δ. Μακρυρράχης (ορεινός οικισμός που εκτείνεται μέχρι τη θάλασσα) και το δ.δ. Πουρίου (ορεινός οικισμός).

Ο Δ. Ιωλκού με έδρα τον Άνω Βόλο, βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του Ν. Μαγνησίας, στις πλαγιές του Πηλίου και βόρεια του Πολεοδομικού Συγκροτήματος

του Βόλου. Καταλαμβάνει 2,8 τ.χλμ. έκταση και απαρτίζεται από το δ.δ. Άνω Βόλου, το δ.δ. Αγίου Ονουφρίου και το δ.δ. Ανακασιάς.

Ο *Δ. Μηλεών* με έδρα τις Μηλιές, βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του Ν. Μαγνησίας και δυτικά βρέχεται από τον Παγασητικό Κόλπο. Καταλαμβάνει 63,4 τ.χλμ. έκταση και απαρτίζεται από το δ.δ. Μηλεών (ορεινός οικισμός), το δ.δ. Αγίου Γεωργίου Νηλείας (ορεινός οικισμός), το δ.δ. Βυζίτσης (ορεινός οικισμός), το δ.δ. Καλών Νερών (παραθαλάσσιος οικισμός) και το δ.δ. Πινακάτων (ορεινός οικισμός).

Ο *Δ. Μουρεσίου* με έδρα την Τσαγκαράδα, βρίσκεται στο βορειανατολικό τμήμα της χερσονήσου που δημιουργείται από το όρος Πήλιο και ανατολικά βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος. Καταλαμβάνει 53,8 τ.χλμ. έκταση, με ελάχιστο υψόμετρο 0 μ. και μέγιστο 1320 μ. Απαρτίζεται από το δ.δ. Τσαγκαράδας (ορεινός οικισμός), το δ.δ. Αγίου Δημητρίου Πηλίου (οικισμός που εκτείνεται μέχρι τη θάλασσα), το δ.δ. Ανηλίου (ορεινός οικισμός), το δ.δ. Μουρεσίου (ορεινός οικισμός) και το δ.δ. Ξορυχτίου (ορεινός οικισμός).

Ο *Δ. Πορταριάς* με έδρα την Πορταριά, βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του Ν. Μαγνησίας, στις πλαγιές του Πηλίου. Καταλαμβάνει 22,9 τ.χλμ. έκταση και απαρτίζεται από το δ.δ. Πορταριάς (ορεινός οικισμός), το δ.δ. Άλλης Μεριάς (ημιορεινός οικισμός), το δ.δ. Κατωχωρίου (ημιορεινός οικισμός) και το δ.δ. Σταγιατών (ορεινός οικισμός).

Ο *Δ. Σηπιάδος* με έδρα το Λαύκο, βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του Ν. Μαγνησίας, στα νότια του Πηλίου. Εκτός από τον Βορρά, προς όλες τις άλλες κατευθύνσεις η περιοχή βρέχεται από θάλασσα (νοτιοανατολικά από το Αιγαίο Πέλαγος και δυτικά από τον Παγασητικό Κόλπο). Καταλαμβάνει 124,1 τ.χλμ. έκταση και απαρτίζεται από το δ.δ. Λαύκου (ημιορεινός οικισμός), το δ.δ. Μηλίνης (παραθαλάσσιος οικισμός) και το δ.δ. Προμυρίου (ημιορεινός οικισμός).

Η *Κοινότητα Μακρυνίτσης* είναι ορεινή (850 μ. υψόμετρο) κοινότητα του κεντρικού Πηλίου. Καταλαμβάνει 59,5 τ.χλμ. και είναι διατηρητέος παραδοσιακός οικισμός απολύτου προστασίας (Π.Δ. 11-6-1980 – «Διάταγμα Πηλίου»).

Η *Κοινότητα Κεραμιδίου* (300 μ. μέγιστο υψόμετρο) βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο του Ν. Μαγνησίας, στα όρια μεταξύ Πηλίου και Μαυροβουνίου και καταλαμβάνει 11,1 τ.χλμ.

Γενικότερα, στο Πήλιο παρουσιάζεται έντονη οικιστική ανάπτυξη β' κατοικίας, ενώ η έντονη τουριστική ανάπτυξη στα παράλια του Παγασητικού Κόλπου, όπου ασκείται έντονη πίεση λόγω του μαζικού τουρισμού, έχει επιφέρει σημαντικές

επιπτώσεις στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον (Αγγελίδη και Οικονόμου, 2005). Στον Πίνακα 2.2.5-1 παρουσιάζονται οι κύριες και δευτερεύουσες/εξοχικές κατοικίες στο Πήλιο για το έτος 2001 σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ. Από τον παρακάτω πίνακα διαπιστώνουμε ότι το 52,5% του συνόλου των κατοικιών αποτελούν μόνιμες/κύριες εστίες, ενώ το 47,5% εξοχικές. Παρατηρούμε ότι οι περισσότερες κατοικίες στο σύνολο του Πηλίου συγκεντρώνονται στο Δ. Μηλεών (12,6%) και το Δ. Αρτέμιδας (11,7%), ενώ η μειοψηφία αυτών βρίσκεται στην Κ. Μακρυνίτσας (2,9%). Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ποσοστά δευτερευουσών/εξοχικών κατοικιών που συγκεντρώνει το Πήλιο. Τις περισσότερες εξοχικές κατοικίες στο σύνολο της κοινότητας συναντάμε στην Κ. Κεραμιδίου με ποσοστό 64%. Η Κ. Κεραμιδίου είναι και η περιοχή στην οποία συναντάμε τη μειοψηφία των κατοικιών συνολικά. Τη δεύτερη θέση κατέχει ο Δ. Μηλεών, γεγονός που καταδεικνύεται και από το Χάρτη 8 του παραρτήματος, όπου φαίνεται η οικιστική εξάπλωση των οικισμών του δήμου. Στη συνέχεια είναι ο Δ. Αρτέμιδας με ποσοστό 60,1% στο σύνολο του δήμου και ο Δ. Σηπιάδος με ποσοστό 57,9%. Ο δήμος με το μικρότερο ποσοστό εξοχικών κατοικιών είναι ο Δ. Κάρλας (18% στο σύνολο των δ.δ. μελέτης). Γενικά, τα ποσοστά των εξοχικών κατοικιών στο Πήλιο ξεπερνούν το 50% του συνόλου των δήμων/κοινοτήτων, με εξαίρεση τους δήμους Αφετών, Ιωλκού και Πορταριάς.

Πίνακας 2.2.5-1: Κύριες και δευτερεύουσες/εξοχικές κατοικίες ανά δήμο/κοινότητα. Απογραφή 2001 (όρος Πήλιο)

	ΚΥΡΙΕΣ	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ/ ΕΞΟΧΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
Δ.ΑΓΡΙΑΣ	1.889	490	2379
Δ.ΑΡΓΑΛΑΣΤΗΣ	828	1.249	2077
Δ.ΑΡΤΕΜΙΔΑΣ	1.595	1.315	2910
Δ.ΑΦΕΤΩΝ	752	933	1685
Δ.ΖΑΓΟΡΑΣ	1.342	934	2276
Δ.ΙΩΛΚΟΥ	701	270	971
Δ.ΚΑΡΛΑΣ*	1.490	328	1818
Δ.ΜΗΛΕΩΝ	1.150	1.969	3119
Δ.ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ	1.057	1.437	2494
Δ.ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ	734	675	1409
Δ.ΣΗΠΙΑΔΟΣ	976	1.343	2319
Κ.ΚΕΡΑΜΙΔΙΟΥ	229	407	636
Κ.ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΗΣ	291	440	731
ΣΥΝΟΛΟ	13.034	11.790	24.824

* Μόνο τα δ.δ. μελέτης

Πηγή: Γ.Γ.ΕΣΥΕ (στοιχεία για το έτος 2001)

2.2.6 ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Εκπαιδευτικές Υποδομές

Στον Πίνακα 2.2.6-1 φαίνονται οι υποδομές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στην περιοχή υπάρχουν 37 νηπιαγωγεία, 31 δημοτικά σχολεία, 8 γυμνάσια και 5 λύκεια (ορισμένα από τα γυμνάσια συστεγάζονται με τα λύκεια). Παρατηρούμε ότι όλοι οι δήμοι και οι κοινότητες της περιοχής διαθέτουν τουλάχιστον ένα νηπιαγωγείο και τουλάχιστον 1 δημοτικό σχολείο, ενώ πέντε εξ αυτών (Δ. Αφετών, Δ. Σηπιάδος, Δ. Πορταριάς, Κ. Κεραμιδίου και Κ. Μακρυνίτσας) δεν διαθέτουν ούτε γυμνάσιο ούτε λύκειο. Οι μαθητές γυμνασίου και λυκείου των περιοχών αυτών εξυπηρετούνται από τα κοντινότερα γυμνάσια και λύκεια της περιοχής.

Πίνακας 2.2.6-1: Εκπαιδευτικές Υποδομές ανά δήμο/κοινότητα (όρος Πήλιο)

	ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΑ	ΓΥΜΝΑΣΙΑ	ΛΥΚΕΙΑ
Δ.ΑΓΡΙΑΣ	3	4*	1	1
Δ.ΑΡΓΑΛΑΣΤΗΣ	1	1	1	1
Δ.ΑΡΤΕΜΙΔΑΣ	4	4	1	0
Δ.ΑΦΕΤΩΝ	3	2	0	0
Δ.ΖΑΓΟΡΑΣ	5	3	1	1
Δ.ΙΩΛΚΟΥ	3	1	1	0
Δ.ΚΑΡΛΑΣ**	2	2	1	1
Δ.ΜΗΛΕΩΝ	3	3	1	0
Δ.ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ	6	4	1	1
Δ.ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ	2	2	0	0
Δ.ΣΗΠΙΑΔΟΣ	3	3	0	0
Κ.ΚΕΡΑΜΙΔΙΟΥ	1	1	0	0
Κ.ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΗΣ	1	1	0	0

*Συμπεριλαμβάνεται ένα σχολείο ειδικής αγωγής

**Μόνο τα δημοτικά διαμερίσματα μελέτης

Πηγή: <Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Μαγνησίας>, <Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Μαγνησίας>, Ιδία Επεξεργασία

Αθλητικές Υποδομές

Όσον αφορά τις αθλητικές εγκαταστάσεις της περιοχής, αυτές αποτελούνται στην πλειοψηφία τους από γήπεδα ποδοσφαίρου, η πλειονότητα των οποίων δεν διαθέτει χλοοτάπητα. Πιο συγκεκριμένα, στην περιοχή του Πηλίου υπάρχουν 16 γήπεδα ποδοσφαίρου (μόνο τα 7 διαθέτουν χλοοτάπητα). Αξιοσημείωτο είναι ότι στην περιοχή της Ανεμούτσας υπάρχει ένα αναρριχητικό πεδίο, ενώ στα Χάνια

υπάρχει ένα χιονοδρομικό κέντρο (Εικ. 25), με πίστες διαφορετικής δυσκολίας, το οποίο ανταποκρίνεται στην εθνική κλίμακα και είναι αντιπροσωπευτικό των χιονοδρομικών κέντρων της Ελλάδας¹⁸ (Christopoulou και Papastavrou, 1997). Επιπλέον, υπάρχουν 21 αθλητικοί σύλλογοι. Στον πίνακα 2.2.6-2 εμφανίζονται συγκεντρωτικά οι αθλητικοί σύλλογοι και οι αθλητικές εγκαταστάσεις για καθένα από τους δήμους και τις κοινότητες της περιοχής του Πηλίου.

Πίνακας 2.2.6-2: Αθλητικοί σύλλογοι και Αθλητικές εγκαταστάσεις (όρος Πήλιο)

	ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	ΕΙΔΟΣ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ	ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ
Δ.ΑΓΡΙΑΣ	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Δ.Αγριάς	Χόρτο	Αθλητικός Όμιλος "Άθλος"
	Δημοτικό Γήπεδο Ποδοσφαίρου	Χόρτο	Γυμναστικός Σύλλογος "Θησέας"
	2 Γήπεδα Ποδοσφαίρου	5Χ5	Παραδοσιακός Σύλλογος Καράτε
	Κλειστό Γυμναστήριο - Πολυχώρος		
	Αναρριχητικό πεδίο στη θέση 'Ανεμούτσα'		
	Χιονοδρομικό Κέντρο Χανίων		
Δ.ΑΡΓΑΛΑΣΤΗΣ	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Δ.Αργαλαστής	Νταμαρόχωμα	"Κένταυρος" Νοτίου Πηλίου Αργαλαστής
	Γήπεδο μίνι Ποδοσφαίρου		
Δ.ΑΡΤΕΜΙΔΑΣ	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Κάτω Λεχωνίων	Χόρτο	
Δ.ΑΦΕΤΩΝ			
Δ.ΖΑΓΟΡΑΣ	Κωλέτειο Αθλητικό Κέντρο		Αθλητικός Σύλλογος Ζαγοράς "Κένταυρος"
	Κασσαβέτειος Αθλητική αίθουσα		Πολιτιστικός και Αθλητικός Οργανισμός Δ.Ζαγοράς
	Γήπεδο ποδοσφαίρου Μακρυράχης	Υπό διαμόρφωση	
Δ.ΙΩΛΚΟΥ	Γήπεδο Ποδοσφαίρου	Νταμαρόχωμα	Όμιλος Αντισφαίρισης "Ιωλκός"
			Αθλητικός Οργανισμός Δ.Ιωλκού
			Αθλητικός Σύλλογος Δ.Ιωλκού
Δ.ΚΑΡΛΑΣ	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Κερασιάς	Χόρτο	Αθλητικός Σύλλογος "Απόλλων" Καναλιών
	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Καναλιών	Χόρτο	Αθλητικός Οργανισμός Δ.Κάρλας
Δ.ΜΗΛΕΩΝ	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Αγ.Γεωργίου Νηλείας Δ. Μηλεών	Χόρτο	Αθλητικός Οργανισμός Δ.Μηλεών
	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Δ.Μηλεών	Χόρτο	Αθλητική Ένωση Μηλεών 2000
	Γήπεδο Ποδοσφαίρου Καλών Νερών	Νταμαρόχωμα	Αθλητική Ένωση Άνθιμος Γαζής Αθλητικός Σύλλογος «Φίλαθλος» Καλών Νερών
Δ.ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ			Δημοτικός Αθλητικός Οργανισμός
Δ.ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ	Αθλητικό Κέντρο Πορταριάς	Χόρτο-Ασφαλτος	Αθλητικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος "Ορμίνιο" Πορταριάς
	Κλειστό Γυμναστήριο Πορταριάς		Αθλητικός Οργανισμός Δ.Πορταριάς
	Γήπεδο Τένις		Κοινοφελής Επιχείρηση Πολιτισμού και Αθλητισμού
	Γήπεδο Μπάσκετ		Αθλητικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κατηχωρίου "Χείρων Κένταυρος"
Δ.ΣΗΠΙΑΔΟΣ	Γήπεδο Ποδοσφαίρου	Νταμαρόχωμα	Γυμναστικός Αθλητικός Σύλλογος
Κ.ΚΕΡΑΜΙΔΙΟΥ			
Κ.ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΗΣ	Γήπεδο Ποδοσφαίρου	5Χ5	

Πηγή: < Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών>^a, <Δήμος Αγριάς>, <Δήμος Ζαγοράς>^b, <Δήμος Ιωλκού>, <Δήμος Μηλεών>^b, <Δ.Μουρεσίου>, Ιδία Επεξεργασία

¹⁸ Μόνο τρεις σταθμοί στην Ελλάδα είναι εθνικής εμβέλειας. Οι υπόλοιποι 17 είναι τοπικής εμβέλειας (Christopoyloy και Papastavrou, 1997).

Υποδομές Υγείας – Πρόνοιας

Όσον αφορά την υγειονομική περίθαλψη, η περιοχή διαθέτει δύο Κέντρα Υγείας στην Αργαλαστή και τη Ζαγορά, καθώς και Αγροτικά Ιατρεία στα δημοτικά διαμερίσματα της περιοχής. Το Κέντρο Υγείας Αργαλαστής προσφέρει πρωτοβάθμια περίθαλψη στα Π. Νεοχωρίου, Αγ.Γεωργίου Νηλείας, Αγ.Λαυρ. εντίου, Δράκειας, Άνω Λεχωνίων, Μηλ. εών, Προμυρίου, Αγ. Βλασίου, Λαύκου, Κεραμιδίου και Καναλίων, ενώ το Κέντρο Υγείας Ζαγοράς προσφέρει πρωτοβάθμια περίθαλψη στα Π. Τσαγκαράδας, Κισσού και Πορταριάς (<Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης>^b). Επιπλέον, λειτουργεί και μία ιδιωτική κλινική στην Αγριά.

Σχετικά με τις υπηρεσίες πρόνοιας, στην περιοχή μελέτης υπάρχουν δύο βρεφονηπιακοί σταθμοί στο Δ. Πορταριάς και ένας στο Δ. Αρτέμιδας, αλλά και ένας παιδικός σταθμός στο Δ. Πορταριάς. Αναφορικά με τις μονάδες κοινωνικής πρόνοιας για ηλικιωμένους, στην περιοχή δραστηριοποιείται ένα ΚΑΠΗ στο Δ. Κάρλας και σε όλους τους δήμους λειτουργεί από μία μονάδα του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι» για ηλικιωμένους (<Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης>).

Τουριστικές Υποδομές

Σύμφωνα με το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος (στοιχεία 2008), το όρος Πήλιο διαθέτει 36 ενοικιαζόμενα δωμάτια/διαμερίσματα, που προσφέρουν 1135 κλίνες και 191 ξενοδοχεία, που διαθέτουν 5816 κλίνες περίπου. Επιπλέον, υπάρχουν και 6 οργανωμένοι χώροι κατασκήνωσης. Στον πίνακα 2.2.6-3 παρουσιάζονται τα ξενοδοχεία και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια/διαμερίσματα, τα δωμάτια που αυτά διαθέτουν και οι υπάρχουσες κλίνες, αλλά και οι χώροι οργανωμένης κατασκήνωσης (Camping). Είναι εμφανές, λοιπόν, ότι οι τουριστικές υποδομές είναι αρκετά ανεπτυγμένες στην περιοχή, εφόσον πρόκειται για ένα αρκετά δημοφιλή τουριστικό προορισμό, που ωστόσο πολλές φορές αναπτύσσεται σε βάρος του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.

Στο Χάρτη 9 του παραρτήματος απεικονίζεται η κατανομή των κλινών των ξενοδοχείων και των ενοικιαζόμενων δωματίων ανά δήμο.

Πίνακας 2.2.6-3: Αριθμός καταλυμάτων, δωματίων και κλινών ανά δήμο/κοινότητα (όρος Πήλιο)

	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ	ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ/ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ	CAMPING
Δ.ΑΓΡΙΑΣ	11	279	540	2	72	116	
Δ.ΑΡΓΑΛΑΣΤΗΣ	5	73	158	3	65	109	
Δ.ΑΡΤΕΜΙΔΑΣ	5	53	118	1	6	12	
Δ.ΑΦΕΤΩΝ	8	101	206	5	50	87	3
Δ.ΖΑΓΟΡΑΣ	16	233	459	4	88	146	1
Δ.ΙΩΛΚΟΥ	0	0	0	0	0	0	
Δ.ΚΑΡΛΑΣ	0	0	0	0	0	0	
Δ.ΜΗΛΕΩΝ	46	583	1222	9	121	250	
Δ.ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ	45	757	1500	8	131	295	
Δ.ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ	23	460	928	0	0	0	
Δ.ΣΗΠΙΑΔΟΣ	9	116	246	4	66	120	2
Κ.ΚΕΡΑΜΙΔΙΟΥ	0	0	0	0	0	0	
Κ.ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΗΣ	23	208	439	0	0	0	

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας, 2008, Ίδια Επεξεργασία

Πολιτιστικές Υποδομές

Στον Πίνακα 2.2.6-4 παρουσιάζονται οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι και οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί ανά δήμο και κοινότητα για την περιοχή του Πηλίου. Παρατηρούμε ότι στον τομέα αυτό υπάρχει μεγάλη δραστηριοποίηση για τον εξωραϊσμό, τη διάσωση και την ανάπτυξη του πολιτιστικού υπόβαθρου των επιμέρους περιοχών του Πηλίου. Συνολικά, υπάρχουν 43 Πολιτιστικοί Σύλλογοι, οι περισσότεροι εκ των οποίων δραστηριοποιούνται στο Δ. Αργαλαστής, ενώ δεν υπάρχει κανένας στην Κ. Κεραμιδίου. Τέλος, η περιοχή αριθμεί 15 Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, με τους περισσότερους να συγκεντρώνονται στο Δ. Ζαγοράς, ενώ απουσιάζουν από τους δήμους Αγριάς, Αργαλαστής και Κάρλας και τις Κοινότητες Κεραμιδίου και Μακρυνίτσας.

Πίνακας 2.2.6-4: Πολιτιστικοί σύλλογοι και Αγροτικοί συνεταιρισμοί ανά δήμο/κοινότητα (όρος Πήλιο)

	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ	ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ
Δ.ΑΓΡΙΑΣ	Εκπολιτιστικός-Εξωραϊστικός και Αθλητικός Σύλλογος Δράκειας "Ο ΒΡΥΧΩΝ"	
	Πολιτιστικός Οργανισμός Δράκειας	
	Πολιτιστικός και Μορφωτικός Σύλλογος Κορυφωτών	
	Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αγριάς	
Δ.ΑΡΓΑΛΑΣΤΗΣ	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Αργαλαστής Ίδρυμα Χατζηνίκου	
	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Αργαλαστής	
	Εξωραϊστικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος οικισμού Καλάμου	
	Εξωραϊστικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος Πάλτσης	
	Μορφωτικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος Καλλιθέας	
	Εξωραϊστικός Σύλλογος οικισμού Μικρής Πάου	
	Εκπολιτιστικός Σύλλογος οικισμού Λεφόκαστρου	
Δ.ΑΡΤΕΜΙΔΑΣ	Εκπολιτιστικός-Εξωραϊστικός Σύλλογος Αγίου Βλασίου Πηλίου	Γυναικείος Σύλλογος Ανάπτυξης Αγ.Λαυρεντίου
	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Αγ. Αποστόλου του Νέου	
	Εξωραϊστικός και Πολιτιστικός Σύλλογος Πλατανιδίων	
Δ.ΑΦΕΤΩΝ	Εκπολιτιστικός-Επιμορφωτικός-Εξωραϊστικός Σύλλογος Γυναικών Αφετών Πηλίου "ΟΙ ΑΦΕΝΤΡΕΣ ΤΩΝ ΑΦΕΤΩΝ	Γυναικείος Αγροτικός Συνεταιρισμός Δ.Αφετών
	Εκπολιτιστικός Σύλλογος «Αργώ» Αφήσσου	
	Εξωραϊστικός και Πολιτιστικός Σύλλογος «Πρόπαν» οικισμού Καλαμακίου	
	Πολιτιστικός Σύλλογος Νεοχωρίου	
Δ.ΖΑΓΟΡΑΣ	Εξωραϊστικός και Πολιτιστικός Σύλλογος Πλάκας Νεοχωρίου	
	Πολιτιστικός & Αθλητικός Οργανισμός Δήμου Ζαγοράς	Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς
	Πολιτιστικός Σύλλογος Ζαγοράς «Γιάννης Κορδάτος»	Αγροτικός Συνεταιρισμός Πουρίου
	Πολιτιστικός Σύλλογος Μακρυρράχης	Γυναικείος Συνεταιρισμός Ζαγοράς
		Γυναικείος Αγροτικός Ανθοκομικός Συνεταιρισμός Μακρυράχης
Δ.ΙΩΛΚΟΥ		Συνεταιρισμός Ζαγοράς «Ζαγορίν»
	Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Ιωλκού	
	Πολιτιστικός Σύλλογος Άνω Βόλου «Ιάσων»	Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Δ.Ιωλκού «Το Ρόδι»
	Σύλλογος Εκπολιτιστικός, Εξωραϊστικός, Τουριστικός, Αγροτικός «Κήπια Ανακασιάς»	
Δ.ΚΑΡΛΑΣ	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Νεολαίας Καναλίων	
	Πολιτιστικός και Εξωραϊστικός Σύλλογος Κερασιωτών	
	Πολιτιστικός Οργανισμός οικισμού Καναλίων	
Δ.ΜΗΛΕΩΝ	Μορφωτικός, Πολιτιστικός και Εξωραϊστικός Σύλλογος Αγ. Γεωργίου Νηλείας «Ο Κένταυρος»	Σύλλογος Ερασιτεχνών Αλιέων «Ο Τίμιος Σταυρός»
	Εκπολιτιστικός και Εξωραϊστικός Σύλλογος Καλών Νερών	
	Εξωραϊστικός και Πολιτιστικός Σύλλογος Μηλεών «Γρηγόριος Κωνσταντάς»	
	Εξωραϊστικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κορώπης	
Δ.ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Μπελεργίνου - Κορώπης	
	«Πήλαιο» Κέντρο Πολιτιστικών Υποθέσεων Πηλίου	Αγροτικός Συνεταιρισμός Ανηλίου
	Πολιτιστικός Σύλλογος Αγ. Δημητρίου	Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση Μουρεσίου
Δ.ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ	Εξωραϊστικός Σύλλογος Κισσού	Αγροτικός Συνεταιρισμός Ξορυχτίου
	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κατηχωρίου «Χείρων – Κένταυρος»	Ομάδα Γυναικών Παραγωγών Ανηλίου
	Εκπολιτιστικός Σύλλογος Πορταριάς «Ορμίνιο»	Γυναικείος Συνεταιρισμός Πορταριάς
Δ.ΣΗΠΙΑΛΟΣ	Εξωραϊστικός, Εκπολιτιστικός, Μορφωτικός Σύλλογος Σταγιατών «Ο Άγιος Σεραφείμ»	
	Εξωραϊστικός και Αγροτικός Σύλλογος «Η Λευκή Ακτή» Χοντρή Άμμος	Γυναικείος Συνεταιρισμός Λαύκου
	Εξωραϊστικός, Περιβαλλοντικός και Πολιτιστικός Σύλλογος οικισμών Κουκουλέικα – Αλυκής – Γλυφάδας Κοινότητας Λαύκου «Η Ολιζών»	
Κ.ΚΕΡΑΜΙΔΙΟΥ	Πολιτιστικός Σύλλογος Προμυρίου «Γεώργιος Φιλάρετος»	
Κ.ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΗΣ	Προοδευτικός Σύλλογος Μακρινίτσας	

Πηγή: <Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας>, <Εταιρεία Ανάπτυξης Πηλίου>, Ίδια Επεξεργασία

Περιβαλλοντικές Υποδομές

Στο Πήλιο δεν υπάρχει κανένας ΧΥΤΑ, ενώ αναμένεται η ολοκλήρωση του ΧΥΤΑ Αργαλαστής, ο οποίος θα εξυπηρετεί όλους τους δήμους της περιοχής. Μέχρι στιγμής, η απόθεση των απορριμμάτων γίνονταν σε Χώρους Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ), γεγονός στο οποίο οφείλονται ορισμένες φυσικές καταστροφές, καθώς οι ΧΑΔΑ αποτελούν εστίες πυρκαγιών και μολύνουν τον υπόγειο υδροφόρο. Επιπλέον, στο Μούρεσι προγραμματίζεται η κατασκευή ΣΜΑ, ο οποίος θα εξυπηρετεί τους δήμους Ζαγοράς και Μουρεσίου. Στη συνέχεια τα απορρίμματα των παραπάνω δήμων θα οδηγούνται προς διάθεση στο ΧΥΤΑ Αργαλαστής.

Τεχνικές Υποδομές

Το δίκτυο που περιλαμβάνεται εντός των ορίων της περιοχής μελέτης του Πηλίου αφορά μόνο το *Επαρχιακό Δίκτυο*, το οποίο έχει συνολικό μήκος 414,5 χλμ. και συνδέει όλους τους οικισμούς του Πηλίου. Σε ορισμένα σημεία, το δίκτυο κρίνεται προβληματικό λόγω των ιδιαίτερων γεωμετρικών χαρακτηριστικών του, αλλά και λόγω της διέλευσης μεγάλου αριθμού οχημάτων μέσω των οικισμών του Πηλίου. Επίσης, υπάρχουν γραφικά χωριά που συνδέονται με αραιό οδικό δίκτυο (σε πολλά τμήματα υποτυπώδες). Προβληματικά τμήματα του κάτω κλάδου του Πηλίου θεωρούνται τα τμήματα εντός των οικισμών Αγριάς, Άνω και Κάτω Λεχωνίων, Μαλάκι, Γατζέα, Καλά Νερά, Μακρυράχης, Κορώπη – Αφέτες και Καλαμάκι – Μακρυράχη. Στο *Παράρτημα 9* παρουσιάζεται η κατηγοριοποίηση του οδικού δικτύου της περιοχής μελέτης (συμπεριλαμβανομένης και της περιοχής της Όθρυς), σύμφωνα με το Χωροταξικό Σχέδιο της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Όσον αφορά το σύστημα άρδευσης, το νότιο Πήλιο παρουσιάζει σημαντικό πρόβλημα και έλλειψη σχετικών διακλαδώσεων (αγωγών απαγωγής) από το Φράγμα Παναγιώτικο προς διάφορους οικισμούς, ενώ και η υδρευτική διασύνδεση των οικισμών αυτών είναι προβληματική. Ωστόσο, έχει εκπονηθεί μελέτη για την αξιοποίηση του φράγματος Παναγιώτικο με δίκτυα μεταφοράς νερού για άρδευση και ύδρευση. Επίσης, στο πλαίσιο του 3^{ου} ΚΠΣ περιλαμβάνεται μία σειρά έργων, όπως η κατασκευή εσωτερικού δικτύου ύδρευσης του Δήμου Ιωλκού (βρίσκεται σε εξέλιξη), η αντικατάσταση του δικτύου ύδρευσης Λαύκου, εξωτερικά έργα υδροδότησης των οικισμών του Δήμου Πορταριάς, η ύδρευση του Δήμου Κάρλας, η ύδρευση του Δήμου Αρτέμιδας και η αντικατάσταση του δικτύου ύδρευσης και η κατασκευή

υδροαρδευτικών δεξαμενών του Δήμου Ζαγοράς (βρίσκεται στο στάδιο της δημοπράτησης). Τέλος προγραμματίζεται η κατασκευή των δικτύων ακαθάρτων Πορταριάς-Μακρυνίτσας (στάδιο ωρίμανσης) και η αρδευτική δεξαμενή του Δήμου Αγριάς. Επίσης, στην Κ. Κεραμιδίου βρίσκεται σε εξέλιξη ΜΠΕ για την κατασκευή ΕΕΛ (ΥΠΕΧΩΔΕ, 1998α).

Στον *Χάρτη 10* απεικονίζονται τα προβλήματα που συναντώνται στο οδικό δίκτυο.

2.2.7 ΚΑΛΥΨΗ ΕΔΑΦΟΥΣ – ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ

Όπως φαίνεται στο *Χάρτη 11* και σύμφωνα με μετρήσεις που πραγματοποιήθηκαν επί του χάρτη, το μεγαλύτερο ποσοστό του Πηλίου (37,3%) καταλαμβάνεται από χαμηλή βλάστηση, ενώ το 35,1% από δασικές εκτάσεις. Η γεωργική γη αντιπροσωπεύει το 23,7% του εδάφους, ενώ οι οικιστικές εκτάσεις αποτελούν το 2,5%. Ένα μικρό ποσοστό (μόλις 0,9%) χαρακτηρίζεται από ελάχιστη ή καθόλου βλάστηση. Τέλος, τα ορυχεία – λατομεία και οι βιομηχανικές, εμπορικές και μεταφορικές μονάδες καταλαμβάνουν το 0,2% των εδαφών, ενώ οι υδάτινες το 0,1%. Στο *Διάγραμμα 2.2.7-1* φαίνεται η κατανομή των χρήσεων γης στην περιοχή του Πηλίου.

Διάγραμμα 2.2.7-1: Χρήσεις γης (Πήλιο)

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Γενικά, στην περιοχή του Πηλίου παρατηρούνται φαινόμενα σύγκρουσης χρήσεων γης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η σύγκρουση οικιστικής χρήσης και δασικών εκτάσεων, που παρατηρείται στο δ. Μουρεσίου. Στην περιοχή αυτή εμφανίζεται κατά κόρον η καταπάτηση δασικών εκτάσεων, κυρίως όσον αφορά την ανέγερση εκτενών τουριστικών εγκαταστάσεων. Άλλη μία σύγκρουση χρήσεων γης που παρατηρείται στην περιοχή μελέτης του Πηλίου είναι η συνύπαρξη βιομηχανικής

και οικιστικής χρήσης, στην περιοχή της Αγριάς. Η τσιμεντοβιομηχανία αυτή είναι ιδιαίτερα ρυπογόνα τόσο για την περιοχή της Αγριάς, όσο και για το ΠΣ του Βόλου.

2.2.8 ΙΣΤΟΡΙΑ

Το Πήλιο και η γύρω περιοχή κατοικούνται από τα αρχαία χρόνια. Η ιστορία και η πολιτιστική τους παράδοση, με ρίζες που κρατάνε από πολύ παλιά και τα ίχνη τους βρίσκονται στη μυθολογία, εξελίσσονται ενεργά μέχρι σήμερα. Στα γραφικά χωριά διατηρείται η τοπική παραδοσιακή αρχιτεκτονική, που αποτελεί κομμάτι του φυσικού περιβάλλοντος (<Φιλότης>).

Πιο συγκεκριμένα, ο πρώτος οικισμός που αναπτύχθηκε στο Πήλιο ήταν ο Άγιος Λαυρέντιος, ο οποίος χτίστηκε από ρωμαιοκαθολικούς βενεδικτίνους μοναχούς (τους Αμαλφίνους) κατά την περίοδο των Σταυροφοριών (11^{ος} αι.). Από τον 13^ο και 14^ο αιώνα άρχισαν να ιδρύονται και τα περισσότερα χωριά του Πηλίου, όπως ο οικισμός των Λεχωνίων, ευρήματα του οποίου χρονολογούνται από τον 13^ο αι. Στην αρχή του 17^{ου} αιώνα, είχαν δημιουργηθεί ήδη πολλοί οικισμοί, οι οποίοι εξελίχθηκαν στα σημερινά 24 χωριά του Πηλίου (Μακρυνίτσα, Δράκεια, Αγ. Λαυρέντιος, Καραμπάσι¹⁹, Πινακάτες, Βυζίτσα, Αργαλαστή, Συκιά, Λαύκος, Προμύρι, Ανήλιο, Κισσός, Μούρεσι, Μακρυρράχη, Ζαγορά²⁰, Άνω Βόλος, Πορταριά, Κατηχώρι, Μηλιές²¹, Νεοχώρι, Τσαγκαράδα, Ιωλκός και Αφέτες²²). Τέλος, ο οικισμός της Αγριάς άρχισε να δημιουργείται κατά τις αρχές του 20^{ου} αι. από κατοίκους των γειτονικών χωριών της Δράκειας και του Αγ. Λαυρεντίου.

2.2.9 ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στο πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής του Πηλίου συμπεριλαμβάνονται οι αρχαιολογικοί χώροι και τα σημαντικά αρχαία οικιστικά σύνολα, νεώτερα, βυζαντινά και κλασσικά μνημεία, καθώς επίσης μοναστήρια και εκκλησίες.

Καθότι οι οικισμοί στην περιοχή του Πηλίου αναπτύχθηκαν από τον 11^ο αι., στην περιοχή δεν υπάρχουν πολλά ερείπια αρχαίων οικισμών. Το πολιτιστικό υπόβαθρο της περιοχής συνθέτουν οι πολυάριθμοι Ιεροί Ναοί και τα μοναστήρια,

¹⁹ Ο οικισμός του Αγ. Βλασίου πριν από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας ονομαζόταν Καραμπάς ή Καραμπάσι.

²⁰ Αποτέλεσε το μεγαλύτερο πνευματικό και εμπορικό κέντρο του Πηλίου, απ' όπου ξεκινούσαν τα περίφημα «ζαγοριανά καράβια» για τις μεγάλες αγορές του κόσμου.

²¹ Οι Μηλιές χτίστηκαν από κατοίκους του χωριού Μηλιές της Εύβοιας, που εγκατέλειψαν το νησί τους για να αποφύγουν την Τουρκική καταπίεση και τις επιδρομές των Βενετσιάνων.

²² Οι πρώτοι κάτοικοι του χωριού των Αφετών ήταν βοσκοί από την Μακεδονία οι οποίοι έμειναν σε στάνες, γι' αυτό και το χωριό ονομάστηκε Νιάου (στάνη).

μνημεία που διακρίνονται για την αξιόλογη αρχιτεκτονική και τις τοιχογραφίες τους. Τα νεώτερα μνημεία συνθέτουν τα πολλά γεφύρια και δύο παρθενωγωγεία που λειτουργούσαν στην περιοχή. Στην περιοχή υπάρχουν δύο μουσεία στην Άνω Γατζέα (Μουσείο Ελιάς) και στη Μακρυνίτσα (Λαογραφικό Μουσείο). Τέλος, στα χωριά του Πηλίου διατηρείται η τοπική παραδοσιακή αρχιτεκτονική που αποτελεί κομμάτι του φυσικού περιβάλλοντος και διατηρούνται πολλά από τα γραφικά λιθόστρωτα μονοπάτια, ενώ αρκετοί η μεγάλη πλειοψηφία των οικισμών κηρυχθεί παραδοσιακοί. Στο *Παράρτημα 10* εμφανίζονται οι κηρυγμένοι παραδοσιακοί οικισμοί με τα αντίστοιχα ΦΕΚ, ενώ στο *Χάρτη 12* απεικονίζονται τα σημεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Στον *πίνακα 2.2.9-1* παρουσιάζονται αναλυτικά όλοι οι αρχαιολογικοί χώροι, τα μνημεία και τα μουσεία της περιοχής του Πηλίου (Εικόνες 16-24).

Πίνακας 2.2.9-1: Αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, μνημεία (όρος Πήλιο)

ΔΗΜΟΙ/ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ – ΟΙΚΙΣΤΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ	ΦΥΣΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	ΜΝΗΜΕΙΑ - ΜΟΥΣΕΙΑ
Δ. ΑΓΡΙΑΣ	Κεντρική Πλατεία Δράκειας και οικίες επί της οδού προς Αρχοντικό «Τριανταφύλλου» (νεώτερο μνημείο)		I.N. Μεγαλογένης
Δ. ΑΡΓΑΛΑΣΤΗΣ	Λείψανα I.N. Αγ. Παντελεήμονος (Βυζαντινή – Μεταβυζαντινή Εποχή)	Η παραλία του οικισμού Χόρτου	Παλιό Παρθεναγωγείο Αργαλαστής (νεώτερο μνημείο)
	Λεφόκαστρο, λείψανα βυζαντινών – μεταβυζαντινών χρόνων		Γεφύρι στο Λεφόκαστρο (νεώτερο μνημείο) Ναΐσκος, Χόρτος (Βυζαντινό – Μεταβυζαντινό μνημείο) I.N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου (αρχαίο μνημείο) Μουσείο Αγγελίνη, Χόρτο Μουσείο Ελιάς, Άνω Γατζέα
Δ. ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ	Ακρόπολη Αρχαίας Μεθώνης, Ύψωμα Νεβεστίκι	Σπήλαιο Παλαιοκάστρου	Πύργος Κοκοσλή
	Οικιστικοί σύνολο Παλαιοκάστρου		Πύργος του Ολύμπιου Πύργος Σουλεϊμάν Λείψανα Παλαιοχριστιανικής βασιλικής, Πλατανίδια Βασιλική Β' Τετράκογχος Ναΐσκος, Πλατανίδια
	Αγ.Λαυρέντιος -- Κεντρική Πλατεία, Πλατεία Χατζίνη, χώρος πίσω από το ναό των Αγ.Αποστόλων (νεώτερο μνημείο)		Γέφυρα του Παλαιοκάστρου I.Μονή Αγίου Λαυρετίου Πύργος στη Βροχία, Αγ. Λαυρέντιος
Δ. ΑΦΕΤΩΝ			I.N. Τιμίου Προδρόμου I.Μονή Παναγιάς Λαμπηδόνας Ναός Αγ.Δημητρίου Νεοχωρίου Γεφύρι Νεοχωρίου Μονή Τιμίου Προδρόμου Συκής
Δ. ΖΑΓΟΡΑΣ	Ακρωτήρι Πουρίου (Βυζαντινή – Μεταβυζαντινή Εποχή)		Ελληνομουσείο Ζαγοράς (Σχολείο του Ρήγα) I.N. Αγ.Νικολάου, Χορευτό (αρχαίο μνημείο)
Δ. ΙΩΛΚΟΥ			Νερόμυλος, Ανακασιάς (νεώτερο μνημείο) Πυργόσπιτο, Ανακασιά (νεώτερο μνημείο) I.N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Παλαιά Επισκοπή (αρχαίο μνημείο)
Δ. ΚΑΡΛΑΣ	Αρχαιολογικός Χώρος στις θέσεις "Άγιος Τρύφων", "Παλιόκαστρο" και "Μετόχι"	Σπήλαια στη «βουνόδη» περιοχή Καναλιών	Τοξωτή Γέφυρα Κερασιάς (1886)
	Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Πλατομαγούλες"		Ναός Αγ.Νικολάου, Κανάλια (αρχαίο μνημείο)
	Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Μαγούλα"		
	Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Αλεράνι" ή "Αεράνι"	Σπήλαιο Ριζομούλου	Αρχαίο τείχος κοντά στα Κανάλια
	Αρχαιολογικός χώρος στη θέση "Πέτρα"		I.N. Υψώσεως Τιμίου Σταυρού, Πινακάτες (αρχαίο μνημείο)
	Παραδοσιακός οικισμός Βυζίτσας		Βιβλιοθήκη Μηλεών
Οικιστικό σύνολο γύρω από την κεντρική πλατεία της Βυζίτσας		Αρχαίο τείχος στο λόφο Πετράλωνα ή Καλόβια	

(Συνέχεια Πίνακας 2.2.9-1)

Δήμου/Κοινότητες	Αρχαιολογικοί Χώροι – Οικιστικά Σύνολα	Φυσικοί Χώροι	Μνημεία - Μουσεία
Δ. ΜΗΛΕΩΝ	Ύψωμα Εβραϊόκαστρου, Αγ.Δημήτριος	Σπήλαιο «Τσούκα», Τσαγκαράδα	I.N. Αγ.Γεωργίου, Αγ.Δημήτριος (αρχαίο μνημείο)
	Βυζαντινό φρούριο, Νταμούχαρη (αρχαίο μνημείο)		I.N. Παναγίας, Αγ.Δημήτριος (αρχαίο μνημείο)
	Κάστρο Νταμούχαρης (αρχαίο μνημείο)		I.N. Αγ.Τριάδος, Μούρεσι (αρχαίο μνημείο)
	Διατηρητέος οικισμός Τσαγκαράδας		Ναός Αγ.Νικολάου, Νταμούχαρη (αρχαίο μνημείο)
Δ. ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ	Αρχαιολογικό χώρος στη Γορίτσα	Σπήλαιο «Τσιμπούκι», Άλλη Μεριά	I.N. Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Ξορύχι (αρχαίο μνημείο)
			Γεφύρι στην Τσαγκαράδα (νεώτερο μνημείο)
			I.N. Ταξιαρχών, Τσαγκαράδα (αρχαίο μνημείο)
			I.N. Ζωοδόχου Πηγής, Γορίτσα (αρχαίο μνημείο)
			I.N. Παναγίας Μεγαλογένης, Κατηχώρι (αρχαίο μνημείο)
			Ναός Παναγίας, Πορταριά (αρχαίο μνημείο)
Δ. ΣΗΠΙΑΛΟΣ	Αρχαιολογικός χώρος περιοχής Θεοτόκου, Προμύρι (αρχαίο μνημείο)		Ναός Παναγίτσας και Αγ.Συμεώνος (αρχαίο μνημείο)
			Συγκρότημα Ι.Μονής Αγ.Κωνσταντίνου, Πορταριάς (αρχαίο μνημείο)
			Κωδωνοστάσιο I.N. Αγ.Νικολάου, Πορταριά (αρχαίο μνημείο)
			3 Λαογραφικά Μουσεία (Πορταριά, Άλλη Μεριά, Κατηχώρι)
			I.Μονή Αγ.Αθανασίου στη θέση "Κωτίκι", Λαύκος (αρχαίο μνημείο)
			Γέφυρα στη θέση "Καινούρια", (νεώτερο μνημείο)
			Γέφυρα στη θέση "Παλαιόβρυση", (νεώτερο μνημείο)
			Παναγιά εις Λάι, Προμύρι (αρχαίο μνημείο)
			Ναΐσκος Θεοτόκου στη θέση "Θεοτόκου", Προμύρι (αρχαίο μνημείο)
			Ναός Εισοδίων – Κοιμήσεως Θεοτόκου, Προμύρι (αρχαίο μνημείο)
			I.Μομή Αγ.Σπυρίδωνος, Προμύρι (αρχαίο μνημείο)
Ναός Αγ.Τριάδος (αρχαίο μνημείο)			
Κ. ΚΕΡΑΜΙΔΙΟΥ	Ερείπια αρχαίας πόλης Κασταναίας παρά τη θέση Αγ.Γεώργιος Κεραμιδίου		Ερείπια βυζαντινού ναού στο Λύρη, Προμύρι (αρχαίο μνημείο)
			I.N. Γενισίου Θεοτόκου, Προμύρι (αρχαίο μνημείο)
			I.N. Αγ.Αποστόλων, Προμύρι (αρχαίο μνημείο)
			I.N. Υπαπαντής στο Βένετο (αρχαίο μνημείο)
			I.N. Αγ.Γεωργίου (αρχαίο μνημείο)
			I.Μονή Φλαμουρίου (αρχαίο μνημείο)
			Παλιό Παρθεναγωγείο (νεώτερο μνημείο)

(Συνέχεια Πίνακας 2.2.9-1)

Δήμοι/Κοινότητες	Αρχαιολογικοί Χώροι – Οικιστικά Σύνολα	Φυσικοί Χώροι	Μνημεία - Μουσεία
Κ. ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΗΣ		Σπήλαιο στη θέση "Έλαφοκλήσι" Λιόστιανης (αρχαίο μνημείο)	Παρεκκλήσι των Αγ.Πάντων παρά το ναό της Θεοτόκου (αρχαίο μνημείο)
			Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και Ιστορίας, Αρχοντικό Τοπάλη (νεώτερο μνημείο)
			Παρεκκλήσι της Αγ.Μαγδαληνής παρά το ναό της Θεοτόκου (αρχαίο μνημείο)
			Παρεκκλήσι του Αγ.Νικολάου παρά το ναό της Θεοτόκου (αρχαίο μνημείο)
		Σπήλαια στη θέση "Κουκουράβα"(αρχαίο μνημείο)	Ι.Ν. Αγ.Γεωργίου, Κουκουράβα
			Γεφύρι της Λεστιανής (νεώτερο μνημείο)
			Γεφύρι της Καρυάς (νεώτερο μνημείο)
		Σπήλαια περιοχής Ξεριάς- Λέστιανης-Κοκκινόπετρας	Ναός Αγ.Ιωάννου Προδρόμου (αρχαίο μνημείο)
			Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου (αρχαίο μνημείο)
			Τοξωτή Γέφυρα στη θέση "Λοζίνκο" (νεώτερο μνημείο)
		Σπήλαιο στο Σαρακηνό	Πύργος Σκοτεινιώτη, Κουκουράβα (αρχαίο μνημείο)
			Πύργος Σκοτεινιώτη, Μακρυνίτσα (αρχαίο μνημείο)

Πηγή: <Υπουργείο Πολιτισμού>, <ΥΠΕΧΩΔΕ>^b, Ιδία επεξεργασία

2.2.10 ΠΙΕΣΕΙΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Στην περιοχή του Πηλίου, οι πιέσεις στις χρήσεις γης είναι πιο εμφανείς στις περιοχές τουρισμού ή παραθερισμού, αλλά και στις περιοχές μεγάλης μεταποίησης, όπου υπάρχουν αυξημένα προβλήματα ρύπανσης. Τα φαινόμενα ρύπανσης εντείνονται λόγω του κλειστού κόλπου του Παγασητικού.

Η υπερβόσκηση είναι ένα πρόβλημα που συναντάμε στο Νότιο κλάδο του Πηλίου (μετά την Αργαλαστή), αλλά και στο Βόρειο (Δ. Κάρλας και Κ. Κεραμιδίου), εφόσον αυτές οι περιοχές διαθέτουν μεγαλύτερο δυναμικό σε αγροπρόβατα. Η υπερβόσκηση τείνει να υποβαθμίσει το φυσικό περιβάλλον της περιοχής του Πηλίου. Ωστόσο, για το παραπάνω γεγονός οφείλεται και η έλλειψη διαχειριστικών σχεδίων βοσκοτόπων, τα οποία θα ορίζουν τη βοσκοϊκανότητα των εδαφών και θα αποτρέψουν τυχόν υποβάθμιση της περιοχής.

Και στο Πήλιο συναντάμε προβλήματα ρύπανσης των υδάτινων αποδεκτών από τον αγροτικό – γεωργικό τομέα, τα οποία οφείλονται στη χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων και μέσω της απόπλυσης, οδηγούνται στους φυσικούς αποδέκτες, δηλαδή τον Παγασητικό Κόλπο. Επίσης, η πολύ πρόσφατη μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα στην περιοχή των Χανίων, έχει καταστήσει ακατάλληλο προς πόση το νερό των πηγών της Μακρυνίτσας.

Γενικά, δεν υπάρχουν πολλά λιμάνια κατά μήκος του Παγασητικού κόλπου στην πλευρά του Πηλίου. Μοναδική, ίσως, εξαίρεση αποτελεί το μεταγωγικό λιμάνι που εξυπηρετεί της ανάγκες της τσιμεντοβιομηχανίας, λίγο έξω από την Αγριά. Το εργοστάσιο προκαλεί μόλυνση του πυθμένα του Παγασητικού, το οποίο, σε συνδυασμό με τον υψηλό φόρτο (εμπορικό και επιβατικό) του λιμανιού του Βόλου, επιδεινώνει κατά πολύ το θαλάσσιο οικοσύστημα του Κόλπου.

Τέλος, έντονο πρόβλημα αντιμετωπίζει το φυσικό περιβάλλον του Πηλίου λόγω των οικιστικών πιέσεων ακόμη και σε περιοχές που είναι ενταγμένες στο δίκτυο περιοχών Natura. Όπως φαίνεται και στο *Χάρτης 13*, υπάρχει μία έντονη οικιστική δραστηριότητα στο δ. Μουρεσίου, όπου συγκεντρώνονται και οι πιο δημοφιλείς παραλίες του Πηλίου. Άλλη μία ζώνη που δέχεται πιέσεις οικιστικής ανάπτυξης είναι ο δ. Μηλεών, του οποίου τα δημοτικά διαμερίσματα τείνουν να ενοποιηθούν. Και στις δύο περιπτώσεις, δεν γίνεται λόγος μόνο για περιοχές Natura, αλλά και για οικισμούς οι οποίοι έχουν κηρυχτεί διατηρητέοι λόγω της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής και αισθητικής τους αξίας. Τέλος, πιέσεις οικιστικής ανάπτυξης δέχονται και οι δήμοι Αγριάς, Αρτέμιδας και Πορταριάς, καθώς και η Κ. Μακρυνίτσης, περιοχές που

λειτουργούν σαν δορυφόροι του Βόλου και πλέον χρησιμοποιούνται και ως περιοχές μόνιμης κατοικίας.

Γενικότερα, η εξέλιξη της νομοθεσίας σχετικά με την οικοδόμηση στο όρος Πήλιο, αποτελεί κρίσιμο ζήτημα για τον πολεοδομικό, χωροταξικό και περιβαλλοντικό σχεδιασμό. Το διάταγμα Πηλίου, σύμφωνα με το οποίο χτίζονται όλα τα οικοδομήματα της περιοχής, δεν αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην οικιστική ανάπτυξη, αφήνοντας «εναλλακτικούς» πολλές φορές τρόπους παράκαμψης των διατάξεων και ρυθμίσεων που αυτό επιβάλλει. Η ανεξέλεγκτη οικιστική ανάπτυξη έχει επιφέρει αλλοίωση του τοπίου, όχι μόνο σε επίπεδο αρχιτεκτονικής αισθητικής, αλλά και στο βαθμό της καταπάτησης δασικών εκτάσεων (π.χ. Τσαγκαράδα), εφόσον στην περιοχή δεν υφίσταται κτηματολόγιο με τη χαρτογράφηση των δασικών εκτάσεων. Όλα τα παραπάνω, αποτελούν οιωνό της αλλοίωσης του φυσικού περιβάλλοντος και του εξευτελισμού της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς του Πηλίου.

2.3 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

2.3.1 ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ

Από τη σύγκριση των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών των ορέων Όθρυς και Πηλίου, διαπιστώνουμε ότι το όρος Όθρυς είναι υψηλότερο από το όρος Πήλιο (1.726 μ. και 1.624 μ. αντίστοιχα). Ωστόσο, αυτή η υψομετρική διαφορά δεν επηρεάζει πολύ τα υπόλοιπα μεγέθη των περιοχών μελέτης. Το σημαντικότερο στοιχείο που επηρεάζει την οικονομική και κοινωνική εξέλιξη αυτών είναι το υγρό στοιχείο. Το όρος Όθρυς έχει κατά ένα μεγάλο ποσοστό επαφή με τον Παγασητικό και το Μαλιακό Κόλπο (νότια και ανατολική πλευρά), ενώ το όρος Πήλιο έχει πολλή μεγαλύτερη επαφή με τη θάλασσα, εφόσον δυτικά βρέχεται από τον Παγασητικό Κόλπο και ανατολικά από το Αιγαίο Πέλαγος. Το Αιγαίο Πέλαγος, τελικά, είναι αυτό που έχει επηρεάσει περισσότερο την ανάπτυξη στους οικισμούς του Πηλίου, καθώς οι παραλίες του Πηλίου προς την πλευρά αυτή κρίνονται περισσότερο ελκυστικές από αυτές του Παγασητικού και του Μαλιακού Κόλπου.

Το ανάγλυφο του Πηλίου παρουσιάζει μεγάλη διαφοροποίηση. Ενώ, δηλαδή, ο κεντρικός όγκος του Πηλίου παρουσιάζει μεγάλο υψόμετρο και έντονο ανάγλυφο με απότομες χαράδρες, ο βόρειος και νότιος όγκος είναι πιο ομαλός, με εξαίρεση το

νοτιότερο τμήμα του (προς το όρος Τισσαίο), το οποίο μπορεί να χαρακτηριστεί δύσβατο. Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν παρατηρείται στο όρος Όθρυς, εφόσον το ανάγλυφο είναι πιο ομαλό και προσομοιάζει στο ανάγλυφο του νοτιοδυτικού Πηλίου.

Όσον αφορά το υδρογραφικό δίκτυο των δύο ορέων, φαίνεται να παρουσιάζουν πλούσιο υδρογραφικό δίκτυο με αξιόλογες πηγές, χείμαρρους και υπόγεια ύδατα. Ωστόσο, το όρος Όθρυς τροφοδοτεί τον ποταμό Πηνειό, τον Σπερχειό και τον Ενιπέα. Αντιθέτως, στο Πήλιο δεν υπάρχουν ποτάμια με σταθερή ροή, παρά μόνα μικρά ρέματα.

2.3.2 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Όπως φαίνεται και *Χάρτη 11*, το Πήλιο καλύπτεται κατά ένα μεγάλο ποσοστό από δάση (οξιάς, δρυός και πεύκης), ενώ το όρος Όθρυς καλύπτεται συγκριτικά κατά ένα πολύ μικρότερο ποσοστό δασών από δάση (δρυός και ελάτης). Έτσι, στην Όθρυ υπάρχει αραιή βλάστηση, ενώ το αντίθετο συμβαίνει με το Πήλιο. Βέβαια, μπορούμε να σημειώσουμε ότι η βλάστηση στο Πήλιο δεν είναι ομοιόμορφα κατανομημένη. Παρατηρούμε ότι από το κεντρικό τμήμα του και προς το νότιο άκρο του όρους η βλάστηση είναι πολύ πιο αραιή συγκριτικά με το βόρειο τμήμα του. Έτσι, το νότιο άκρο του Πηλίου τείνει στη βλάστηση που χαρακτηρίζει το όρος Όθρυς.

Και οι δύο περιοχές χαρακτηρίζονται από μερικό εθνικό καθεστώς προστασίας. Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο τμήμα του Πηλίου έχει συμπεριληφθεί στο δίκτυο NATURA 2000, ενώ διαθέτει μεγαλύτερο τμήμα χαρακτηρισμένων βιοτόπων CORINE και ΤΙΦΚ (ένα μεγάλο τμήμα του Πηλίου), όπου φιλοξενούνται σπάνια και προστατευόμενα είδη. Επιπλέον, στην Όθρυ υπάρχουν περισσότερα Καταφύγια Άγριας Ζωής, γεγονός που ευνοείται και από την ύπαρξη των ποταμών. Τέλος, το όρος Όθρυς περιλαμβάνει δύο υδροβιότοπους (λίμνες Ζηρέλια και Αλμυροπόταμος) και ένα σημαντικό αριθμό νεροσπηλαίων και σπηλαίων για καταρρίχηση.

2.3.3 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ

Σε επίπεδο δημογραφίας, διακρίνουμε σαφώς την πληθυσμιακή υπεροχή του Πηλίου έναντι της Όθρυς. Η περιοχή μελέτης του Πηλίου με πληθυσμό που ανέρχεται στους 36.031 κατοίκους (ΕΣΥΕ, στοιχεία 2001), σημείωσε κατά το χρονικό διάστημα 1981-2001 μία αύξηση της τάξης του 12,9% (πολύ κοντά στην αύξηση που παρουσίασε ο Ν. Μαγνησίας, ενώ η περιοχή μελέτης της Όθρυς με πληθυσμό που

ανέρχεται στους 24.455 κατοίκους (ΕΣΥΕ, στοιχεία 2001), σημείωσε κατά το ίδιο χρονικό διάστημα αύξηση μόλις 8,4%. Όπως έχει ήδη αναφερθεί και παραπάνω, το ποσοστό πληθυσμού στο σύνολο της Μαγνησίας για το Πήλιο είναι 17,3%, ενώ στο σύνολο της Μαγνησίας και της Φθιώτιδος για την Όθρυ είναι 9,3%.

Ωστόσο, σε επίπεδο δημοτικού διαμερίσματος παρατηρούμε διαφορετικές μεταβολές. Εξετάζοντας τους πίνακες 2.1.3-1 και 2.2.3-1, παρατηρούμε ότι κατά το χρονικό διάστημα 1981-2001 η πλειοψηφία των δήμων του Πηλίου (7 δήμοι έναντι 6) παρουσίασαν σημαντική μείωση του πληθυσμού τους (έως και 20%), ενώ για την περιοχή της Όθρυς, οι περισσότεροι δήμοι (5 έναντι 2) σημείωσαν αύξηση (έως και 15%). Εάν ανάγουμε τα παραπάνω αποτελέσματα σε ποσοστά, διαπιστώνουμε ότι στο 53,8% των δήμων του Πηλίου ο πληθυσμός μειώθηκε, ενώ για το όρος Όθρυς ο πληθυσμός μειώθηκε μόνο στο 28,6% των δήμων. Αντίθετα, το 71,4% των δήμων της Όθρυς παρουσίασε αύξηση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το Πήλιο είναι 46,2% (βλ. Πίνακας 2.3.3-1). Το παραπάνω γεγονός δημιουργεί πρόσθετα προβλήματα για το όρος Πήλιο, όπως υποβάθμιση λόγω έντονης τουριστικής ανάπτυξης ή οικιστική εξάπλωση σε μεμονωμένους δήμους, οι περισσότεροι εκ των οποίων ανήκουν σε ζώνη προστατευόμενων ή διατηρητέων οικισμών.

Πίνακας 2.3.3-1: Ποσοστό πληθυσμιακών μεταβολών επί του συνόλου των δήμων ανά όρος

	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ	
	ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΑΥΞΗΣΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΜΕΙΩΣΗ
ΟΘΡΥΣ	71,4%	28,6%
ΠΗΛΙΟ	46,2%	53,8%

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Αναφορικά με την κατάταξη των οικισμών των δύο ορέων σε πληθυσμιακές κατηγορίες (βλ. πίνακες 2.1.3-2 και 2.2.3-2), παρατηρούμε ότι το 28,6% των οικισμών του Πηλίου έχουν από 0-500 κατοίκους, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την Όθρυ είναι 51,6%. Στην κατηγορία των 501-1000 κατοίκων, το ποσοστό των οικισμών του Πηλίου ανέρχεται στο 47,6%, ενώ της Όθρυς στο 32,3%. Στην τάξη των 1001-2000 κατοίκων, το ποσοστό των οικισμών του Πηλίου είναι 19%, ενώ της Όθρυς 9,7%. Τέλος, πάνω από 2000 κατοίκους διαθέτει το 4,7% των οικισμών του Πηλίου, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την Όθρυ είναι 6,4%. Από την παραπάνω σύγκριση διαπιστώνουμε ότι οι μισοί περίπου οικισμοί της Όθρυς διαθέτουν έως και 500 κατοίκους, ενώ οι μισοί περίπου οικισμοί του Πηλίου διαθέτουν από 501 έως και

1000 κατοίκους (βλ. πίνακας 2.3.3-2). Επομένως, η πλειοψηφία των οικισμών του Πηλίου είναι πολυπληθέστεροι από αυτούς της Όθρυος.

Πίνακας 2.3.3-2: Ποσοστά οικισμών βάσει πληθυσμού ανά όρος

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	
	ΠΗΛΙΟ	ΟΘΡΥΣ
0-500 κάτοικοι	28,6%	51,6%
501-1000 κάτοικοι	47,6%	32,3%
1001-2000 κάτοικοι	19%	9,7%
Πάνω από 2001 κατοίκους	4,7%	6,4%

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

2.3.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ

Η οικονομία των δύο περιοχών δεν διαφέρει πολύ ως προς την παραγωγική διάρθρωση, καθότι και οι δύο περιοχές είναι ορεινές και παρουσιάζουν υψηλή εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα (κτηνοτροφία, γεωργία και δεντροκαλλιέργειες). Ωστόσο, στην περίπτωση του Πηλίου, η εκμετάλλευση του δασικού πλούτου είναι ζωτικής σημασίας για τα εισοδήματα των κατοίκων της περιοχής, ενώ στην Όθρυ έχει ελάχιστη έως μηδαμινή σημασία. Σημαντική, επίσης, είναι και η δραστηριοποίηση των δύο περιοχών στον τομέα της μελισσοκομίας. Η μεταποίηση γεωργικών προϊόντων είναι περισσότερο τονωμένη στο Πήλιο, ενώ στην Όθρυ απουσιάζουν οι διάφορες μεταποιητικές δραστηριότητες και οι γεωργοί περιορίζονται στη μεταπώληση των προϊόντων τους σε εμπόρους. Τέλος, το Πήλιο παρουσιάζει σημαντική δραστηριοποίηση στον τομέα του τουρισμού λόγω και του μεγάλου μετώπου της περιοχής που βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος, ενώ στην Όθρυ υπάρχουν ανεπτυγμένες περιορισμένες τουριστικές δραστηριότητες, λόγω της μικρότερης ακτογραμμής και φυσικής ομορφιάς των παραλιών αυτών.

Και στις δύο περιοχές, κυριαρχεί η καλλιέργεια ελιάς, κυρίως στις ημιορεινές και παράκτιες ζώνες, ενώ ως προς τα υπόλοιπα προϊόντα υπάρχει διαφοροποίηση. Στην περιοχή της Όθρυς εμφανίζονται καλλιέργειες αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, αλλά και τσάι. Χαρακτηριστικό είναι ότι στη Βρύναινα παράγεται πάνω από το 80% της πανελλαδικής παραγωγής σε τσάι του βουνού. Οι δεντροκαλλιέργειες στην Όθρυ είναι λιγότερες συγκριτικά με αυτές του Πηλίου, καθότι ο πληθυσμός του Πηλίου ασχολείται καθεαυτού με τις δεντροκαλλιέργειες, ενώ στην Όθρυ κυριαρχεί η κτηνοτροφία. Άλλωστε, η κατοχύρωση προϊόντων ΠΟΠ στην περιοχή της Όθρυς (κονσερβοελιά Πτελεού και ελιές Στυλίδος), στρέφουν την

περιοχή στην καλλιέργεια βρώσιμης ελιάς. Στο Πήλιο, πέραν των ελαιοκαλλιεργειών, κυριαρχεί και η καλλιέργεια μηλιάς, λόγω και των μήλων Ζαγοράς (προϊόν ΠΟΠ που έχει κατοχυρωθεί για την περιοχή), ενώ τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να αναπτύσσεται η καλλιέργεια ακτινιδίων (βλ. Πίνακας 2.3.4-1 και Διαγράμματα 2.3.4-1 και 2.3.4-2).

Σε επίπεδο καλλιεργειών (βλ. πίνακες 2.1.4-1 και 2.2.4-1), τις περισσότερες σε έκταση καλλιέργειες συγκεντρώνει η Όθρυς (περίπου 20.000 στρμ. πιο πάνω από το Πήλιο). Εδώ, παρατηρούμε ότι οι εκτάσεις ελαιόδεντρων είναι περισσότερες κατά 64.000 στρμ. περίπου στην Όθρυ, γεγονός που εξηγείται από τις ελιές που αποτελούν προϊόν ΠΟΠ για τον Πτελεό και τη Στυλίδα. Επιπλέον, στην Όθρυ υπερέχει η καλλιέργεια βερικοκιών, καρυδιών και αρωματικών φυτών (που δεν εμφανίζεται στο Πήλιο), ενώ απουσιάζει η καλλιέργεια πορτοκαλιών, αχλαδιών, ροδακινιών και κερασιών. Επιπλέον, οι αροτραίες εκτάσεις στην Όθρυ είναι πολύ περισσότερες (κατά 76.000 στρμ.) από το Πήλιο.

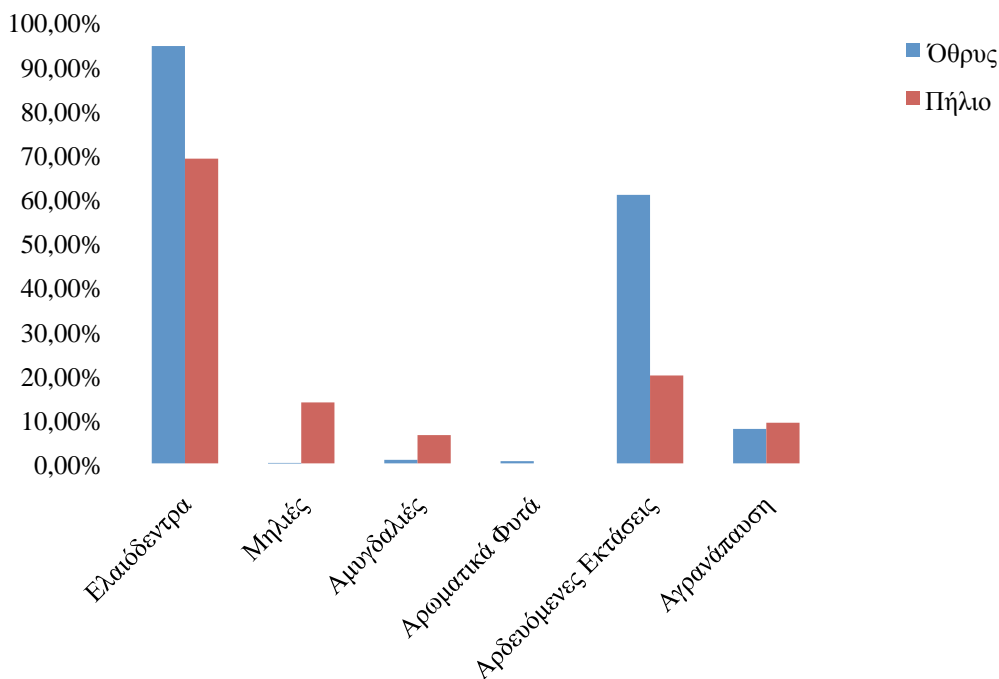
Όσον αφορά τα γεωργικά προϊόντα που παράγονται στις δύο περιοχές (βλ. πίνακες 2.1.4-2 και 2.2.4-2), προφανές είναι ότι στην περιοχή της Όθρυς η ποσότητα ελαιόλαδου είναι αρκετά μεγαλύτερη απ' ό,τι στο Πήλιο (περίπου 3000 τόνοι περισσότερο). Επίσης, η παραγωγή σιτηρών είναι πολύ μικρότερη στο Πήλιο σε όλα τα προϊόντα (σιτάρι, βρώμη, καλαμπόκι), ωστόσο η παραγωγή μούστου είναι λίγο μεγαλύτερη απ' ό,τι στην Όθρυ.

Πίνακας 2.3.4-1: Ποσοστό καλλιεργήσιμων εκτάσεων και παραγόμενων γεωργικών προϊόντων ανά όρος

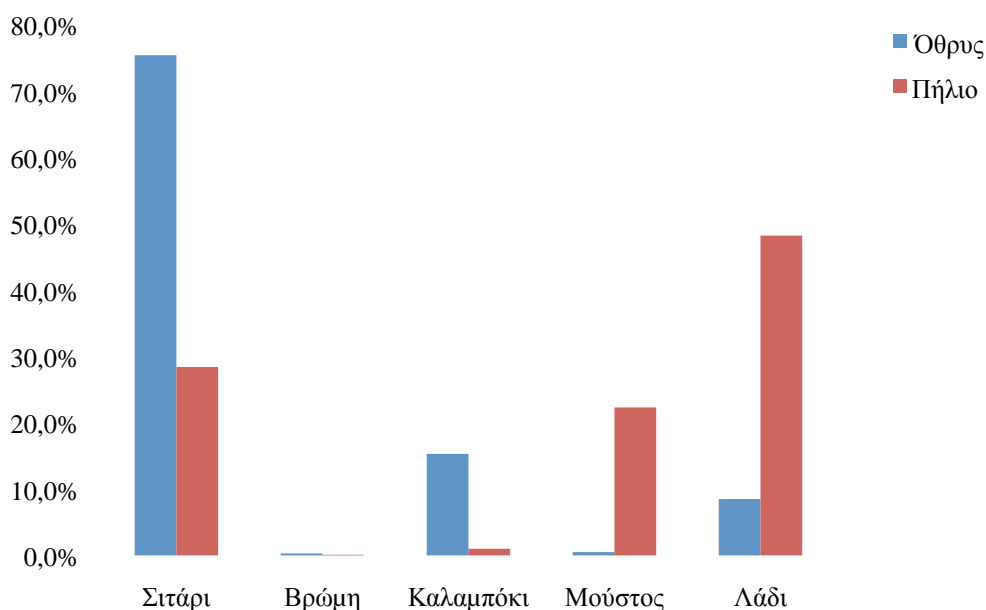
	ΟΘΡΥΣ	ΠΗΛΙΟ
<i>Καλλιεργήσιμες γεωργικές εκτάσεις</i>		
Ελαιόδεντρα	94,50%	69,0%
Μηλιές	0,10%	13,8%
Αμυγδαλιές	0,80%	6,4%
Αρωματικά Φυτά	0,50%	0,0%
Αρδευόμενες Εκτάσεις	60,80%	19,9%
Αγροανάπαυση	7,80%	9,2%
<i>Συνολική Μεταβολή Εκτάσεων ('81-'01)</i>	1,10%	-2,3%
<i>Γεωργικά Προϊόντα</i>		
Σιτάρι	75,4%	28,4%
Βρώμη	0,3%	0,1%
Καλαμπόκι	15,3%	1,0%
Μούστος	0,5%	22,3%
Λάδι	8,5%	48,2%
<i>Συνολική Μεταβολή Παραγωγής</i>	195,3%	-52,3%

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Διάγραμμα 2.3.4-1: Ποσοστά καλλιεργήσιμων εκτάσεων ανά όρος

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Διάγραμμα 2.3.4-2: Ποσοστό παραγόμενων προϊόντων ανά όρος

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Η κτηνοτροφία στις δύο περιοχές αφορά κυρίως τα βοοειδή, τους χοίρους και τα αιγοπρόβατα. Χαρακτηριστικό είναι ότι στον ορεινό όγκο της Όθρυς εντοπίζεται η μεγαλύτερη συγκέντρωση ζωικού πληθυσμού βοοειδών και αιγοπροβάτων, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί την κύρια κτηνοτροφική ζώνη του νομού Μαγνησίας και σημαντική κτηνοτροφική ζώνη για το νομό Φθιώτιδος. Αντιθέτως, στο Πήλιο υπάρχουν ορισμένες μόνο μονάδες βοοτροφίας και χοιροτροφίας, οι οποίες συγκεντρώνουν ένα συγκριτικά μικρότερο αριθμό ζώων. Η συγκέντρωση τέτοιων μονάδων χωροθετείται κυρίως στο βόρειο τμήμα του Πηλίου, εφόσον το υπόλοιπο εξειδικεύεται στις δεντροκαλλιέργειες (βλ. Πίνακας 2.3.4-2 και Διάγραμμα 2.3.4-3).

Το ζωικό κεφάλαιο στην Όθρυ είναι σχεδόν τριπλάσιο από αυτό του Πηλίου (βλ. πίνακες 2.1.4-3 και 2.2.4-3). Άλλωστε, στην Όθρυ συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο ζωικό κεφάλαιο, γεγονός που την καθιστά τη μεγαλύτερη κτηνοτροφική ζώνη του Νομού Μαγνησίας. Αξιοσημείωτο είναι ότι το δυναμικό σε κεφαλές προβάτων της Όθρυς είναι σχεδόν οχταπλάσιο από αυτό του Πηλίου. Η μικρότερη διαφορά σε κεφαλές ζώων αφορά τους χοίρους (περίπου 150 κεφαλές). Τέλος, σημαντικό είναι να αναφέρουμε ότι ενώ στην περίπτωση του Πηλίου κατά το χρονικό διάστημα 2000-2006 μειώθηκαν σημαντικά οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις (-2,3%) και το ζωικό δυναμικό (-6,4%), στην περίπτωση της Όθρυς παρατηρείται μία

ελάχιστη αύξηση των γεωργικών εκτάσεων (1,1%) και αύξηση του ζωικού δυναμικού (2,2%).

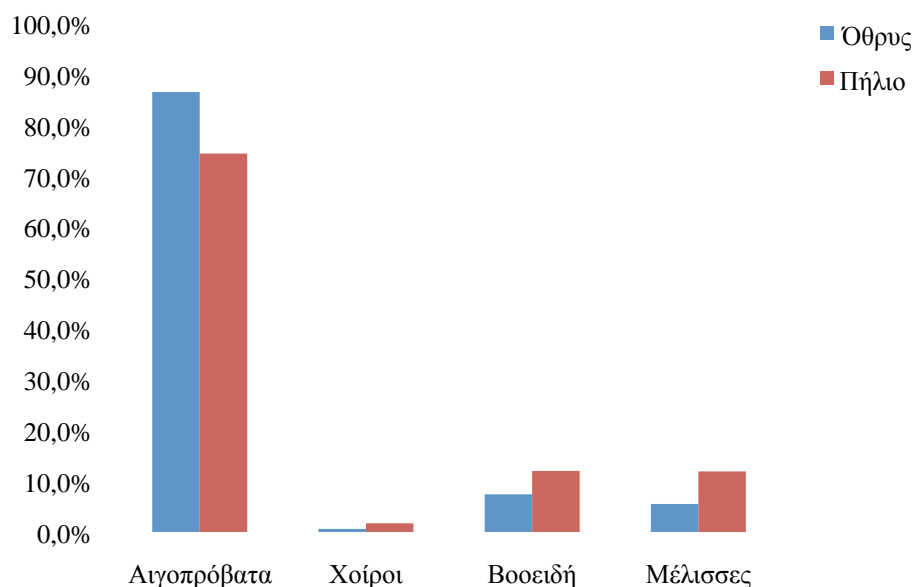
Σχετικά με τα παραγόμενα κτηνοτροφικά προϊόντα (βλ. πίνακες 2.1.4-4 και 2.2.4-4), στην Όθρυ παρατηρείται μεγαλύτερη παραγωγή τυριού, εφόσον παράγει και σκληρό τυρί (μυζήθρα), ενώ το Πήλιο παράγει μόνο μαλακό (φέτα κλπ). Τέλος, αναφορικά με τις σφαγές ζώων, στην Όθρυ είναι σαφώς περισσότερες, λόγω του μεγαλύτερου ζωικού δυναμικού που διαθέτει η περιοχή (περίπου 1,2 φορές περισσότερες σφαγές απ' ότι στο Πήλιο).

Πίνακας 2.3.4-2: Ποσοστά ζωικού κεφαλαίου ανά όρος

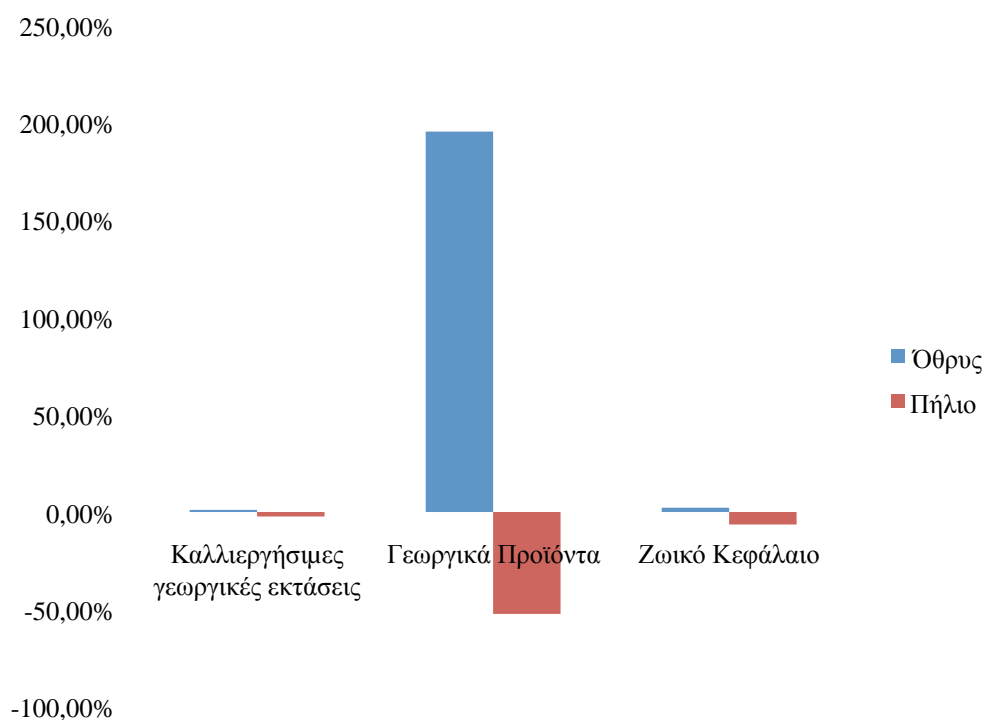
	ΟΘΡΥΣ	ΠΗΛΙΟ
<i>Ζωικό Κεφάλαιο</i>		
Αιγοπρόβατα	86,5%	74,4%
Χοίροι	0,6%	1,7%
Βοοειδή	7,4%	12%
Μέλισσες	5,5%	11,9%
<i>Συνολική Μεταβολή ('81-'02)</i>	2,2%	-6,40%

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Διάγραμμα 2.3.4-3: Ζωικό κεφάλαιο ανά όρος

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Διάγραμμα 2.3.4-4: Συνολική Μεταβολή μεγεθών για τη χρονική περίοδο 2000-2006

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Η αλιεία και στις δύο περιοχές διαδραματίζει σημαντικό ρόλο όσον αφορά την οικονομία της παράκτιας ζώνης. Λογικό είναι, επομένως, η αλιεία στο Πήλιο να είναι περισσότερο αναπτυγμένη, λόγω της μεγαλύτερης ακτογραμμής αυτού και της ύπαρξης πολυάριθμων οικισμών στο παραλιακό μέτωπο του Παγασητικού Κόλπου και του Αιγαίου Πελάγους. Από την άλλη πλευρά, στην ευρύτερη περιοχή της Όθρυς υπάρχουν αρκετές μονάδες ιχθυοκαλλιεργειών, οι οποίες συμμετέχουν στην ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα.

Στο Πήλιο εντοπίζονται και εξορμητικές δραστηριότητες, καθώς και η εμπορία σχιστολιθικής πλάκας (πλάκας Πηλίου), ενώ παράλληλα υπάρχουν και γυναικείες αγροτουριστικές συνεταιριστικές και δημοτικές επιχειρήσεις, οι οποίες ασχολούνται με τη μεταποίηση των τοπικών προϊόντων. Τέτοιου είδους μεταποιητικές μονάδες και μονάδες εμπορίας παραγόμενων προϊόντων δεν αποτελούν κύριο συστατικό της οικονομίας της Όθρυς, λόγω έλλειψης οργάνωσης της οικονομίας βάσει ολοκληρωμένου σχεδιασμού και μικρής εκμετάλλευσης των διαφόρων προγραμμάτων τοπικής ή/και τομεακής ανάπτυξης. Επιπλέον, από την Όθρυ απουσιάζουν υπηρεσίες που θα στηρίξουν τεχνικά και συμβουλευτικά τους παραγωγούς (ANEM και Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2002).

Στην Όθρυ είναι εμφανής η έλλειψη αναπτυξιακών μηχανισμών με ενεργή δραστηριότητα, ενώ στο Πήλιο υπάρχει αναπτυγμένο δίκτυο που προωθεί και εμπορεύεται τα τοπικά προϊόντα. Τέλος, ένα σημαντικό μέρος των εσόδων των κατοίκων του Πηλίου προέρχεται από τις τουριστικές δραστηριότητες (τριτογενής τομέας), ενώ στην περιοχή της Όθρυς οι περιοχές που αποτελούν κέντρα τουρισμού – αγροτουρισμού είναι συγκριτικά λιγότερες (βλ. κεφάλαιο 2.1.4). Ο τομέας του τουρισμού λειτουργεί ενισχυτικά για τις οικονομίες των ορεινών περιοχών, εφόσον αναπτύσσονται υποστηρικτικές υπηρεσίες αναψυχής, διαμονής και εστίασης στις περιοχές – στόχους.

2.3.5 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

Το οικιστικό δίκτυο των δύο περιοχών διαφέρει αρκετά. Κατ' αρχήν, οι οικισμοί που απαρτίζουν την Όθρυ ανέρχονται στους 31, ενώ αυτοί που απαρτίζουν το Πήλιο ανέρχονται στους 42 οικισμούς. Επομένως, εξαιτίας και της διαφορετικής γεωμορφολογίας και κατανομής στο χώρο των δύο ορέων, αλλά και του αριθμού των οικισμών που διαθέτουν, το οικιστικό δίκτυο του Πηλίου είναι πυκνότερο από αυτό της Όθρυς (βλ. χάρτης 3). Η ιδιαιτερότητα της Όθρυς έγκειται και στα διοικητικά χαρακτηριστικά της. Βλέπουμε ότι ενώ το Πήλιο διοικητικά ανήκει αποκλειστικά και μόνο στην Περιφέρεια Θεσσαλίας και το Νομό Μαγνησίας, η Όθρυ αποτελεί διοικητική ευθύνη δύο διαφορετικών νομών (Ν. Μαγνησίας και Ν. Φθιώτιδος) και δύο διαφορετικών Περιφερειών (Περιφέρεια Θεσσαλίας και Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας). Αυτή η διοικητική ιδιομορφία που παρουσιάζει η Όθρυς, είναι και ο λόγος υπανάπτυξης της περιοχής, καθώς για τη διαμόρφωση μίας ενιαίας και ολοκληρωμένης στρατηγικής ανάπτυξης απαιτείται διαπεριφερειακή συνεργασία και διανομαρχιακή σύμπραξη.

Κατά τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται μία αυξανόμενη οικιστική ανάπτυξη και στις δύο περιοχές, κυρίως όσον αφορά τους παραλιακούς οικισμούς, λόγω της ανάπτυξης β' κατοικίας και της αυξημένης τουριστικής δραστηριότητας. Ωστόσο, στην περίπτωση του Πηλίου, η οικιστική αυτή εξάπλωση τείνει στο όρια της αλλοίωσης του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς οι οικισμοί μεγεθύνονται ολοένα περισσότερο εις βάρος του φυσικού περιβάλλοντος. Όταν, μάλιστα, γίνεται λόγος για οικιστική εξάπλωση εντός περιοχών οι οποίες είναι ενταγμένες στο δίκτυο Natura, τότε είναι εμφανές ότι υποβαθμίζεται κατά κόρον η φυσική ομορφιά του Πηλίου.

Όπως δείχνουν και τα ποσοστά, στην Όθρυ το 67,5% αποτελούν κύριες εστίες, ενώ για το Πήλιο το αντίστοιχο ποσοστό είναι 52,5%, γεγονός που αποδεικνύει και το τουριστικό ή μη προφίλ των δύο περιοχών. Επίσης, για την Όθρυ το ποσοστό των εξοχικών κατοικιών δεν είναι μοιρασμένο σε όλους τους οικισμούς, παρά μόνο στους παραλιακούς (Δ. Πτελεού, Δ. Πελασγίας). Στην περίπτωση του Πηλίου, όμως, δεν παρατηρείται το ίδιο φαινόμενο, καθώς οι περισσότεροι οικισμοί διαθέτουν εξοχικές κατοικίες που ξεπερνούν το 50% του συνόλου των κατοικιών τους, χωρίς να είναι απαραίτητα παραθαλάσσιες περιοχές.

Όπως φαίνεται και από το *Χάρτη 13*, οι περιοχές που αντιμετωπίζουν το μεγαλύτερο πρόβλημα οικιστικής ανάπτυξης είναι ο Δ.Μουρεσίου, όπου συγκεντρώνονται και οι πιο δημοφιλείς παραλίες του Πηλίου. Εκεί, παρατηρείται έντονη οικιστική εξάπλωση εις βάρος του δάσους και παρά τους περιορισμούς που τίθενται για τις περιοχές Natura. Άλλες περιοχές με έντονο πρόβλημα οικιστικής ανάπτυξης είναι οι δήμοι Πορταριάς και Ιωλκού και η Κ. Μακρυνίτσας, οι οποίες λόγω της μικρής χρονοαπόστασης από το Πολεοδομικό Συγκρότημα του Βόλου, λειτουργούν ως δορυφόροι και για πολλούς πλέον αποτελούν περιοχές μόνιμης κατοικίας. Τέλος, στο Δ. Μηλεών παρατηρούμε ότι τα δημοτικά διαμερίσματα Πινακάτες, Μηλιές και Βυζίτσα τείνουν να γίνουν ένα ενιαίο οικιστικό σύνολο, λόγω της ακατάσχετης οικιστικής ανάπτυξης και παρά τους περιορισμούς που τίθεται από το διάταγμα Πηλίου και τη νομοθεσία για τους παραδοσιακούς και διατηρητέους οικισμούς.

2.3.6 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Εκπαιδευτικές Υποδομές

Όπως παρατηρούμε από τη σύγκριση των πινάκων 2.1.6-1 και 2.2.6-1, οι υποδομές εκπαίδευσης είναι περισσότερες στο Πήλιο, γεγονός που οφείλεται και στον μεγαλύτερο πληθυσμό. Ωστόσο, και οι δύο χωρικές ενότητες χαρακτηρίζονται ελλείψεις στον τομέα της εκπαίδευσης, καθώς υπάρχουν μαθητές (κυρίως γυμνασίου και λυκείου) οι οποίοι αναγκάζονται να μετακινηθούν σε γειτονική περιοχή λόγω της απουσίας ανάλογων εγκαταστάσεων

Αθλητικές Υποδομές

Οι αθλητικές υποδομές και στις δύο χωρικές ενότητες αφορούν κυρίως τα γήπεδα ποδοσφαίρου, τα περισσότερα εκ των οποίων δεν διαθέτουν χλοοτάπητα και τα γήπεδα μπάσκετ, τα οποία χωροθετούνται κυρίως στους προαύλιους χώρους των σχολείων. Στο Πήλιο συναντάμε και ένα αναρριχητικό πεδίο, ενώ στις Όθρυ υπάρχουν 2, λόγω και των πολλών σπηλαίων και βαράθρων που βρίσκονται στην περιοχή. Επίσης, το Πήλιο διαθέτει και ένα χιονοδρομικό κέντρο, το οποίο αποτελεί σημαντικό τουριστικό προορισμό για αθλητές ή μη. Αυτό, άλλωστε, εξηγεί και το μεγαλύτερο τμήμα της τουριστικής κίνησης στο Πήλιο κατά τους χειμερινούς μήνες.

Όσον αφορά του αθλητικούς συλλόγους, υπάρχει μεγάλη δραστηριοποίηση και στις δύο περιοχές. Ωστόσο, για τον αριθμό των οικισμών και το μέγεθος του πληθυσμού, στην Όθρυ υπάρχουν αναλογικά περισσότεροι αθλητικοί σύλλογοι, γεγονός που μπορεί να σταθεί αρωγός στην προώθηση των διαφόρου είδους αθλητικών διοργανώσεων.

Υποδομές Υγείας

Σε επίπεδο υποδομών υγείας συναντάμε ορισμένες ελλείψεις. Στην Όθρυ υπάρχουν δύο ΚΥ τα οποία εξυπηρετούν μόνο 10 οικισμούς από τους 30 που υπάρχουν, δηλαδή το 66,6% των οικισμών παραμένουν χωρίς ιατρική κάλυψη και οι κάτοικοί τους είναι υποχρεωμένοι να μετακινούνται στα κοντινότερα ΠΙ και ΚΥ για τις ανάγκες της ιατρικής περίθαλψης. Στο Πήλιο υπάρχουν επίσης δύο Κέντρα Υγείας, τα οποία εξυπηρετούν μόνο 16 οικισμούς από τους 42, δηλαδή το 38% των οικισμών παραμένουν χωρίς ιατρική κάλυψη. Εάν δούμε συγκριτικά τα αποτελέσματα, η κάλυψη που παρέχουν τα ΚΥ και τα ΠΙ του Πηλίου καλύπτουν σχεδόν το διπλάσιο ποσοστό των οικισμών απ' ό,τι στην Όθρυ. Γενικώς, οι ελλείψεις στα θέματα υγείας στην Όθρυ είναι πολύ μεγάλες.

Όσον αφορά τις υπηρεσίες πρόνοιας, παρατηρούμε ότι στην Όθρυ βρίσκονται σε καλύτερο στάδιο, εφόσον στην περιοχή λειτουργεί και ΚΑΠΗ, ενώ στο Πήλιο όχι ενώ λειτουργούν και περισσότερες μονάδες του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι» (5 έναντι 1 που λειτουργεί στο Πήλιο), γεγονός που μπορεί να αποδοθεί και στη μεγάλη έλλειψη ΠΙ στην Όθρυ.

Τουριστικές Υποδομές

Στον τομέα των τουριστικών υποδομών παρατηρείται μεγάλη διαφοροποίηση, γεγονός που οφείλεται στην έντονη τουριστική κίνηση που παρουσιάζεται στο Πήλιο, η οποία και υπαγόρευσε την ανάπτυξη και λειτουργία πολυάριθμων ξενοδοχειακών καταλυμάτων (βλ. πίνακες 2.1.6-3 και 2.2.6-3). Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι στην Όθρυ λειτουργούν 7 ξενοδοχεία και 3 ενοικιαζόμενα δωμάτια/διαμερίσματα, τα οποία διαθέτουν 248 και 63 κλίνες αντίστοιχα, ενώ υπάρχουν και 2 χώροι οργανωμένης κατασκήνωσης. Από την άλλη πλευρά, στο Πήλιο λειτουργούν 191 ξενοδοχεία και 36 ενοικιαζόμενα δωμάτια/διαμερίσματα, τα οποία διαθέτουν 5.816 και 1.135 κλίνες αντίστοιχα, ενώ υπάρχουν και 6 οργανωμένοι χώροι κατασκήνωσης. Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι υπάρχει μεγάλο χάσμα όσον αφορά τις τουριστικές υποδομές, γεγονός που ωστόσο, στο βαθμό που στο Πήλιο οι τουριστικές εγκαταστάσεις θίγουν το φυσικό και δομημένο περιβάλλοντος, μπορεί να μετατραπεί σε πλεονέκτημα για την Όθρυ.

Πολιτιστικές Υποδομές

Γενικώς, ο τομέας των πολιτιστικών υποδομών χαρακτηρίζεται ικανοποιητικός και στις δύο χωρικές ενότητες. Η Όθρυ και το Πήλιο διαθέτουν ένα πλούσιο πολιτιστικό υπόβαθρο, με ρίζες στην ιστορία και τη μυθολογία. Ωστόσο, στο Πήλιο παρατηρείται μεγαλύτερη αξιοποίηση αυτού, εφόσον υπάρχουν περισσότεροι χώροι έκθεσης μουσειακών και λαογραφικών αντικειμένων. Στην Όθρυ τώρα τελευταία έχουν αρχίσει και αναπτύσσονται τέτοιου είδους χώροι, προκειμένου να προωθηθούν τα ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά των περιοχών της. Προς την κατεύθυνση αυτή, υποστηρικτικοί κρίνονται και οι αρκετοί Πολιτιστικοί Σύλλογοι που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Επιπλέον, υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός μνημείων και στοιχείων πολιτιστικής φύσης που παραμένουν αναξιοποίητα στην Όθρυ, άρα και προοπτική πολιτισμικής και πολιτιστικής ανάδειξης, μέσω της προώθησης λαογραφικών στοιχείων.

Τέλος, στο Πήλιο, αν και η μεταποιητική και εμπορική δραστηριότητα είναι περισσότερο ανεπτυγμένη συγκριτικά με την Όθρυ, υπάρχουν λιγότεροι αγροτικοί συνεταιρισμοί (15 στο σύνολο), οι οποίοι είναι και περισσότερο οργανωμένοι. Στην Όθρυ, παρότι υπάρχουν περισσότεροι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί (24 στο σύνολο), δεν υπάρχει μεγάλη δραστηριοποίηση στον τομέα της μεταποίησης τοπικών προϊόντων.

Επομένως, απαιτείται καλύτερος συντονισμός των διαφόρων Αγροτικών Συνεταιρισμών, αλλά και η λειτουργία υποστηρικτικών υπηρεσιών, οι οποίες θα δρουν συμβουλευτικά προς αυτούς, ώστε να επιτευχθεί συντονισμός και καλύτερη ανάδειξη των τοπικών προϊόντων.

Περιβαλλοντικές Υποδομές

Οι περιβαλλοντικές υποδομές στις δύο χωρικές ενότητες βρίσκονται πάνω – κάτω στο ίδιο επίπεδο. Κανένα από τα δύο όρη δεν διαθέτει ΧΥΤΑ και η απόθεση των απορριμμάτων γίνεται σε ΧΑΔΑ, γεγονός που με τη σειρά του απειλεί τα οικοσυστήματα των περιοχών. Ωστόσο, υπάρχουν ΜΠΕ για την κατασκευή ΧΥΤΑ στον Αλμυρό και την Αργαλαστή, οι οποίοι θα εξυπηρετούν όλους τους οικισμούς των δύο ορέων. Στις περιοχές αυτές λειτουργούν ορισμένοι ΣΜΑ, οι οποίοι εξυπηρετούν λίγους δήμους. Κανένας οικισμός δεν διαθέτει βιολογικό καθαρισμό, με αποτέλεσμα να επιβαρύνεται το χερσαίο και υδάτινο περιβάλλον. Μόνο η περιοχή της Ανάβρας χαρακτηρίζεται από υψηλό επίπεδο περιβαλλοντικών υποδομών, εφόσον διαθέτει ένα Περιβαλλοντικό – Πολιτισμικό Πάρκο και ένα Αιολικό Πάρκο για τις ενεργειακές ανάγκες των κατοίκων της κοινότητας, ενώ παράλληλα έχει δώσει λύση στο θέμα των ζωικών απορριμμάτων, καθώς αυτά χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες θέρμανσης της κοινότητας.

Τεχνικές Υποδομές

Το οδικό δίκτυο στην Όθρυ περιλαμβάνει ένα τμήμα του Εθνικού Δικτύου (67,4 χλμ.), ενώ το επαρχιακό δίκτυο έχει μήκος 349,4 χλμ. και συνδέει όλους τους οικισμούς. Το Πήλιο διαθέτει μόνο επαρχιακό δίκτυο μήκους 414,5 χλμ. που συνδέει όλους τους οικισμούς. Και στις δύο περιπτώσεις, το επαρχιακό δίκτυο παρουσιάζει προβλήματα, κυρίως στα γεωμετρικά χαρακτηριστικά. Ωστόσο, λόγω του αυξημένου φόρτου κυκλοφορίας, στο Πήλιο παρουσιάζονται περισσότερα προβλήματα εξαιτίας του στενού πλάτους των δρόμων σε αρκετά σημεία. Κάτι τέτοιο δεν παρατηρείται στην Όθρυ λόγω του μειωμένου αριθμού οχημάτων που διασχίζουν την περιοχή, επομένως το δίκτυο δεν μπορεί να χαρακτηριστεί προβληματικό. Βέβαια, σε περίπτωση που η περιοχή γνωρίσει μεγάλη ανάπτυξη, οι υποδομές θα αποτελέσουν μείζον θέμα.

Σημαντικό είναι να αναφέρουμε ότι στην Όθρυ δεν υπάρχουν ζώνες απομόνωσης, εφόσον η πλειοψηφία των ορεινών χωριών απέχουν από τα κέντρα της περιοχής (Αλμυρός, Στυλίδα) 20-25 λεπτά , πλην ελάχιστων περιοχών (Ανάβρα, Γλύφα, Βαθύκοιλο) που απέχουν περίπου 40-50 λεπτά. Αντίθετα, στο Πήλιο, λόγω της γεωμορφολογίας , οι οικισμοί από τα κέντρα (Ζαγορά, Βόλος) απέχουν περισσότερη ώρα , και κυρίως οι οικισμοί των δήμων Σηπιάδος , Αργαλαστής, Αφетών, Κάρλας και η Κ. Κεραμιδίου.

Τα συστήματα άρδευσης και ύδρευσης παρουσιάζουν προβλήματα τόσο στην Όθρυ όσο και στο Πήλιο. Τα προβλήματα είναι πιο έντονα κατά την καλοκαιρινή περίοδο, κυρίως όσον αφορά την επάρκεια του νερού. Σημαντική και στις δύο περιπτώσεις κρίνεται η αξιοποίηση των υδάτων που διατρέχουν την περιοχή (ρέμα Μαυρομάτι, φράγμα Παναγιώτικο κλπ), τα οποία θα ενισχύσουν την παρεχόμενη από τα δίκτυα ποσότητα νερού. Ωστόσο, στο Πήλιο εμφανίζονται πρόσθετα προβλήματα, λόγω έλλειψης σχετικών διακλαδώσεων.

2.3.7 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ

Όπως ειπώθηκε σε προηγούμενη παράγραφο, το ανάγλυφο και η μορφολογία των δύο ορέων καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό τις κυριαρχούσες χρήσεις γης. Έτσι, στο Πήλιο οι δασικές εκτάσεις καλύπτουν το 35,1%, με αποτέλεσμα να περιορίζονται αρκετά οι διαθέσιμες για καλλιέργεια εκτάσεις, οι οποίες καταλαμβάνουν το 23,7%. Αναλόγως, στην Όθρυ τα δάση καλύπτουν μόνο το 12,1%, με αποτέλεσμα οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις να καταλαμβάνουν μεγαλύτερη έκταση (35,4%). Όσον αφορά τους βοσκότοπους, στην Όθρυ καταλαμβάνουν πολύ μεγαλύτερη έκταση, σχεδόν τη μισή της περιοχή μελέτης (51,1%), ενώ στο Πήλιο περιορίζονται στο 37,3% του εδάφους. Σημαντική είναι και η διαφορά στο ποσοστό των οικιστικών εκτάσεων, εφόσον στην Όθρυ καταλαμβάνουν μόλις 0,6%, ενώ στο Πήλιο 2,5%. Τα ορυχεία – λατομεία και οι βιομηχανικές, εμπορικές και μεταφορικές μονάδες καταλαμβάνουν την ίδια περίπου έκταση (αναλογικά) και στα δύο όρη. Επιπλέον, το Πήλιο χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερο ποσοστό ελάχιστης βλάστησης συγκριτικά με την Όθρυ (0,9% έναντι 0,1% για την Όθρυ). Τέλος, στην Όθρυ υπάρχουν οριακά περισσότερες υδάτινες εκτάσεις, λόγω και των δύο υδροβιότοπων που διαθέτει η περιοχή.

Όσον αφορά τις συγκρούσεις χρήσεων γης, αυτές παρατηρούνται μόνο στην περιοχή του Πηλίου και αφορούν τη σύγκρουση βιομηχανίας – οικιστικών εκτάσεων και οικιστικών εκτάσεων – δασικών εκτάσεων. Στην περιοχή της Όθρυος παρατηρείται ελάχιστο ποσοστό συνύπαρξης βιομηχανικών μονάδων και οικιστικών εκτάσεων, που ωστόσο δεν μπορούν να χαρακτηριστούν σύγκρουση.

2.3.8 ΠΙΕΣΕΙΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Οι πιέσεις που υφίσταται το φυσικό περιβάλλον παρουσιάζονται στο *Χάρτη 13*. Όπως διαπιστώνεται, στην Όθρυ έχουμε εκτεταμένο πρόβλημα ρύπανσης του Μαλιακού Κόλπου, γεγονός που αποδίδεται στη χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, στις υπάρχουσες ιχθυοκαλλιέργειες, στην ανεξέλεγκτη διάθεση αστικών λυμάτων και στη χωροθέτηση κατά μήκος της ακτογραμμής λιμανιών και ρυπογόνων εργοστασίων. Η αλλοίωση που δέχεται το τοπίο λόγω οικιστικής εξάπλωσης είναι ελάχιστη, εφόσον στην περιοχή δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένη η β' κατοικία.

Στο Πήλιο παρατηρείται μερική υποβάθμιση του υδροφόρου ορίζοντα αφενός λόγω της τσιμεντοβιομηχανίας που εδρεύει λίγο πιο έξω από την Αγριά, με αποτέλεσμα τα φαινόμενα να εντείνονται λόγω του κλειστού Παγασητικού κόλπου και αφετέρου λόγω μόλυνσης που υπέστη πρόσφατα η περιοχή της Μακρυνίτσας από την ύπαρξη πετρελαιοειδών αποβλήτων σε βόθρους και ρέματα.

Ωστόσο, σημαντικές πιέσεις αντιμετωπίζει το φυσικό περιβάλλον λόγω οικιστικής ανάπτυξης. Όπως φαίνεται και στο *Χάρτη 13*, υπάρχει έντονη οικιστική δραστηριότητα στις παραθαλάσσιες περιοχές και συγκεκριμένα στο Δ. Μουρσειού, λόγω και των δημοφιλών παραλιών. Πρόκειται για μία περιοχή που είναι ενταγμένη στο δίκτυο περιοχών Natura 2000, ενώ παράλληλα απαρτίζεται από κηρυγμένους διατηρητέους παραδοσιακούς οικισμούς. Εκτός των άλλων, στην περιοχή ισχύει το διάταγμα του Πηλίου, το οποίο, αποδεικνύεται ανίσχυρο να διαφυλάξει το ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό και αισθητικό περιβάλλον του της περιοχής. Μολαταύτα, ολόένα και περισσότερα αγροτεμάχια θυσιάζονται στο βωμό της οικοδόμησης και ανέγερσης τουριστικών εγκαταστάσεων, ενώ παράλληλα οι οριζόντιες κατατιμήσεις αναπτύσσονται ραγδαία. Ακόμη ένα παράδειγμα ανεξέλεγκτης οικιστικής ανάπτυξης αποτελεί ο Δ. Μηλεών, σε λιγότερο έντονο βαθμό. Τέλος, πιέσεις δέχονται και οι

δορυφόροι του Βόλου , που απορροφούν μέρος των μόνιμων κατοικιών , όπως η Αγριά, τα Λεχώνια, η Μακρυνίτσα και η Πορταριά.

2.3.9 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Η περιοχή της Όθρυος είναι προνομιακή ως προς τη θέση της στον εθνικό χώρο, βρισκόμενη σχεδόν στο μέσο της ηπειρωτικής Ελλάδας και σε κομβικό σημείο στον κύριο Εθνικό Οδικό Άξονα ΠΑΘΕ . Στην περιοχή υπάρχουν περιοχές που αποτελούν ενδιαίτημα σημαντικών και σπάνιων ειδών χλωρίδας και πανίδας, ΤΙΦΚ, περιοχές Natura, καθώς και ειδικά προστατευόμενες περιοχές . Επομένως, οποιεσδήποτε δράσεις θα πρέπει να στηρίζονται στη διατήρηση και ενίσχυση της βιολογικής ποικιλότητας , με σκοπό τη διαφύλαξη των ιδιαίτερων και ευαίσθητων οικοσυστημάτων, αποφεύγοντας το παράδειγμα του Πηλίου στον τομέα αυτό.

Όπως είδαμε πιο πάνω, τα δημογραφικά στοιχεία της περιοχής είναι ευοίωνα, αλλά δεν πρέπει να επαναπαυτούμε σε αυτό. Η οποιαδήποτε επιθυμητή δημογραφική ανέλιξη θα πρέπει να συνοδεύεται από αναπτυξιακά για την οικονομία μέτρα, ώστε να δημιουργηθούν θέσεις και ευκαιρίες απασχόλησης, να τονωθούν τα εισοδήματα των κατοίκων και να παραμείνει ο πληθυσμός της υπαίθρου στις εστίες του, χωρίς να αναζητήσει καλύτερους όρους διαβίωσης.

Το οικιστικό δίκτυο, αν και αραιό, δεν φαίνεται να είναι προβληματικό, εφόσον όλοι οι οικισμοί έχουν πρόσβαση στα κέντρα τα περιοχής σε λιγότερο από μία ώρα. Ωστόσο, οι υποδομές κάθε φύσης θα πρέπει να βελτιωθούν όπου κρίνεται απαραίτητο ή/και να δημιουργηθούν νέες εκεί όπου απουσιάζουν . Πέραν του οδικού δικτύου το οποίο επιδέχεται διαμορφώσεις , υπάρχει ένας κατάλογος εκπαιδευτικών και περιβαλλοντικών κυρίως υποδομών (π.χ. βιολογικός καθαρισμός οικισμών, ΧΥΤΑ κλπ), οι οποίες εκλείπουν από την περιοχή και πρέπει οπωσδήποτε να αναπτυχθούν , ώστε να εξασφαλιστεί ένα υψηλό βιοτικό επίπεδο για τους κατοίκους.

Το ζήτημα των τεχνικών υποδομών μίας περιοχής του υπαίθριου χώρου κρίνεται επιτακτικής σημασίας και μπορεί να αποτελέσει θεμελιώδες στοιχείο για τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες ανάπτυξης της περιοχής αυτής. Ωστόσο, αυτό από μόνο του δεν είναι αρκετό για να διαμορφώσει τις κατάλληλες συνθήκες προσέλκυσης επενδυτικών προγραμμάτων για την τοπική παραγωγή , ώστε να δημιουργηθούν

θέσεις απασχόλησης για τους κατοίκους και να πραγματοποιηθεί παραγωγική ανέλιξη της περιοχής.

Στις γεωργικές ζώνες της Όθρυος, η κυριαρχία της ελιάς έχει συντηρήσει ένα σχετικά παραδοσιακό σύστημα παραγωγής. Επίσης, η παρουσία της καλλιέργειας αρωματικών φυτών (τσάι και ρίγανη) σε μία ευρεία έκταση κατά τα τελευταία χρόνια, είναι ένα θετικό στοιχείο για τη διαφοροποίηση των καλλιεργειών, με θετικά αποτελέσματα στην οικονομία και την αποφυγή των μονοκαλλιεργειών. Στο σημείο αυτό, κρίνεται αναγκαία η εκμετάλλευση του δασικού πλούτου, ως μία πρόσθετη πηγή ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας.

Εφόσον οι εκτάσεις της Όθρυος είναι γεωργικές, η αξιοποίηση της γεωργικής γης θα πρέπει να είναι το κυρίαρχο στοιχείο κάθε αναπτυξιακής πολιτικής. Βέβαια, πρέπει να αναπτυχθούν και οι υπόλοιποι παραγωγικοί τομείς της οικονομίας, ώστε να προωθούνται και να εμπορεύονται τα παραγόμενα τοπικά προϊόντα. Όπως είδαμε πιο πάνω, στην Όθρυ υπάρχουν ελάχιστες βιοτεχνικές μονάδες, με εποχιακό κυρίως προσωπικό και η απουσία επενδυτικών πρωτοβουλιών και δραστηριοτήτων στον τομέα αυτό, καθιστά αναγκαία την παρέμβαση μέσω ολοκληρωμένου προγραμματισμού στο δευτερογενή τομέα, προκειμένου να μην διαφεύγουν πόροι από την περιοχή αυτή προς άλλες. Μέσω, λοιπόν, του συντονισμού των επενδυτικών πρωτοβουλιών, δύναται να διευρυνθούν οι δυνατότητες αξιοποίησης των τοπικών προϊόντων, να αυξηθεί το εισόδημα των κατοίκων, να δημιουργηθούν νέες θέσεις απασχόλησης και τα τοπικά προϊόντα να αποκτήσουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία.

Ο αγροτουρισμός βρίσκεται ακόμη σε πρώιμο στάδιο, εφόσον δεν έχει πάρει τη μορφή που απαιτούν οι σύγχρονες συνθήκες. Αποτελεί μία αναδυόμενη δραστηριότητα, κυρίως στις παράκτιες περιοχές, αλλά και σε ορισμένες πιο ορεινές. Προκειμένου η περιοχή μελέτης να αποτελέσει πόλο έλξης τουριστικών επενδύσεων, κρίνεται σημαντική η βελτίωση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, κυρίως στον παράκτιο χώρο, για την υποδοχή περιοχών β' κατοικίας. Από την άλλη πλευρά, η απουσία μαζικού τουρισμού έχει διαφυλάξει αναλλοίωτο το φυσικό και δομημένο περιβάλλον της περιοχής, κάτι που στην περίπτωση του Πηλίου έχει αρχίσει να παρακμάζει. Άλλωστε, ο παράγοντας που καθορίζει σήμερα την ανάπτυξη μίας περιοχής είναι η αυξανόμενη συγκέντρωση τουριστών στις παραλίες, γεγονός που δύναται να προκαλέσει ποικίλα και μη αναστρέψιμα προβλήματα (διαφοροποίηση φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος κλπ) (Christopoulou, 2000).

Η ιστορία και η μυθολογία που χαρακτηρίζουν την περιοχή της Όθρυος αποτελούν έναν δυναμικό τομέα. Μέσω της αξιοποίησης του πολιτιστικού υπόβαθρου και των ιδιαίτερων πολιτισμικών και λαογραφικών στοιχείων, η περιοχή ενδέχεται να αποτελέσει πόλο έλξης και κέντρο αγροτουρισμού. Οι πολιτιστικοί σύλλογοι που δραστηριοποιούνται στην περιοχή, ασχολούνται με την αναβίωση παλαιών εθίμων, στοιχείο διαφορετικό σε κάθε περιοχή και συγχρόνως αξιοποιήσιμο.

Τέλος, οι πιέσεις που ασκούνται στο φυσικό περιβάλλον ή δύνα νται βραχυχρόνια να δημιουργήσουν προβλήματα, θα πρέπει να περιοριστούν. Ένας συστηματικός και μεθοδευμένος καθορισμός των χρήσεων γης κρίνεται απαραίτητος ώστε οι συγκρούσεις που εμφανίζονται να μην επηρεάζουν το τοπίο και την αισθητική αυτού, που, εντέλει, θα αποτελέσει το συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής έναντι του Πηλίου, του οποίου η ποιότητα και αισθητική του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος έχει αρχίσει να φθίνει.

3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΘΡΥΟΣ (SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ)

Η ανάλυση SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) ως μεθοδολογικό εργαλείο, αποτελεί ένα μοντελοποιημένο τρόπο καταγραφής των κυριότερων συμπερασμάτων που προκύπτουν από την ανάλυση και την καταγραφή του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης (ANEM και Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2002). Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα μίας χωρικής ενότητας προκύπτουν από το εσωτερικό της περιβάλλον και τους πόρους που αυτή διαθέτει (φυσικούς, οικονομικούς, ανθρώπινους κλπ.). Αντίθετα, οι ευκαιρίες και οι κίνδυνοι αντανακλούν στοιχεία του εξωτερικού περιβάλλοντος (εθνικό, διεθνές και νομικό πλαίσιο, συνεργασίες και ανταγωνισμοί κλπ.), τα οποία οφείλει να εκμεταλλευτεί ή/και να αντιμετωπίσει αντίστοιχα ώστε να προσαρμοστεί σε αυτές ή να τις προσαρμόσει ανάλογα με τον απώτερο στόχο της στρατηγικής.

Απώτερος στόχος της είναι ο εντοπισμός των ισχυρών σημείων πάνω στα οποία μπορεί να στηριχθεί η αναπτυξιακή πορεία και να καθοριστούν οι στρατηγικές κατευθύνσεις μιας αναπτυξιακής πολιτικής για την περιοχή μελέτης. Ακόμη, ο εντοπισμός και η καταγραφή των αδύνατων σημείων, αποτελεί την αναγκαία βάση για εκείνες τις πολιτικές και δράσεις που θα συμβάλλουν στην αντιμετώπισή τους.

Μέσω, λοιπόν, της Swot Ανάλυσης, θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε τις δυνατότητες που προσφέρονται στην Όθρυ, ώστε να τις ενισχύσουμε και να τις διευρύνουμε, αλλά και τους κινδύνους που υπάρχουν και ενδέχεται να ενταθούν εάν δεν αντιμετωπιστούν εγκαίρως.

3.1 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Στην παράγραφο αυτή θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε τα πλεονεκτήματα της περιοχής, τα οποία προέρχονται από το εσωτερικό της περιβάλλον, όπως τα ανταγωνιστικά της στοιχεία και τους πόρους που διαθέτει και ίσως είναι μοναδικοί.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε, είδαμε ότι η περιοχή της Όθρυος βρίσκεται σε πολλή καλή γεωγραφικά θέση, σε μικρή δηλαδή χρονοαπόσταση από τα μεγάλα αστικά κέντρα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη), αλλά και τα μικρότερα εμπορικά (Βόλος, Αλμυρός, Στυλίδα, Δομοκός). Η γειτνίαση της περιοχής με τον ΠΑΘΕ είναι ιδιαίτερα σημαντική για την πρόσβαση σε αυτή, ενώ η καλή διασύνδεση των σημαντικότερων οικισμών είναι ζωτικής σημασίας για την ανάδειξή τους και τη συγκράτηση του

πληθυσμού της περιοχής. Επιπλέον, η περιοχή γειτνιάζει με σημαντικά εμπορικά λιμάνια, αλλά και με το αεροδρόμιο, ενισχύοντας την καλή προσβασιμότητα που την χαρακτηρίζει.

Η Όθρυς διαθέτει σημαντικούς φυσικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς πόρους, οι οποίοι θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη της και θα προσφέρουν περισσότερες ευκαιρίες στους τοπικούς πληθυσμούς. Σε επίπεδο φυσικών πόρων, υπάρχουν οι μοναδικοί γεωλογικοί σχηματισμοί, δηλαδή τα σπήλαια, τα νεροσπήλαια και τα βάραθρα, που μπορούν κάλλιστα να αξιοποιηθούν και να αναδειχθούν ακόμη περισσότερο, αποτελώντας σημαντικό πόλο έλξης για τους επισκέπτες και τροφοδοτώντας με τη σειρά τους όλους τους άξονες ανάπτυξης (οικονομικούς, κοινωνικούς, περιβαλλοντικούς κλπ). Επιπλέον, η Όθρυς διαθέτει ένα πλούσιο υδρογραφικό δίκτυο, με πηγές, χείμαρρους και ποτάμια, τα οποία προσφέρονται για περιπατητικές διαδρομές και εξορμήσεις, αλλά και για τις υδρευτικές και αρδευτικές ανάγκες του τοπικού πληθυσμού, εξοικονομώντας ενέργεια και χρήμα, εφόσον διαθέτουν νερό εξαιρετικής ποιότητας. Ο δασικός πλούτος της περιοχής, με τα πυκνόφυτα δάση δρυός και ελάτης, είναι ιδιαίτερα σημαντικός και οφείλουμε να αναπτύξουμε δραστηριότητες που συνδέονται με αυτόν (ξυλεία υπό όρους), προς όφελος των κατοίκων και της περιοχής. Τέλος, τα ΤΙΦΚ, οι υγροβιότοποι, τα καταφύγια άγριας ζωής για πουλιά, οι ειδικά προστατευόμενες περιοχές και οι περιοχές Natura, μπορούν να αναδειχθούν σε συγκριτικό πλεονέκτημα για την περιοχή και να δώσουν έναυσμα για τοπική και βιώσιμη ανάπτυξη.

Όσον αφορά την οικονομία, η παραγωγική διάρθρωση παρουσιάζει μία ιδιαίτερη δομή που μπορεί να αποδειχθεί σημαντική. Η παραδοσιακή ενασχόληση με τις γεωργικές καλλιέργειες και τις κτηνοτροφικές δραστηριότητες στρέφει την ανάπτυξη στον πρωτογενή τομέα, χωρίς ωστόσο να οδηγούμαστε σε υπανάπτυξη των υπολοίπων παραγωγικών τομέων. Η παραγωγή τσαγιού του βουνού στη Βρύναινα και η αυξητική πορεία της καλλιέργειας σιτηρών σε όλη την έκταση της Όθρυς, είναι ένα σημαντικό βήμα στην ανάδειξη και την αύξηση της δημοτικότητας της περιοχής. Η χωρική διαφοροποίηση των καλλιεργειών είναι ενδιαφέρον παράγοντας, εφόσον η οικονομία της περιοχής παράγει μία ποικιλία προϊόντων. Ο τομέας της κτηνοτροφίας είναι ιδιαίτερα σημαντικός, εφόσον πρόκειται για κτηνοτροφική ζώνη με σημαντικό βαθμό παραγωγικότητας και μεγάλο όγκο ζωικού κεφαλαίου. Τα κτηνοτροφικά προϊόντα που παράγονται στην περιοχή (μαλακό και σκληρό τυρί, γάλα και κρέας) είναι εξαιρετικής ποιότητας και μπορούν να καταστήσουν τον τομέα αυτό οικονομικά

βιώσιμο. Ωστόσο, ο πρωτογενής τομέας επι δέχεται μία σειρά βελτιώσεων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η υψηλή ποιότητα των προϊόντων που παράγονται.

Πλεονέκτημα για την περιοχή αποτελεί και η αυξανόμενη πληθυσμιακή τάση, εφόσον το πρόβλημα της πληθυσμιακής κατάρρευσης που εμφανίζεται συνήθως στις ορεινές περιοχές εξαλείφεται. Το αραιό οικιστικό δίκτυο, σε συνδυασμό με το παρθένο φυσικό περιβάλλον, αποτελούν ιδανικό καταφύγιο για τους αστικούς πληθυσμούς. Τη συγκράτηση του πληθυσμού ευνοεί και το σχετικά καλό δίκτυο Κέντρων Υγείας και οι αθλητικές εγκαταστάσεις που προσφέρονται.

Γενικώς, στην Όθρυ υπάρχουν πολλοί τουριστικοί και αξιοποιήσιμοι πόροι. Τουριστικά αξιοποιήσιμες περιοχές αποτελούν οι παραλίες της Σούρπης, του Πτελεού, των Ραχών και της Γλύφας, τα παραδοσιακά μονοπάτια, αλλά και οι ορεινοί οικισμοί με την ξεχωριστή τοπική παράδοση που έχει ο καθένας να προσφέρει και τις αντίστοιχες υποδομές που διαθέτουν ορισμένοι εξ' αυτών (μουσεία και σχεδιασμός αντίστοιχων υποδομών κλπ). Ο σημαντικό ς αριθμός εκκλησιών και ιερών μονών αποτελεί δημοφιλή προορισμό για τους προσκυνητές. Πόλο έλξης ενδέχεται να αποτελέσουν και δύο αιολικά πάρκα της Όθρυος, στα πλαίσια οργανωμένων εκπαιδευτικών και περιβαλλοντικών προγραμμάτων.

Η ανυπαρξία συγκρούσεων χρήσεων γης ή/και η εξάλειψη των ελάχιστων συγκρούσεων που υπάρχουν, αποτελεί θετικό παράγοντα για την αναπτυξιακή πορεία της Όθρυος και οφείλουμε να διατηρήσουμε την κατάσταση ως έχει, αποτρέποντας τη χωροθέτηση δραστηριοτήτων που ενδέχεται να διαταράξουν την αρμονία αυτή. Μία ενδιαφέρουσα και πρωτότυπη τεχνική αποτελεί η παραγωγή ενέργειας από ζωικά απόβλητα που εφαρμόζεται στην Κ. Ανάβρας και θα μπορούσε να αποτελέσει παράδειγμα αειφόρου διαχείρισης προς μίμηση.

Το ιστορικό υπόβαθρο και τα μυθολογικά στοιχεία (βλ. παράρτημα 11) της Όθρυος μπορούν να αποτελέσουν έναυσμα για προσέλκυση τουριστών (όπως το Πήλιο που από τη μυθολογία είναι γνωστό ως βουνό των Κενταύρων). Σημαντική είναι και η ύπαρξη των μελετών που εκτελούνται από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας σχετικά με την ανάπτυξη της περιοχής, τα οποία οι ιθύνοντες οφείλουν να εκμεταλλευτούν προς όφελος των κατοίκων και της περιοχής τους.

3.2 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Στην παράγραφο αυτή θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε τα σημεία που επιδέχονται βελτίωση, τα σημεία που ενδέχεται να οδηγήσουν την περιοχή σε χειρότερη κατάσταση και που πρέπει να αποφευχθούν.

Παρότι η Όθρυς διαθέτει ποικίλους φυσικούς πόρους, παρατηρούμε ότι υπάρχει έλλειψη συνολικού σχεδιασμού αξιοποίησης αυτών. Το παραπάνω γεγονός μπορεί αργά ή γρήγορα να αποβεί μοιραίο για την περιοχή. Η σπατάλη των φυσικών πόρων (υπερβόσκηση, υπεράρδευση κλπ.) δύναται να διαταράξει το οικοσύστημα της περιοχής, προκαλώντας μία άλλη σειρά προβλημάτων καταστροφικών τόσο για το περιβάλλον, όσο και για τους κατοίκους (φυσικές καταστροφές, αφανισμός των πόρων, ξηρασία, οικονομική κατάρρευση κλπ.).

Γενικά, παρατηρούνται αρκετά προβλήματα διαρθρωτικής φύσης στην τοπική γεωργική παραγωγή. Όπως είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, η διαφοροποίηση των γεωργικών καλλιεργειών δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλη. Στα χαμηλά υψόμετρα κυριαρχεί η καλλιέργεια ελιάς, ενώ τώρα τελευταία έγιναν ορισμένα βήματα βελτίωσης της υφιστάμενης κατάστασης, με την είσοδο στις καλλιέργειες των αρωματικών φυτών (τσάι, ρίγανη). Επιπλέον, οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις είναι οικογενειακής μορφής, επομένως εφαρμόζονται παραδοσιακές μέθοδοι καλλιέργειας, οι οποίες – σε αρκετές περιπτώσεις – επιδέχονται βελτίωση, προκειμένου να πιστοποιηθεί η υψηλή ποιοτική τους αξία και να προωθηθούν στην αγορά ως βιολογικά προϊόντα. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρουμε ότι η εκμετάλλευση του δασικού πλούτου εκλείπει από την οικονομία της περιοχής και τα εισοδήματα των κατοίκων, ενώ θα μπορούσε να λειτουργεί υποστηρικτικά σε αυτά.

Η έλλειψη οργανωμένων δικτύων μεταποίησης και εμπορίας αφήνει τα τοπικά προϊόντα στην αφάνεια. Η υπανάπτυξη του δευτερογενούς τομέα στο σύνολό (μεταποίηση και συσκευασία προϊόντων) του είναι ιδιαίτερα εμφανής, γεγονός που δεν βοηθάει τους τοπικούς παραγωγούς να εντάξουν τα προϊόντα τους στα εθνικά και – γιατί όχι – στα διεθνή δίκτυα εμπορίας με κατοχυρωμένη ονομασία προέλευσης. Ως επί τω πλείστον, η έλλειψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών στην περιοχή έχει δημιουργήσει μία αδυναμία απορρόφησης του ενεργού πληθυσμού στην τοπική οικονομία, με αποτέλεσμα τα εισοδήματα των κατοίκων να είναι χαμηλά και αυτοί με τη σειρά τους να αναγκάζονται να αναζητήσουν εργασία σε διαφορετική περιοχή ή ακόμα και να την εγκαταλείψουν. Ωστόσο, η αδυναμία απορρόφησης του εργατικού δυναμικού στην περιοχή οφείλεται, επίσης, στην ύπαρξη σε κοντινή απόσταση

κέντρων εμπορικών δραστηριοτήτων (Αλμυρός, Στυλίδα , Βόλος), τα οποία απορροφούν τμήμα του ενεργού πληθυσμού από την περιοχή μελέτης.

Από τη σύγκριση των ορέων Όθρυς και Πήλιο, είδαμε ότι στην Όθρυ είναι ιδιαίτερα περιορισμένη η τουριστική κίνηση, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Το παραπάνω φαινόμενο οφείλεται στα ποιοτικά και ποσοτικά προβλήματα εστίασης και παρεχόμενων υπηρεσιών. Η έλλειψη πιστοποίησης των τουριστικών καταλυμάτων, οδηγεί τους τουρίστες σε παρόμοιες περιοχές με υψηλότερο επίπεδο υπηρεσιών, ενώ η έλλειψη διασύνδεσης με άλλες τουριστικά αναπτυγμένες περιοχές, δεν οδηγεί στην επιθυμητή δημοτικότητα και ανάδειξη της Όθρυς. Σημαντική, επίσης, είναι η έλλειψη ταυτότητας στη μορφή του δομημένου περιβάλλοντος (αρχιτεκτονική τοπίου και κτιρίων), εφόσον οι περισσότερες περιοχές έχουν αναπτυχθεί και συνεχίζουν να αναπτύσσονται χωρίς κάποιο κανονιστικό σχέδιο οικιστικής ανάπτυξης.

Μειονέκτημα για την περιοχή μελέτης αποτελούν οι ελλείψεις υποδομές πάσης φύσεως. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από προβληματικό επαρχιακό δίκτυο, ελλείψεις σε θέματα εκπαιδευτικής φύσης και υγείας – πρόνοιας για ορισμένους οικισμούς (λίγες μονάδες Περιφερειακών Ιατρείων, έλλειψη στελέχωσης Κέντρων Υγείας), απουσία αντιπλημμυρικής προστασίας και αποστραγγιστικών έργων, ανεπαρκή ή/και απαρχαιωμένα δίκτυα ύδρευσης και άρδευσης, έλλειψη βιολογικών καθαρισμών και αποχετευτικών συστημάτων, απουσία συστημάτων και τεχνολογιών ανακύκλωσης, καθώς επίσης και ελλείψεις σε ΧΥΤΑ, ευνοώντας τη συντήρηση και επέκταση των ανεξέλεγκτων χωματερών. Ιδιαίτερα οι ελλείψεις σε περιβαλλοντικά έργα μπορούν να καταστήσουν την περιοχή ακατάλληλη λόγω ρύπανσης του περιβάλλοντος και του υδροφόρου ορίζοντα, αλλά και της καταστροφής των φυσικών πόρων.

Σημαντικό μειονέκτημα της περιοχής το οποίο θα έπρεπε να τεθεί στις προτεραιότητες υψηλής σημασίας, είναι η ρύπανση του Μαλιακού Κόλπου. Η ανεξέλεγκτη διάθεση αστικών και βιομηχανικών αποβλήτων, πρέπει να περιοριστεί και να εφαρμοστούν βιολογικοί μέθοδοι εξυγίανσης του κόλπου, ώστε να επανέλθει η ισορροπία στο οικοσύστημα. Κάτι τέτοιο απαιτεί διανομαρχιακή συνεργασία, όχι μόνον όσον αφορά τη διαχείριση των εργοστασίων που βρίσκονται κατά μήκος του κόλπου, αλλά και τη διαχείριση των ρυπογόνων παραγόντων του Σπερχειού Ποταμού, ο οποίος εκβάλλει στον Μαλιακό Κόλπο και αποτελεί την κυριότερη πηγή ρύπανσης αυτού.

Η μη αξιοποίηση υποδομών πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς έχει σαν αποτέλεσμα την αδυναμία ανάδειξης και προβολής των αντίστοιχων πόρων. Εξαίρεση

της τάσης αυτής αποτελούν ο Δ. Πετρελίου και η Κ. Ανάβρας με τις εξαιρετικές υποδομές και πρωτοβουλίες που έχουν λάβει στο παραπάνω θέμα. Οι ορεινοί οικισμοί, ενώ διαθέτουν σημαντικούς και ενδιαφέροντες πόρους, δεν δραστηριοποιούνται στον τομέα της προώθησης και ανάδειξης αυτών. Ορισμένες μόνο κινήσεις γίνονται από συλλόγους της ευρύτερης περιοχής (Αλμυρός, Βόλος) για εξορμήσεις και γνωριμία με τον φυσικό και πολιτιστικό πλούτο της Όθρυς.

Γενικά, η απουσία σχεδιασμού μίας ισόρροπης και βιώσιμης ανάπτυξης εκλείπει από την Όθρυ. Προς το παρόν και λόγω της μειωμένης τουριστικής κίνησης που αντιμετωπίζει η περιοχή, δεν έχουν δημιουργηθεί προβλήματα διαχείρισης και κατασπατάλησης των πόρων. Η αναμενόμενη εξάπλωση του αστικού πληθυσμού στις επαρχιακές περιοχές θα δημιουργήσει πολλά προβλήματα στην περιοχή μελέτης, εάν δεν υπάρξουν συστήματα σχεδιασμού και πρόληψης των κινδύνων που ελλοχεύουν. Επομένως, οι αδυναμίες και τα μειονεκτήματα της περιοχής οφείλουν να αντιμετωπιστούν εγκαίρως, προκειμένου να μην μετατραπούν σε κινδύνους που απειλούν το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Άλλωστε, ανακαλώντας το παράδειγμα του Πηλίου, με την οικιστική ανάπτυξη να τίθεται εκτός ορίων ακόμη και σε αυστηρά προστατευόμενες περιοχές, συνειδητοποιούμε ότι θα πρέπει να διδαχθούμε από αυτό και φυσικά να το αποφύγουμε, στο σημείο που η ανάπτυξη γίνεται εις βάρος του περιβάλλοντος χώρου.

3.3 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Στην παράγραφο αυτή θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε τις ευκαιρίες που προσφέρονται, τις ενδιαφέρουσες τάσεις της τεχνολογίας, της αγοράς και των πολιτικών και τις αλλαγές στα τοπικά γεγονότα, το κοινωνικό μοτίβο, τον τρόπο ζωής και τις πληθυσμιακές μεταβλητές.

Είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο ότι κατά το χρονικό διάστημα 2000-2006 σημειώθηκε σημαντική αύξηση του ζωικού κεφαλαίου αιγοπροβάτων, χοίρων και βοοειδών. Το παραπάνω γεγονός ευνοήθηκε από τα κίνητρα που παρέχει η κοινοτική νομοθεσία προς τους κτηνοτρόφους. Προς την κατεύθυνση αυτή, θα πρέπει η Όθρυς να εκμεταλλευτεί τις διάφορες Εθνικές και Κοινοτικές χρηματοδοτήσεις και τα προγράμματα, προκειμένου να αναπτύξει και άλλους τομείς της οικονομίας. Μία καλή ευκαιρία αποτελεί η δυνατότητα πιστοποίησης και κατοχύρωσης και άλλων προϊόντων ΠΟΠ (κρέατος, γάλατος κλπ.).

Στις μέρες μας παρατηρείται μία αυξημένη ζήτηση παραδοσιακών, τοπικών και βιολογικών προϊόντων που είναι υψηλής ποιότητας, η οποία οφείλεται στην αλλαγή των καταναλωτικών προτύπων του πληθυσμού. Οι τοπικοί παραγωγοί, εκμεταλλεζόμενοι τη νέα τάση, οφείλουν να αναπτύξουν δίκτυα μεταποίησης και εμπορίας των προϊόντων τους, ώστε αυτά να διανέμονται στην αγορά και να δημιουργήσουν προστιθέμενη αξία για την τοπική οικονομία. Βέβαια, πρέπει να προηγηθούν ορισμένες βελτιώσεις στις καλλιέργειες και τις κτηνοτροφικές μονάδες, ώστε αυτές να τηρούν τους ευρωπαϊκούς όρους υγιεινής.

Η ανάπτυξη ειδικών/εναλλακτικών μορφών ήπιου τουρισμού (αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, θρησκευτικός, περιπατητικός, συνεδριακός, αθλητικός τουρισμός κλπ.), έχει επιφέρει αλλαγές στις τουριστικές προτιμήσεις των αστικών πληθυσμών, οι οποίοι αποστρέφονται ολοένα περισσότερο τον αστικό τρόπο ζωής, αναζητώντας παραδοσιακά πρότυπα και χαρακτηριστικά. Αυτό αποτελεί μεγάλη ευκαιρία για την Όθρυ, εφόσον κάτι τέτοιο σημαίνει αυξανόμενη ζήτηση για τους ορεινούς της όγκους, οι οποίοι διαθέτουν πλούσιο φυσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο.

Σύμφωνα με μία μελέτη που πραγματοποιήθηκε από το Εθνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών Θεσσαλίας (Τμήμα Γεωπονίας), ο Παγασητικός Κόλπος είναι ολιγότροφος και κρίνεται σκόπιμη η εγκατάσταση 4-5 μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας. Η παραπάνω διαπίστωση αποτελεί ευκαιρία για την οικονομία της περιοχής μελέτης, εφόσον η εγκατάσταση ορισμένων μονάδων στην επικράτειά της θα τόνωνε τα εισοδήματα των κατοίκων. Σε καμία περίπτωση, βέβαια, δεν θα έπρεπε η εν λόγω εγκατάσταση να διαταράξει και να διακυβεύσει την οικολογική ισορροπία του Παγασητικού Κόλπου.

Ευκαιρία για την περιοχή απο τελεί η εγγύτητα με τον κύριο Εθνικό Άξονα ΠΑΘΕ, αλλά και η ζεύξη του Μαλιακού Κόλπου, έργα που μείωσαν κατά πολύ τις χρονοαποστάσεις για κατέστησαν την περιοχή στο κέντρο των μετακινήσεων. Άλλα έργα υποδομής που οφείλουμε να αξιοποιήσουμε και να εκμεταλλευτούμε είναι η ανάπτυξη των ευριζωνικών ασύρματων δικτύων, η ανάπτυξη τεχνολογιών ιατρικής – τηλεϊατρικής για τους πιο απομακρυσμένους οικισμούς, οι πλατφόρμες τηλεκπαίδευσης για την κατάρτιση του τοπικού πληθυσμού σε όλα τα επίπεδα και η προβολή της περιοχής μέσω του διαδικτύου. Επίσης, οι τεχνολογίες ανακύκλωσης μπορούν να συνεισφέρουν στην οικολογική και αειφόρο χρήση των φυσικών πόρων, καθώς επίσης και η ανάπτυξη τεχνολογιών ήπιων μορφών ενέργειας, που ευνοούνται με κίνητρα από την ΕΕ. Το υφιστάμενο Αιολικό Πάρκο της Ανάβρας και το

ανερχόμενο Αιολικό Πάρκο του Αλμυρού, δύναται να αποτελέσουν πόλους έλξης, περιβαλλοντικής και εκπαιδευτικής σημασίας, εφόσον πρόκειται για ιδιαίτερα έργα λόγω μορφολογίας εδάφους και υψομέτρου της εγκατάστασης.

Ο ενισχυμένος ρόλος της περιφέρειας στα πλαίσια της διοικητικής αποκέντρωσης, ευνοεί τη δυνατότητα για στελέχωση και εξοπλισμό των ΟΤΑ της περιοχής. Το παραπάνω θα συνεισφέρει στον έγκαιρο εντοπισμό των ευκαιριών που παρέχονται από τα ευρωπαϊκά προγράμματα, όπως τα προγράμματα για διαχείριση των υδάτινων πόρων και για κατασκευή μονάδων βιολογικού καθαρισμού και συστημάτων αποχέτευσης για όλους τους οικισμούς της περιοχής.

Οι εθνικές και κοινοτικές χρηματοδοτήσεις αποτελούν ευκαιρία για τη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής. Τα μέτρα που αφορούν τις τον 2^ο Άξονα Προτεραιότητας του ΠΕΠ Θεσσαλίας και τον 1^ο και 2^ο Άξονα Προτεραιότητας του ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας (βλ. παράγραφος 4.1) πρέπει να δώσουν έναυσμα για ανάπτυξη της περιοχής μελέτης. Τέλος, υπάρχει μία σειρά κοινοτικών κανονισμών, οι οποίοι προσφέρουν δυνατότητες χρηματοδότησης και ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα. Οι κανονισμοί αυτοί είναι: ο Καν. 866/90/ΕΟΚ, ο Καν. 2328/91/ΕΟΚ, ο Καν. 2092/91/ΕΟΚ, ο Καν. 2078/92/ΕΟΚ, ο Καν. 2079/92/ΕΟΚ και ο Καν. 2080/92/ΕΟΚ. Οι δυνατότητες που προσφέρουν οι ανωτέρω Κανονισμοί παρουσιάζονται στο Παράρτημα 12.

3.4 ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Στην παράγραφο αυτή θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε τα εμπόδια που εμφανίζονται συνήθως, ορισμένες αδυναμίες που ενδέχεται να μετατραπούν σε κινδύνους για την περιοχή, τα προβλήματα που απειλούν την υφιστάμενη κατάσταση και τις προοπτικές ανάπτυξης άλλων αντιστοιχών περιοχών που δύνανται να λειτουργήσουν ανταγωνιστικά για την περιοχή μελέτης.

Είδαμε πιο πάνω ότι η εύκολη πρόσβαση στην περιοχή λόγω του κύριου Εθνικού Άξονα ΠΑΘΕ αποτελεί πλεονέκτημα για την περιοχή, εφόσον διευκολύνεται η διασύνδεση με τα αστικά και εμπορικά κέντρα, όπου συγκεντρώνονται οι περισσότερες δραστηριότητες. Ωστόσο, εάν δεν υπάρξουν κατάλληλες στρατηγικές και προγράμματα για τη συγκράτηση του πληθυσμού εντός των ΟΤΑ της περιοχής, μπορεί εύκολα το πλεονέκτημα αυτό να μετατραπεί σε απειλή και να οδηγήσει σε περαιτέρω πληθυσμιακή κατάρρευση και διαρροή οικονομικώς ενεργού πληθυσμού.

Επιπλέον, οι ελλείψεις σε νομοθετικά θέματα για τον αιγιαλό και την παραλία, μπορούν να αποβούν μοιραίες για το φυσικό και δομημένο περιβάλλον της περιοχής. Η αυξανόμενη πληθυσμιακή τάση και η έντονη ανάπτυξη δευτερης/παραθεριστικής κατοικίας, μπορούν να αλλοιώσουν τη φυσική ομορφιά της περιοχής, με την άναρχη δόμηση κατά μήκος των παραθαλάσσιων περιοχών και την παραβίαση των όρων και των συντελεστών δόμησης. Η τακτοποίηση νομοθετικών θεμάτων κρίνεται αναγκαία για τη διασφάλιση της τοπικής φυσιογνωμίας της Όθρυς.

Η πληθυσμιακή κατάρρευση των ορεινών περιοχών οφείλεται και στη ν απορρόφηση των στελεχών από τις κεντρικές περιοχές, αλλά και την απροθυμία αυτών να εργαστούν σε απομακρυσμένες περιοχές. Το παραπάνω γεγονός συνεπάγεται έλλειψη καταρτισμένου και ειδικευμένου προσωπικού, το οποίο θα μπορούσε να συμβάλλει στη βελτίωση και διάδοση νέας τεχνογνωσίας και νέων παραγωγικών μεθόδων για τον εκσυγχρονισμό των γεωργικών και κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων.

Οι απειλές για το περιβάλλον είναι πολυάριθμες. Καταρχήν, η μη τήρηση των περιβαλλοντικών όρων στα εργοστάσια έχει επιφέρει ρύπανση του υδροφόρου ορίζοντα του Μαλιακού Κόλπου. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να επιβληθούν αυστηρά μέτρα για την τήρηση των εθνικών και κοινοτικών περιβαλλοντικών όρων σε τέτοιου είδους θέματα, προκειμένου να αποφευχθεί μεγαλύτερη καταστροφή ή/και επέκταση της ρύπανσης, αλλά και η εφαρμογή βιολογικών μεθόδων καθαρισμού και εξυγίανσης του κόλπου υ. Επιπλέον, ελλοχεύει ο κίνδυνος της υποβάθμισης των τοπικών πόρων λόγω υπερεκμετάλλευσης, εάν δεν τεθούν όρια και φραγμοί στη βόσκηση των ζώων.

Η εντατικοποίηση του ανταγωνισμού που έχει δημιουργηθεί από τη διεύρυνση της ΕΕ και αναμένεται να ενταθεί, δημιουργεί επιπρόσθετη απειλή για την Όθρυ, εφόσον δεν διαθέτει ακόμη αρκετά πιστοποιημένα προϊόντα. Το παραπάνω γεγονός, σε συνδυασμό με την έλλειψη υποστηρικτικών μηχανισμών τοπικής ανάπτυξης, καθιστά ευάλωτη την οικονομία της Όθρυς, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το μέλλον της περιοχής και των κατοίκων. Επιπλέον, οι ύπαρξη ανταγωνιστικών τουριστικών υποδομών σε άλλες αντίστοιχες περιοχές, τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού, αποτελεί κίνδυνο υπανάπτυξης, εάν δεν σχεδιαστούν εγκαίρως προγράμματα αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών. Επίσης, η αδυναμία αξιοποίησης των ευκαιριών που παρέχονται από την εθνική και κοινοτική νομοθεσία είναι ιδιαίτερα κρίσιμος παράγοντας για την τοπική ανάπτυξη όλων των τομέων.

Τέλος, ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη του τουρισμού, καθώς ελλοχεύουν διάφοροι κίνδυνοι υποβάθμισης του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος. Παρατηρώντας παραδείγματα ανά τον κόσμο, είμαστε σε θέση να συμπεράνουν ότι οι επιδράσεις του τουρισμού στα ορεινά οικοσυστήματα, αλλά και στους φυσικούς πόρους είναι ανησυχητικές, τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, εξαιτίας της μεγάλης βιοποικιλότητας και της ευαισθησίας του περιβάλλοντος των ορεινών περιοχών. Η ανεξέλεγκτη ανάπτυξη του τουρισμού (συμπεριλαμβανομένων των υποδομών και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων), δύναται να επιφέρει επιπτώσεις όπως απομάκρυνση της βλάστησης, διαταραχή της χλωρίδας και της πανίδας, πυρκαγιές, αποψίλωση των δασών, αυξημένα απορρίμματα κλπ. Ένα άλλο θέμα είναι η αλλαγή του παραδοσιακού τρόπου ζωής των κατοίκων των ορεινών περιοχών εξαιτίας των επιδράσεων της εκπαίδευσης, της εξέλιξης της τεχνολογίας, της αλλαγής των προτύπων διασκέδασης, αλλά και του τουρισμού. Τέτοιες επιπτώσεις είναι η αλλοίωση των πολιτισμικών στοιχείων, η απώλεια παραδοσιακών αξιών, η παραμέληση σημαντικών μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς κλπ.

Πίνακας 2.3.9-1: Swot Ανάλυση

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΚΙΝΔΥΝΟΙ
ΘΕΣΗ – ΥΠΟΔΟΜΕΣ – ΔΙΟΙΚΗΣΗ			
Ευνοϊκή γεωγραφική θέση	Προβληματικό επαρχιακό δίκτυο	Εγγύτητα με τον ΠΑΘΕ	Εγγύτητα με ΠΑΘΕ
Γειτνίαση με ΠΑΘΕ, Αεροδρόμιο και Εμπορικά Λιμάνια – Καλή προσβασιμότητα	Ανεπαρκείς εκπαιδευτικές υποδομές	Ζεύξη Μαλιακού Κόλπου	Έλλειψη υποστηρικτικών μηχανισμών τοπικής ανάπτυξης
Καλό δίκτυο Κέντρων Υγείας	Ανεπαρκή δίκτυα άρδευσης, ύδρευσης και αποχέτευσης	Ενισχυμένος ρόλος περιφέρειας	Αδυναμία αξιοποίησης ευκαιριών
Καλές αθλητικές εγκαταστάσεις	Έλλειψη στελέχωσης Κέντρων Υγείας και Περιφερειακών Ιατρείων	Ευρυζωνικά ασύρματα δίκτυα	
Παραγωγή ενέργειας από ζωικά απόβλητα (Ανάβρα)	Έλλειψη ΧΥΤΑ – Συντήρηση χωματερών	Τηλειατρική – Τηλεκπαίδευση	
	Ρύπανση Μαλιακού Κόλπου	Αιολικό πάρκο Αλμυρού	
		Τεχνολογίες ανακύκλωσης και ήπιων μορφών ενέργειας	
ΧΛΩΡΙΔΑ – ΠΑΝΙΔΑ – ΦΥΣΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ			
Φυσικοί γεωλογικοί σχηματισμοί (σπήλαια κλπ.)	Υπερσπατάληση φυσικών πόρων (υπεράρδευση, υπερβόσκηση κλπ)		Μη τήρηση περιβαλλοντικών όρων
Πλούσιο υδρογραφικό δίκτυο			Υποβάθμιση φυσικών πόρων
Δασικός πλούτος			Ρύπανση υδροφορέα
ΤΙΦΚ, ειδικά προστατευόμενες περιοχές			
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ – ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ			
Παραδοσιακή ενασχόληση με γεωργία και κτηνοτροφία	Παραδοσιακές και αναχρονιστικές μέθοδοι καλλιέργειας	Πιστοποίηση και κατοχύρωση προϊόντων ΠΟΠ	Πληθυσμιακή κατάρρευση
Σημαντική παραγωγή τσαγιού	Προβλήματα διαρθρωτικής φύσης	Αλλαγή καταναλωτικών προτύπων	Εντατικοποίηση ανταγωνισμού
Καλλιέργεια αρωματικών φυτών	Μη εκμετάλλευση δασικού πλούτου	Εγκατάσταση μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας	Διαρροή οικονομικός ενεργού πληθυσμού
Χωρική διαφοροποίηση καλλιεργειών – Ποικιλία παραγόμενων προϊόντων	Έλλειψη οργανωμένων δικτύων μεταποίησης και εμπορίας τοπικών προϊόντων – Υπανάπτυξη δευτερογενούς τομέα		
Υψηλό ζωικό δυναμικό – Αναπτυγμένη κτηνοτροφία	Έλλειψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών		
Εξαιρετικής ποιότητας κτηνοτροφικά προϊόντα	Αδυναμία απορρόφησης ενεργού εργατικού δυναμικού		
Αυξανόμενη πληθυσμιακή τάση	Εγκατάλειψη για αναζήτηση ευκαιριών απασχόλησης		
ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ – ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ			
Αραιό οικιστικό δίκτυο	Έλλειψη ταυτότητας δομημένου περιβάλλοντος		Εξάπλωση β' κατοικίας
Ανυπαρξία συγκρούσεων χρήσεων γης	Οικιστική ανάπτυξη χωρίς κανονιστικό σχέδιο		
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ			
Ύπαρξη τουριστικά αξιοποιήσιμων πόρων,	Περιορισμένη τουριστική κίνηση	Ανάπτυξη ειδικών/εναλλακτικών μορφών ήπιου τουρισμού	Ανεξέλεγκτη ανάπτυξη τουρισμού και συναφών υποδομών
Αιολικό πάρκο Ανάβρας	Ποιοτικά και ποσοτικά προβλήματα παρεχόμενων υπηρεσιών		Αλλαγή παραδοσιακού τρόπου ζωής
Τοπική παράδοση	Έλλειψη διασύνδεσης με άλλες τουριστικά αναπτυγμένες περιοχές		Απώλεια παραδοσιακών αξιών και προτύπων
Μυθολογικά στοιχεία	Μη αξιοποίηση υποδομών πολιτισμικής κληρονομιάς		
Παραδοσιακά μονοπάτια	Αδυναμία ανάδειξης και προβολής πολιτιστικού υπόβαθρου		
Σημαντικός αριθμός εκκλησιών και ιερών μονών			Παραμέληση σημαντικών μνημείων
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ – ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ - ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ			
Μελέτες ΠΘ για την ανάπτυξη της περιοχής	Έλλειψη συνολικού σχεδιασμού ισόρροπης ανάπτυξης	Εθνικές και Κοινοτικές πολιτικές και χρηματοδοτήσεις	Προβληματική νομοθεσία για τον αιγιαλό και την παραλία
	Έλλειψη ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ		Απώλεια ειδικευμένου προσωπικού

3.5 ΚΡΙΣΙΜΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Όπως προέκυψε από την παραπάνω ανάλυση, η Όθρυς καλείται να αντιμετωπίσει για την επόμενη μεσοπρόθεσμη περίοδο ορισμένα κρίσιμα ζητήματα ανάπτυξης. Γενικότερα, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η *στενή συνεργασία μεταξύ των τοπικών κοινοτήτων*, αποδεικνύεται ιδιαίτερα κρίσιμο ζήτημα όταν γίνεται λόγος για σχεδιασμό και εφαρμογή πολιτικών, γεγονός που καταδεικνύει και η διεθνής εμπειρία. Ωστόσο, οι καθαρά επιστημονικές προσεγγίσεις, επιφέρουν συχνά την υιοθέτηση και επιβολή κανόνων ή/και περιορισμών, οι οποίοι είναι προβληματικοί λόγω της απουσίας ευελιξίας σε αυτούς (Christoroulou και Trizoni, 2007). Πέραν αυτού, για την ανάπτυξη της Όθρυς υπάρχει και άλλη μία πρόκληση: η *διανομαρχιακή συνεργασία*, προκειμένου η ανάπτυξη να ενταχθεί στον ολοκληρωμένο σχεδιασμό και όχι σε μεμονωμένες και τοπικές παρεμβάσεις που κρίνει κάθε νομαρχιακή αυτοδιοίκηση ξεχωριστά.

Άλλο ένα σημαντικό θέμα είναι η κατασκευή έργων υποδομής, όπως έργων ύδρευσης, αποχέτευσης, ώστε να μην υπάρχει επιβάρυνση του περιβάλλοντος λόγω των όμβριων που καταλήγουν σε αυτό, αλλά και ηλεκτροδότησης. Η Όθρυς αποτελείται σχεδόν αποκλειστικά από αγροτικούς δήμους και γι' αυτό η επιμόρφωση των αγροτών και των κτηνοτρόφων της περιοχής σε θέματα αναβάθμισης και περαιτέρω ανάπτυξης των δύο τομέων, αλλά και η τυποποίηση των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων αποτελούν ζητήματα που απαιτούν άμεσα λύση.

Η βελτίωση του επαρχιακού οδικού δικτύου απασχολεί σχεδόν όλους τους κατοίκους των Δημοτικών Διαμερισμάτων της Όθρυς, καθώς παρατηρείται πλήθος προβλημάτων ιδιαίτερα για τους ορεινότερους οικισμούς, και συνεπώς αποτελεί ένα αρκετά κρίσιμο αναπτυξιακό ζήτημα. Επίσης, για την ορθότερη και ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, οι πολιτικές που θα εφαρμοστούν στην Όθρυ καλούνται να βρουν λύσεις σε θέματα ανάπτυξης εναλλακτικών δραστηριοτήτων και τομέων παραγωγής εκτός του πρωτογενούς. Τέλος, προκειμένου να βοηθηθεί η εκμετάλλευση των καλλιεργειών, κρίνεται απαραίτητη η σωστή διαχείριση των υδάτινων πόρων, ώστε να καθίσταται εύκολη η άντληση και υδροδότηση των πεδινών και ορεινών περιοχών.

Ζήτημα μείζονος σημασίας για την περιοχή μελέτης είναι και η κατασκευή και λειτουργία εγκαταστάσεων βιολογικού καθαρισμού (αποκατάσταση των ΧΑΔΑ με ΧΥΤΑ), έτσι ώστε να μειωθεί η επιβάρυνση και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Επίσης, οι Δήμοι που δεν χαρακτηρίζονται από θεσμοθετημένα ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ,

θα πρέπει να προχωρήσουν άμεσα στην κατάρτιση των αντίστοιχων σχεδίων, έτσι ώστε να γίνουν οι απαραίτητες επεκτάσεις ορίων των οικισμών και να αποφευχθούν φαινόμενα αυθαίρετης δόμησης, ενώ ταυτόχρονα να διευθετηθούν οι συγκρούσεις χρήσεων γης μεταξύ γεωργίας και κτηνοτροφίας, που, στην χειρότερη περίπτωση δύναται να προκαλέσουν ερημοποίηση της περιοχής. Ακόμη, κρίσιμο ζήτημα για την Όθρυ αποτελεί η αναβάθμιση και η περαιτέρω ανάπτυξη των προσφερόμενων κοινωνικών υποδομών (εκπαίδευση, υγεία, αθλητισμός), ιδιαίτερα στα πιο απομακρυσμένα δημοτικά διαμερίσματα. Τέλος, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην πολιτιστική υποδομή της περιοχής καθώς κατά τα τελευταία έτη τα πολιτιστικά δρώμενα που λαμβάνουν χώρα σ' αυτήν είναι ελάχιστα. Στον πίνακα 2.3.9-1, παρουσιάζονται συνοπτικά και ιεραρχημένα τα κρίσιμα ζητήματα ανάπτυξης, που καλείται να αντιμετωπίσει η χωρική ενότητα της Όθρυς.

Πίνακας 2.3.9-1: Κρίσιμα Αναπτυξιακά Ζητήματα για την Όθρυ

1. Κατασκευή έργων ύδρευσης, αποχέτευσης και ηλεκτροδότησης 2. Επιμόρφωση των αγροτών και των κτηνοτρόφων σε θέματα που αφορούν την ανάπτυξη και αναβάθμιση των συγκεκριμένων τομέων παραγωγής 3. Αναβάθμιση οδικού δικτύου 4. Καταπολέμηση ρύπανσης Μαλιακού Κόλπου 5. Τυποποίηση αγροτικών προϊόντων 6. Έμφαση και στην ανάπτυξη των υπόλοιπων παραγωγικών τομέων πλην του πρωτογενούς (π.χ. βιομηχανία, μεταποίηση) 7. Σωστή διαχείριση των υδάτινων πόρων 8. Δημιουργία βιολογικού καθαρισμού 9. Άμεση κατάρτιση ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ 10. Κοινωνικές υποδομές 11. Έμφαση στα πολιτιστικά δρώμενα

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΡΟΣ ΟΘΡΥΣ

4.1 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το αναπτυξιακό πλαίσιο για τις περιοχές τις Όθρυς ορίζεται σε ανώτερο επίπεδο από τα το ΕΣΠΑ, δευτερευόντως από τα ΠΕΠ Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας και τέλος από τα Χωροταξικά Σχέδια για τις Περιφέρειες Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας.

Το ΕΣΠΑ δίνει τις κυριότερες κατευθύνσεις για το πώς πρέπει να κινηθούν οι πολιτικές που προτείνονται από τα επιμέρους ΠΕΠ σχετικά με τον ορεινό χώρο, αλλά και λοιπά συναφή με αυτόν ζητήματα. Προς την κατεύθυνση αυτή προτείνει την αξιοποίηση των ευκαιριών και κινήτρων της ΕΕ για διαπεριφερειακή συνεργασία, προκειμένου να αναπτυχθούν ορεινά δίκτυα. Επίσης, προτείνεται μία κοινή στρατηγική ανάπτυξης του ορεινού χώρου, εφόσον τα προβλήματα που αυτός αντιμετωπίζει είναι κοινά σε όλες τις περιφέρειες. Πιο συγκεκριμένα, η στρατηγική αποσκοπεί στην ανασυγκρότηση των δραστηριοτήτων παραγωγής και κατοίκησης, η εξασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης συνδυάζοντας παραδοσιακές και σύγχρονες επιχειρηματικές δραστηριότητες συμβατές με το περιβάλλον και την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (πολυλειτουργικό πρότυπο ανάπτυξης).

Όσον αφορά τις κατευθύνσεις που δίνονται από το ΠΕΠ Θεσσαλίας, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην «ολοκληρωμένη ανάπτυξη ορεινών – απομακρυσμένων περιοχών της υπαίθρου (Άξονας Προτεραιότητας 2), με έμφαση στις τοπικές πρωτοβουλίες και σε μία ολοκληρωμένη προσέγγιση επίλυσης των προβλημάτων τους (αναπτυξιακά, κοινωνικά, διαρθρωτικά κλπ). Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού στις ΟΜΠ, με προσοχή να αποφευχθούν τα φαινόμενα υπερσυσσώρευσης και κορεσμού που εμφανίζουν σε άλλες ορεινές αναπτυσσόμενες περιοχές κυρίως σε περιοχές Natura 2000. Ειδική έμφαση δίνεται στη διαφοροποίηση των αγροτικών δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη πολυδραστηριότητας για την προώθηση της απασχόλησης και της δημιουργίας εναλλακτικών εισοδημάτων, με τον σχεδιασμό και εφ' αρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων τοπικής ανάπτυξης. Ο Άξονας 2 θα απορροφήσει συνολικά 244.672εκ ευρώ, ήτοι το 32.79% του Προϋπολογισμού της Δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ (Περιφέρεια Θεσσαλίας, 2006).

Τα μέτρα που περιλαμβάνονται στον 1^ο Άξονα Προτεραιότητας και αφορούν την περιοχή μελέτης είναι: η ενίσχυση προσανατολισμού στην αγορά και τη διεθνή οικονομία (Μέτρο 2.2), η ορθολογική διαχείριση των υδάτινων και εδαφικών πόρων (Μέτρο 2.8), ειδικές της υπαίθρου (Μέτρο 2.9), η διαχείριση φυσικών και πολιτιστικών πόρων των

οικισμών της Θεσσαλικής υπαίθρου (Μέτρο 2.10), η προστασία και διαχείριση των δασών (Μέτρο 2.11), η βελτίωση της προσβασιμότητας και η δημιουργία υποδομών ανάδειξης ορεινών, τουριστικών κέντρων και μειονεκτικών περιοχών (Μέτρο 2.12), η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων αγροτουρισμού και της μεταποίησης (Μέτρο 2.13) και η ανάπτυξη και βελτίωση υποδομών αγροτικού τομέα της υπαίθρου (Μέτρο 2.17) (Περιφέρεια Θεσσαλίας, 2006).

Στο ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας, ο 1^{ος} Άξονας Προτεραιότητας αποσκοπεί στη μείωση των έντονων φαινομένων δυισμού με έμφαση στις ορεινές αγροτικές περιοχές, με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, τη βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου και την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και προστασίας του αγροτικού πληθυσμού. Οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για τις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές (ΟΠΑΑΧ) θα ενισχυθούν έως 45 εκατ. ευρώ δημόσιας δαπάνης, εκ των οποίων τα 33.1 εκατ. ευρώ προέρχονται από το ΕΓΤΠΕ, ενώ οι παρεμβάσεις που αφορούν το περιβάλλον θα χρηματοδοτηθούν με ποσοστό άνω του 80% του διατιθέμενου για το περιβάλλον συνολικού ποσού. Επιπλέον, ο 2^{ος} Άξονας Προτεραιότητας αφορά την προστασία του περιβάλλοντος μέσω της αξιοποίησης των πολιτιστικών – ιστορικών πλεονεκτημάτων και του τουριστικού προϊόντος. Μέρος των πόρων του 2^{ου} Άξονα Προτεραιότητας θα απορροφήσουν και οι ορεινές περιοχές για αντίστοιχες δραστηριότητες (Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, 2007).

Τα μέτρα που περιλαμβάνονται στον 1^ο και 2^ο Άξονα Προτεραιότητας είναι: οι επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις (Μέτρο 1.1), η ορθολογική αξιοποίηση υδάτινων πόρων (Μέτρο 1.2), έργα αναδασμών (Μέτρο 1.3), ανάπτυξη λοιπών υποδομών με τη γεωργική ανάπτυξη (Μέτρο 1.3), η ανάπτυξη βασικών υπηρεσιών στην αγροτική οικονομία (Μέτρο 1.5), η εμπορία προϊόντων ποιότητας (Μέτρο 1.6), η ανάπτυξη της δασοκομίας (Μέτρο 1.7), η προστασία του περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την δασοκομία, τη γεωργία, τη διατήρηση του τοπίου καθώς και την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ζώων (Μέτρο 1.8), οι δραστηριότητες ανακαίνισης των χωριών (Μέτρο 1.9), η ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων (Μέτρο 1.10), η άρση της απομόνωσης των ορεινών περιοχών (Μέτρο 1.11), οι βελτιώσεις σε θέματα υποδομών και στελέχωσης στον τομέα της υγείας – πρόνοιας (Μέτρο 1.12), το υδάτινο περιβάλλον, τα στερεά και τα υγρά απόβλητα (Μέτρο 2.1), η αξιοποίηση και προστασία των φυσικών πόρων (Μέτρο 2.2), οι δράσεις ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού (Μέτρο 2.3) και η ανάδειξη και προβολή των τουριστικών πόρων με την ταυτόχρονη

αναβάθμιση και βελτίωση της τουριστικής υποδομής (Μέτρο 2.4) (Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, 2007).

Τα έργα που προτείνονται από τα ανωτέρω ΠΕΠ παρουσιάζονται στο *Παράρτημα 13*.

Σε υφιστάμενο επίπεδο σχεδιασμού, το *Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας (ΧΣΠ) Θεσσαλίας*, οι πολιτικές που επικεντρώνονται στην περιοχή της Όθρυς (γενικότερες κατευθύνσεις για τον ορεινό χώρο την Θεσσαλίας) αφορούν την πιο ισορροπημένη ενδοπεριφερειακή ανάπτυξη με νέους ρόλους για τον ορεινό χώρο. Τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη κατά τον σχεδιασμό του ορεινού χώρου είναι ο σχεδιασμός σε Διεθνές, Εθνικό και Περιφερειακό επίπεδο (η απόφαση της ΕΕ για εισοδηματική στήριξη των αγροτών μέσω της ΚΑΠ και οι επιλογές του Εθνικού ΣΠΑ 2000-2006 για πληθυσμιακή ανάκαμψη, τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας, προστασία του περιβάλλοντος και την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των ορεινών περιοχών), το υπάρχον ή εκπονούμενο θεσμικό πλαίσιο και οι μελέτες (δασική νομοθεσία, περιοχές προστασίας, ΖΟΕ, ειδικά διατάγματα, μελέτες κλπ), καθώς και οι επιλογές του ΧΣΠ σχετικά με την Χωρική Δομή, το Οικιστικό Δίκτυο, τις υποδομές, τη στήριξη των επώνυμων/τοπικών προϊόντων ποιότητας, την ήπια τουριστική ανάπτυξη, το περιβάλλον κλπ (ΥΠΕΧΩΔΕ, 1998α).

Στο επίκεντρο της ανάπτυξης τίθεται ο τουρισμός, ο οποίος είναι από τη φύση του διαπεριφερειακή λειτουργία και προκειμένου να αποσυμφορηθούν οι τουριστικοί πόλοι (Σποράδες, Πήλιο, Μετέωρα), προτείνεται η δικτύωση αυτών με νέες μορφές τουρισμού, μέσω της δημιουργίας μίας εκτατικής ορεινής ζώνης σύνθετων τουριστικών κυκλωμάτων καθ' όλη την τουριστική περίοδο. Η πολιτική για την ανάπτυξη του ορεινού χώρου στρέφεται στην προστασία και προώθηση των τοπικών προϊόντων ποιότητας που θα ωφελήσει την τοπική οικονομία στην προσπάθεια ανάπτυξης των ανωτέρω μορφών τουρισμού στις ΟΜΠ περιοχές. Τέλος, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα φυσικά χαρακτηριστικά του ορεινού χώρου και τους ιδιαίτερους φυσικούς πόρους, συμπεριλαμβανομένου και των περιοχών προστασίας σπάνιων πουλιών άγριας ζωής (π.χ. οικισμός Αχίλλειο Πτελεού), προσδίδοντας στις περιοχές αυτές διεθνή σημασία (ΥΠΕΧΩΔΕ, 1998α).

Στο *ΧΣΠ Στερεάς Ελλάδας* δεν γίνεται ιδιαίτερη μνεία για τον ορεινό χώρο, καθώς στρέφεται περισσότερο στην ανάπτυξη και δικτύωση των βιομηχανικών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, ορισμένες κατευθύνσεις που αφορούν την περιοχή μελέτης (είτε για ορεινές είτε

για παράκτιες περιοχές) είναι ιδιαίτερα σημαντικές. Αυτές είναι α) η αναγνώριση την περιοχής του Μαλιακού Κόλπου ως ιδιαίτερα ευαίσθητη παράκτια περιοχή λόγω συσσώρευσης οικιστικών πιέσεων β' κατοικίας και σημαντικού γεωργικού αποθέματος, σε συνδυασμό με την άμεση και ταχεία πρόσβαση από την Αθήνα, β) η διαφύλαξη των ορεινών τοπίων, γ) η άμεση προστασία των ακτών μέσω αυστηρού σχεδιασμού των χρήσεων γης, ιδίως της παραθεριστικής κατοικίας και η πιλοτική προώθηση σχεδιασμού θυλάκων απόλυτης προστασίας και ήπιας ανάπτυξης κατά μήκος αυτών και δ) η βιώσιμη ανάπτυξη και συνετή διαχείριση των πόρων (ΥΠΕΧΩΔΕ, 1998β).

Τέλος, το κατώτερο επίπεδο σχεδιασμού αποτελεί το Στρατηγικό Σχέδιο του Ν. Μαγνησίας (εφόσον για τους δήμους της περιοχής μελέτης δεν έχουν καταρτιστεί επιχειρησιακά προγράμματα), ορισμένες κατευθύνσεις του οποίου προσανατολίζονται στις ορεινές περιοχές του νομού. Πιο συγκεκριμένα, ο Άξονας Προτεραιότητας 1 «Ανταγωνιστικότητα» αφορά στη διεύρυνση και θεματική διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος με έμφαση στις εναλλακτικές μορφές για τις ΟΜΠ του νομού. Επίσης ο Άξονας Προτεραιότητας 6 «Ενίσχυση συνεργασίας και διαπεριφερειακής συνοχής» προωθεί: α) την κατάρτιση ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης για τις ορεινές περιοχές της Όθρυς και την εφαρμογή αυτών την πραγματοποίηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε αναπτυξιακά υστερούσες περιοχές, β) την ολοκλήρωση μεταφορικών, τηλεπικοινωνιακών και ενεργειακών δικτύων και υποδομών, ώστε να μειωθεί η άνιση ανάπτυξη αυτών εις βάρος των ΟΜΠ και γ) την ενίσχυση της αποκέντρωσης δραστηριοτήτων και λειτουργιών και τη διάχυση της πληροφορίας με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των ΟΜΠ (NAM και ΤΜΧΠΠΑ, 2005).

4.2 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διαπεριφερειακές, διανομαρχιακές και τοπικές συνεργασίες – Συλλογικό επίπεδο δράσης

Από την παραπάνω ανάλυση διαπιστώθηκε η ανάγκη για ολοκληρωμένο σχεδιασμό στην περιοχή της Όθρυς, ο οποίος θα στηρίζεται στις κατευθύνσεις που παρέχονται από τα ανώτερα επίπεδα σχεδιασμού (ΕΣΠΑ, ΠΕΠ κλπ.). Η ιδιαιτερότητα, όμως, της Όθρυς έγκειται στο γεγονός ότι η περιοχή διοικητικά ανήκει σε δύο περιφέρειες με διαφορετικά χαρακτηριστικά και δύο ξεχωριστούς νομούς οι οποίοι δεν παρουσιάζουν αρκετές ομοιότητες. Επιπλέον, οι δήμοι που απαρτίζουν την περιοχή μελέτης, εμφανίζουν πολλές διαφορές μεταξύ τους, ιδιαίτερα στην παραγωγική σύνθεση και τη φυσική μορφολογία.

Οι μέχρι τώρα κατευθύνσεις που προσανατολίζονται στον ορεινό όγκο της Όθρυς δεν λαμβάνουν υπόψη το όρος σαν μία ενιαία ενότητα, αλλά αναλαμβάνουν το σχεδιασμό

δύο τμημάτων: αφενός οι πολιτικές για τον ορεινό όγκο της Περιφέρειας Θεσσαλίας και του Ν. Μαγνησίας εστιάζουν στους δήμους Αλμυρού, Πτελεού, Σούρπης και την Κ. Ανάβρας, αφετέρου οι πολιτικές για τον ορεινό όγκο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και του Ν. Φθιώτιδας εστιάζουν στους δήμους Στυλίδας, Εχιναίων και Πελασγίας, οι οποίοι ωστόσο δεν είναι τόσο ορεινοί όσο οι περιοχές της Όθρυς του Ν. Μαγνησίας, επομένως οι κατευθύνσεις για την ανάπτυξη του ορεινού όγκου δεν είναι τόσο ενισχυτικές.

Άρα, είναι λογικό ότι για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου και του αγροτικού τομέα στην Όθρυ είναι απαραίτητη η *διαπεριφερειακή και διανομαρχιακή συνεργασία*, ώστε να επιτευχθεί αειφόρος ανάπτυξη της περιοχής και να αποφευχθούν τα φαινόμενα των τομεακών παρεμβάσεων που εφαρμόζονται μέχρι στιγμής. Προς την κατεύθυνση αυτή θα βοηθούσε η σύλληψη ενός αναπτυξιακού πόλου (παραγωγικού και τουριστικού) στην εσωτερική ζώνη σε στενή σχέση και σύνδεση με τον παράκτιο χώρο. Προκειμένου να διευκολυνθεί η επικοινωνία στην εσωτερική ζώνη και την παράκτια, κρίνεται αναγκαία η *εγκατάσταση μέσων μαζικής μεταφοράς προσαρμοσμένων στις τοπικές ανάγκες*, τα οποία μπορούν σχεδόν να ενοποιήσουν τους παραλιακούς με τους εσωτερικούς οικισμούς και η προώθηση της διαπεριφερειακής συνεργασίας ειδικά για τον τομέα των μεταφορών.

Στη διαδικασία της ολοκληρωμένης αγροτικής ανάπτυξης είναι πολύ σημαντικό το στοιχείο της συλλογικής δράσης σε τοπικό επίπεδο (για την αξιοποίηση των τοπικών πόρων) και η ικανότητα δημιουργίας δεσμών σε υπερτοπικό επίπεδο. Ιδιαίτερη σημασία έχει και ο «υβριδισμός», που αφορά στη δυνατότητα των δρώντων σε ένα δίκτυο να πραγματοποιήσουν τη διασύνδεση δραστηριοτήτων που μέχρι πρωτίστως φαίνονταν πολιτιστικά και τεχνολογικά απομακρυσμένες (όπως για παράδειγμα η γνωστή πλέον διασύνδεση αγροτουρισμού και κλάδων της τοπικής γεωργικής παραγωγής μέσω της ανάδειξης της τοπικής γαστρονομικής κληρονομιάς – *culinary heritage*) (Σιάρδος και Κουτσούρης, 2004:157).

Βέβαια, η συλλογική δράση ανάγεται και στο επίπεδο του νομού. Για την καλύτερη ανάδειξη της περιοχής, πρέπει να αναπτυχθούν δίκτυα συνεργασίας με τους ήδη υπάρχοντες τουριστικούς προορισμούς, ώστε ο επισκέπτης να έχει τη δυνατότητα να ξεναγηθεί στην περιοχή εντός ενός προγράμματος, το οποίο περιλαμβάνει τους δημοφιλείς και μη προορισμούς των Ν. Μαγνησίας και Φθιώτιδας.

Οι πολιτικές που πρέπει να εφαρμοστούν στην Όθρυ οφείλουν να ανταποκρίνονται στις *ανάγκες των τοπικών κοινωνιών*. Οι κοινωνικο-οικονομικές ανάγκες και ανησυχίες

αναφορικά με το περιβάλλον και την αειφορία της περιοχής μπορούν να συνδυαστούν χρησιμοποιώντας συμμετοχικές και αποκεντρωμένες προσεγγίσεις, όπως άλλωστε προωθείται και από τους άξονες προτεραιότητας του των ΠΕΠ Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας. Μία τέτοια προσέγγιση καθιστά δυνατή τη *συμμετοχή των ΜΚΟ και των τοπικών αρχών* στη λήψη αποφάσεων σχετικά με την ανάπτυξη της περιοχής.

Οικονομικές Πολιτικές

Για την περεταίρω διεύρυνση του πρωτογενούς τομέα, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό το πλεονέκτημα που προσφέρουν οι *βιολογικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις*, οι οποίες είναι κατά κανόνα περισσότερο εντατικές σε ανθρώπινη εργασία συγκριτικά με τις συμβατικές και, συνεπώς, συμβάλλουν στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και για τις γυναίκες. Έτσι, η βιολογική καλλιέργεια είναι σε θέση να συμβάλει στην αγροτική ανάπτυξη και τα εισοδήματα και να βοηθήσει στη διατήρηση πλήρους απασχόλησης σε μονάδες μικρού μεγέθους. Επιπλέον, η *προστασία και προώθηση των επωνύμων/τοπικών προϊόντων ποιότητας*, θα ωφελήσει πολλαπλά και την εθνική αλλά και την τοπική οικονομία ιδιαίτερα στην προσπάθεια ανάπτυξης ήπιων μορφών τουρισμού στην περιοχή μελέτης. Ευκαιρία για αναπτυξιακές παρεμβάσεις στον πρωτογενή τομέα αποτελούν και οι αναδυόμενες καλλιέργειες αρωματικών φυτών, που ήδη υπάρχουν στην περιοχή. Η ενίσχυση των καλλιεργητών στον τομέα αυτό θα βοηθήσει στη μεγέθυνση της παραγωγής αρωματικών φυτών. Για το σκοπό αυτό επιβάλλεται η λήψη μέτρων αποτροπής της αλλαγής χρήσης, στις ιδιοκτησίες/μικροπεριοχές, όπου παράγονται τα παραπάνω προϊόντα. Απαιτείται επομένως η κτηματογράφηση των περιοχών αυτών.

Όπως είδαμε από την ανάλυση, η περιοχή είναι καθαρά κτηνοτροφική κατά το ήμισυ (δήμοι που ανήκουν στο Ν. Μαγνησίας). Προς την ενίσχυση του κτηνοτροφικού τομέα, είναι αναγκαία η επιχορήγηση των κτηνοτρόφων και η εκμετάλλευση των κινήτρων που παρέχει η ΚΑΠ για τη βελτίωση των κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων ή την μετεγκατάσταση ορισμένων κατά περίπτωση. Με τέτοιου είδους ενέργειες δύναται να διασφαλιστεί η ποιότητα των εγκαταστάσεων, γεγονός που θα λειτουργήσει βοηθητικά στην κατοχύρωση του κρέατος της περιοχής ως προϊόν ΠΟΠ.

Ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας για το σχεδιασμό επιτυχημένων πολιτικών ανάπτυξης είναι η *αναγνώριση του ρόλου των γυναικών*. Η διαχείριση των ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών είναι κρίσιμης σημασίας για την περιοχή μελέτης, αλλά και για οποιαδήποτε άλλη ορεινή περιοχή. Αν και οι γυναίκες συχνά παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση των φυσικών πόρων, η συμβολή τους συνήθως μένει στην αφάνεια.

Επομένως, η αναπτυξιακή πολιτική θα πρέπει να αναγνωρίσει τη συμβολή των γυναικών και να εγγυηθεί την ίση μεταχείριση αυτών. Οι γυναίκες, επίσης, διαδραματίζουν ιδιαίτερο ρόλο στην ανάπτυξη βιοτεχνικών και μεταποιητικών μονάδων και δικτύων εμπορίας τοπικών προϊόντων.

Στον τομέα του τουρισμού υπάρχει αρκετοί *αναξιοποίητοι τουριστικοί πόλοι*, είτε παραλιακοί, είτε ορεινοί, που οφείλουμε να αξιοποιήσουμε προς όφελος της τοπικής οικονομίας και για την ενίσχυση των εισοδημάτων των κατοίκων. Η προώθηση των φιλικών προς το περιβάλλον τουριστικών υποδομών και η συμμετοχή του τοπικού και ενδογενούς πληθυσμού στη λήψη αποφάσεων, ώστε να αποφευχθεί το φαινόμενο της σύγκρουσης των τουριστικών δραστηριοτήτων με τον παραδοσιακό τρόπο ζωής, είναι επιτακτικής ανάγκης για την ανάπτυξη της περιοχής. Ο ορεινός ήπιος και εναλλακτικός τουρισμός φαίνεται πολύ υποσχετικός για το μέλλον σε πολλούς τομείς: α) στον οικονομικό, διότι στοχεύει στην οικονομική αναβάθμιση του ορεινού και μειονεκτικού χώρου, β) στον οικολογικό, διότι η επαφή με το φυσικό περιβάλλον και ο τουρισμός στη φύση μπορούν να συμβάλλουν στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του κόσμου και κυρίως των νέων και γ) στο χωροταξικό σχεδιασμό, διότι προσφέρει ευκαιρίες ανάπτυξης σε περιφερειακές περιοχές, όχι μόνον αραιοκατοικημένες, αλλά και σε πορεία ερημοποίησης. Βέβαια, για την προβολή και προώθηση του τουριστικού προϊόντος, απαιτείται ο σχεδιασμός ενός Marketing Plan, που θα αναδείξει την περιοχή, μετατρέποντας τις ευκαιρίες σε συγκριτικό πλεονέκτημα.

Προκειμένου να προωθηθεί η ανάπτυξη των επιθυμητών μορφών τουρισμού, θα πρέπει να πραγματοποιηθούν ορισμένες ενέργειες σχετικά με την *αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς*. Προς την κατεύθυνση αυτή, είναι ενδιαφέρουσα η δημιουργία ψηφιακού πολιτιστικού αποθέματος και η ανάπτυξη ενός συστήματος εξυπηρέτησης των τουριστών και επισκεπτών. Για την αξιοποίηση, προβολή και προώθηση του πολιτιστικού αποθέματος μέσω του διαδικτύου, είναι απαραίτητη η τεκμηρίωση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Στο σημείο αυτό, ίσως θα πρέπει να εκτελεστούν και ορισμένα έργα επί των πολιτιστικών υποδομών, όπως είναι η συντήρηση των τοιχογραφιών των εκκλησιών και των ιερών μονών, ώστε να μην αλλοιωθεί η πολιτιστική κληρονομιά.

Οικοσυστήματα και Φυσικοί Πόροι

Στο σημείο αυτό η *διατήρηση του ορεινού οικοσυστήματος* της Όθρυς είναι ιδιαίτερης σημασίας. Η ευαισθησία των ορεινών οικοσυστημάτων, γενικότερα, συγκαταλέγεται στις πρωταρχικές ανάγκες σε διεθνές επίπεδο, γεγονός που

καταδεικνύεται από τα ανώτερα επίπεδα σχεδιασμού και οδηγεί σε εφαρμογή κατάλληλων μέτρων συντήρησης. Οι πολιτικές ανάπτυξης που θα εφαρμοστούν στην Όθρυ οφείλουν να διασαφηνίσουν τα μέτρα αυτά και να επιδιώκουν την ενίσχυση και διατήρηση των φυσικών πόρων. Σχετικά με τη *διατήρηση και προστασία των εδαφών*, οι πολιτικές θα πρέπει να στοχεύουν στη διατήρηση της πολυλειτουργικότητας του εδάφους, την εξασφάλιση πρόσβασης σε αυτά και αποζημιώσεων σε περίπτωση καταστροφών, την απομάκρυνση των εμποδίων που αποτρέπουν τους αγρότες να επενδύουν και να βελτιώνουν τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις τους, τα έργα αντιδιαβρωτικής προστασίας και την προστασία από τυχόν μολύνσεις λόγω χρήσης φυτοφαρμάκων. Ένα μεγάλο πρόβλημα που θα πρέπει να αντιμετωπιστεί στην Όθρυ ώστε να επιτευχθεί η προστασία των εδαφών είναι το θέμα της υπερβόσκησης. Ο περιορισμός της υπερβόσκησης δύναται να επιτευχθεί μέσω της κατάλληλης ενημέρωσης των κτηνοτρόφων για καλύτερο έλεγχο της βόσκησης και αποτροπή των φαινομένων υπέρβασης των ορίων. Αυτά τα όρια θα πρέπει να τεθούν από μελέτες σχετικά με τη βοσκοϊκανότητα της περιοχής και από τα διαχειριστικά σχέδια βοσκοτόπων σε όλα τα δημοτικά διαμερίσματα ξεχωριστά.

Για τα δάση της Όθρυς, κρίνεται απαραίτητη η διατήρηση των υφιστάμενων δασών, η αειφόρος διαχείριση (πρόσβαση και χρήση των περιβαλλοντικών τεχνολογιών, περιορισμός βόσκησης και υλοτόμησης, προώθηση της φυσικής αναγέννησης), η διατήρηση αυτών για οικολογικές και άλλες λειτουργίες (προστασία από κατολισθήσεις και χιονοστιβάδες) και μέτρα για την αποφυγή φαινομένων αποψίλωσης και υποβάθμισής τους. Συν τοις άλλοις, η πολιτικής ανάπτυξης θα πρέπει να στοχεύει στη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας των άγριων και οικόσιτων ζώων, τη διατήρηση και ενίσχυση του τοπίου (διατήρηση φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, αποκατάσταση και συντήρηση των υπαρχόντων κλ π), καθώς και στην εφαρμογή των διαφόρων διαχειριστικών εργαλείων για τη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας και του τοπίου.

Σημαντική, επίσης, για την Όθρυ είναι η προστασία της διαθεσιμότητας και της ποιότητας των υδάτινων πόρων (υπόγεια ύδατα, ρέματα, φυσικές πηγές κλπ.), εφόσον είναι απαραίτητοι για την αειφόρο παραγωγή τροφίμων και κατά συνέπεια για την αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής. Η χωρική ενότητα που μελετάται, δεν αποτελείται μόνο από ορεινούς όγκους, αλλά και από παράκτιες περιοχές. Η βιώσιμη διαχείριση των αστικών παράκτιων περιοχών, η οποία αφορά τον Άξονα προτεραιότητας 2 του ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας («Περιβάλλον και Πρόληψη Κινδύνων»), κρίνεται απαραίτητη για τη διευθέτηση των ορίων των οικισμών, την αποτροπή της υποβάθμισης του τοπίου, αλλά και τον έλεγχο των παραγωγικών δραστηριοτήτων κατά μήκος της ακτογραμμής,

προκειμένου να ελαττωθούν τα φαινόμενα ρύπανσης και υποβάθμισης του πυθμένα. Επιπλέον, είναι αναγκαία η αποκατάσταση του καρνάγιου στην ευρύτερη περιοχή του Μαλιακού για τους καθαρισμούς, χρωματισμούς και τα καλαφατίσματα των μικρών σκαφών, η λειτουργία του οποίου προσθέτει ρύπους στη θάλασσα.

Πολιτισμική Κληρονομιά – Πολιτιστικό Υπόβαθρο

Ένας ακόμη τομέας που θα πρέπει να εστιάσει η αναπτυξιακή πολιτική της Όθρυς είναι η *διατήρηση, ενίσχυση και διάσωση της πολιτισμικής ταυτότητας* των πληθυσμών και των οικισμών της. Το παραπάνω είναι δυνατόν να επιτευχθεί μέσω της διατήρησης των παραδοσιακών/ενδογενών πολιτιστικών αξιών, όπως είναι η διάλεκτος και ο ιδιαίτερος τρόπος ζωής, αλλά και μέσω της προστασίας των κτιρίων, των μνημείων και των τόπων πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στα πολιτισμικά χαρακτηριστικά περιλαμβάνεται και η *ενδογενής γνώση με τις παραδοσιακές τεχνικές*. Χάρης αυτήν, οι τοπικοί πληθυσμοί γνωρίζουν τα όρια και τις δυναμικές του περιβάλλοντος στο οποίο ζούνε και είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένοι, γεγονός που δύναται να συμβάλλει αρκετά στη διαχείριση των φυσικών πόρων των ορεινών περιοχών. Επομένως, είναι απαραίτητο αυτή η γνώση να ενδυναμωθεί, να διατηρηθεί και να ληφθεί υπόψη κατά τη διαμόρφωση και εφαρμογή της ανάπτυξης της περιοχής. Επιπλέον, η *συμμετοχή των κατοίκων στη λήψη αποφάσεων και τη διαμόρφωση αναπτυξιακών πολιτικών* είναι καθοριστική. Καθώς η οποιαδήποτε πολιτική απόφαση για την ανάπτυξη της περιοχής θα έχει απευθείας αποτελέσματα στο τρόπο ζωής των κατοίκων, η συμμετοχή των κατοίκων στη διαμόρφωση και λήψη αποφάσεων θα πρέπει να τονωθεί, προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες και να γίνονται απόλυτα σεβαστά τα δικαιώματα των κατοίκων.

Τέλος, κρίνεται ουσιαστική η *σύνταξη Χάρτας Τοπίου* στον ορεινό και παράκτιο χώρο, προκειμένου να εντοπιστούν οι περιοχές με ιδιαίτερα προβλήματα και να γίνει μία κατηγοριοποίηση του χώρου σε επιμέρους περιοχές που εμφανίζουν κοινά χαρακτηριστικά. Η Χάρτα Τοπίου θα είναι να προωθήσει το πνεύμα διαπεριφερειακής και διανομαρχιακής συνεργασίας, αλλά και την εμπλοκή των ιδιωτικών φορέων και θα αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο ευαισθητοποίησης του κοινού, που θα στοχεύει στην αναβάθμιση του χώρου μέσα στο γενικότερο πλαίσιο της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης.

Υποδομές – Τεχνολογία – Επιστήμη

Σε κάθε περίπτωση, στόχος της πολιτικής ανάπτυξης για την Όθρυ θα πρέπει να είναι η *βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων*. Όπως είδαμε και στην ανάλυση, δεν απολαμβάνουν όλοι οι οικισμοί της περιοχής μελέτης επαρκείς κοινωνικές υπηρεσίες, εξαιτίας της απομόνωσης ορισμένων. Για τον λόγο αυτό, ορισμένες προσπάθειες θα πρέπει να απευθυνθούν στον τομέα της εκπαίδευσης, την ιατρικής περίθαλψης, των μεταφορών και των τεχνικών και περιβαλλοντικών υποδομών (αποκατάσταση σκουπιδιότοπων και ΧΑΔΑ), προκειμένου να επιτευχθούν καλύτεροι όροι διαβίωσης, μειώνοντας την ψαλίδα με τις υπόλοιπες περιοχές της χωρικής ενότητας της Όθρυς, αλλά και της υπόλοιπης χώρας. Η άμεση εκπόνηση ΓΠΣ (για το δήμο Σούρπης, εφόσον το ΓΠΣ για το Δ. Στυλίδας είναι σε εξέλιξη) και ΣΧΟΟΑΠ στους υπόλοιπους δήμους της περιοχής, αλλά και οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας, θα βοηθήσουν στην αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση τόσο της παράκτιας ζώνης (διαμόρφωση παραλιών), όσο και της ορεινής (διαμόρφωση πλατειών) και θα προστατέψουν τους παράκτιους οικισμούς από αυθαίρετη δόμηση με τη βοήθεια κανόνων και εφαρμογών ελέγχου. Επίσης, θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν ορισμένες δράσεις αναπαλαίωσης των κατοικιών και αισθητικής βελτίωσης, ώστε να προσδοθεί τοπικός χαρακτήρας.

Ειδικά για τον τομέα της ιατρικής, η Μαγνησία οφείλει να εκμεταλλευτεί τη λειτουργία και δραστηριοποίηση του Τμήματος Ιατρικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, αξιοποιώντας το ανθρώπινο δυναμικό του. Ακόμη θα πρέπει να επενδύσει στην ανάπτυξη τεχνολογιών Ιατρικής (τηλεϊατρική) οι οποίες θα μπορούσαν μελλοντικά να αντιμετωπίσουν προβλήματα που ανακύπτουν λόγω του φυσικού ανάγλυφου της Όθρυς και της αδυναμίας εξυπηρέτησης εξαιρετικών περιστατικών.

Ιδιαίτερη σημασία έχει και η δημιουργία *βασικών επιστημονικών δεδομένων* σχετικά με την περιοχή μελέτης. Οι επιστημονικές πληροφορίες είναι απαραίτητες για το σχεδιασμό της κατάλληλης αναπτυξιακής ή πολιτικής στην Όθρυ. Αυτά δύναται να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, δεδομένα για αγροτικές υποδομές και κοινωνικο-οικονομικές εξυπηρέτησεις, ώστε να βοηθηθούν οι σχεδιαστές και οι ιθύνοντες να υιοθετήσουν κατάλληλες και αποτελεσματικές πολιτικές όπου ακριβώς χρειάζονται.

4.3 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΖΩΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν.2742/99 (ΦΕΚ 207/Α'/07.10.1999), ως Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ) χαρακτηρίζονται εκτάσεις (θαλάσσιες ή χερσαίες) που κρίνονται κατάλληλες για την ανάπτυξη συγκεκριμένων τομέων οικονομικής δραστηριότητας ή επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και διακρίνονται σε περιοχές αποκλειστικής χρήσης, στις οποίες απαγορεύεται οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα πέραν εκείνης στην οποία αποβλέπει ο κανονισμός. Δύνανται να πολεοδομούνται και να χαρακτηρίζονται από ειδικό καθεστώς δόμησης (Ν.2742/99).

Γενικά, οι δήμοι/κοινότητες της περιοχής χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερα αναπτυγμένο πρωτογενή τομέα (καλλιέργειες, κτηνοτροφία, αλιεία), ενώ παράλληλα κατά τους θερινούς μήνες οι παράκτιες κυρίως περιοχές προσελκύουν ημεδαπούς επισκέπτες. Αυτό ακριβώς διαμορφώνει και το ιδιαίτερο τοπίο της Όθρυς, με το συνδυασμό ορεινών και παραθαλάσσιων χαρακτηριστικών. Προκειμένου να διατηρηθεί και να ενισχυθεί ο πρωτογενής τομέας που αποτελεί το σημαντικότερο πόρο για την τοπική οικονομία και ταυτόχρονα να προωθηθεί η περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού με αναβαθμισμένες και πιο ελκυστικές υπηρεσίες, θα πρέπει να ορισθούν στην ευρύτερη παραθαλάσσια έκταση ΠΟΑΠΔ, οι οποίες να συνδέουν τον τουρισμό και τη γεωργική δραστηριότητα.

Στον *Χάρτη 14* απεικονίζονται οι δύο προτεινόμενες ΠΟΑΠΔ Τουρισμού οι οποίες βρίσκονται στην ευρύτερη παραθαλάσσια περιοχή των δήμων Στυλίδας – Εχιναίων – Πελασγίας και Σούρπης, καλύπτοντας και τις περιοχές στις οποίες εκτείνονται οι γεωργικές δραστηριότητες των παραπάνω δήμων. Οι μορφές τουρισμού που προωθούνται εντός των περιοχών αυτών είναι ο παραθαλάσσιος τουρισμός, ο αγροτουρισμός – οικοτουρισμός και ο περιηγητικός τουρισμός που θα συνδυάζει τις ορεινές διαδρομές στην Όθρυ με τις θαλάσσιες περιηγήσεις στον Μαλιακό Κόλπο. Σε αυτές τις περιοχές απαγορεύεται οποιασδήποτε μορφής βιομηχανική χρήση, για να αποφευχθεί η περαιτέρω μόλυνση της περιοχής, εφόσον είναι ήδη επιβαρυνόμενη από τις εντατικές καλλιέργειες. Οι περιοχές εντός της ΠΟΑΠΔ πρέπει να χαρακτηρίζονται από χαμηλό συντελεστή δόμηση (περίπου 0,1 για τουριστικές εγκαταστάσεις) για την προστασία του τοπίου.

Επίσης, η περιοχή του Πτελεού χαρακτηρίζεται από υψηλό ποσοστό γεωργικής γης, ενώ εντός των ορίων του δήμου υπάρχει ο υδροβιότοπος του Αλμυροποτάμου, ο οποίος θα πρέπει να προστατευτεί από τις επιδράσεις που ενδέχεται να έχει η ανεξέλεγκτη

ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται η θεσμοθέτηση μίας ΠΟΑΠΔ με κύρια χρήση τον τομέα των γεωργικών καλλιεργειών, στην οποία επιτρέπονται και άλλες χρήσεις (κατοικία, τουρισμός – αναψυχή, βιομηχανίες χαμηλής όχλησης) για τις οποίες προβλέπονται ειδικοί όροι δόμησης και συγκεκριμένο ελάχιστο όριο αρτιότητα (8 στρέμματα κατά κανόνα) και μέγιστο ποσοστό οροφοεπιφάνειας.

Τέλος, εφόσον η δυναμικότητα του Παγασητικού Κόλπου το επιτρέπει (βλ. παράγραφος 2.4.1), θα μπορούσαν στην θαλάσσια περιοχή της Όθρυς να εγκατασταθούν ορισμένες πρόσθετες μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας, πάντα βάσει μελετών που διερευνούν τη δυνατότητα της περιοχής για να φιλοξενήσει τέτοιες μονάδες. Προκειμένου να αποφευχθεί η διάσπαρτη ανάπτυξη αυτών κατά μήκος του Παγασητικού ή/και του Μαλιακού Κόλπου, προτείνεται η θέσπιση μίας ΠΟΑΠΔ για ιχθυοκαλλιέργειες στην περιοχή των Νηών, όπου υπάρχει ήδη μία αντίστοιχη μονάδα. Η ΠΟΑΠΔ αυτή αποσκοπεί στην παροχή ειδικών κινήτρων, στην οργανωμένη συγκέντρωση των προσεχών εγκαταστάσεων σε περιοχή χαμηλής τουριστικής δραστηριότητας και κατ' επέκταση στην προστασία των υπόλοιπων περιοχών από υπέρμετρη εγκατάσταση ανάλογων δραστηριοτήτων.

Ζώνες Ειδικών Περιβαλλοντικών Ενισχύσεων

Σύμφωνα με το άρθρο 23 του Ν.1650/86, ως Ζώνες Ειδικών Περιβαλλοντικών Ενισχύσεων (ΖΕΠΕ) είναι δυνατό να χαρακτηρίζονται περιοχές που παρουσιάζουν κρίσιμα περιβαλλοντικά προβλήματα και να καθορίζονται εντός αυτών ειδικοί περιορισμοί χρήσεων γης και συντονισμένο πρόγραμμα μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος και πέρα από τους ισχύοντες γενικούς περιορισμούς. Εντός αυτών, είναι δυνατή η παροχή οικονομικών κινήτρων ή η επιβολή ανταποδοτικών τελών στα νομικά ή φυσικά πρόσωπα που υπόκεινται στους εν λόγω περιορισμούς και μέτρο. (Ν.1650/86).

Σε γενικές γραμμές, παρατηρούμε ότι η περιοχή του Μαλιακού Κόλπου μολύνεται κυρίως από το Σπερχειό Ποταμό, στην παράκτια ζώνη του οποίου υπάρχουν κτηνοτροφικές μονάδες και βιομηχανικές δραστηριότητες. Προκειμένου να αποφευχθεί μία ενδεχόμενη απειλή σοβαρής διατάραξης του οικοσυστήματος, θα πρέπει να τεθούν όρια στη ρύπανση που δέχεται ο Κόλπος, με τη θέσπιση μίας Ζώνης Ειδικών Περιβαλλοντικών Ενισχύσεων (ΖΕΠΕ) στις εκβολές του ποταμού (στην άκρη της περιοχής μελέτης – βλ. *Χάρτης 14*), ώστε να μειωθεί η χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, τα οποία προκαλούν μόλυνση στην περιοχή και να περιοριστούν τα βιομηχανικά απόβλητα. Επομένως, κρίνεται απαραίτητη η αναβάθμιση του δικτύου

άρδευσης, η ενημέρωση των καλλιεργητών με σκοπό την περιβαλλοντική τους ευαισθητοποίηση και φυσικά η χορήγηση των απαραίτητων κινήτρων σε αυτούς, ώστε να εκσυγχρονίσουν τις παραδοσιακές μεθόδους καλλιέργειας προς όφελος του περιβάλλοντος. Τέλος, θα πρέπει να εφαρμοστούν αυστηρότεροι έλεγχοι σχετικά με τους περιβαλλοντικούς ρύπους και τον τρόπο διαχείρισης αυτών, μέσω της εκπόνησης των απαραίτητων μελετών.

Περιοχές Οικοανάπτυξης

Σύμφωνα με το άρθρο 19 του Ν. 1650/86, ως περιοχές οικοανάπτυξης χαρακτηρίζονται εκτεταμένες περιοχές οι οποίες είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν χωριά ή οικισμούς που παρουσιάζουν ιδιαίτερη αξία και ενδιαφέρον λόγω της ποιότητας των φυσικών και πολιτιστικών τους χαρακτηριστικών, ενώ παράλληλα προσφέρουν δυνατότητες για ανάπτυξη δραστηριοτήτων που εναρμονίζονται με την προστασία της φύσης και του τοπίου. Σε αυτές ενθαρρύνεται η ανάπτυξη του αγροτουρισμού με χρησιμοποίηση αγροτικών κατοικιών, ξενώνων, κάμπινγκ και άλλων κατασκευών που προσαρμόζονται στην αρχιτεκτονική του τοπίου. Στις περιοχές αυτές επιδιώκεται: α) η προστασία και η βελτίωση των ιδιαίτερων φυσικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών τους, β) η ενίσχυση των παραδοσιακών ασχολιών και δραστηριοτήτων μέσω της ανανέωσης και του εκσυγχρονισμού μεθόδων και των συνθηκών της τοπικής οικονομίας, γ) η εκπαίδευση και μύηση του κοινού στους τρόπους αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπινων δραστηριοτήτων και φυσικών διεργασιών και δ) η ανάπαυση και αναψυχή του κοινού.

Στον *Χάρτη 14* προτείνονται τρεις ζώνες οικοανάπτυξης (ευρύτερες περιοχές Κ. Ανάβρας, ορεινού Δ. Στυλίδας και ορεινό τμήμα Δ. Αλμυρού και Δ. Σούρπης). Πρόκειται για περιοχές με ιδιαίτερο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον, οι οποίες χαρακτηρίζονται από έντονο ανάγλυφο και ορεινούς οικισμούς. Ταυτόχρονα, ένα σημαντικό τμήμα αυτών προστατεύεται από ειδικό καθεστώς προστασίας της φύσης, γεγονός που καταδεικνύει την ιδιαιτερότητα της περιοχής. Οι οικισμοί που περιλαμβάνονται στις παραπάνω ζώνες δεν έχουν παρουσιάσει ιδιαίτερη ανάπτυξη του τουρισμού. Σκοπός των ανωτέρω ζωνών οικοανάπτυξης είναι η βελτίωση και ανάδειξη των αναπτυξιακών προοπτικών των περιοχών αυτών, μέσω της προώθησης ενός ήπιου μοντέλου ανάπτυξης με έμφαση στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός κλπ), με απώτερο στόχο την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, την

αξιοποίηση των φυσικών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών και την προφύλαξη από ενδεχόμενους παράγοντες υποβάθμισης.

5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την παραπάνω ανάλυση κατέστη σαφές ότι η περιοχή της Όθρυος διαθέτει αξιοποιήσιμους φυσικούς και περιβαλλοντικούς πόρους και προσφέρει αρκετές δυνατότητες ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα, κυρίως όσον αφορά την κτηνοτροφία, ενώ παράλληλα η παράδοση και η ιστορία της περιοχής μπορούν να αξιοποιηθούν προς όφελος οικονομικό και κοινωνικό. Είναι αδιαμφισβήτητο ότι ελλοχεύει ο κίνδυνος για δημογραφική κατάρρευση και ότι πρέπει να υπερφαλαγγιστούν τα διάφορα προβλήματα που προκαλούν κώλυμα στην γενικότερη ανάπτυξη, όπως οι ελλειπείς κοινωνικές και τεχνικές υποδομές, η οικονομική στασιμότητα και η μερική ρύπανση του πυθμένα.

Ωστόσο, η ανάπτυξη της Όθρυος παρουσιάζει μία ιδιαιτερότητα: ως χωρική ενότητα η οποία ανήκει σε δύο διαφορετικές περιφέρειες και δύο διαφορετικούς νομούς, δεν αντιμετωπίζεται σαν ενιαία ενότητα, αλλά η ανάπτυξή της έγκειται στο σχεδιασμό διαφορετικών πολιτικών για τους δήμους του Ν. Φθιώτιδας και αυτού του Ν. Μαγνησίας. Χαρακτηριστικό είναι ότι και οι πολιτικές που παρέχονται από τους δύο νομούς, ασκούνται σε διαφορετικό αναπτυξιακό πλαίσιο, εφόσον οι νομοί Μαγνησίας και Φθιώτιδας ανήκουν σε ξεχωριστές περιφέρειες με διαφορετική δομή και αναπτυξιακούς άξονες προτεραιότητας. Το γεγονός αυτό, καθιστά σαφή την ανάγκη διαχείρισης της Όθρυος ως μία ενιαία και αδιάσπαστη ενότητα, που ταυτόχρονα αποτελεί και μία ειδική χωρική ενότητα.

Μία περιοχή όπως η Όθρυος με τις ιδιαιτερότητες και τα προβλήματα που τη χαρακτηρίζουν, χρήζει υλικής στήριξης και κοινωνικής συναίνεσης. Οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι της περιοχής χρήζουν προστασίας, ενώ παράλληλα δεν έχουν αναδειχθεί στο βαθμό που θα μπορούσαν προς όφελος της τοπικής κοινωνίας. Οι παραδοσιακές δραστηριότητες που ασκούνται, δεν παρέχουν αρκετά υψηλό εισόδημα, ώστε να κρατήσει τους κατοίκους στις εστίες τους. Επιπλέον, απουσιάζει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο άσκησης δραστηριοτήτων ανάδειξης της περιοχής, που θα επέτρεπε να αξιοποιηθούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό οι ευκαιρίες για την ανάπτυξη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας σε αρμονία με τη φύση, αλλά και για διαπεριφερειακή συνεργασία. Προκειμένου να αντισταθμιστούν τα παραπάνω προβλήματα, θα πρέπει να αξιοποιηθούν στο έπακρο τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής και να αποτελέσουν πηγή ωφελειών για τους κατοίκους και τους επισκέπτες και φυσικό εφελκυστικό βιώσιμης ανάπτυξης.

Από την άλλη πλευρά, είναι γεγονός ότι ο ορεινός χώρος είναι εξαιρετικά ευαίσθητος και επηρεάζεται αρκετά από τον τουρισμό, όσο «εναλλακτικός» και αν είναι, καθώς και από τις διάφορες παρεμβάσεις (μικρά έργα), περιλαμβανομένης της εκτός σχεδίου δόμησης των κατοικιών και της ανάπτυξης και λειτουργίας βιομηχανικών δραστηριοτήτων βλαβερών για το περιβάλλον. Για τον λόγο αυτό, προτάθηκαν ορισμένες ζώνες ανάπτυξης συγκεκριμένων παραγωγικών δραστηριοτήτων, εντός των οποίων θα υπάρχει έλεγχος και διαφάνεια, προκειμένου να αποφευχθούν τα φαινόμενα υποβάθμισης του τοπίου και του οικοσυστήματος. Η αναμενόμενη ωφέλεια της παραπάνω πρότασης είναι η διατήρηση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, με ταυτόχρονη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας.

Για να επιτευχθεί η ανάπτυξη της Όθρυος απαιτείται αλλαγή του τρόπου ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας με προσανατολισμό στη βιώσιμη οικονομική δραστηριότητα, τη βιώσιμη αλιεία, τον οικολογικό και τον ήπιο τουρισμό, τη βιολογική γεωργία και τα παραδοσιακά προϊόντα, κυρίως την ελιά και το κρέας. Επιπλέον, χρειάζεται αλλαγή του τρόπου διαχείρισης της κοιλάδας του Σπερχειού και της παράκτιας ζώνης του Μαλιακού. Απαιτείται, λοιπόν, μια άλλη πολιτική και μια τακτική που θα πετύχει την αρμονική συνύπαρξη του ανθρώπου και των οικοσυστημάτων. Ο παραδειγματισμός από επιτυχημένα αποτελέσματα αειφόρου ανάπτυξης ορεινών περιοχών, θα ήταν μία καλή τακτική, χωρίς την απόλυτη μίμηση των τακτικών και πολιτικών που εφαρμόστηκαν, καθώς πρόκειται για μία ειδική χωρική ενότητα.

Οι πολιτικές ανάπτυξης που προτάθηκαν πιο πάνω έχουν ως στόχο την ενθάρρυνση και ανάληψη πρωτοβουλιών, την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που κατευθύνονται στις γεωργικές και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, αλλά και την παράλληλη ανάπτυξη του δευτερογενούς τομέα, ο οποίος θα λειτουργήσει ενισχυτικά στην οικονομική αναζωογόνηση και τέλος, στην ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού, διασφαλίζοντας την περιβαλλοντική ισορροπία της περιοχής, σύμφωνα με το πνεύμα της αειφόρου ανάπτυξης, της βιωσιμότητας των πόρων και της προστασίας του περιβάλλοντος. Το όφελος τελικά θα είναι διπλό: *ενίσχυση της τοπικής κοινωνίας και προστασία του περιβάλλοντος.*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Μέτρα ελληνικής πολιτικής για ανάπτυξη πρωτογενούς τομέα στις ΟΜΠ

- Χορήγηση εξισωτικής αποζημίωσης στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές
- Χορήγηση αυξημένων κινήτρων με τους κανονισμούς για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων
- Πρόγραμμα συλλογικών και ατομικών επενδύσεων για την παραγωγή ζωοτροφών και τη βελτίωση των βοσκοτόπων στις ορεινές μειονεκτικές περιοχές
- Ειδικό Πρόγραμμα επιτάχυνσης της γεωργικής ανάπτυξης σε ορισμένες περιοχές
- Θέσπιση καθεστώτος προσωρινών ενισχύσεων στο γεωργικό εισόδημα
- Κανονισμοί για αναδιάρθρωση, εκσυγχρονισμό και ανάπτυξη του τομέα των υδατοκαλλιεργειών
- Μέτρα πολιτικής για τη βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών και δασικών προϊόντων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Χαρακτηριστικά ομάδων ορεινών περιοχών

Αναπτυγμένες ορεινές περιοχές

- παρουσία μεγάλων οικισμών
- ύπαρξη δυναμικών κλάδων (π.χ. χειμερινός τουρισμός, εξόρυξη, γεωργία, κτηνοτροφία ή δασοκομία)
- γειννίαση με μεγάλα αστικά κέντρα, βασικούς άξονες ανάπτυξης ή παραγωγικές συγκεντρώσεις και τουριστικούς πόλους.

Δυναμικές Ορεινές Περιοχές με Αναξιοποίητους Πόρους

- γειννίαση με μεγάλα αστικά κέντρα, βασικούς άξονες ανάπτυξης ή παραγωγικές συγκεντρώσεις και τουριστικούς πόλους
- ύπαρξη σημαντικών αναξιοποίητων αναπτυξιακών πόρων
- ύπαρξη επιτυχών πρωτοβουλιών ενδογενούς ανάπτυξης από συλλογικούς ή ιδιωτικούς τοπικούς φορείς.

Εσωτερικές Ορεινές Περιοχές

- υψηλό ποσοστό ορεινού πληθυσμού (σε πολλές περιοχές διπλάσιο ή τριπλάσιο του εθνικού μέσου)
- απομόνωση σε σχέση με τα μεγάλα αστικά κέντρα και τους άξονες ανάπτυξης
- ύπαρξη αναξιοποίητων αναπτυξιακών πόρων
- αρνητικές τάσεις στη δημογραφική πυραμίδα της περιοχής ή/ και
- παραμεθόριο χαρακτήρα.

Λοιπές Ηπειρωτικές Ορεινές Περιοχές

Πρόκειται για διάσπαρτες ορεινές περιοχές, οι οποίες είναι περιορισμένης έκτασης και δεν εμφανίζουν τα στοιχεία δυναμισμού ή το μέγεθος των προβλημάτων που συναντάμε στις προηγούμενες κατηγορίες. Εντάσσονται στη γενικότερη πολιτική μείωσης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και στις ειδικότερες πολιτικές στήριξης μειονεκτικών περιοχών των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Ορεινές Περιοχές Μικρών Νησιών

Στις περιοχές αυτές το κύριο χαρακτηριστικό είναι ο νησιωτικός και όχι ο ορεινός χαρακτήρας. Οι εξελίξεις εδώ συνδέονται άρρηκτα με τις γενικότερες προοπτικές και τάσεις της νησιωτικής οικονομίας. Η ολοκληρωμένη προσέγγιση σε επίπεδο νησιού αποτελεί μέρος της ανάλυσης για το νησιωτικό χώρο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: Περιοχές εφαρμογής των ΟΠΑΑΧ

Α/α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΗΜΟΙ
1	Ανατ. Μακεδονία & Θράκη	ΝΑ τμήμα Ν.Έβρου	Δ.Μεταξιάδων, Δ.Διδυμότειχου, Τριγώνου, Κυπρίνου, Δ.Βυσσας,
2	>>	ΑΝ. Ορεινή Ροδόπη	Δ.Σωστή, Δ.Ιάσμου
3	>>	Βόρειο τμήμα Ν.Δράμας	Δ.Σιδηρόδετου, Δ.Παρεστίου, Δ.Κάτω Πετροκοπιού,
4	Κεντρική Μακεδονία	Κερκίνη Ν.Σερρών	Δ.Κέρινης, Δ.Πετρισίου, Δ.Ηράκλειας, Δ.Μουριών
5	>>	Όρος Παίκο Ν.Κιλκίς & Ν.Πέλλης	Δ.Γουμένισσας, Δ.Αξιούπολης, Κ.Λιβαδιών, Δ.Εξαπλατάνου, Δ.Κύρρου, Δ.Ευρωπου, Δ.Πολυκάστρου (πλην δ.δ. Πολυκάστρου)
6	Δυτική Μακεδονία	Ορεινά Γρεβενά – Ανω Βοίο	Δ.Γοργιανής, Δ.Θεοδ. Ζιάκα, Δ.Κοσμά Αιτωλού, Κ.Αβδέλλας, Κ.Δοτσικου, Κ.Μεσολουριού, Κ.Περιβολιού, Κ.Σαμαρίνας, Κ.Σμιζής, Κ.Φιλιππαιών, Δ.Νεαπόλεως, Δ.Τσοτυλίου, Κ.Πεντάλοφου,
7	>>	Γράμμος-Καστοριά-Βίτσι	Δ.Ακρίτων, Δ.Νεστορίου, Κ.Αρρένων, Κ.Γράμμου, Δ.Βιτσίου, Δ.Κορεστίου, Κ.Καστρακίου, Δ.Αλιάκμονα, Δ.Αγ. Αναργύρων, Δ.Κλεισούρας, Δ.Ίωνος Δραγουμή, Δ.Ορεστίδος
8	>>	Ορεινός όγκος Πιερίας	Δ.Βελβέντου, Δ.Μακεδονίδος, Δ.Πιερίας, Δ.Πέτρας, Δ.Ελαφίνας, Δ.Δίου, Δ.Λιτόχωρου,
9	Ήπειρος	ΒΔ τμήμα Ν.Ιωαννίνων – Περιοχή Πωγωνίου	Δ.Ανω Πωγωνίου, Δ.Δελβινακίου, Κ.Πωγωνιανής, Δ.Μολοσσών, Κ.Λαβδάνης,
10	>>	Φιλιάτες Θεσπρωτίας	Δ.Φιλιατών, δδ. Σαγιάδας,
11	>>	Ορεινός όγκος Τύμφης	Δ.Τύμφης, Κ.Δίστρατου, Δ.Ανατ. Ζαγορίου, Κ.Βωβούσης, Κ.Μηλέας,
12	>>	Ορεινή Άρτα	Δ.Αγνάντων, Δ.Αθαμανίας, Δ.Καραϊσκάκη, Δ.Ηρακλείας, Δ.Πέτα, Δ.Τετραφυλίας, Κ.Θεοδωριανών, Κ.Μελισσουργών, Δ. Πραμάντων
13	Θεσσαλία	ΒΑ τμήμα Ν.Λαρίσης	Δ.Ολύμπου Δ.Σαρανταπόρου, Δ.Ποταμιάς, Δ.Λιβαδίου, Δ.Ελασσόνας, Δ.Γόννων, Κ.Καρυάς, Κ.Αμπελακίων, Δ.Αντιχασίων, Κ.Βερδικούσης
14	>>	Αν. τμήμα Ν.Τρικάλων	Δ.Φαρκαδόνας, Δ.Οιχάλιας, Δ.Παληοκάστρου, Δ.Παραλιθαίων, Δ.Τυμφαίων
15	Ιόνια Νησιά	Ορεινή Λευκάδα	Δ.Καρυάς, Δ.Σφακιωτών, Δ.Απολλωνίων,
16	>>	Ορεινή Ζάκυνθος	Δ.Ελατίων, Δ.Αρτεμισίων, Δ.Λαγανά
17	>>	Ορεινός όγκος Β.τμήματος Ν.Κεφαλληνίας	Δ.Ερισσού, Δ.Πυλαρίων, Δ.Σάμης, Δ.Λιβαδούς, Δ.Ελείου Προννών, Δ.Ιθάκης, Κ.Ομαλών
18	Δυτική Ελλάδα	Ξηρόμερο Ν.Αιτωλοακαρνανίας	Δ.Ανακτορίου, Δ.Αλυζίας, Δ.Αστακού, Δ.Κεκροπίας, Δ.Μεδεώνος, Δ.Φυτειών
19	>>	ΒΑ τμήμα Ν.Ηλείας	Δ.Λαμπείας, Δ.Λασιώνος, Δ.Πηνείας, Δ.Αροανίας, Δ.Τριταίας, Δ.Παιών, Δ.Φαρρών, Δ.Φολόης, Κ.Καλεντζίου, Δ.Ωλένης
20	Στερεά Ελλάδα	ΒΔ τμήμα Ν.Ευρυτανίας	Δ.Αγράφων, Δ.Ασπροποτάμου, Δ.Απεραντίων, Δ.Βινιάνης, Δ.Φραγκίστας
21	>>	Δυτ. Φθιώτιδα	Δ.Αγ. Γεωργίου, Δ.Μακρακώμης, Δ.Σπερχειάδας, Κ.Τυμφήστου
22	>>	Ορεινός όγκος κεντρικής ευβοίας	Δ.Διρφύων, Δ.Αμαρυνθίων, Δ.Μεσσαπίων, Δ.Κύμης, Δ.Ελλυμνίων, Δ.Νηλέων, Δ.Κήρεως, Δ.Κονίστρων
23	>>	Ορεινή Δωρίδα	Δ.Λιδωρικού, Δ.Καλλιέων, Δ.Βαρδουσίων, Δ.Ευπαλίου
24	>>	Οροπέδιο πρώην λίμνης Ξυνιάδας	Δ.Δομοκού, Δ.Θεσσαλιώτιδος, Δ.Ξυνιάδος
25	Αττική	Νήσος Κύθηρα	Δ.Κυθήρων, Κ.Αντικυθήρων,
26	Πελοπόννησος	Ν.τμήμα Ν.Αρκαδίας	Δ.Απόλλωνος, Δ.Λεωνιδίου, Κ.Λοσμά
27	>>	Ορεινή περιοχή Δυτ.Κορινθίας	Δ.Ξυλοκάστρου, Δ.Στυμφαλίας, Δ.Φενέου,

Α/α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΔΗΜΟΙ
28	>>	Ορεινή περιοχή Δήμου Τροπαίων Ν.Αρκαδίας	Δ.Κλειτόρος, Δ.Κοντοβαζαίνης, Δ.Τροπαίων, Δ.Ηραίας, Δ.Λαγκαδίων
29	>>	Περιοχή Αττικής-Αργολίδος	Δ.Τροιζήνας, Δ.Μεθανών, Δ.Κρανιδίου, Δ.Ερμιονης
30	>>	Ταΰγετος Ν.Λακωνίας	Δ.Πελλάνας, Δ.Μυστρά, Δ.Σμυνούς, Δ.Φαρίδος, Δ.Αβίας, Δ.Λεύκτρου
31	Βόρειο Αιγαίο	Κεντρικό τμήμα Ν.Χίου	Δ.Καμποχωρών, Δ.Ομηρουπολης, Δ.Ιωνίας, Δ.Καρδαμυλών, Δ.Οινουσσών, Δ.Ψαρών, Δ.Αμανης
32	>>	Νήσος Σάμου	Δ.Καρλοβασίου, Δ.Βαθέως, Δ.Μαραθοκάμπου, Δ.Πυθαγορείου, Δ.Αγ. Κηρύκου, Δ.Ευδήλου, Δ.Ραχών, Δ.Φούρνων Κορσέων
33	>>	Νήσος Λέσβου	Δ.Πλωμαρίου, Δ.Αγιασού, Δ.Σέρας, Δ.Ευεργετούλας, Δ.Λουτροπόλεως-Θέρμης, Δ.Μηθύμνης, Δ.Μανταμάδος, Δ.Πέτρας
34	Νότιο Αιγαίο	Βόρεια Άνδρος-Τήνος	Δ.Υδρούσσας, Δ.Άνδρου, Δ.Εξωμβούργου, Κ.Πανόρμου, Δ.Κορθίου
35	>>	Μικρά νησιά Δωδεκανήσου	Δ.Μεγίστης, Δ.Σύμης, Δ.Τήλου, Δ.Νισύρου, Δ.Αστυπάλαιας
36	>>	Ορεινή Νάξος	Δ.Δρυμαλίας, Δ.Νάξου, Κ.Κουφονησίων, Κ.Ηράκλειας, Κ.Σχοινούσης, Κ.Δονούσης
37	Κρήτη	Επαρχία Μαλεβυζίου Ν.Ηρακλείου	Δ.Κρουσώνα, Δ.Τυλίσου, Δ.Γοργολαίνης, Δ.Τετραχωρίου, Δ.Τεμένους, Δ.Αγ. Βαρβάρας, Δ.Αρχανών, Δ.Ζάρου, Δ.Ρουβά
38	>>	ΝΔ τμήμα Χανίων	Δ.Ινναχωρίου, Δ.Πελεκάνου, Δ.Κισσάμου, Δ.Μηθύμνης, Δ.Ανατ. Σεληνίου, Δ.Καντάνου
39	>>	Μυλοπόταμος Ν.Ρεθύμνης	Δ.Ανωγείων, Δ.Κουλουκώνα, Δ.Γεροποτάμου,
40	>>	Περιοχή Λασιθίου	Δ.Οροπεδίου Λασιθίου

Πηγή: Αναπτυξιακή Εταιρεία Θεσπρωτίας Α.Ε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: Καθοριστικές ημερομηνίες που αφορούν την ΚΑΠ

- 1958 Συνδιάσκεψη της Stresa
- 1960 Η Επιτροπή υποβάλλει στο Συμβούλιο τις προτάσεις της για την εκπόνηση και εφαρμογή της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής
- 1962 Αποφασίζονται οι πρώτες νομοθετικές ρυθμίσεις όσον αφορά την αγορά
- 1968 Η Επιτροπή δημοσιεύει το «Υπόμνημα για τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ» (Σχέδιο Mansholt) και η ΚΓΠ εισέρχεται στην οριστική της φάση με την εφαρμογή κοινών τιμών
- 1972 Θεσπίζονται οι πρώτες κοινωνικοδιαρθρωτικές οδηγίες
- 1979 Έναντι του ολοένα αυξανόμενου ρυθμού των γαλακτοκομικών πλεονασμάτων, βασίστηκε στην εισφορά συνυπευθυνότητας
- 1980 Το Συμβούλιο των Υπουργών δέχεται την αρχή του καθορισμού στόχων παραγωγής
- 1983 Η Επιτροπή υποβάλει πρόταση για ριζική μεταρρύθμιση, που διατυπώθηκε επίσημα το 1985
- 1984 Καθορίζονται οι ποσοστώσεις για τα γαλακτοκομικά προϊόντα
- 1985 Η επιτροπή δημοσιεύει το υπόμνημα «Προοπτικές της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής: το Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής»
- 1988 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καταλήγει σε συμφωνία της «Κατευθυντήριας γραμμής για τις γεωργικές δαπάνες» και καθιερώνει τη δημοσιονομική πειθαρχία και το καθεστώς που επονομάζεται «Καθεστώς των σταθεροποιητών»
- 1992 Αποφασίζεται η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ
- 1997 Η Επιτροπή πρότεινε μεταρρύθμιση της ΚΑΠ
- 1999 Επέρχεται η πιο ριζική και ολοκληρωμένη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5: Ορεινά Δίκτυα

Παγκοσμίως

- Mountain Forum and Mountain-Forum e-mail list
- Mountain Protected Areas Network
- FAO Mountain Programme and Interagency Task Force on Agenda 21, Chapter 13
- International Mountain Society and Mountain Research and Development Journal
- International Geographical Union, Commission on Mountain Geoecology and Sustainable Development
- World Mountaineering and Climbing Federation (and its many national affiliates)
- Banff Centre for Mountain Culture

Αφρική

- African Mountain Forum (in the formation process)
- African Mountains Association
- African Mountain Protected Areas Network
- Lesotho Mountain Research Group
- Community Environment Network, South Africa
- MF-Africa e-mail list

Ασία και Ειρηνικός Ωκεανός

- Asia Pacific Mountain Forum and Asia Pacific Mountain Network
- Australasia-Pacific Mountain Forum
- North Central Asia Mountain Forum
- West Asia Mountain Forum
- South East Asia Mountain Forum
- North East Asia Mountain Forum
- Australian Mountain Protected Areas Network
- Australian Institute of Alpine Studies
- Nepal Studies Association and Himalayan Research Bulletin
- Nepal Forum of Environmental Journalists
- Himalayan Explorers Club and HimalayaNet e-mail list
- Kathmandu Environmental Education Project

Ευρώπη

- European Mountain Forum (in the formation process)
- Carpathians Mountain Forum
- Caucasian Mountain Network and Caucasus Mountain Forum
- Central/Western Middle European Mountain Forum
- Central/Western Middle European Mountain Forum (French Jura)
- Central/Western Middle European Mountain Forum (Czech Sudeten)
- Northern European Mountain Forum
- International Commission for the Protection of the Alps
- CH-Regio
- Man and the Biosphere (Russian Federation and CIS)
- International Association of Academies of Science, CIS Mountain Research Programme (in the formation process)
- MF-Europe e-mail list

Λατινική Αμερική

- Latin American Mountain Forum and MF-LAC e-mail list
- Consortium for the sustainable development of the Andean ecoregion (CONDESAN) and Info Andina
- Andean Mountains Association
- Red de los Andes Centrales-Perú
- Selvas de Montaña
- Asociación para Desarrollo Campesino, Red de Páramos
- Red Latinoamericana de Estrategias hacia la Sostenibilidad
- MF-Discuss e-mail list (Andean Paramos)
- Latin American Protected Areas e-mail list

Βόρεια Αμερική

- North American Mountain Forum (in the formation process)
- The Corridor (Southern Appalachian Culture and Natural Heritage Forum)
- Appalachian Restoration Campaign/Heartwood
- Southern Appalachian Forest Coalition
- Rocky Mountain Institute
- MF-N America e-mail list

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6: Παγκόσμιες συναντήσεις στα πλαίσια του Παγκόσμιου Έτους Βουνών

- World mountain Symposium 2001, “Community Development between Subsidy, Subsidiary and Sustainability”, 30 September – 4 October 2001, Interlaken, Switzerland
- High Summit 2002, “International Conference around the Continents’ Highest Mountains”, 6 – 10 May 2002, Mendoza, Argentina; Nairobi, Kenya; Kathmandu, Nepal; Milan and Trento, Italy
- International Conference of Mountain Children, 15 – 23 May 2002, Uttaranchal, India
- 2nd International Meeting of Mountain Ecosystems, “Peru, country of mountains towards 2020: water life and production”, 12 – 14 June 2002, Huaraz, Peru
- International Conference on Sustainable Agriculture and Rural Development in Mountain Regions”, 16 – 20 June 2002, Adelboden, Switzerland
- 2nd World Meeting of Mountain Populations, 17 – 22 September 2002, Quito, Ecuador
- Celebrating Mountain Women, 1 – 4 October 2002, Thimphu, Bhutan
- Bishkek Global Mountain Summit, 28 October – 1 November 2002, Bishkek, Kyrgyzstan

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7: Λοιπά κοινοτικά μέτρα για τις ορεινές περιοχές

Παρακάτω αναφέρονται Προγράμματα και Κανονισμοί της ΕΕ, που δεν αφορούν αποκλειστικά τις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές.

Το *Πρόγραμμα βελτίωσης και εξοπλισμού βοσκοτόπων*, που εφαρμόζεται στις ορεινές μειονεκτικές περιοχές από το 1985 με τον Κανονισμό 797/85/ΕΟΚ και συνεχίζεται με τον Κανονισμό 2328/91/ΕΟΚ.

Ο *Κανονισμός 866/90/ΕΟΚ*, που αναφέρεται στη βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων, αντικαθιστώντας τον Κανονισμό 355/77/ΕΟΚ. Στα προϊόντα των οποίων ενισχύονται η επεξεργασία, μεταποίηση και εμπορία, περιλαμβάνονται σχεδόν όλα τα ελληνικά προϊόντα.

Ο *Κανονισμός 950/97*, που αντικατέστησε τον Κανονισμό 2328/92 (ο οποίος με τη σειρά του αντικατέστησε τον Κανονισμό 797/85/ΕΟΚ) και έχει σαν στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των γεωργικών διαρθρώσεων. Για τις γεωργικές δραστηριότητες σε μειονεκτικές περιοχές χορηγείται εξισωτική αποζημίωση και αφορά τόσο στη φυσική όσο και στη ζωική παραγωγή. Το ύψος της εν λόγω αποζημίωσης καθορίζεται κάθε χρόνο με απόφαση της Επιτροπής Τιμών και Εισοδημάτων.

Ο *Κανονισμός 2078/92*, που αφορά στις διάφορες φιλοπεριβαλλοντικές ενέργειες (θέσπιση – διατήρηση κανόνων προστασίας του φυσικού χώρου στη γεωργία, προστασίας του περιβάλλοντος κλπ) και στην εφαρμογή τους σε κάθε διάσταση της γεωργικής δραστηριότητας. Επιδoteί για πρώτη φορά τον αγρότη-παραγωγό για τον τρόπο με τον οποίο παράγει, αναγνωρίζοντας την ιδιότητά του ως διαχειριστή του αγροτικού και φυσικού περιβάλλοντος.

Ο *Κανονισμός 2080/92* για την οικονομική ενίσχυση των δασικών μέτρων στη γεωργία, ο οποίος συμβάλλει θετικά στη βελτίωση των εισοδημάτων των κατόχων οριακών γαιών και στην άμβλυνση του φαινομένου της διάβρωσης-ερημοποίησης των ορεινών περιοχών. Προβλέπει προγράμματα αντιδιαβρωτικής προστασίας, προστασίας οικοτόπων ιδιαίτερης σημασίας και της άγριας πανίδας και χλωρίδας τους, προστασίας αγροτικού τοπίου και διαχείρισης εγκαταλειμμένων γαιών.

Ο *Κανονισμός 2081/92* για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων.

Στο *Πρωτοβουλία INTERREG [INT.I (1990-93), INT.II (1994-σήμερα)]* (Κανονισμός 2082/93), το Μέτρο 3.4 αφορά στη διαχείριση και προστασία των δασών από πυρκαγιές και ασθένειες, τη μείωση της διάβρωσης των εδαφών, την ορθολογικότερη διαχείριση των δασών, τη διατήρηση και βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος (Υποπρόγραμμα 3^ο «Ανάπτυξη Αγροτικού Τομέα»). Ωφελούμενοι είναι οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών, των νησιών και των παραμεθόριων, όπου θα γίνουν οι παρεμβάσεις με σκοπό την ενδογενή ανάπτυξη, καθώς και οι αγροτικοί συνεταιρισμοί.

Ο *Κανονισμός 2092/91*, που αφορά στην προώθηση του προγράμματος βιολογικής γεωργίας. Στόχοι του προγράμματος είναι η μείωση της ρύπανσης που προκαλεί η γεωργία, η προστασία της άγριας χλωρίδας και πανίδας και της δημόσιας υγείας.

Ο *Κανονισμός 2158/92/ΕΟΚ*, που έχει ως στόχο τη μείωση του αριθμού των πυρκαγιών και της επιφάνειας που καίγεται.

Ο *Κανονισμός 4256/88*, που πρότεινε αρκετές καινοτόμες δράσεις, όπως πιλοτικά έργα, τεχνική βοήθεια, μελέτες βιωσιμότητας κλπ, οι οποίες προωθήθηκαν από το άρθρο 8.

Τα *Προγράμματα VALOREN (1990-1992)*, που αφορούν τις μειονεκτικές περιοχές για την αξιοποίηση της ενδογενούς ενέργειας. Στόχος τους είναι η εκμετάλλευση των τοπικών ενεργειακών πόρων και η ορθολογική χρήση της ενέργειας με σεβασμό προς το περιβάλλον.

Η *Πρωτοβουλία EQUAL*, που προβλέπει την ανάπτυξη νέων μεθόδων καταπολέμησης των διακρίσεων και των ανισοτήτων πάσης φύσεως, αναφορικά με την πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

Η *Πρωτοβουλία URBAN*, που ευνοεί την οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των χωριών και των επαρχιών που αντιμετωπίζουν κρίση.

Η *Πρωτοβουλία REGIS*, που στόχευε στην κοινωνικο-οικονομική ολοκλήρωση των πλέον απομακρυσμένων περιοχών της κοινότητας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8: Ιχθυοκαλλιέργειες περιοχής μελέτης (Πήλιο - Όθρυς)

Α/Α	Φορέας	Τοποθεσία Μονάδας	Θαλάσσια έκταση (στρ.)	Εγκεκριμένη Δυναμικότητα (τόνοι/ έτος)
1	ΑΦΟΙ Δ. ΜΑΝΤΕ & ΣΙΑ ΟΕ	ΑΧΛΑΔΙ ΧΕΛΩΝΕΣ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ	10,5	150
2	ΙΧΘ/ΦΕΙΑ ΜΑΛΕΣΙΝΑΣ (Θέση Γ)	ΚΑΛΑΜΙΤΣΑ ΜΑΛΕΣΙΝΑΣ	80	850
3	ΙΧΘ/ΦΕΙΑ ΜΑΛΕΣΙΝΑΣ (Θέση Β)	ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΛΑΡΜΕΣ ΜΑΛΕΣΙΝΑΣ	20	230
4	ΙΧΘΥΟ ΑΕ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΚΑΛ/ΓΕΙΕΣ	ΚΑΛΟΓΗΡΟΣ Δ.Δ. ΒΑΘΥΚΟΙΛΟΥ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ	10	150
5	Sea Farm Ionian ΑΕ	ΚΑΛΟΓΗΡΟΣ Δ.Δ. ΒΑΘΥΚΟΙΛΟΥ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ	35	350
6	ΕΧΙΝΟΣ ΑΕ ΙΧΘ/ΓΕΙΕΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΒΑΛΑΣ ΟΡΜΟΥ ΓΑΡΔΙΚΙΟΥ ΠΑΡΑΛΟΑΣ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ	10	150
7	ΔΙΑΣ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΑΒΕΕ	ΤΑΠΙΑ ΑΚΤ. ΠΕΡ. ΑΧΛΑΔΙΟΥ	90	390
8	ΜΑΛΙΑΚΟΣ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΑΒΕΕ	ΑΚΡΩΤΗΡΙ ΤΑΠΙΑ ΚΟΙΝΟΤ. ΑΧΛΑΔΙΟΥ	40	200
9	ΥΔΡΟΒΙΟΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΕΠΕ	ΜΗΛΙΝΑ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	45	300
10	ΜΟΣΔΡΟΜΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ	ΝΗΕΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	70	750

Πηγή: Τμήμα Αλιείας Ν. Φθιώτιδας και Τμήμα Αλιείας Ν. Μαγνησίας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9: Κατηγοριοποίηση οδικού δικτύου

ΠΡΩΤΕΥΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
Ο βασικός άξονας της Νέας Εθνικής Οδού Αθήνας - Λαμίας -Τεμπών - Κατερίνης - Θεσ/νίκης, ο οποίος διέρχεται από το Νομό Μαγνησίας στο τμήμα μεταξύ διοικητικών ορίων Αγ.Θεοδώρων και διοικητικών ορίων Βελεστίνου (Απόφαση ΔΜΕΟ/ε/Ο/1308/15-12-95)
ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
Η Οδική παράκαμψη Βόλου (Περιφερειακός) με αριθμηση (30), από το σημείο συνάντησης με την Ε.Ο. (30) του Δευτερεύοντος Δικτύου «Βόλος - Ν. Αγχιάλος - Μικροθήβες» μέχρι το σημείο συνάντησης με την Ε.Ο. (34) του Τριτεύοντος Δικτύου «Βόλος - Αγρια - Νεοχώρι - Τσαγκαράδα - Χορευτό»
Η Π.Ε.Ο. (1) στο τμήμα «Στυλίδα - Βελεστίνο»
Η Ε.Ο. (71) από Ε.Ο. (30) έως αεροδρόμιο Ν. Αγχιάλου
Η Ε.Ο. (34) «Βόλος - Νεοχώρι - Τσαγκαράδα - Χορευτό»
Η Ε.Ο. (34α) «Βόλος - Πορταριά - Χορευτό» (Απόφαση ΔΜΕΟ/ε/Ο/1308/15-12-95)
ΠΡΩΤΕΥΟΝ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
Επ. Ο. 1 : «Βόλος-Άλλη Μεριά»
Επ. Ο. 3 : «Πορταριά-Μακρυνίτσα»
Επ. Ο. 4 : «Παρακαμπτήριος Ε.Ο. Βόλου-Χορευτού δια Κατωχωρίου από 9 ^ο χλμ. δια Ναού Ζωοδόχου Πηγής μέχρι την οδό Βόλου-Πορταριάς»
Επ. Ο. 7 : «Ζαγορά-Πουρί προς Σκλήθρο και Αγιά δια Βενετού»
Επ. Ο. 8 : «Αγριά-Δράκεια-Αυχήν Χορευτράς δια Αγ.Λαυρεντίου-Αγ.Γεωργίου Πινακωτών-Βυζιτσας και Μηλεών μετά διαστ/σεων Αγ.Λαυρεντίου-Κάτω Λεχωνίων-Παραλίας και Αγ.Γεωργίου-Άνω Λεχωνίων-Παραλίας»
Επ. Ο. 9 : «Καλά Νερά-Μηλιές»
Επ. Ο. 10 : «Διακλάδωση Αφήσου από 24 ^ο χλμ. Εθνικής Οδού Βόλου-Νεοχωρίου-Ζαγοράς»
Επ. Ο. 11 : «Δέλτα Αργαλαστής-Αργαλαστή-Τρίκερι δια Χόρτου και Μηλίνης μετά διακλαδώσεως προς Μονή Πάου»
Επ. Ο. 12 : «Δέλτα Αργαλαστής-Συκή»
Επ. Ο. 13 : «Αργαλαστή-Ξυνόβρυση»
Επ. Ο. 15 : «Αργαλαστή-Λαύκος-Πλατανιά»
Επ. Ο. 16 : «Μηλίνα-Προμήρι»
Επ. Ο. 18 : «Διακλάδωση Κισσού από Εθνική Οδό Βόλου-Νεοχωρίου-Ζαγοράς»
Επ. Ο. 19 : «Αγ.Δημήτριος-Αγ.Ιωάννης Εθνικής Οδού Βόλου-Νεοχωρίου-Ζαγοράς»
Επ. Ο. 36 : «Διακλάδωση Βρύναινας-Αγ. Ιωάννου από 9 ^ο χλμ Εθνικής Οδού Αλμυρού-Λαμίας»
Επ. Ο. 37 : «Σούρπη-Αμαλιάπολις»
Επ. Ο. 39 : «Σούρπη-Όρμος Νηές»
Επ. Ο. 40 : «Διακλάδωση Πτελεού και Παραλίας από Εθνική Οδό Αλμυρού-Λαμίας»
Επ. Ο. 2 : «Άνω Βόλος-Μακρυνίτσα-Σταγιάτες-μέχρι Προφήτη Ηλία»
Επ. Ο. 5 : «Διακλάδωση Εθνικής Οδού Βόλου-Χορευτού προς Σανατόριο Καραμάνη»
Επ. Ο. 6 : «Οδός προσπελάσεως κορυφής Πουριανός Σταυρός»
Επ. Ο. 14 : «Αργαλαστή-Όρμος Πάλτση»
Επ. Ο. 17 : «Διακλάδωση Πρόπαν από Εθνική Οδό Βόλου-Νεοχωρίου-Ζαγοράς»
Επ. Ο. 25 : «Διακλάδωση Αγ.Γεωργίου από 17 ^ο χλμ. Εθνικής Οδού Βόλου-Λαρίσης»
Επ. Ο. 33 : «Αλμυρός-Ανάβρα προς Μελιταίαν από Ευξεινουπόλεως Επ. Οδού 32 και δια Νεοχωράκι-Κελεμενί και Τζουρνάκι»
Επ. Ο. 35 : «Αλμυρός-Πλάτανος-Βρύναινα από 3 ^ο χλμ. Εθνικής Οδού Αλμυρού-Λαμίας και δια Κοκκωτών»
Επ. Ο. 38 : «Σούρπη-Αγία Τριάδα»
Επ. Ο. 42 : «Διακλάδωση Αηλίου από Εθνική Οδό Βόλου-Νεοχωρίου-Χορευτού»
ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
Επ. Ο. 22 : «Κανάλια-Κεραμίδι-Όρμος Κουμάρι από 26ο χλμ. Επ. Οδού 20»
Επ. Ο. 41 : «Διακλάδωση Αχιλλείου προς Γλύφα από Εθνική Οδό Αλμυρού-Λαμίας»
Επ. Ο. 44 : «Κάτω Αργιλοχώρι-Ανθότοπος-από Επ. Οδό 32 σε Επ. Οδό 33»

Πηγή: ΥΠΕΧΩΔΕ, (1998α), «Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Θεσσαλίας», Α' Φάση, Τόμος Ι, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον (Ε.Π.ΠΕΡ.), Αθήνα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10: Παραδοσιακοί οικισμοί του Πηλίου

Με το ΦΕΚ-594/Α/78:

'Αγιος Γεώργιος (Νηλείας), 'Αγιος Λαυρέντιος, 'Αλλη Μεριά, 'Ανω Βόλος, 'Αφυσσος, Βυζίτσα, Δράκεια, Ζαγορά, Κεραμίδιον, Κισσός, Μακρυνίτσα, Μηλέαι, Νεοχώριον, Νταμούχαρη, Πινακάται, Πορταριά, Πουρίον, Τσαγκαράδα, Χορευτόν,

Με το ΦΕΚ-374/Α/80 και 383/Α/97:

'Αγιος Βλάσιος, 'Αγιος Δημήτριος, 'Αγιος Ιωάννης, Αγία Κυριακή Τρικεριού, 'Αγιος Ονούφριος, Αγία Παρασκευή, Αγριά, 'Αλλη Μεριά, Ανακασιά, Ανήλιον, 'Ανω Γατζέα, 'Ανω Λεχώνια, Αργαλαστή, Αργυρέικα, Αφέται, Αφισσος, Βένετο, Βυζίτσα, Δράκεια, Ζαγορά, Καλά Νερά, Καλαμάκι (Πρόπαν), Κάλαμος, Κανάλια, Κατηγιώργης, Κατηχώρι, Κάτω Γατζέα, Κάτω Λεχώνια, Κεραμίδι, Κερασιά, Κισσός, Κορωπί, Λαμπινού, Λαύκος, Λεφόκαστρο, Λύρη, Μακρυνίτσα, Μακρυρράχη, Μελισσιάτικα, Μετόχι, Μηλίνα, Μηλιές, Μούρεσι, Νεοχώρι Νταμούχαρι, Ξουρίχτι, Ξυνόβρυση, Παναγιά Τρικεριού, Πινακάτες 'Αγιος Βλάσιος, Πλατανιάς, Πλατανίδια και Μελισσιάτικα, Πορταριά, Πουρί, Προμύρι, Σταγιάτες, Συκή, Τσαγκαράδα, Χορευτό, Χόρτο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 11: Μυθολογικά στοιχεία της Όθρυς

Κατά την Αρχαία Ελληνική Μυθολογία, το όρος Όθρυς είναι το βουνό των Τιτάνων, όπου εγκαταστάθηκαν κατά την περίοδο της σύγκρουσης τους με τους Ολύμπιους Θεούς. Οι Τιτάνες μάχονταν από εκεί το Δία και τους υπόλοιπους θεούς αποσπώντας και εκτοξεύοντας προς τον Όλυμπο τεράστιες πέτρες. Ο μύθος δίνει μια εξήγηση και προς τη γεωφυσική κατανομή του όρους, όπου η βλάστηση παρουσιάζει μεγάλη εναλλαγή.

Στο βουνό αυτό μετά την τιτανομαχία ο Δίας ανέθεσε στην νύμφη Οθρυίδα (Ορσυίδα) τη βοσκή των κοπαδιών του που αποτελούνταν από βόδια. Έτσι το βουνό πήρε το όνομά του απ' τη νύμφη. Οι Νύμφες ήταν γυναικείες μορφές θεϊκής καταγωγής, νεαρές στην ηλικία, που ζούσαν μέσα στην άγρια φύση, τριγύριζαν στα βουνά, συνοδεύοντας την Άρτεμη και παίζοντας μαζί της. Τραγουδούσαν και χόρευαν μαζί με τον Πάνα στα λιβάδια και στις πλαγιές, συνήθως κοντά στις πηγές, υμνώντας τους Ολύμπιους θεούς και ιδιαίτερα τον πατέρα του Πάνα, τον Ερμή, ενώ τρέφονταν με αμβροσία. Μαζί τους χόρευε και η Αφροδίτη, μαζί με τις Χάριτες, όπως λέει ο Όμηρος, στο βουνό Ίδα, στην Τροία.

Ο Έλλην ήταν βασιλιάς της Φθιώτιδας και δημιουργός της πόλης Ελλάδα, που βρισκόταν όπως ισχυριζόταν οι Μελιταιείς κατά τον Στράβωνα, δέκα στάδια (1850 μέτρα) πέρα από τον ποταμό Ενιπέα, ανάμεσα στις σημερινές Καρυές και τη Μελιταία. Επίσης εξουσίαζε μια περιοχή ανάμεσα στον Πηνεϊό και τον Ασωπό ποταμό. Ήταν γιος του Δευκαλίωνα και της Πύρρας και θεωρείται γενάρχης όλων των Ελλήνων. Από τη γάμο του με τη νύμφη Οθρυίδα (Ορσηίδα) απέκτησε τον Αίολο, το Δώρο και τον Ξούθο.

Η Νύμφη Οθρυίδα από τον έρωτά της με τον Δία, απέκτησε ένα γιο τον Μελιταία ο οποίος δημιούργησε την ομώνυμη αρχαία πόλη της περιοχής μας. Οι Ξυνίες Νύμφες ζούσαν στην Όθρυ στα πυκνά δάση γύρω απ' τη λίμνη Ξυνιάδα στην οποία έδωσαν, σύμφωνα με το μύθο, τ' όνομά τους. Στις όχθες της λίμνης οι πανέμορφες θεότητες έλουζαν τα μακριά τους μαλλιά και τραγουδούσαν παρέα με τους άλλους θεούς και τον Απόλλωνα να τις συνοδεύει με τις γλυκές μελωδίες της λύρας του.

Πηγή: Όθρυς-Net <<http://www.othrys.net/2009/04/1.html>>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 12: Χρηματοδοτήσεις πρωτογενούς τομέα (Κοινοτικοί Κανονισμοί)Κανονισμός 866/90/ΕΟΚ:

Σύμφωνα με αυτόν τον κανονισμό επιχορηγούνται επενδύσεις που:

- ⇒ συμβάλλουν στον προσανατολισμό της παραγωγής ανάλογα με την εξέλιξη της κατάστασης που επικρατεί στις αγορές ή οδηγούν στη δημιουργία νέων δυνατοτήτων διάθεσης για τη γεωργική παραγωγή, ιδίως με την παραγωγή νέων προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων που προέρχονται από την καλούμενη βιολογική γεωργία,
- ⇒ οδηγούν σε μείωση της χρησιμοποίησης των μηχανισμών παρέμβασης των αγορών,
- ⇒ συμβάλλουν στη βελτίωση ή την ορθολογική οργάνωση των δικτύων εμπορίας ή της διαδικασίας μεταποίησης των προϊόντων της γεωργίας,
- ⇒ συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας της παρουσίασης και της συσκευασίας των προϊόντων ή στην καλύτερη χρήση των υποπροϊόντων, ιδίως μέσω της ανακύκλωσης.

Κανονισμός 2328/91/ΕΟΚ:

- ⇒ εφάπαξ πριμοδότηση πρώτης εγκατάστασης,
- ⇒ επιδότηση επιτοκίου δανείων για αντιμετώπιση δαπανών πρώτης εγκατάστασης, ενισχύσεις για επενδύσεις γεωργικής φύσης με βάση ένα Σχέδιο βελτίωσης στις ΟΜΠ,
- ⇒ ενισχύσεις βιοτεχνικών και τουριστικών επενδύσεων σε ΟΜΠ στο πλαίσιο ενός Σχεδίου Βελτίωσης,
- ⇒ ενίσχυση για βελτίωση των δασικών εκτάσεων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων,
- ⇒ οικονομική ενίσχυση για την τήρηση λογιστικών βιβλίων,
- ⇒ ενισχύσεις συλλογικών επενδύσεων με βάση ένα Σχέδιο Βελτίωσης,
- ⇒ ενισχύσεις εκκίνησης σε υπηρεσίες διαχείρισης εκμεταλλεύσεων.

Οι επιδοτήσεις με βάση τα Σχέδια Βελτίωσης έχουν στόχο:

- ⇒ την ποιοτική βελτίωση και αναδιάρθρωση της παραγωγής,
- ⇒ τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων της εκμετάλλευσης (τουριστικές ή βιοτεχνικές δραστηριότητες, τυποποίηση και εμπορία πρωτογενούς παραγωγής),
- ⇒ την προσαρμογή της εκμετάλλευσης για μείωση του κόστους και εξοικονόμηση ενέργειας,
- ⇒ τη βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας,
- ⇒ τη βελτίωση των όρων υγιεινής και γενικότερα διαβίωσης,
- ⇒ την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος

Κανονισμός 2092/91/ΕΟΚ:

Αφορά την παραγωγή γεωργικών προϊόντων με βιολογικές μεθόδους και τον τρόπο ελέγχου και σήμανσης με σχετικές ενδείξεις των παραγόμενων γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής. Ο βιολογικός τρόπος παραγωγής συνεπάγεται λιγότερο εντατική χρησιμοποίηση των γαιών, ενώ τα παραγόμενα προϊόντα πωλούνται σε υψηλότερες τιμές, αντισταθμίζοντας τη συγκριτικά μειωμένη παραγωγή. Παρατηρείται δυσκολία στον ανταγωνισμό των προϊόντων βιοκαλλιέργειών λόγω έλλειψης οργανωμένων «αγορών» και της υψηλότερης τιμής τους.

Κανονισμός 2078/92/ΕΟΚ:

Αφορά την ενίσχυση παραγωγικών μεθόδων, ώστε αυτές να συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος και τη διατήρηση του φυσικού τοπίου. Προβλέπει ενισχύσεις σε κατόχους γεωργικών εκμεταλλεύσεων, οι οποίοι αναλαμβάνουν:

- ⇒ να μειώσουν τη χρήση αγροχημικών (λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων) ή την παραγωγή προϊόντων στη βάση των αρχών της βιολογικής γεωργίας,
- ⇒ να προχωρήσουν στη μετατροπή αρόσιμης γης σε εκτεταμένους βοσκοτόπους,
- ⇒ να μειώσουν τον αριθμό των μονάδων ζώων ανά εκτάριο επιφάνειας βοσκής,
- ⇒ να χρησιμοποιήσουν μεθόδους παραγωγής συμβατές με την προστασία του περιβάλλοντος, των φυσικών πόρων και τη διατήρηση του φυσικού χώρου – τοπίου ή να απασχοληθούν με την εκτροφή ζώων που απειλούνται με εξαφάνιση,
- ⇒ να συντηρούν εγκαταλειμμένες γεωργικές ή δασικές εκτάσεις,
- ⇒ να διακόψουν την καλλιέργεια επί μία 20ετία τουλάχιστον ώστε οι εκτάσεις αυτές να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς συνδεδεμένους με την προστασία του περιβάλλοντος,
- ⇒ να διαχειριστούν τη γη με σκοπό την απόδοσή της ως πόρου ψυχαγωγίας του κοινού.

Κανονισμός 2079/92/ΕΟΚ:

Αναφέρεται στο κοινοτικό καθεστώς παροχής ενισχύσεων στην πρόωρη συνταξιοδότηση των γεωργών, με την παροχή ικανοποιητικού εισοδήματος στους ηλικιωμένους αρχηγούς, οι οποίοι θα αποσυρθούν. Επιπλέον αναφέρεται στη μεταβίβαση των εκμεταλλεύσεων σε άλλους, οι οποίοι θα βελτιώσουν την οικονομική βιωσιμότητα, είτε θα τις χρησιμοποιήσουν για μη γεωργικούς σκοπούς, εφόσον η χρήση τους στη γεωργία δεν τις καθιστά βιώσιμες, χωρίς όμως να αναιρούν την ορθολογική χρησιμοποίηση του αγροτικού χώρου.

Κανονισμός 2080/92/ΕΟΚ

Προβλέπει:

- ⇒ ενισχύσεις για δαπάνες αναδάσωσης,
- ⇒ ετήσια χρηματοδότηση για την κάλυψη των δαπανών συντήρησης των δασωμένων εκτάσεων κατά την πρώτη πενταετία από την αντιστάθμιση των απωλειών εισοδήματος, καθώς και ενισχύσεις για τη βελτίωση των δασικών υποδομών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 13: Ενταγμένα έργα ανά κατηγορία ενέργειας στα πλαίσια των ΠΕΠ Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας

ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
<i>ΕΡΓΑ ΟΔΟΠΟΙΑΣ</i>
ΟΔΟΣ ΚΩΦΟΙ-ΤΣΑΤΑΛΙ ΟΘΡΥΟΣ-ΚΟΚΚΩΤΟΙ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΟΥ ΚΟΜΒΟΣ ΑΓ. ΤΡΙΑΔΑΣ ΑΝΑΒΡΑΣ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑΒΡΑΣ ΜΕ ΚΑΛΝΤΕΡΙΜΙ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΡΟΜΟΥ ΑΠΟ Δ.Δ. ΒΡΥΝΑΙΝΑΣ Ι.Μ. ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΑΝΩ ΞΕΝΙΑΣ
ΟΔΟΠΟΙΑ (ΣΥΝΔΕΣΗ Δ.Δ. ΑΜΑΛΙΑΠΟΛΗΣ ΝΗΩΝ)
<i>ΕΡΓΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΑΤΩΝ</i>
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΧΑΔΑ Ν. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΑΔΑ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΡΠΗΣ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΑΔΑ ΔΗΜΟΥ ΠΤΕΛΕΟΥ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΑΔΑ ΔΗΜΟΥ ΑΛΜΥΡΟΥ
<i>ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ</i>
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΝΑΒΡΑΣ
<i>ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ</i>
-
<i>ΕΡΓΑ ΥΔΡΕΥΣΕΩΝ</i>
ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ (ΣΩΛΗΝΩΣΕΩΝ) Δ.Δ. ΒΡΥΝΑΙΝΑΣ
<i>ΕΡΓΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ-ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ-ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ</i>
ΔΙΚΤΥΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΕΓΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΓΑΒΡΙΑΝΗΣ
ΔΙΚΤΥΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΗΓΑΔΙΟΥ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΠΗΓΑΔΙΟΥ - ΠΤΕΛΕΟΥ
<i>ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ-ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ ΕΡΓΑ-ΑΝΑΔΑΣΜΟΙ</i>
ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΕΡΓΑ ΑΝΑΔΑΣΜΟΥ ΑΓΡΟΚΤΗΜΑΤΟΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΑΣ ΣΟΥΡΠΗΣ
ΦΡΑΓΜΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΝΕΡΟΥ ΣΤΟ ΡΕΜΑ ΜΑΥΡΟΜΑΤΙ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΡΠΗΣ ΝΟΜΟΥ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ
ΥΔΡΕΥΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΔΗΜΟΥ ΠΤΕΛΕΟΥ ΑΠΟ ΠΗΓΕΣ ΜΑΥΡΟΜΑΤΙ
<i>ΜΟΥΣΕΙΑ</i>
-
<i>ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΛΙΜΕΝΩΝ/ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΛΙΜΕΝΩΝ/ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΝ</i>
ΑΛΙΕΥΤΙΚΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΑΧΙΛΛΕΙΟΥ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ ΠΗΓΑΔΙ ΠΤΕΛΕΟΥ
<i>ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ</i>
-

ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
<i>ΑΝΑΠΛΑΣΗ-ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ</i>
ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ
ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΥ ΠΤΕΛΕΟΥ
ΕΡΓΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ΑΝΑΒΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΧΘΙΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΕΝΗΠΕΑ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑΒΡΑΣ ΜΕ ΚΑΛΝΤΕΡΙΜΙ
ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ, ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΝΤΟΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΝΟΛΩΝ
<i>ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ/ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ-ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ/ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ</i>
-
<i>ΜΕΛΕΤΕΣ-ΕΡΓΑΛΕΙΑ-ΕΡΕΥΝΕΣ</i>
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΓΕΙΩΝ ΥΔΑΤΩΝ
ΣΥΝΤΑΞΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΣΧΟΟΑΠ ΔΗΜΟΥ ΠΤΕΛΕΟΥ
<i>ΔΙΚΤΥΩΣΗ</i>
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ . ΔΙΑΤΟΜΕΑΚΗ ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
ΔΡΑΣΗ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΔΡΑΣΗ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΟΠΑΑΧ - ΕΚΤ ΘΘΡΥΟΣ
<i>ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΒΙΟΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ</i>
-
<i>ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ/ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ</i>
-
<i>ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ-ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ</i>
ΔΡΑΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΟΠΑΑΧ - ΕΚΤ ΘΘΡΥΣ
<i>ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ</i>
ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ Η/ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ
<i>ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ</i>
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ Ή ΚΑΙ ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΧΩΡΙΣ ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
<i>ΕΡΓΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ</i>
ΤΡΟΦΙΜΑ - ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ
<i>ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ-ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ</i>
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
<i>ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ-ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ-ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ</i>
ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΣΤΕΡΙΚΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΛΜΥΡΟ
ΔΡΑΣΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΟΠΑΑΧ - ΕΚΤ ΘΘΡΥΟΣ

ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
<i>ΔΟΜΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ</i>
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧ. ΠΤΕΛΕΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΔΑΠ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΤΕΛΕΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΤΕΛΕΟΥ.
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧ. ΠΤΕΛΕΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΤΕΛΕΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΤΕΛΕΟΥ.
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΕΠΙΧ/ΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΡΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΑΔΑΣ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΣΟΥΡΠΗΣ
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΕΠΙΧ/ΣΗΣ ΠΤΕΛΕΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΑΔΑΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΤΕΛΕΟΥ
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΚΕΝΤΡΟΥ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΠΡΟΒΛΕΨΗ - ΠΡΟΜΟΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΑΛΜΥΡΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΑΔΑΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΛΜΥΡΟΥ
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΜΙΓΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑΒΡΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΑΔΑΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΒΡΑΣ
<i>ΔΟΜΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ</i>
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΠΙΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ, ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΘΕ ΠΕΡΙΟΧΗΣ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ
<i>ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ</i>
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ
ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
ΕΜΠΟΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ-ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ & ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
<i>ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ</i>
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ: 6/ΘΕΣΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΟΥΡΠΗΣ
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΤΕΛΕΟΥ ΑΛΜΥΡΟΥ
ΚΕΠ ΔΗΜΟΥ ΑΛΜΥΡΟΥ
ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ
ΠΕΠ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
<i>ΕΡΓΑ ΟΔΟΠΟΙΑΣ</i>
ΠΑΘΕ: ΤΜΗΜΑ Α.Κ. ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ ΕΩΣ ΝΕΑ ΚΟΙΤΗ ΣΠΕΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑ Α.Κ. ΡΟΔΙΤΣΑΣ ΕΩΣ Α.Κ. ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ
ΠΑΘΕ: Τμήμα Αρχή Α.Κ. Αγίας Μαρίνας Στυλίδα έως Α.Κ. Ραχών
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΔΟΠΟΙΑ
ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ ΟΔΟΠΟΪΑ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΠΑΘΕ - ΠΟΡΘΟΜΕΙΟ ΓΛΥΦΑΣ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΟΥ ΚΟΜΒΟΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΑΣ - ΑΝΑΒΡΑ
ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΕΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΔΗΜΟΥ ΕΧΙΝΑΙΩΝ
ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΗ ΔΡΟΜΟΥ ΠΡΟΣ Ι.Μ. ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΥΛΙΔΑΣ
<i>ΕΡΓΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΑΤΩΝ</i>
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΑΔΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΧΙΝΑΙΩΝ

ΠΕΠ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
<i>ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ</i>
ΣΧΟΛΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ (ΔΗΜΟΤΙΚΟ - ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ) ΣΤΗ ΣΤΥΛΙΔΑ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ-ΛΥΚΕΙΑΚΩΝ ΤΑΞΕΩΝ ΡΑΧΩΝ
ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΣΤΥΛΙΔΑΣ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ 1ΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΤΥΛΙΔΑΣ (Β' ΦΑΣΗ)
<i>ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ</i>
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΙΑΤΡΕΙΟΥ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΡΑΥΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΥΓΕΙΑΣ ΝΟΜΟΥ
<i>ΕΡΓΑ ΥΔΡΕΥΣΕΩΝ</i>
ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΔΡΕΥΣΗΣ Δ.Δ. ΔΗΜΟΥ ΕΧΙΝΑΙΩΝ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ Η/ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΥΔΡΕΥΤΙΚΗΣ ΓΕΩΤΡΗΣΗΣ ΡΑΧΩΝ
<i>ΕΡΓΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ-ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΥΜΑΤΩΝ-ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ</i>
ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ ΣΤΥΛΙΔΑΣ
<i>ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ-ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ ΕΡΓΑ-ΑΝΑΛΑΣΜΟΙ</i>
ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ Δ.ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ
ΦΡΑΓΜΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΝΕΡΟΥ ΣΤΟ ΡΕΜΑ ΜΑΥΡΟΜΑΤΙ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΡΠΗΣ ΝΟΜΟΥ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ
ΥΔΡΕΥΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΔΗΜΟΥ ΠΤΕΛΕΟΥ ΑΠΟ ΠΗΓΕΣ ΜΑΥΡΟΜΑΤΙ
<i>ΜΟΥΣΕΙΑ</i>
-
<i>ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΛΙΜΕΝΩΝ/ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΛΙΜΕΝΩΝ/ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΝ</i>
ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ
<i>ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ</i>
-
<i>ΑΝΑΠΛΑΣΗ-ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ</i>
ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΠΑΡΑΛΙΑΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΤΥΛΙΔΑΣ
ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΛΑΖ ΠΑΡΑΛΙΑΚΗΣ ΖΩΝΗΣ ΠΑΡΑΛΙΑΣ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ
<i>ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ/ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ-ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ/ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ</i>
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ
<i>ΜΕΛΕΤΕΣ-ΕΡΓΑΛΕΙΑ-ΕΡΕΥΝΕΣ</i>
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΓΕΙΩΝ ΥΔΑΤΩΝ
ΣΥΝΤΑΞΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ
ΜΕΛΕΤΗ ΝΕΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ (ΓΠΣ) ΔΗΜΟΥ ΣΤΥΛΙΔΑΣ
ΜΕΛΕΤΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΧΩΡΙΚΗΣ & ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΑΝΟΙΚΤΗΣ ΠΟΛΗΣ (ΣΧΟΟΑΠ) ΔΗΜΟΥ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ
<i>ΔΙΚΤΥΩΣΗ</i>
-

ΠΕΠ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
<i>ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΒΙΟΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ</i>
-
<i>ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ/ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ</i>
-
<i>ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ-ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ</i>
ΔΡΑΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΟΠΑΑΧ
<i>ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ</i>
ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΖΩΙΚΟΥ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΓΕΝΕΤΙΚΗΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΖΩΩΝ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
<i>ΔΑΣΙΚΑ ΕΡΓΑ</i>
ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΧΕΙΜΑΡΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΧΩΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΗΜΟΥ ΣΤΥΛΙΔΑΣ
ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥ ΞΗΡΙΑΣ ΑΥΛΑΚΙΟΥ ΣΤΥΛΙΔΑΣ
<i>ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ</i>
ΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ
<i>ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑ</i>
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΛΕΙΑΝΟΚΛΑΔΙΟΥ-ΣΤΥΛΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΕΡΙΦΡΑΞΗΣ-ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΑΙ ΣΤΡΩΣΗ ΙΣΟΠΕΔΩΝ ΔΙΑΒΑΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΕΣ ΠΛΑΚΕΣ
<i>ΕΡΓΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ</i>
-
<i>ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ</i>
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΥΤΟΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ 15000 ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΦΘΙΩΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ /ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΕΥΠΑΘΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΟΜΑΔΩΝ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΕΧΙΝΑΙΩΝ
<i>ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ-ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ-ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ</i>
-
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ</i>
ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΥΛΙΔΑΣ
<i>ΔΟΜΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ</i>
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΕΧΙΝΑΙΩΝ ΔΕ.ΔΗ.Ε. ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΑΔΑΣ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΕΧΙΝΑΙΩΝ
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΑΔΑΣ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΣΤΥΛΙΔΑΣ
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΟΝΑΔΑΣ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ
<i>ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ</i>
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΚΥΡΙΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
<i>ΔΟΜΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ</i>
ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

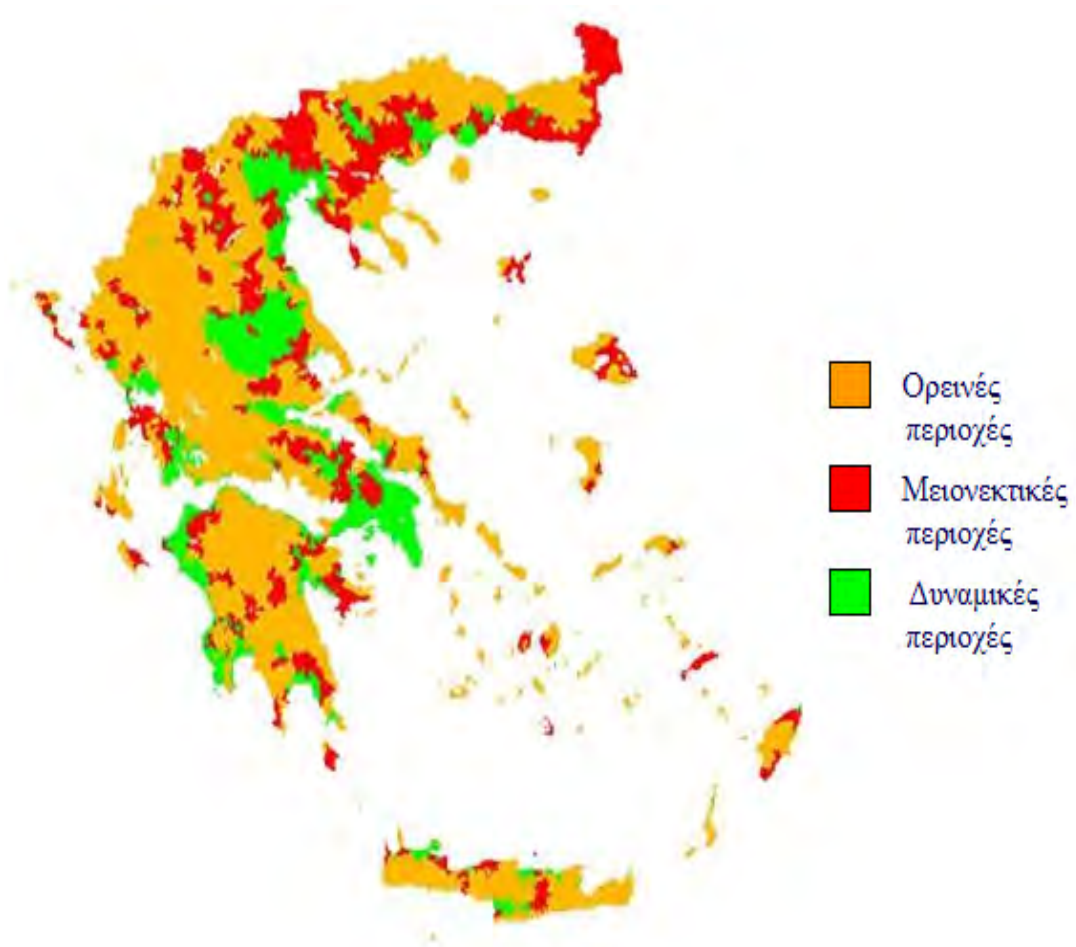
ΠΕΠ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

<i>ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ</i>
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ
ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΠΑΡΑΧΘΕΙ Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Η ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ
ΕΝΘΕΡΡΥΝΣΗ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
ΙΧΘΥΟΣΚΑΛΕΣ-ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΙ ΛΙΜΕΝΕΣ-ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ & ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΥ ΛΙΜΕΝΑ ΑΓ. ΜΑΡΙΝΑΣ, ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΥ ΛΙΜΕΝΑ ΣΤΥΛΙΔΑΣ
<i>ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ</i>
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ
ΣΥΛΛΟΓΗ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΧΙΝΑΙΩΝ
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΤΥΛΙΔΑΣ
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΠΥΛΗΣ ΔΗΜΟΥ ΕΧΙΝΑΙΩΝ
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΠΥΛΗΣ ΔΗΜΟΥ ΣΤΥΛΙΔΑΣ
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΠΥΛΗΣ ΔΗΜΟΥ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΤΗΛΕΜΑΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΗΛΕΚΕΝΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΛΕΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΛΕΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΤΗΛΕΜΑΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΧΙΝΑΙΩΝ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΠΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΥΡΥΖΩΝΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΟΠΙΚΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΣΤΥΛΙΔΑΣ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ, ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΜΕ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΟΓΚΩΝ ΤΗΣ ΝΑ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ
ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ

Πηγή: <Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών>

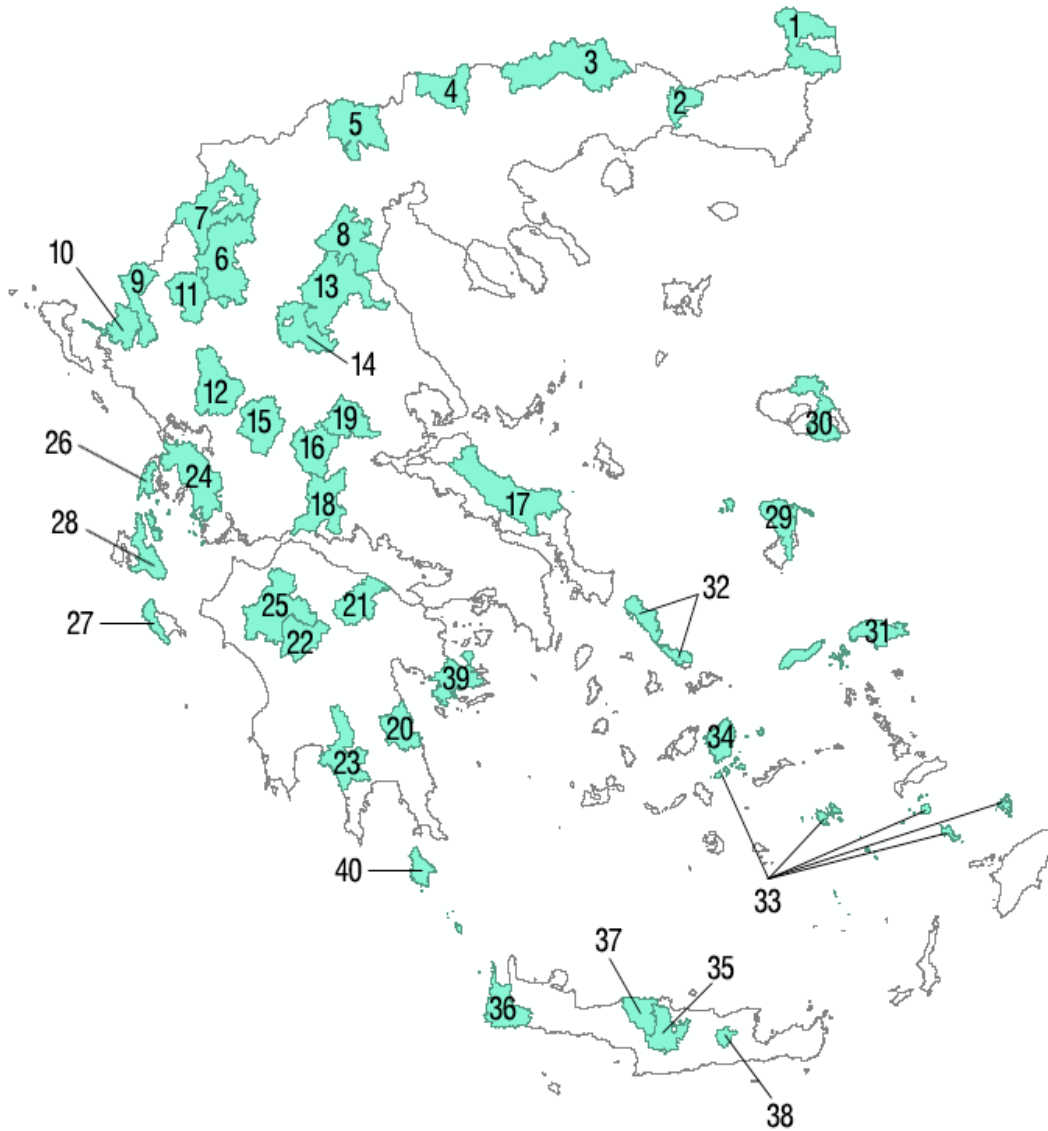
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Ορεινές, μειονεκτικές και δυναμικές περιοχές της Ελλάδας

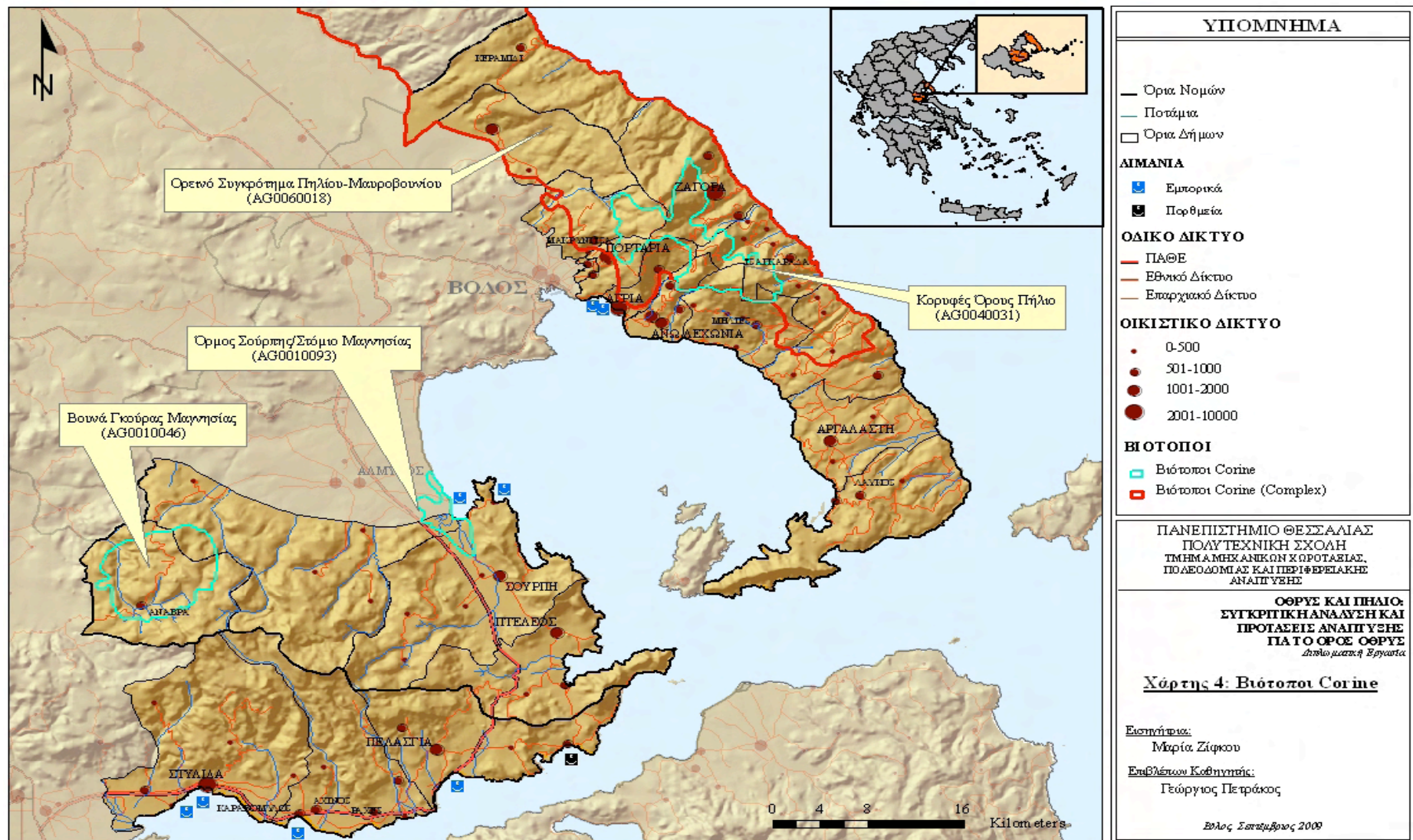
Πηγή: <Αναπτυξιακή Δυτικής Μακεδονίας>

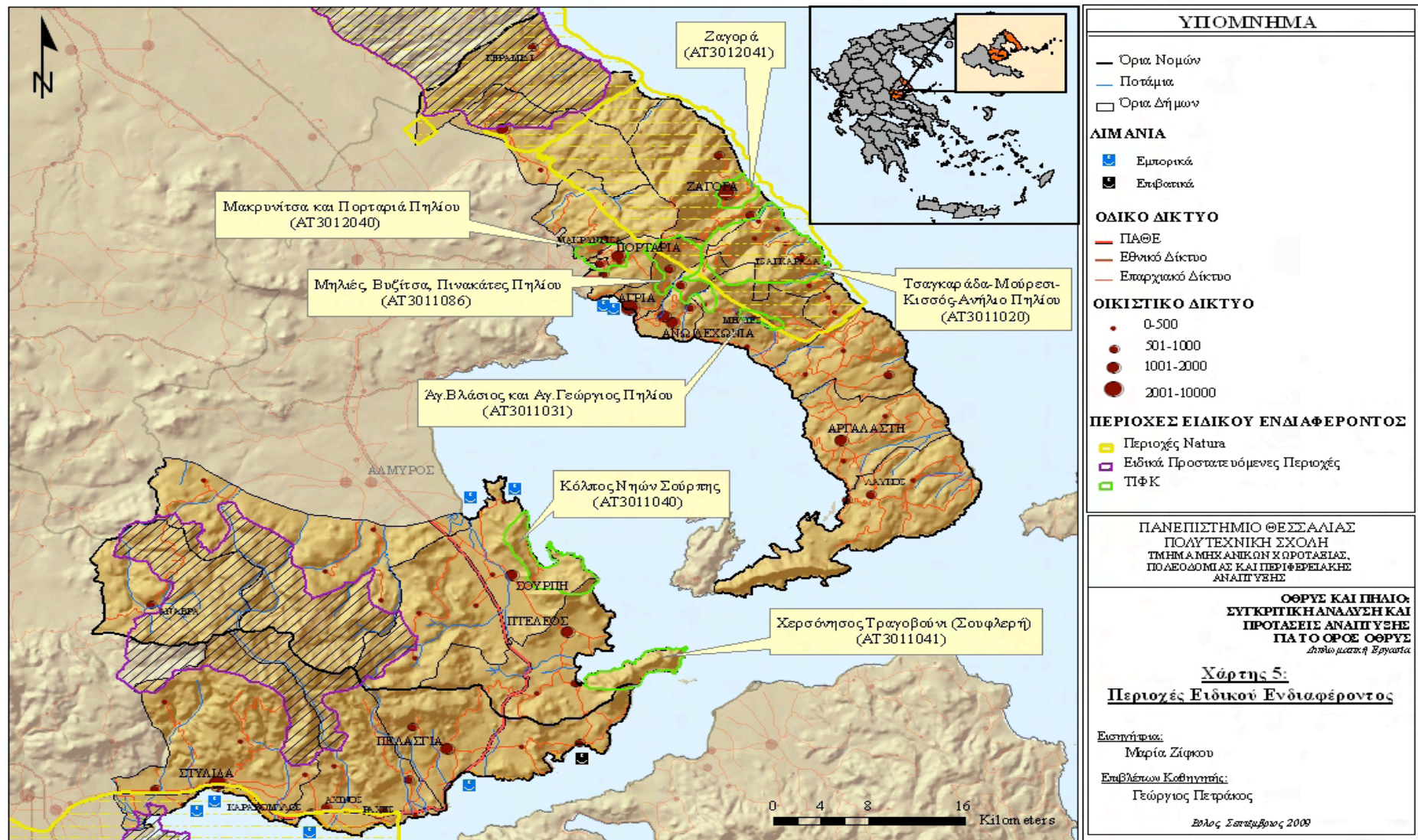
Χάρτης 2: Περιοχές Παρέμβασης των ΟΠΑΑΧ

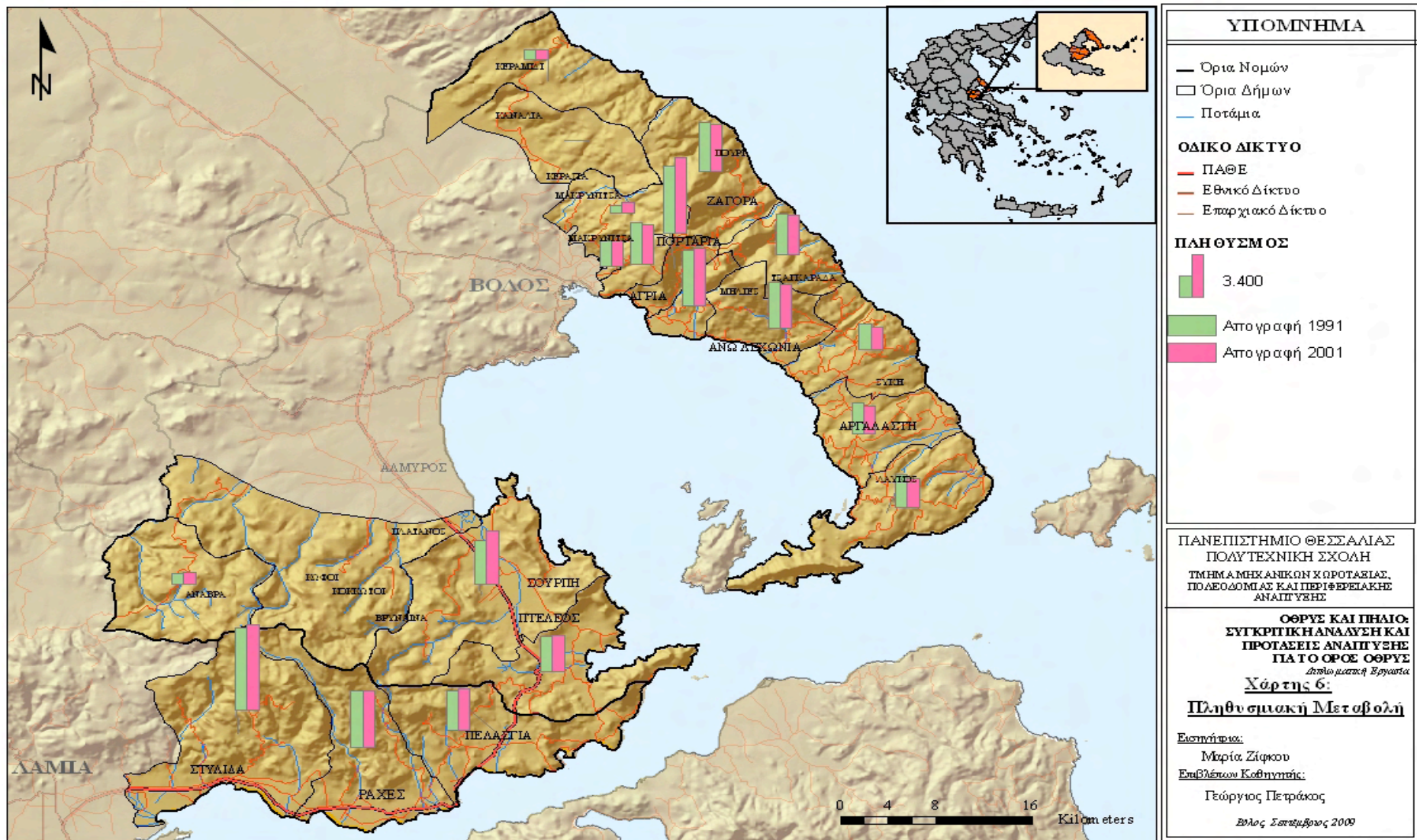

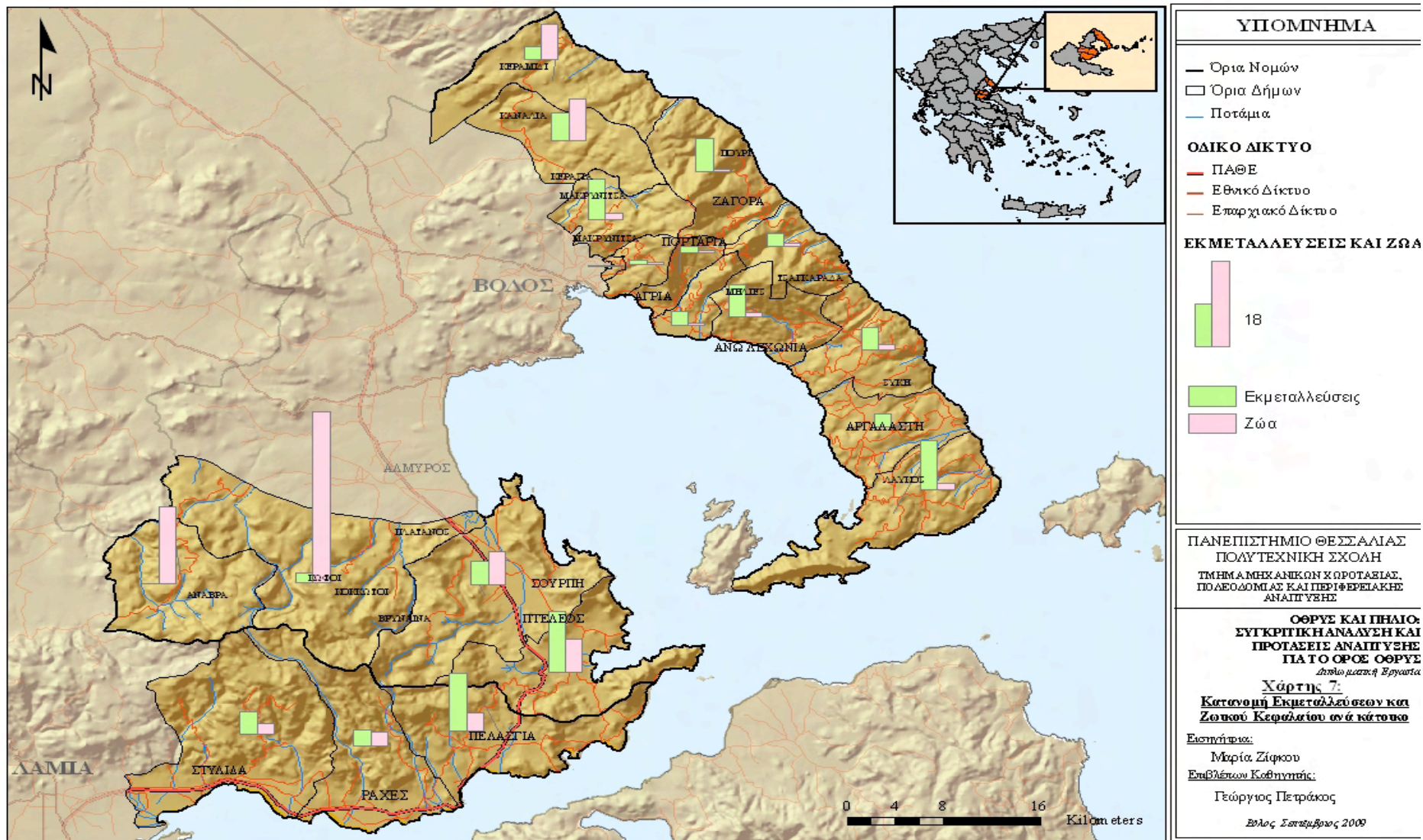
Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006», Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

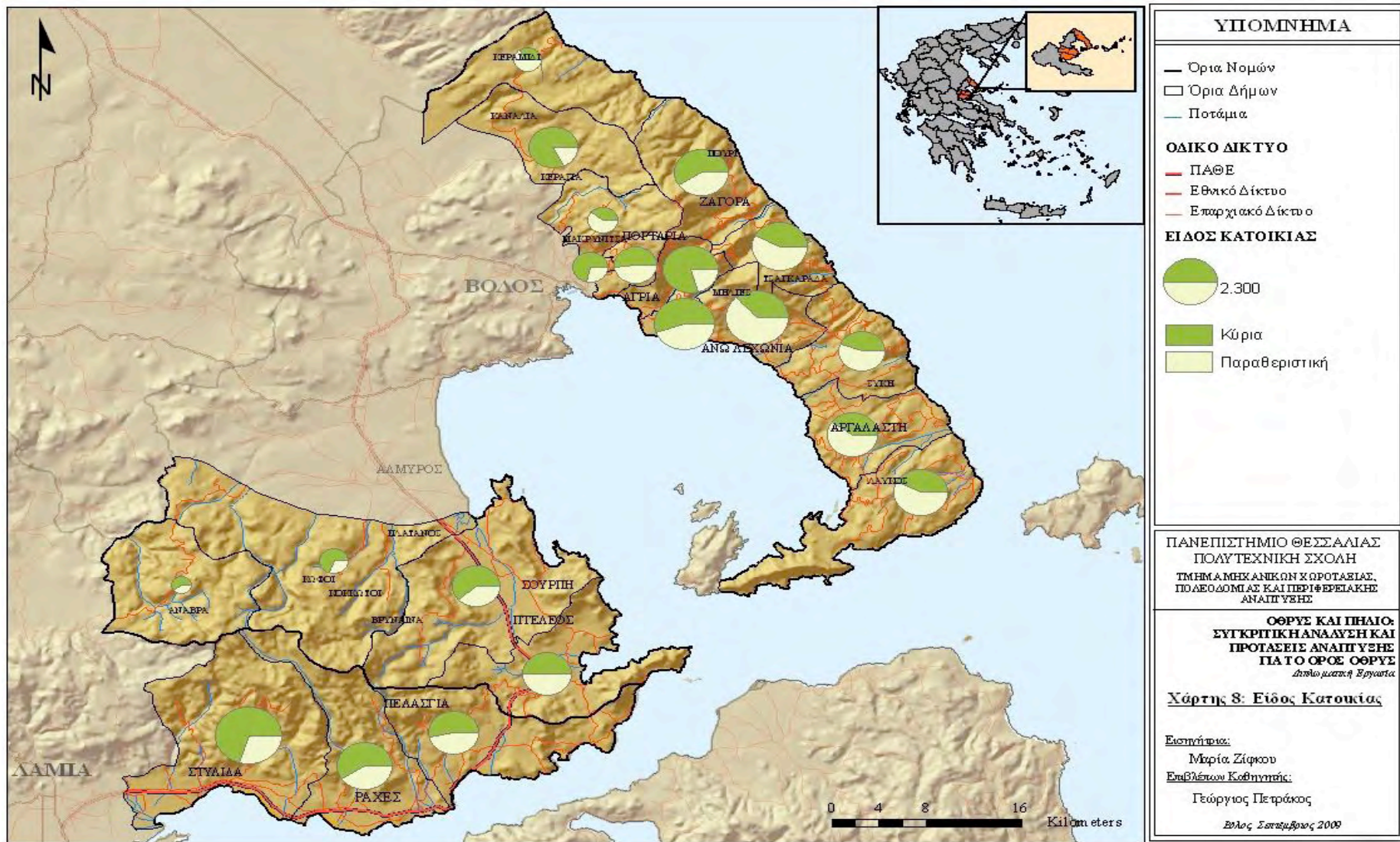

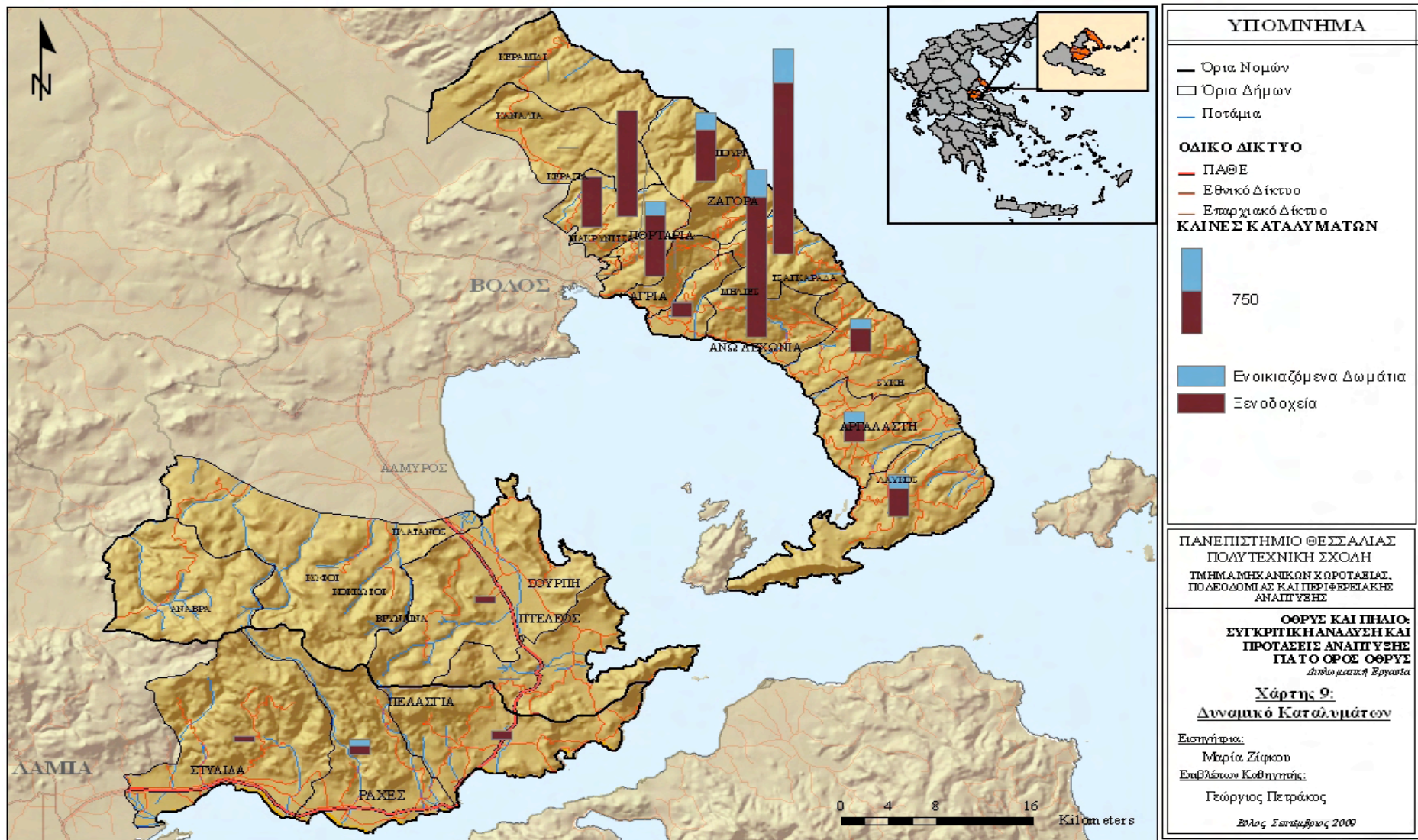

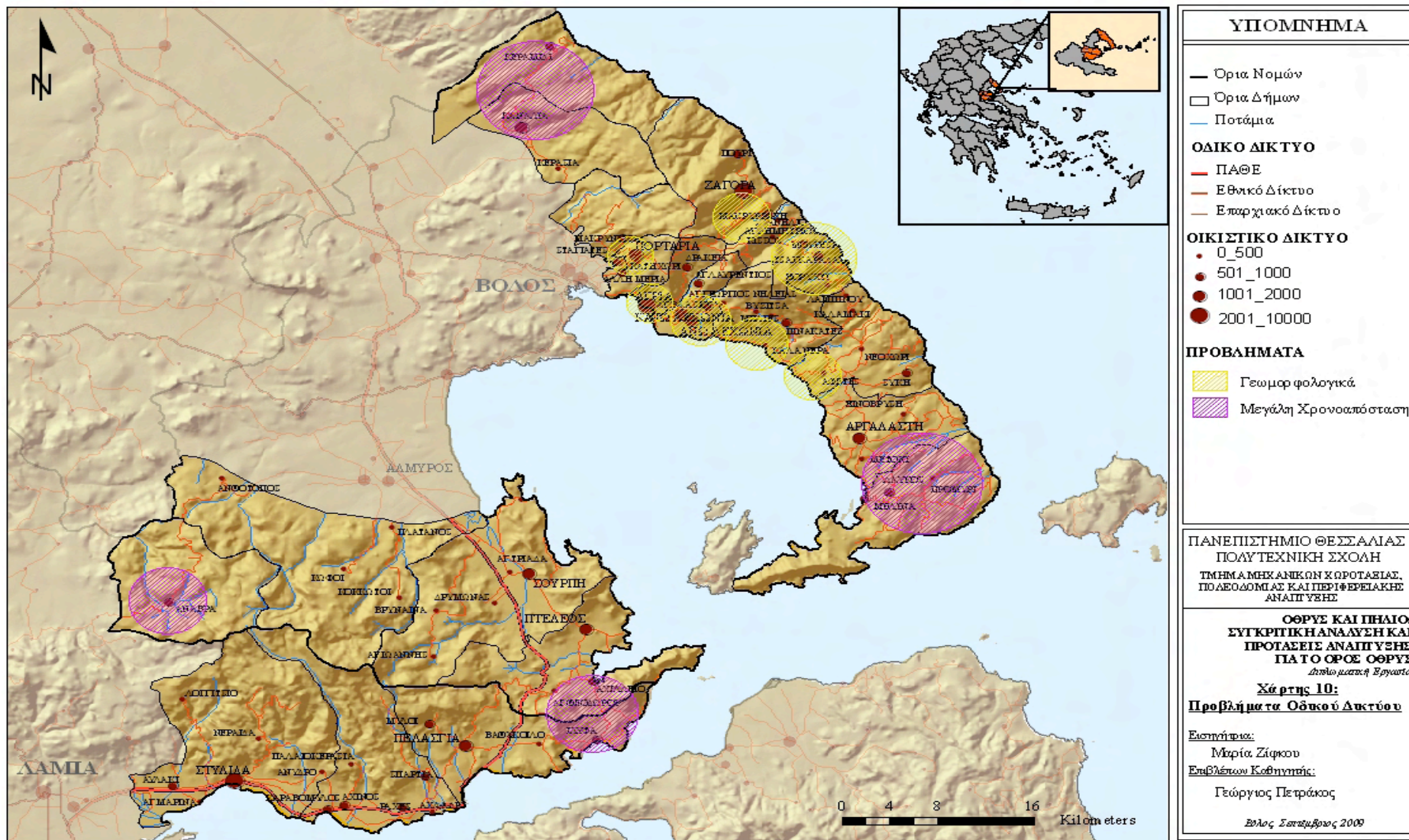

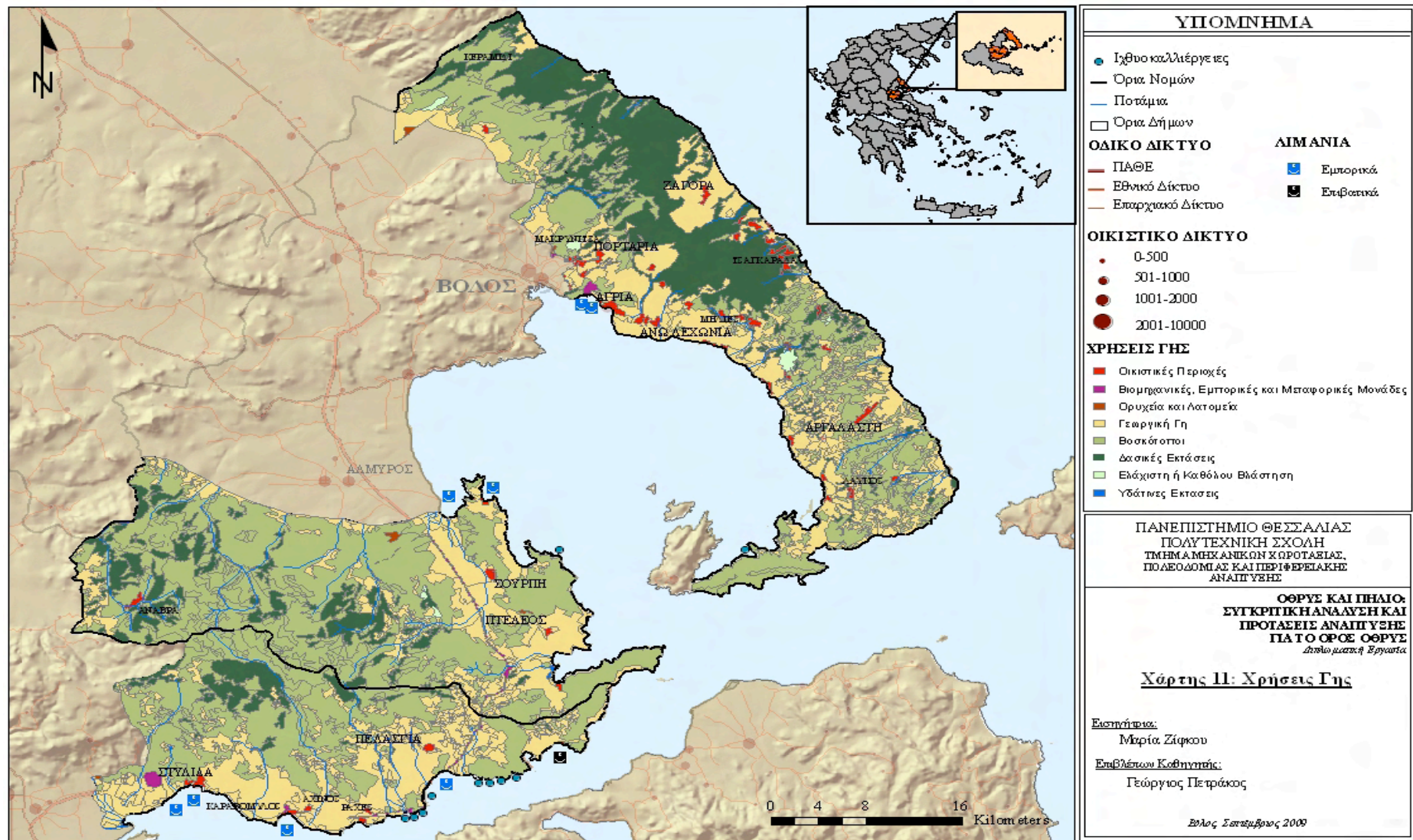

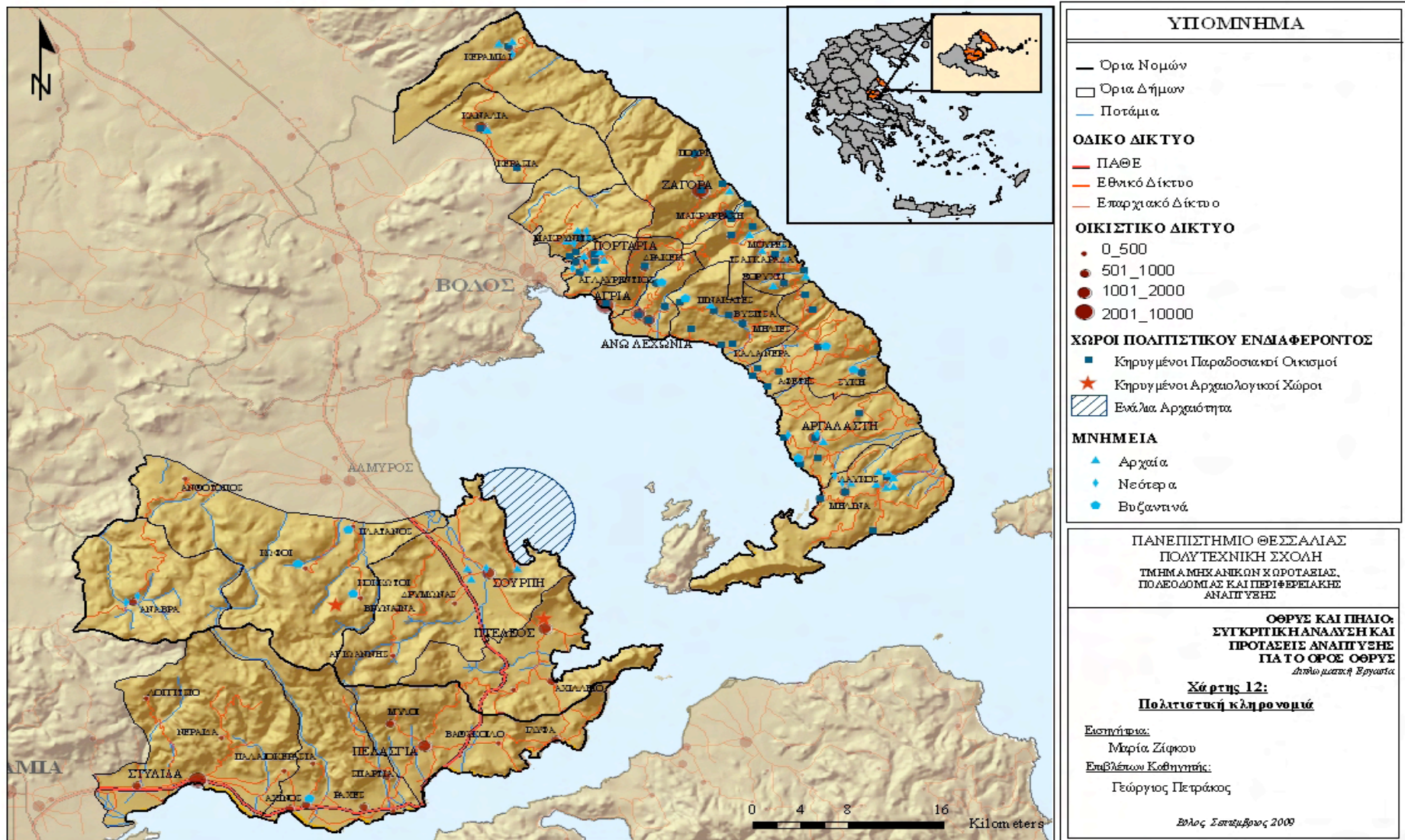

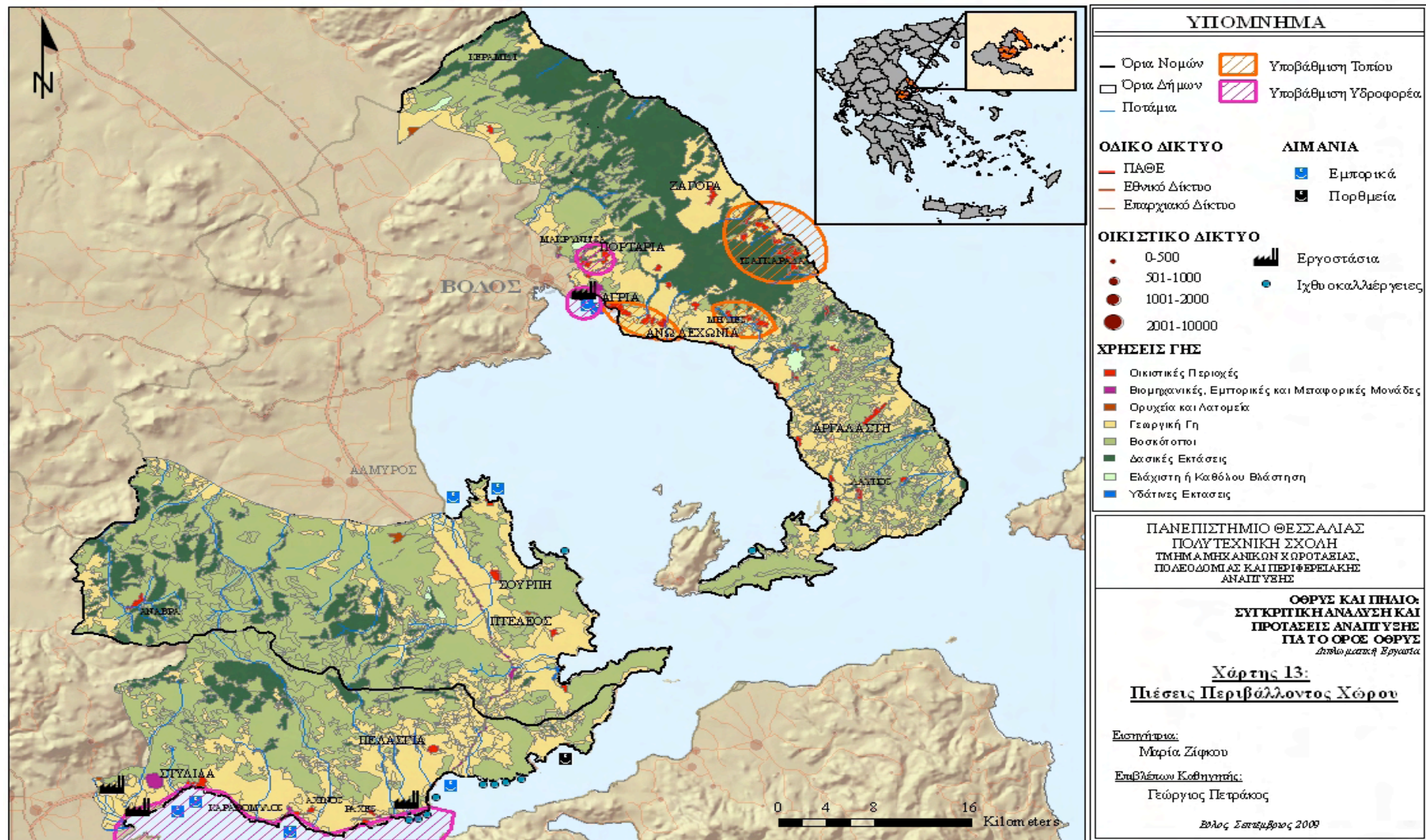

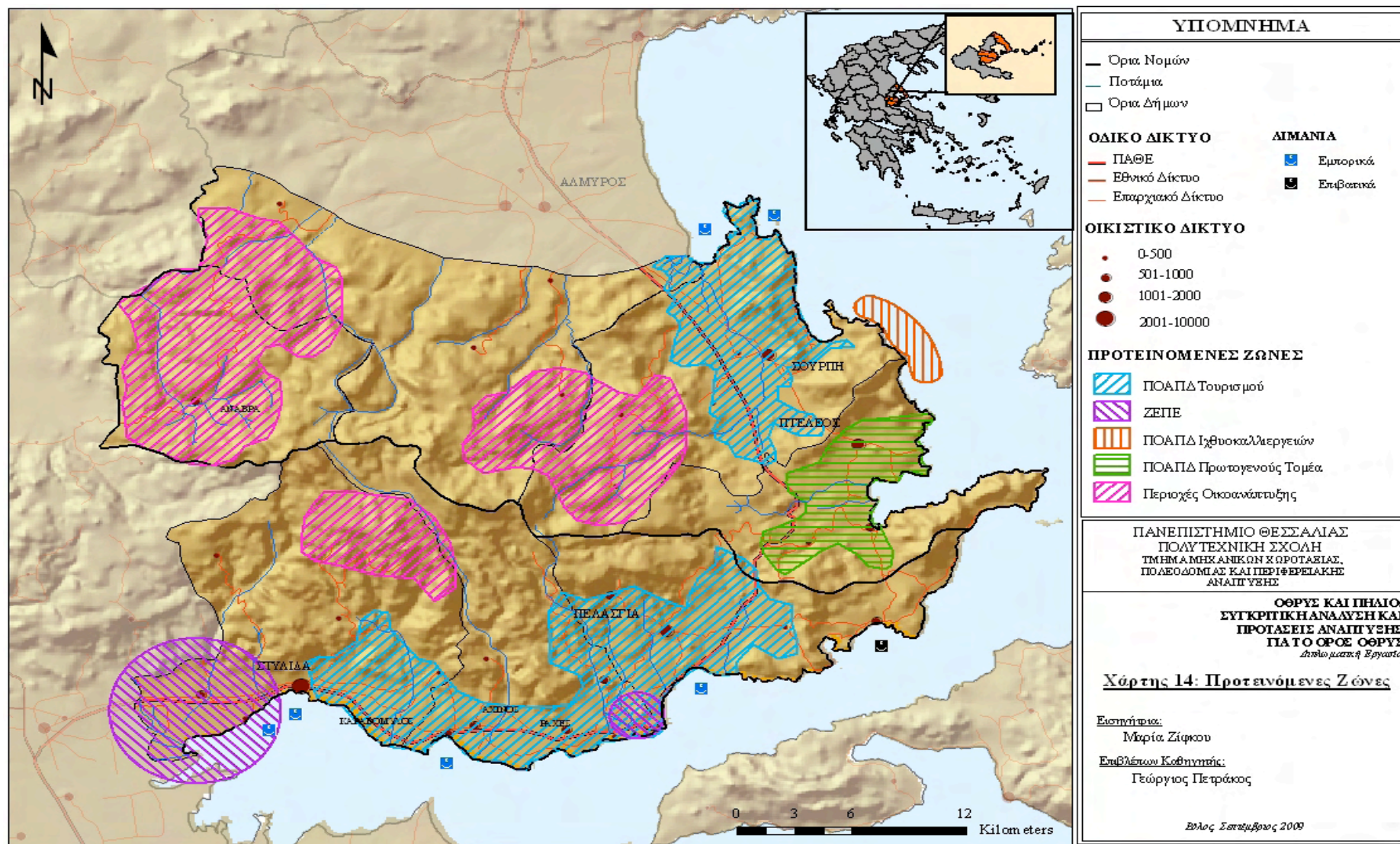

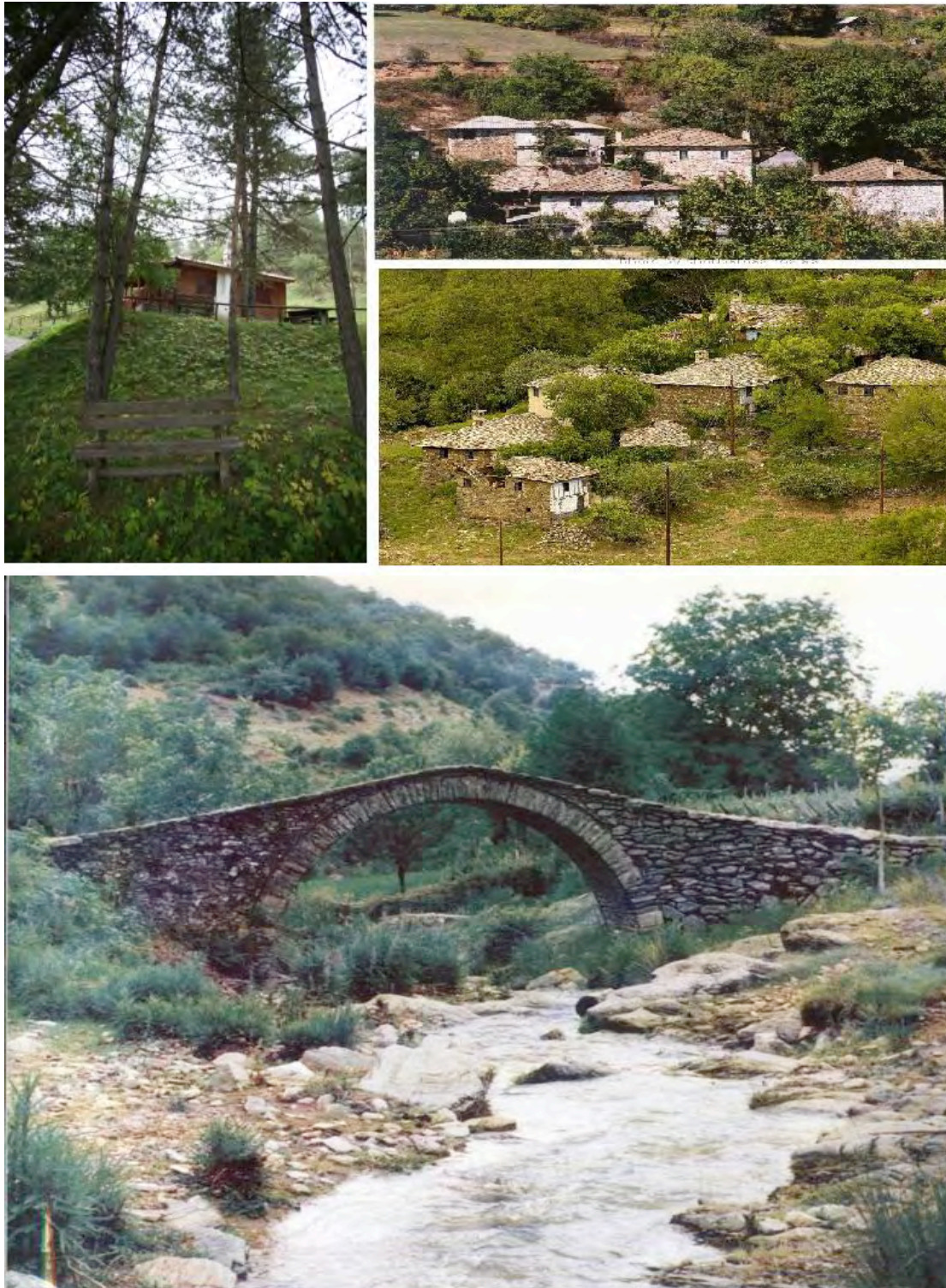
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Μέτσοβο

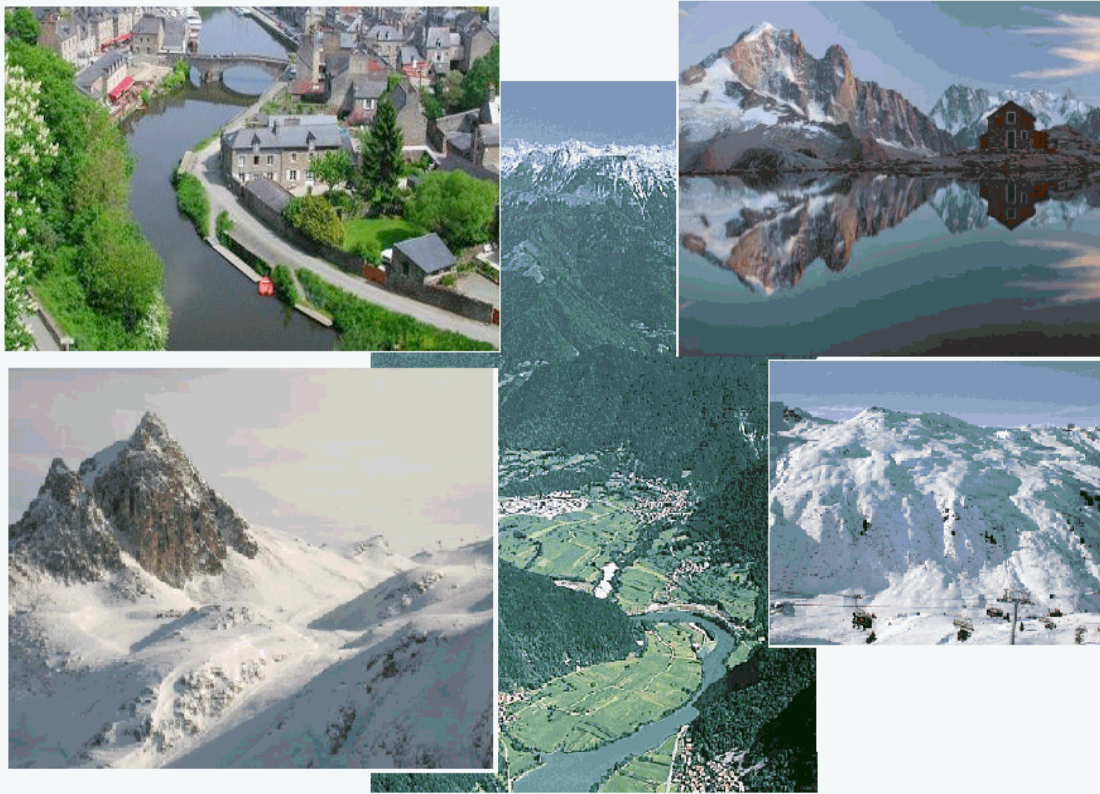
Πηγή: <<http://www.ert.gr/menoumellada/images/stories/protaseis/metsovo.jpg>>,
<http://2.bp.blogspot.com/_8Lz9VTy49jk/R0AXqBzjbZI/AAAAAAAAANg/XtvcWfZxyE0/s400/METSOVO.jpg>

Εικόνα 2: Ροδόπη

Πηγή: http://www.mirsini.gr/sre_images/mageiremata/rodopi11.JPG
<http://3lyk-komot.rod.sch.gr/env2006/images/arxaiotita/gefiri-choe.jpg>
<http://www.remthtourism.gr/uploads/2ecb6fe2f34b4f81.jpg>

Εικόνα 3: Άλπεις

Πηγή:

http://www.bmitravel.gr/_Inc/ViewFoto.asp?IdRec=213&TableField=small_photo_upload_foto_id&small_photo_upload_foto_id=496

http://4.bp.blogspot.com/_KCuHoU9QBUU/SctOKSiVkJI/AAAAAAAAAQK/w52mDSwJ-dc/s400/Alps_France.jpg

<http://www-rcf.usc.edu/~jbarbic/alps.jpg>

<http://media-cdn.tripadvisor.com/media/photo-s/01/0d/c4/e8/1a-plagne.jpg>

http://www.mydooley.de/uploaded_images/IMG_1687-744446.jpg

Εικόνα 4: Καρπάθια Όρη

Πηγή: <http://tirogiannis.gr/aksiotheata/images/karpathia.jpg>
<http://www.twip.org/photo/europe/ukraine/photo-13417-28-12-07-12-33-36.jpg>
<http://www.planetware.com/i/photo/the-rugged-carpathian-mountains-rom1120.jpg>
http://cache.virtualtourist.com/1335220-Travel_Picture-Carpathian_Mountains.jpg

Εικόνα 5: Όρος Όθρυς

Πηγή: http://www.greekscapes.com/imgs/gallerylarge/6765_125073434348fef19d87802.jpg

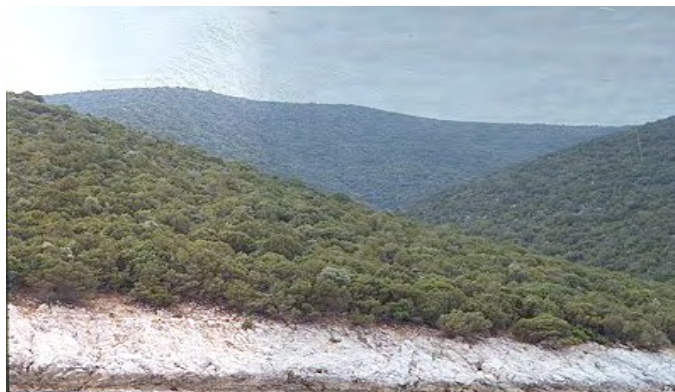
Πηγή: <http://www.chgeorge.gr/wp-content/uploads/2009/08/P8310462.JPG>,
http://4.bp.blogspot.com/_KVLjcnZaUe4/R2hMz7LKnPI/AAAAAAAAAJw/VjbMbGz4QfI/s320/IMG_0050.JPG, http://3.bp.blogspot.com/_-u5yYMyHXFM/SaEtiBbvt6I/AAAAAAAAAyU/qpLj995IEKw/s200/%CE%8C%CE%B8%CF%81%CF%85%CF%82-%CE%9D%CE%B5%CF%81%CE%BF%CF%83%CE%B7%CE%BB%CE%B9%CE%AC.jpg

Εικόνα 6: Κόλπος Νήων Σούρπης

Πηγή: <http://www.itia.ntua.gr/filotis/>

Εικόνα 7: Χερσόνησος Τραγοβούνι (Σουφλέρι)

Πηγή: <http://www.itia.ntua.gr/filotis/>

Εικόνα 8: Λίμνες Ζηρέλια

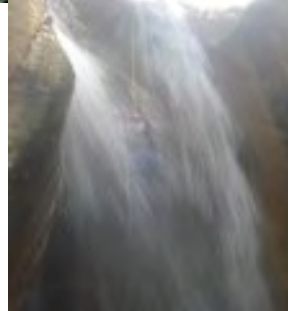
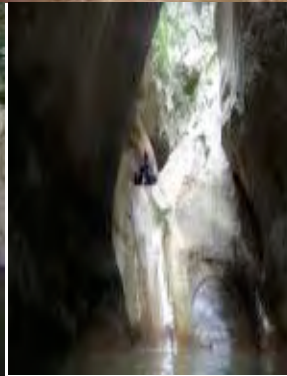
Πηγή: <http://www.filarxaiosalmyrou.gr/almyros.html>

Εικόνα 9: Υδροβιότοπος Αλμυροποτάμου

Πηγή: <http://www.kavosachladi.gr/images/ALMYROPOTAMOS.jpg>
<http://www.kavosachladi.gr/images/AXLADI-A.jpg>

Εικόνα 10: Φαράγγι Μαυρομάτη

Πηγή:

http://3.bp.blogspot.com/_pQIea1LDkfA/SFPSHUCEj3I/AAAAAAAAApw/atFWuWCjY_g/s400/mavro3.JPG,

http://www.agrotravel.gr/agro/site/AgroTravel/agro/Documents/Agrotravel/landmark/Magnisia/faragimauromati/photo_thumb,

http://3.bp.blogspot.com/_pQIea1LDkfA/SbFgZCtXgFI/AAAAAAAAAB3o/0jppVC9u_yQ/s400/P3010075.JPG,

http://4.bp.blogspot.com/_pQIea1LDkfA/SWjezIfpeEI/AAAAAAAAABhg/bJS4Rrp5mlg/s400/P3230152.jpg,

http://4.bp.blogspot.com/_pQIea1LDkfA/SFPPx3GjHGI/AAAAAAAAAnI/JY7mQScCP7s/s400/mavro23.JPG

Εικόνα 11: Άνω Μονή Ξενιάς

Πηγή: <http://www.vlahoialmyrou.vlahoi.net/index.html>
<http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/tourism/tourism.html>

Εικόνα 12: Κάτω Μονή Ξενιάς

Πηγή: <http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/culture/cult36.html>
<http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/tourism/tourism.html>

Εικόνα 13: Ιερά μονή Παμμεγίστων Ταξιαρχών

Πηγή: <http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/tourism/tourism.html>

Εικόνα 14: Αρχαιολογικός Χώρος Άλου

Πηγή: <http://www.vlahoialmyrou.vlahoi.net/index.html> 11: Αλμυρός

Εικόνα 15: Παλιοί στρατόνες Σούρπης

Πηγή:

http://www.sourpi.gov.gr/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=101&Itemid=576

Εικόνα 16: Τοξωτή Γέφυρα Κερασιάς

Πηγή: <http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/culture/culture.html>

Εικόνα 17: Παραδοσιακός Οικισμός Αγ. Γεωργίου Νηλείας

Πηγή: <http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/culture/culture.html>

Εικόνα 18: Παραδοσιακός Οικισμός Μηλεών

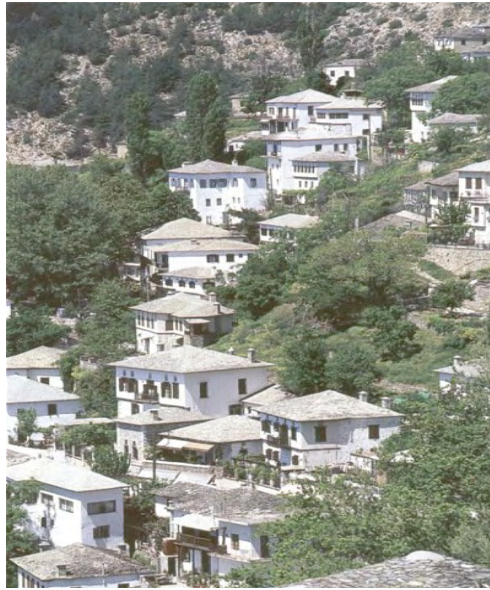
Πηγή: <http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/culture/culture.html>

Εικόνα 19: Παραδοσιακός Οικισμός Βυζίτσας

Πηγή: <http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/culture/culture.html>

Εικόνα 20: Παραδοσιακός Οικισμός Μακρυνίτσας

Πηγή: <http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/culture/culture.html>

Εικόνα 21: Παραδοσιακός Οικισμός Τσαγκαράδας

Πηγή: <http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/culture/culture.html>

Εικόνα 22: Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Συκής

Πηγή: <http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/culture/culture.html>

Εικόνα 23: Ιερά Μονή Αγ. Λαυρεντίου

Πηγή: <http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/culture/culture.html>

Εικόνα 24: Ιερά Μονή Μεταμορφώσεως Φλαμουρίου

Πηγή: <http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/culture/culture.html>

Εικόνα 25: Χιονοδρομικό Κέντρο Χανίων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία**

Christopoulou O., (2000), «Alternative tourist activities in the framework of small management interventions in Pelion Mountain (Greece)», *Medit. Journal of Economy, Agriculture and Environment*, No. 1 April, pp. 46-52

Christopoulou O., Papastavrou A., (1997), «Evaluation du Comportement des visiteurs des stations de neige, pour une gestion plus effective (cas de Pelion-Grece)», *Medit. Journal of Economy, Agriculture and Environment*, No1, pp. 37-41

Christopoulou O., Trizoni E., (2007), «Planning of human activities based on the views of local authorities in protected areas: the case of mountain Pelion, Greece», *International Journal of Sustainable Development and Planning*, Vol. 2, No. 1, pp.1-13

Church M., (2002), «On the design of Regional Environmental Conventions in Europe: the case of the Alpine Convention», In Treves T., Pineschi L., Fodella A. (eds), *International Law and Protection of Mountain Areas*, Milan: Giuffre Editore

Council of European Municipalities and Regions, (1992), «Agenda 21», *United Nations Conference on Environment and Development (UNCED)*, 14 June 1992, Rio de Janeiro, Brazil

European Commission, (1999), «ESDP: European Spatial Development Perspective. Towards balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union», Informal Council of Ministers for Spatial Planning, 10-11 May, Potsdam

European Commission, (2002), «Mid-Term Review of the Common Agricultural Policy», Brussels

Economic and Social Committee, (1988), «Council Regulation (EEC) No 4255/88», 19 December 1988, Vienna, Germany

European Union, (1991), «Convention of the Protection of the Alps (Alpine Convention)», Official Journal of the European Communities (Translation), Salzburg, Germany

Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), 2000, «International Year of Mountains», *Concept Paper*, Rome, Italy

Hamilton L., Gilmour D., Cassells D., (1997), «Montane forests and forestry», In B. Messerli and J.D. Ives (eds), *Mountains of the World: Global Priority*, pp. 281-312, Carnforth: Pantheon

Hofer T., (2005), «The international Year of Mountains: Challenge and Opportunity for Mountain Research» (Introduction Letter), In Uli M. Huber, Harald K.M. Bugmann and Mel A. Reasoner (eds), *Global Change and Mountain Regions: An Overview of current Knowledge*, p. 1-10, Series: Advances in Global Change Research, Vol.23, Zurich

Ives J., Messerli B., Spiess E., (1997), «Mountains of the World – A Global Priority» (Introduction Letter), In B. Messerli and J.D. Ives (eds), *Mountains of the World: Global Priority*, pp. 1-16, Carnforth: Pantheon

Iyngararasan M., Tianchi L., Shrestha S., Mool P., Yoshino M., Watanabe T., (2004), «The challenges of mountain environments: Water, natural resources, hazards, desertification and the implications of climate change», In Price, M.F., Jansky, L. and A.A. Iatsenia (eds), *Key issues for Mountain Areas*, p. 18-37, United Nations University Press, Tokyo

Jodha N., (1997), «Mountain agriculture», In B. Messerli and J.D. Ives (eds), *Mountains of the World: Global Priority*, pp. 313-336, Carnforth: Pantheon

Jodha N., (2005), «Adaptation strategies against growing environmental and social vulnerabilities in mountain areas», pp. 33-42, Vol.3, No.5

Katsaros D., (2002), «Policies for the development of the Greek mountains», Conference paper, Thessaloniki seminar, *Innovative Structures for the Sustainable Development of Mountainous Areas*, ISDEMA Project, Institute of Mountain and Rural Economics, 17-18 March, Thessaloniki

Kohler T., Hurni H., Wiesmann U., Klay A., (2004), «Mountain infrastructure: Access, communications and energy», In Price, M.F., Jansky, L. and A.A. Iatsenia (eds), *Key issues for Mountain Areas*, pp. 38-62, United Nations University Press, Tokyo

Mountain Forum (2008), «Mountain Forum Annual Report 2008», *Mountain Forum Secretariat in cooperation with the respective Nodes in Africa, Asia-Pacific, Europe, Latin America and North America*, Kathmandu, Nepal

Pratt J., (2004), «Democratic and decentralized institutions for sustainability in mountains», In Price, M.F., Jansky, L. and A.A. Iatsenia (eds), *Key issues for Mountain Areas*, pp. 149-168, United Nations University Press, Tokyo

Price M., (2004), «Introduction: Sustainable mountain development from Rio to Bishkek and beyond», In Price, M.F., Jansky, L. and A.A. Iatsenia (eds), *Key issues for Mountain Areas*, pp. 1-17, United Nations University Press, Tokyo

Price M., Lysenko Y., Gloersen E., (2004), «La délimitation des montagnes européennes», *Revue de géographie alpine*, Vol. 92, No. 2, pp. 61 - 74

Secretariat of the Alpine Convention, (2007), «Alpine Convention: Report of the State of the Alps», *Alpine Signals – Special Editions 1: Transport and Mobility in the Alps*, Innsbruck

Secretariat of the Carpathian Convention (2007a), «Handbook on the Carpathian Convention», Support of the implementation of the Carpathian Convention, Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe and European Academy, Ministry for the Environment, Land and Sea, Hungary

Secretariat of the Carpathian Convention (2007b), «Carpathians Environment Outlook 2007», United Nations Environment Program (UNEP), Poland

Torricelli G.P., (2001), «Changement structurel et organisation des territoires montagnards: le cas de la Suisse», *L' espace géographique*, Tome 30, No.4, pp. 333-347

United Nations University, (2002), «Mountain Momentum: Agenda for Today and Policy Beyond IYM 2002», *International Year of Mountains*, Environment and Sustainable Development Programme, Tokyo, Japan

Ελληνική Βιβλιογραφία

Barquero A.V., (1988), «Τοπική Ανάπτυξη: Μία στρατηγική για τη δημιουργία απασχόλησης», *Βιβλιοθήκη Ινστιτούτου Περιφερειακής Ανάπτυξης*, Μετάφραση : Β. Χωραφά, Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 1991

Ebner M., (2001), «25 χρόνια εφαρμογής του κανονισμού της Κοινότητας προς όφελος της γεωργίας στις ορεινές περιοχές (2000/2222/INI)», *Επιτροπή Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου*, Έκθεση της 13^{ης} Ιουλίου του 2001, Έγγραφο Συνόδου, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Nerco – Χλύκας Ν. και συνεργάτες ΕΠΕ, (2003), «Αιολικός Σταθμός Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας στη θέση ‘Αλογοράχη’ Κοινότητας Ανάβρας Νομού Μαγνησίας», *Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων* (Σύμφωνα με τον πίνακα 2 της ΚΥΑ 69269/5387/90), Αθήνα

Αναπτυξιακή Εταιρεία Μαγνησίας Α.Ε. (ANEM) και Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, (2002), «Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου: Περιοχή Όθρυος Νομού Μαγνησίας», Φάσεις Α' & Β', *Μελέτη στο πλαίσιο των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων για ορεινές περιοχές της Περιφέρειας Θεσσαλίας*, Αναπτυξιακή Εταιρεία Μαγνησίας Α.Ε. και Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης – Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, Βόλος

Βουλελλής Π., (2006), «Χρήση δεικτών για την εκτίμηση αιεφόρου τουριστικής ανάπτυξης σε ορεινές περιοχές», *Διπλωματική εργασία*, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Γούσιος Δ., (2000), «Συστήματα διαχ. είρισης του ορεινού χώρου : Νέες προσεγγίσεις και εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογικών μεθοδολογιών και εργαλείων», *Δεκαεπτά κείμενα για το Σχεδιασμό, τις Πόλεις και την Ανάπτυξη*, *Επιστημονική Επετηρίδα*, σελ. 389-408, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος

Δαμάτη Α., Θεοχαρόπουλος Δ., Ματθόπουλος Δ., (2007), «Ανάπτυξη ορεινών περιοχών με Αξιοποίηση των Φυσικών Πόρων: Η περίπτωση του Δήμου Μετσόβου», *5ο Διεπιστημονικό Διαπανεπιστημιακό Συνέδριο Μετσόβου ‘Παιδεία, Έρευνα, Τεχνολογία: Από το χθες στο αύριο’*, 27-30 Σεπτεμβρίου 2007, σελ. 79-140, Μέτσοβο, 2004

Δαμουλάκη Ε. και Ταμουρίδου Ε., (1999), «Χωροταξικός Σχεδιασμός στο Παγγαίο: προοπτική για μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη στον ορεινό χώρο», *Διπλωματική εργασία*, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υδροτόπων (ΕΚΒΥ), (2008), «Σχέδιο Ανάδειξης και Αναψυχής της Δυτικής και Κεντρικής Ροδόπης», Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δράμας – Καβάλας – Ξάνθης, Θεσσαλονίκη 2008

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, (2007), «Αναθεώρηση Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) Στερεάς Ελλάδας 2000-2006», Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Λαμία

Ευρωπαϊκή Κοινότητα (1975), «Οδηγία του Συμβουλίου της 28ης Απριλίου 1975 περί της ορεινής γεωργίας και της γεωργίας σε ορισμένες μειονεκτικές περιοχές», *Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, Βρυξέλλες

Ευρωπαϊκή Κοινότητα (1999), «Κανονισμός του Συμβουλίου της 17ης Μαΐου 1999 αριθ. 1257/1999 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) και για την τροποποίηση και κατάργηση ορισμένων κανονισμών», *Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Βρυξέλλες

Ζαμπέλης Χ. και Γιαλύρη Θ., (2001), «Ο χωροταξικός σχεδιασμός ως εργαλείο διαφοροποίησης και αναβάθμισης των ορεινών περιοχών του εθνικού χώρου και δημιουργίας νέας εταιρικής σχέσης πόλης υπαίθρου », *3ο Διεπιστημονικό Διαπανεπιστημιακό Συνέδριο Μετσόβου 'Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη στις ορεινές περιοχές, Θεωρία και Πράξη'*, 7-10 Ιουνίου 2001, σελ. 79-140, Μέτσοβο, 2004

Κέντρο Χωροταξικών – Πολεοδομικών και αρχιτεκτονικών Μελετών Γρηγόρης Διαμαντόπουλος & Συνεργάτες Ε.Ε . Μελετών και Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε , (2000), «Στρατηγικό Πλαίσιο Κατευθύνσεων για την Ανάπτυξη του Χιονοδρομικού Τουρισμού στην Ελλάδα»

Κοκκώσης Χ ., Τσάρτας Π ., (2001), «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον», σελ. 147-162, *Εκδόσεις Κριτική*, Αθήνα

Κοτζαμάνης Β., Ανδρουλάκη Ε. (2001), «Στοιχεία Δημογραφίας», *Διδακτικές Σημειώσεις*, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας , Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος

Λαζαρίδης Μ., (2000), «Μελέτη για την πολιτική του Υπουργείου Γεωργίας όσον αφορά τις επενδύσεις στις ορεινές μειονεκτικές περιοχές», Αθήνα

Μαρτίνης Α ., (2001), «Ανάλυση των προτιμήσεων των επισκεπτών του Εθνικού Δρυμού Παρνασσού », Διδακτορική Διατριβή, *Aménagement et recomposition des territoires*, Πανεπιστήμιο Paul Valéry – Montpellier III

Μιχαηλίδου Ε ., Ρόκος Δ ., (2001), «Πολιτική γης για την Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη των ορεινών περιοχών στους τομείς της γεωργίας , κτηνοτροφίας και δασοπονίας», *3ο Διεπιστημονικό Διαπανεπιστημιακό Συνέδριο Μετσόβου 'Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη στις ορεινές περιοχές, Θεωρία και Πράξη'*, 7-10 Ιουνίου 2001, σελ. 209-250, Μέτσοβο, 2004

Μπεριάτος Η., (2006), «Στούντιο Χωροταξίας Ιβ – Σχεδιασμός Υπαίθρου και Περιβάλλοντος: Θεσμικές διοικητικές , οργανωτικές δομές», Τόμος Β', *Διδακτικές Σημειώσεις*, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας , Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος

Μπλουγούρας Γ ., (2006), «Ανάπτυξη ορεινών – μειονεκτικών περιοχών : το παράδειγμα της διευρυμένης κοινότητας Ασπροποτάμου Νομού Τρικάλων», *Διπλωματική Εργασία* , Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας , Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας (ΝΑΜ) και Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΤΜΧΠΠΑ), (2005), «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης Μαγνησίας », 1^η Φάση : Διαγνωστικές Μελέτες, Βόλος

Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, (2000), «Εκθέσεις για τις Αγροτικές Περιοχές : τα Τζουμέρκα (Ελλάδα)», Υπηρεσία Χωρικής Ανάπτυξης, Επιτροπή για την Πολιτική Χωρικής Ανάπτυξης,

- Παναγιώτου Ι ., (2007), «Ανάπτυξη στην περιοχή ορεινής Ναυπακτίας», *Πτυχιακή μελέτη*, Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας , Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών ‘Βιώσιμης Ανάπτυξης’, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα
- Παπαδημάτου Α ., Ρόκκος Δ ., (2001), «‘Βιώσιμη’ και αξιοβίωτη Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη στις ορεινές περιοχές της Ελλάδας και του κόσμου», *3ο Διεπιστημονικό Διαπανεπιστημιακό Συνέδριο Μετσόβου ‘Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη στις ορεινές περιοχές , Θεωρία και Πράξη ’*, 7-10 Ιουνίου 2001, σελ . 141-171, Μέτσοβο, 2004
- Περιφέρεια Θεσσαλίας , (2006), «Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας 2000-2006», Αναθεώρηση έτους 2006, Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Θεσσαλίας, Λάρισα
- Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας , (2007), «Αναθεώρηση Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) Στερεάς Ελλάδας 2000-2006», Λαμία
- Σιάρδος Γ., Κουτσούρης Α ., (2004), «Αειφορική Γεωργία και Ανάπτυξη», Εκδόσεις Ζυγός (Β’ Έκδοση), Θεσσαλονίκη
- Σταμέλλος Σ., (2009), «Μαλιακός: Πηγή ζωής και ανεκτίμητη πηγή πλούτου», <<http://eyploia.aigaio-net.gr/modules.php?name=News&file=article&sid=3033>>
- Τσιγκλιφύση Α., (2007), «Συγκριτική Ανάλυση της Πολιτικής σε Ελλάδα και Αυστρία σχετικά με τις Ορεινές Περιοχές», *Μεταπτυχιακή Διατριβή* , Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Τσίππρας Κ ., (2001), «Ο Ελληνικός ορεινός χώρος ως και η φύση του ως ‘Όλον’», *3ο Διεπιστημονικό Διαπανεπιστημιακό Συνέδριο Μετσόβου ‘Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη στις ορεινές περιοχές , Θεωρία και Πράξη ’*, 7-10 Ιουνίου 2001, σελ. 79-140, Μέτσοβο, 2004
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων , (2006), «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ‘Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000-2006’», Γ’ Προγραμματική Περίοδος, *Ειδική Γραμματεία προγραμματισμού και Εφαρμογών Γ’ ΚΠΣ*
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων , (2007), «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας (ΠΑΑ) 2007 – 2013 “Αλέξανδρος Μπαλτατζής”», Δ’ Προγραμματική Περίοδος, *Ειδική Γραμματεία προγραμματισμού και Εφαρμογών Γ’ ΚΠΣ*
- Υπουργείο Γεωργίας , (1999), «Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης για τον Πρωτογενή Τομέα: 2000-2006», Αθήνα
- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (2001), «Πρόγραμμα Κοινοτικής Πρωτοβουλίας για την καταπολέμηση των διακρίσεων και ανισοτήτων σε σχέση με την αγορά εργασίας (Equal) στην Ελλάδα», Αθήνα
- Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, (2001), «Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013: Στρατηγικό Μέρος», *Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης, Ελληνική Δημοκρατία*, Αθήνα
- Υπουργείο Περιβάλλοντος , Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (1998α), «Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Θεσσαλίας », Α’ Φάση – Τόμος Ι , Σύμπραξη Μελετητών Δασκαλάκης Κ. και Τσακίρης Σ., Αθήνα

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (1998β), «Χωροταξικός Σχεδιασμός στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος: τάσεις ανάπτυξης, στόχοι πολιτικής, χωροταξικές προτεραιότητες», Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον (Ε.Π.ΠΕΡ.)ΕΔΡ Μελετητική, Σχεδιασμού, Αναπτύξεως και Επενδύσεων ΑΕ, Αθήνα

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (2000), «Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης», Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Διεύθυνση Χωροταξίας

Φωτιάδης Γ., «Χαρακτηριστικά στοιχεία της βλάστησης και της χλωρίδας του Πηλίου», Εργαστήριο Δασικής Βοτανικής – Γεωβοτανικής, Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη

Δικτυακός τόπος: <http://www.iama.gr/ethno/faskomilo/Fwtiadis.pdf>

Χατζηνικολάου Ν., (2000), «Τοπική Ανάπτυξη Ορεινών Μειονεκτικών Περιοχών: το παράδειγμα του Κέχρου Νομού Ροδόπης», Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Χατζηχαράλαμπος Ε., (2006), «Η διατήρηση και ανάδειξη των φυσικών και πολιτισμικών πόρων του Νομού Ροδόπης», *Αμφίβιον*, τεύχος 62, Εθνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων (ΕΚΒΥ), ΥΠΕΧΩΔΕ, Μάρτιος – Απρίλιος 2006

Χριστοπούλου Ο., (2001), «Ανάπτυξη Αγροτικού Χώρου», *Διδακτικές Σημειώσεις*, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος

Νομοθετικά Κείμενα

EEC Directive 75/268, «Community list of less-favoured farming areas within the meaning of Directive 75/268/EEC»

Ν.1650/1986, «Για την Προστασία του Περιβάλλοντος», (ΦΕΚ 160/Α/18.10.86)

Ν.2742/99, «Χωροταξικός Σχεδιασμός και Αειφόρος Ανάπτυξη & άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 207/Α'/07.10.1999)

Υπηρεσίες – Φορείς

Τμήμα Αλιείας Νομού Μαγνησίας

Τμήμα Αλιείας Νομού Φθιώτιδας

Δικτυακοί Τόποι

Alpine Convention

<http://www.alpconv.org/theconvention/conv04_en.htm> [ανάκτηση 01/07/2009]

CIPRA -- Comprehensive International Program of Research on AIDS

<<http://www.cipra.org/en/alpenkonvention>> [ανάκτηση 01/07/2009]

FAO -- Food and Agricultural Organization of the United Nations

^a <<http://www.fao.org/sd/epdirect/EPre0032.htm>> [ανάκτηση 30/06/2009]

^b <<http://www.fao.org/docrep/W9300E/w9300e04.htm>> [ανάκτηση 30/06/2009]

Travel in Greece -- Οδηγός Δακοπών

<<http://travel.diadiktyo.net/magnissia/>> [ανάκτηση 26/08/2009]

Αναπτυξιακή Δυτικής Μακεδονίας

<<http://www.anko.gr/Ministry/primary%20sector/Primar5.jpg>> [ανάκτηση 08/07/2009]

Αναπτυξιακή Εταιρεία Θεσπρωτίας Α.Ε.

<<http://www.anethesp.gr/oraaxgeo.htm>> [ανάκτηση 05/08/2009]

Αρκτούρος -- Περιβαλλοντική Οργάνωση

^a <<http://www.arcturos.gr/gr/wildlife/B1.asp>> [ανάκτηση 18/08/2009]

^b <<http://www.arcturos.gr/gr/wildlife/B3.asp>> [ανάκτηση 18/08/2009]

Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

<www.info3kps.gr/articleimages/kps_666_4.xls> (Ν.Μαγνησίας) [ανάκτηση 10/09/2009]

<www.info3kps.gr/articleimages/kps_454_2.XLS> (Ν.Φθιώτιδας) [ανάκτηση 10/09/2009]

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

<<http://diocles.civil.duth.gr/links/home/database/magnisia/pr36ge.pdf>> [ανάκτηση 31/09/2009]

Δήμος Αγριάς

<http://www.agria.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=7&Itemid=2> [ανάκτηση 10/09/2009]

Δήμος Αλμυρού

<http://www.almiros.gov.gr/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=203&Itemid=504> (Αθλητικοί Σύλλογοι) [ανάκτηση 10/09/2009]

Δήμος Εχιναίων

^a <<http://www.exineon.gr/article.php?c=6&a=52>> [ανάκτηση 07/09/2009]

^b <<http://www.exineon.gr/article.php?c=6&a=54>> [ανάκτηση 10/09/2009]

^c<http://www.wiw.gr/greek/stilida_municipality_of_echineon/> [ανάκτηση 31/09/2009]

Δήμος Ζαγοράς

^a<http://www.zagora.gov.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=132&Itemid=214> [ανάκτηση 20/08/2009]

^b<http://www.zagora.gov.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=130&Itemid=210> [ανάκτηση 10/09/2009]

Δήμος Ιωλκού

<<http://www.iolkos.gr/politistikos/index.html>> [ανάκτηση 10/09/2009]

Δήμος Μηλεών

^a<http://www.milees.gov.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=155&Itemid=204> [ανάκτηση 20/08/2009]

^b<http://www.milees.gov.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=145&Itemid=194> [ανάκτηση 10/09/2009]

Δήμος Μουρεσίου

<<http://www.dimosmouresiou.gr/OrganAll.asp>> [ανάκτηση 10/09/2009]

Δήμος Σούρπης

^a<http://www.sourpi.gov.gr/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=99&Itemid=573> [ανάκτηση 20/08/2009]

^b<http://www.sourpi.gov.gr/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=101&Itemid=576> [ανάκτηση 20/08/2009]

^c<http://www.sourpi.gov.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=207&Itemid=554> [ανάκτηση 20/08/2009]

^d<http://www.sourpi.gov.gr/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=102&Itemid=575> [ανάκτηση 20/08/2009]

Δήμος Πελασγίας

<http://www.pelasgia.gov.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=157&Itemid=227> [ανάκτηση 10/09/2009]

Δήμος Πτελεού

^a<<http://www.pteleos.gr/>> [ανάκτηση 31/08/2009]

^b<http://www.pteleos.gr/tr_silogoi.htm> [ανάκτηση 10/09/2009]

Δήμος Σούρπης

<http://www.sourpi.gov.gr/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=110&Itemid=527> [ανάκτηση 10/09/2009]

Δήμος Στυλίδας

<http://www.stilida.gov.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=122&Itemid=233> [ανάκτηση 10/09/2009]

Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Φθιώτιδας

<<http://dipe.fth.sch.gr/1nir.htm>> (νηπιαγωγεία) [ανάκτηση 04/09/2009]

<<http://dipe.fth.sch.gr/3nir.htm>> (δημοτικά) [ανάκτηση 04/09/2009]

Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Φθιώτιδας

<http://www.didefth.gr/menu7/view11_sw.php?a=15&p=2> [ανάκτηση 04/09/2009]

Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Μαγνησίας

<<http://dipe.mag.sch.gr/>> [ανάκτηση 04/09/2009]

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

<http://www.ekke.gr/estia/gr_pages/Grenvfor/dimoi/53.htm> [ανάκτηση 12/09/2009]

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

^a<<http://www.ornithologiki.gr/gr/sppe/gr102.php>> [ανάκτηση 26/08/2009]

^b<<http://www.pelion-paths.gr/Pelion-Nature.aspx?ln=gr>> [ανάκτηση 26/08/2009]

Ένωση Ξενοδόχων Νομού Μαγνησίας

<<http://www.travel-pelion.gr/>> [ανάκτηση 26/08/2009]

ΕΟΤ -- Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού – Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης

<<http://www.visitgreece.gr/pages.php?pageID=322&langID=1>> [ανάκτηση 18/08/2009]

ΕΣΥΕ -- Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος

<http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0101&r_param=SJO01&y_param=2009_01&mytabs=0> [ανάκτηση 04/07/2009]

Εταιρεία Ανάπτυξης Πηλίου

<<http://www.eapilio.gr/agrowo.htm#Δ.ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ%20ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ>> [ανάκτηση 11/09/2009]

ΙΝΕ -- Ινστιτούτο Εργασίας

<<http://www.inegsee.gr/enimerwsi-58-doc4.htm>> [ανάκτηση 16/08/2009]

Κοινότητα Ανάβρας -- Επίσημη Ιστοσελίδα

<<http://www.anavra-goura.gr/Farming/elIntro.php>> [ανάκτηση 07/09/2009]

Λαογραφικό Σύλλογος Βλάχων Επαρχίας Αλμυρού

<<http://www.vlahoialmyrou.vlahoi.net/almyros.html>> [ανάκτηση 20/08/2009]

Ο Λαός του Αλμυρού -- Κυριακάτικη Εφημερίδα της Νοτιοδυτικής Μαγνησίας
<<http://almyros.gr/el/modules/news/article.php?storyid=4270>> [ανάκτηση
17/09/2009]

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Μαγνησίας
<http://www.magnesia.gr/politistika/politistika_arxika/politistika_silogi.htm>
[ανάκτηση 10/09/2009]

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Φθιώτιδας
^a<<http://www.nafthiotidos.ondsl.gr/tourism/pelasgia.htm>> [ανάκτηση 31/08/2009]
^b<<http://www.nafthiotidos.ondsl.gr/tourism/eng/hotels.pdf>> (Ξενοδοχειακά
Καταλύματα και κλίνες) [ανάκτηση 08/09/2009]

Όθρυς-Νετ -- Εφημερίδα της Βόρειας Φθιώτιδας
<<http://www.othrys.net/2009/04/1.html>> [ανάκτηση 17/09/2009]

Περιφέρεια Ηπείρου
<<http://www.epirus.gov.gr/programs/pindos/pindos.html>> [ανάκτηση 18/08/2009]

Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Θεσσαλίας
<http://thess.pde.sch.gr/axiki/ekp_dedomena/bthmia/listgymm.php> [ανάκτηση
04/09/2009]

Πρόγραμμα Πίνδος -- Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών
<<http://www.progpindos.gr/#>> [ανάκτηση 18/08/2009]

Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών -- Τμήμα Η/Υ Συστημάτων, Εργαστήριο Σύγχρονης
Σχεδίασης
^a<<http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/culture/cult36.html>>
[ανάκτηση 31/08/2009]
^b<<http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/athlit/athlit21.html>>
(Αθλητικές Εγκαταστάσεις) [ανάκτηση 10/09/2009]

ΤΕΔΚ Ν. Λάρισας -- Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Λάρισας
<http://www.tedklarisas.gr/dimoi/dimos_nathrakiou/d4.php#> [ανάκτηση
03/08/2009]

Φιλάρχειος Εταιρεία Αλμυρού «Όθρυς»
<<http://www.filarxaiosalmyrou.gr/almyros.html>> [ανάκτηση 31/08/2009]

Φιλότις -- Τράπεζα δεδομένων για την ελληνική φύση
<<http://www.itia.ntua.gr/filotis/SitesData/GR1430001.pdf>>

ΥπΑΑΤ -- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
<<http://www.minagric.gr/greek/1.1.html>> [ανάκτηση 18/08/2009]

Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας -- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση»
<<http://www.prosonolotahos.gr/default.asp?pid=7&lang=1&pageID=9&sttl=7&scatID=9>> [ανάκτηση 10/09/2009]

ΥΠΕΧΩΔΕ – Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
^a<<http://www.minenv.gr/1/18/g1801.html>> (Γενικοί στόχοι του Υπουργείου)
[ανάκτηση 24/08/2009]

^b<<http://estia.minenv.gr/EXEC>> (Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού – Τμήμα Παραδοσιακών) [ανάκτηση 06/09/2009]

Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών – Ενταγμένα Έργα ανά Κατηγορία Ενέργειας

^a<http://www3.mnec.gr/ergorama/operational_data_docs/entagmena/perifereiak/continental.htm> (ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας) [ανάκτηση 10/09/2009]

^b<http://www3.mnec.gr/ergorama/greece_map/Data/Magnisia.htm> (ΠΕΠ Θεσσαλίας) [ανάκτηση 10/09/2009]

Υπουργείο Πολιτισμού

<<http://odysseus.culture.gr/h/3/gh30.jsp>> (Πρόγραμμα «ΟΔΥΣΣΕΥΣ») [ανάκτηση 06/09/2009]

<http://listedmonuments.culture.gr/search_declarations.php> (Διεύθυνση Εθνικού Αρχείου Μνημείων -- Υπουργείο Πολιτισμού) [ανάκτηση 06/09/2009]

Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

^a<<http://www.mohaw.gr/ministry>> [ανάκτηση 13/09/2009]

^b<<http://www.mohaw.gr/communication/3a7rsima-tilefonia-dieythynseis/pfy.doc/view?searchterm=%CE%BA%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1%20%CF%85%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82>> [ανάκτηση 10/09/2009]

Λοιποί Δικτυακοί Τόποι – Εικόνες (πρόσβαση 24/09/2009):

<http://www.ert.gr/menoumellada/images/stories/protaseis/metsovo.jpg>

http://2.bp.blogspot.com/_8Lz9VTy49jk/R0AXqBzjbZI/AAAAAAAAANg/XtvcWfZxyE0/s400/METSOVO.jpg

http://www.mirsini.gr/sre_images/mageiremata/rodopi11.JPG

<http://3lyk-komot.rod.sch.gr/env2006/images/arxaiotita/gefiri-choe.jpg>

<http://www.remthtourism.gr/uploads/2ecb6fe2f34b4f81.jpg>

http://www.bmitravel.gr/_Inc/ViewFoto.asp?IdRec=213&TableField=small_photo_upload_foto_id&small_photo_upload_foto_id=496

http://4.bp.blogspot.com/_KCuHoU9QBUU/SctOKSiVkJOI/AAAAAAAAAQKg/w52mDSwJ-dc/s400/Alps_France.jpg
<http://www-rcf.usc.edu/~jbarbic/alps.jpg>
<http://media-cdn.tripadvisor.com/media/photo-s/01/0d/c4/e8/la-plagne.jpg>
http://www.mydooley.de/uploaded_images/IMG_1687-744446.jpg
<http://tirogiannis.gr/aksiotheata/images/karpathia.jpg>
<http://www.twip.org/photo/europe/ukraine/photo-13417-28-12-07-12-33-36.jpg>
<http://www.planetware.com/i/photo/the-rugged-carpathian-mountains-roml120.jpg>
http://cache.virtualtourist.com/1335220-Travel_Picture-Carpathian_Mountains.jpg
<http://www.itia.ntua.gr/filotis/>
<http://www.filarxaiosalmyrou.gr/almyros.html>
<http://www.kavosachladi.gr/images/ALMYROPOTAMOS.jpg>
<http://www.kavosachladi.gr/images/AXLADI-A.jpg>
http://3.bp.blogspot.com/_pQIea1LDkFA/SFPSHUCEj3I/AAAAAAAAApw/atFWuWCjY_g/s400/mavro3.JPG
http://www.agrotravel.gr/agro/site/AgroTravel/agro/Documents/Agrotravel/landmark/Magnisia/faragimauromati/photo_thumb
http://3.bp.blogspot.com/_pQIea1LDkFA/SbFgZCtXgFI/AAAAAAAAAB3o/0jjpVC9u_yQ/s400/P3010075.JPG
http://4.bp.blogspot.com/_pQIea1LDkFA/SWjezIfpeEI/AAAAAAAAABhg/bJS4Rrp5mlg/s400/P3230152.jpg
http://4.bp.blogspot.com/_pQIea1LDkFA/SFPPx3GjHGI/AAAAAAAAAnI/JY7mQScCP7s/s400/mavro23.JPG
<http://www.vlahoialmyrou.vlahoi.net/index.html>
<http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/culture/cult36.html>
<http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/tourism/tourism.html>
http://www.sourpi.gov.gr/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=101&Itemid=576
<http://hellas.teipir.gr/Thesis/Magnisia/archives/grmagnis/culture/culture.html>
http://www.greekscapes.com/imgs/gallerylarge/6765_125073434348fef19d87802.jpg
<http://www.chgeorge.gr/wp-content/uploads/2009/08/P8310462.JPG>
http://4.bp.blogspot.com/_KVLjcnZaUe4/R2hMz7LKnPI/AAAAAAAAAJw/VjbMbGz4QfI/s320/IMG_0050.JPG, http://3.bp.blogspot.com/_-5yYMyHXFM/SaEtiBbvt6I/AAAAAAAAAyU/qpLj995IEKw/s200/%CE%8C%CE%B8%CF%81%CF%85%CF%82-%CE%9D%CE%B5%CF%81%CE%BF%CF%83%CE%B7%CE%BB%CE%B9%CE%AC.jpg